

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาค
กรณีศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นางสาวสุวิชา หย่องฮวย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนภาค ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING INTRAREGIONAL OCCUPATIONAL DECISIONS:
A CASE STUDY OF ENGINEERING GRADUATES OF CHIANG MAI UNIVERSITY

MISS SUWITCHA YONGHUAY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาค กรณีศึกษา
	บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
โดย	นางสาว สุวิชชา หะยอมฮวย
สาขาวิชา	การวางแผนภาค
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ รัตนวราหะ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพนนท์ ตาปนานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ รัตนวราหะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ภูจินดา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.ดุษฎี ชาญลิขิต)

สุวิชา หย่องฮวย : ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาค กรณีศึกษา
 บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (FACTORS AFFECTING
 INTRAREGIONAL OCCUPATIONAL DECISIONS : A CASE STUDY OF
 ENGINEERING GRADUATES OF CHIANG MAI UNIVERSITY) อาจารย์ที่ปรึกษา:
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, จำนวนหน้า 137 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความ
 เจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคกับความสัมพันธ์ในการผลิตบัณฑิตของ
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิต เพื่อ
 เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมพื้นที่และเวลา โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการ
 วิจัยครั้งนี้ คือ บัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 381 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกทำงานในภาค

ผลจากการศึกษานโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเหนือ พบว่าสาขาอุตสาหกรรมใน
 ภาคเหนือเติบโตค่อนข้างจำกัด อุตสาหกรรมและโครงการก่อสร้างส่วนใหญ่กระจุกอยู่ในพื้นที่เมือง
 หลักและเมืองรองภูมิภาค จึงส่งผลกระทบต่อตัดสินใจทำงานของกลุ่มแรงงานระดับสูง ซึ่งกลุ่ม
 ตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ แต่พบว่าส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคกลาง
 มากกว่าภาคเหนือ ด้วยเหตุผลที่ว่าความหลากหลายของแหล่งจ้างงานที่ตรงสาขาวิชาชีพและ
 ค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าภาคอื่น ส่วนใหญ่จบจากสาขาวิชาโยธา อุตสาหการเครื่องกล สิ่งแวดล้อม
 คอมพิวเตอร์ และเครื่องจักรกลเกษตร ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งบริษัทเอกชนส่วน
 ใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง ส่วนบัณฑิตที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ ด้วย
 เหตุผลประกอบกับแหล่งงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาวิศวกรรมศาสตร์ในภาคเหนือมีน้อยและ
 ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าภาคอื่น ส่วนใหญ่จบจากสาขาไฟฟ้าและเหมืองแร่ ส่วนใหญ่ประกอบ
 อาชีพรับราชการ

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....การวางแผนภาค..... ลายมือชื่อที่อาจารย์ปรึกษา... *AA AA*
 ปีการศึกษา..... 2551.....

สุวิชา หย่องฮวย : ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาค กรณีศึกษา
 บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (FACTORS AFFECTING
 INTRAREGIONAL OCCUPATIONAL DECISIONS : A CASE STUDY OF
 ENGINEERING GRADUATES OF CHIANG MAI UNIVERSITY) อาจารย์ที่ปรึกษา:
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, จำนวนหน้า 137 หน้า.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความ
 เจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคกับความสัมพันธ์ในการผลิตบัณฑิตของ
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิต เพื่อ
 เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมพื้นที่และเวลา โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการ
 วิจัยครั้งนี้ คือ บัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 381 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกทำงานในภาค

ผลจากการศึกษานโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเหนือ พบว่าสาขาอุตสาหกรรมใน
 ภาคเหนือเติบโตค่อนข้างจำกัด อุตสาหกรรมและโครงการก่อสร้างส่วนใหญ่กระจุกอยู่ในพื้นที่เมือง
 หลักและเมืองรองภูมิภาค จึงส่งผลกระทบต่อตัดสินใจทำงานของกลุ่มแรงงานระดับสูง ซึ่งกลุ่ม
 ตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ แต่พบว่าส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคกลาง
 มากกว่าภาคเหนือ ด้วยเหตุผลที่ว่าความหลากหลายของแหล่งจ้างงานที่ตรงสาขาวิชาชีพและ
 ค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าภาคอื่น ส่วนใหญ่จบจากสาขาวิชาโยธา อุตสาหกรรมการเครื่องกล สิ่งแวดล้อม
 คอมพิวเตอร์ และเครื่องจักรกลเกษตร ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งบริษัทเอกชนส่วน
 ใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง ส่วนบัณฑิตที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ ด้วย
 เหตุผลประกอบกับแหล่งงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาวิศวกรรมศาสตร์ในภาคเหนือมีน้อยและ
 ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าภาคอื่น ส่วนใหญ่จบจากสาขาไฟฟ้าและเหมืองแร่ ส่วนใหญ่ประกอบ
 อาชีพรับราชการ

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....การวางแผนภาค..... ลายมือชื่อที่อาจารย์ปรึกษา... *AA AA*
 ปีการศึกษา..... 2551.....

4974168025 : MAJOR REGIONAL PLANNING

KEYWORD : GROWTH POLES / DECISION MAKING TO INTRAREGIONAL OCCUPATIONAL

SUWITCHA YONGHUAY : FACTORS AFFECTING INTRAREGIONAL OCCUPATIONAL DECISIONS: A CASE STUDY OF ENGINEERING GRADUATES OF CHIANG MAI UNIVERSITY. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. APIWAT RATANAWARAHA, Ph.D., 137 pp.

The purpose of this research is 1) to study roles and directions of the ideas of development distribution and regional job creation and their relationship to the production of the graduates of Chiang Mai University 2) to study factors affecting graduates' decisions making on job choices in Northern region. The benefit of this research may include guidance for manpower planning in Northern area in regard with time and space. The sampling group in this research is 381 graduates from the faculty of Engineering, and the tools of research is questionnaire about decision making on job choices in Northern Region.

The outcome of studying the economic development policy of Northern part, researcher seen the industry fields on Northern part rather limit grew. The most industries and Construction projects would cluster on the main cities and provinces, it sent the result for the decision working of high level labor group. The sample group lived on the Northern but researcher seen the most of this group decide working on the middle part more than the Northern part by the result was the variety of employment work which match on the career fields and the salary which more than other parts. Most person in this sample group graduate from the department of public works, the department of Industry Mechanism, the department of environment and the department of Agricultural Mechanism, they were the company worker which the most company locate on Bangkok and the middle part. The new graduate who decision work on Northern part by the reason consist with the job resource which the directly concern with the Faculty of Engineering on the northern part had lessen and low salary than other parts by the new graduate in the Faculty of Engineering would graduate from Electrical field and Mining field, they work to be a king's servant.

Department.....Urban and Regional Planning..... Student's signature.....

Field of study.....Regional Planning..... Advisor's signature.....

Academic year2008.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ รัตนวราหะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในกระบวนการเขียนงานวิจัยมาอย่างดีโดยตลอด ตลอดจนท่านประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพนนท์ ตาปานานนท์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ภูจินดา และอาจารย์ ดร.ดุษฎี ชาญลิขิต ที่ช่วยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณศูนย์ประสานงานศิษย์เก่าและกองแผนงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ช่วยเหลือเรื่องเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบคุณ คุณเอสรา มงคลชัยชนะ คุณวิภา รัตนไพบูลย์เจริญ คุณเยเชียลลา พจน์เมฆบาลสถิต คุณธนวรเชษฐ์ ฤทธิรงค์รัตน์ และคุณพนิดา หย่องฮวย คุณที่คอยให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆมาโดยตลอด ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ ผังเมืองรุ่น 31 ทุกคน สำหรับมิตรภาพ กำลังใจ และความช่วยเหลือที่ดี ขอขอบคุณนุตรา ไชยนันท์ ที่อยู่ร่วมสู้มาด้วยกันและไม่เคยทิ้งกันเลย และขอขอบคุณพี่ตุ้ม พี่แสงที่ช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่น่ารัก สำหรับความเข้าใจ กำลังใจ การสนับสนุนด้านการเงิน และตลอดจนคำแนะนำต่างที่ดีเสมอมาจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนที่.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์.....	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 กลุ่มทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภูมิภาค.....	8
2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาค.....	8
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค.....	14
2.2 กลุ่มทฤษฎี แนวความคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจทำงาน.....	18
2.2.1 การตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานของแรงงาน.....	18
2.2.2 ทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน.....	21
2.3 กรอบแนวความคิด.....	25

บทที่ 3	การวิเคราะห์ระดับนโยบายและผลจากการปฏิบัติ.....	30
	3.1 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศ.....	30
	3.1.1 ทฤษฎีเมืองหลักกับแหล่งงานในภาคเหนือ.....	31
	3.1.1.1 การเติบโตทางเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศและภูมิภาค.....	34
	3.1.1.2 นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ สาขาอุตสาหกรรมในภาคเหนือ.....	39
	3.1.2 สรุปผลการพัฒนาประเทศตามแนวคิดเมืองหลัก.....	54
	3.2 การสร้างทรัพยากรบุคคลในภาคเหนือ.....	71
	3.2.1 นโยบายทางการศึกษาและการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	52
	3.2.2 การผลิตบัณฑิตสาขาวิศวกรรมศาสตร์.....	62
	3.2.3 ระดับผลการปฏิบัติจากนโยบายทางการศึกษาของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....	70
	3.3 สรุปการวิเคราะห์ระดับผลจากนโยบาย.....	75
บทที่ 4	วิธีดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของบุคคล.....	76
	4.1 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
	4.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	76
	4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
	4.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
	4.2 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	79
	4.2.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	80
	4.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือก ทำงานในภูมิภาค.....	84
	4.3 การวิเคราะห์แนวโน้มในการย้ายถิ่นกลับ.....	96
	4.4 เหตุผลในการตัดสินใจเลือกทำงาน เปรียบเทียบระหว่างภาคเหนือกับ ภาคอื่น.....	98
บทที่ 5	บทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในระดับนโยบายกับการตัดสินใจส่วนบุคคล.....	100

บทที่ 6	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	110
	6.1 สรุปผลการวิจัย.....	110
	6.2 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	115
	6.3 ข้อเสนอแนะ.....	115
	รายการอ้างอิง.....	119
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก.....	127
	ภาคผนวก ข.....	133
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	137

สารบัญตาราง

	หน้า
2.1 เหตุผลในการตัดสินใจระดับบุคคลและตามสภาพแวดล้อม โดยแยกออกเป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด.....	22
4.1 ข้อมูลด้านประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ช่วงปีที่จบการศึกษาสาขาวิชาที่จบ และระบบการคัดเลือกเข้าศึกษา.....	81
4.2 ข้อมูลด้านสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ภูมิภาคที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน.....	82
4.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	83
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงปีที่จบการศึกษากับการตัดสินใจเลือกทำงานหลังจากเรียนจบ.....	85
4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับสาขาวิชาที่จบ.....	87
4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับประเภทอาชีพ.....	88
4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับแหล่งข้อมูลการจ้างงาน.....	89
4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับภูมิภาค.....	90
4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อ จำแนกตามภาค.....	91
4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือกับช่วงปีการศึกษา โดยแยกเป็นรายจังหวัด.....	92
4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับสาขาวิชาที่จบ จำแนกรายจังหวัด.....	93
4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับประเภทอาชีพจำแนกรายจังหวัด.....	94
4.13 เหตุผลในการตัดสินใจเลือกทำงาน เปรียบเทียบระหว่างภาคเหนือกับภาคอื่น.....	97

4.14	แนวโน้มของการตัดสินใจย้ายกลับภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ภาค.....	99
5.1	การผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	104
6.1	สรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงาน.....	113

สารบัญแนที่

	หน้า
3.1 พื้นที่ภาคเหนือ.....	40

สารบัญญภาพ

	หน้า
3.1 แสดงพื้นที่การพัฒนาเมืองหลักตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	33
3.2 ผลិតภักณ์ที่มวลรวม.....	37
3.3 ผลิตภักณ์ที่มวลรวมรายจังหวัด.....	47
3.4 ที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมในภาคเหนือ.....	53
3.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแผน.....	55
3.6 สัดส่วนเป้าหมายในการรับนักศึกษาต่อปี ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....	66
3.7 สัดส่วนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งหมดเทียบกับคณะ วิศวกรรมศาสตร์.....	73
3.8 ภาวะการทำงานทำของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ปีที่บัณฑิตจบ การศึกษา โดย จำแนกตามภูมิภาคของแหล่งงาน.....	74
3.9 ภาวะการณ้หางานทำของบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำแนกตามภูมิภาค ของแหล่งงาน.....	74
4.1 ร้อยละของนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อโดยผ่านระบบโควตา และการตัด สินใจทำงานในภาคเหนือ.....	95

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทางการศึกษาเกิดขึ้นพร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้เติบโตทัดเทียมกับนานาชาติ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการกำลังคนที่มีอยู่ในประเทศ และการพัฒนาบุคคลเหล่านั้นให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ จึงได้ส่งเสริมความรู้ผ่านสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคขึ้น เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาระดับสูงไปสู่ประชาชนในส่วนภูมิภาค โดยจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของภูมิภาคนั้นๆ เพื่อเป็นศูนย์กลางวิชาการและศูนย์กลางในการพัฒนาภูมิภาค

ในปีพ.ศ.2484 สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีนโยบายที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาคขึ้น 3 แห่ง คือ ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดอุบลราชธานี และภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา แต่แนวความคิดดังกล่าวต้องหยุดลงเนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาภายหลังการปฏิวัติในปี พ.ศ.2501 เป็นยุคสมัยของรัฐบาลชุดจอมพลถนอม กิตติขจร มีนโยบายที่จะเร่งพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการตั้งมหาวิทยาลัยภูมิภาคโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาชุมชนในภูมิภาค แก้ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในพื้นที่ รวมทั้งลดปัญหาในการส่งบุตรหลานไปเรียนนอกพื้นที่และนอกประเทศ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศ โดยตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง พ.ศ.2507 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาระดับสูงไปสู่ประชาชนในส่วนภูมิภาค เป็นแหล่งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เป็นศูนย์ทะนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมและความเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น (วิจิตร ศรีสอาน, 2516) รวมทั้งยังเป็นแหล่งเตรียมกำลังคนเพื่อพัฒนาประเทศในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคเป็นหลัก (อรพินธ์ ตันธนะสฤษดิ์, 2522) ดังนั้น บทบาทของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคจึงแตกต่างจากมหาวิทยาลัยในส่วนกลางตรงที่มหาวิทยาลัยภูมิภาคมุ่งตอบสนองความต้องการของภาคเป็นหลัก (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2524)

แม้ว่าการสร้างมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคอาจส่งผลให้ภูมิภาคเกิดความเท่าเทียมทางการศึกษา แต่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และแหล่งจ้างงานยังคงกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงานบัณฑิตซึ่งเป็นแรงงานที่จัดได้ว่ามีศักยภาพที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยย้ายเข้าไปสู่พื้นที่ที่มีการจ้างงานดังเช่น

กรุงเทพมหานคร ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเฉพาะพื้นที่ และก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของ รายได้ระหว่างภูมิภาค รวมถึงปัญหาประชากรกระจุกตัวในกรุงเทพมหานคร รัฐบาลจึงได้มี แนวความคิดเพื่อแก้ปัญหาการกระจายตัวของประชากรอย่างขาดความสมดุล ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) ลดอัตราการย้ายถิ่นจากชนบทสู่กรุงเทพมหานคร และเขตชุมชนในบางจังหวัด
- 2) สนับสนุนให้มีการเคลื่อนย้ายประชากรออกจากกรุงเทพมหานคร ไปอยู่จังหวัด ข้างเคียงและจังหวัดในภูมิภาคอื่น
- 3) สนับสนุนให้มีการเคลื่อนย้ายประชากรภายในภูมิภาคมากกว่าการย้ายระหว่างภูมิภาค
- 4) สนับสนุนให้มีการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบทสู่เมืองหลักของภูมิภาคนั้นๆ ตาม แนวทางการพัฒนาภูมิภาคต่างๆ ที่วางไว้

แนวความคิดการกระจายความเจริญมาสู่ภูมิภาคด้วยการสร้างการจ้างงานเป็นไปตาม ทฤษฎีขั้วความเจริญ (Growth Pole Theory) ซึ่งเน้นการสร้างแหล่งงานสาขาอุตสาหกรรม โดยมี ข้อสมมติว่าสาขานี้จะนำไปให้ประเทศเกิดการพัฒนา อีกทั้งยังเป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่เพื่อ รองรับแรงงานภายในภูมิภาค ซึ่งจะทำให้การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานออกนอกภูมิภาคลดลง และทำให้เศรษฐกิจของภูมิภาคเติบโตขึ้น

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาว่าการผลิตบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยภูมิภาคตาม นโยบายการศึกษาระดับภูมิภาคมีความสัมพันธ์อย่างไรกับนโยบายการสร้างแหล่งงาน รวมไปถึง ผลการดำเนินนโยบายนั้น จึงนำไปสู่ความสนใจของผู้วิจัยที่จะศึกษาความสัมพันธ์ ของแผนพัฒนาภาคเหนือกับแผนการผลิตบุคลากรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความสัมพันธ์ อย่างไร ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาของ ภาคเหนือ ที่มุ่งผลิตบุคลากรเพื่อพัฒนาภูมิภาคหรือไม่ และยังสนใจเพิ่มเติมอีกว่า ถ้าบุคลากร ดังกล่าวไม่ได้ทำงานในภูมิภาคจริง บัณฑิตได้มีผลต่อการตัดสินใจของบัณฑิตเหล่านี้

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) ศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวความคิดการกระจายความเจริญและสร้างแหล่งงานภายใน ภูมิภาคซึ่งระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ
- 2) ศึกษาความสัมพันธ์ในระดับแผนและผลจากการพัฒนาภาคเหนือกับการผลิตบัณฑิตของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 3) ศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยส่วน ภูมิภาค กรณีศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในการวิจัยเชิงคุณภาพได้ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายที่ได้จากเอกสารจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ผลจากนโยบายระหว่างนโยบายของการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือกับนโยบายการศึกษา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์เชิงสถิติโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการออกแบบสอบถาม วิเคราะห์แบบตารางไขว้จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ (SPSS) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1) ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

พื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด 17 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ พะเยา น่าน แม่ฮ่องสอน อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ ตาก กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก อุทัยธานี เพชรบูรณ์ สุโขทัย ซึ่งกำหนดภูมิภาคโดยสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับนโยบายและแผน ระดับผลของนโยบาย และระดับปัจจัยในการตัดสินใจส่วนบุคคล

2.1) ระดับนโยบายและแผน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาภาคเหนือ โดยเฉพาะในเรื่องของนโยบายได้กระจายความเจริญสู่ภูมิภาคที่ระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) กับนโยบายการผลิตบัณฑิตออกสู่ภูมิภาคของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาความสัมพันธ์ของแผนการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับแผนพัฒนาพื้นที่ในภาคเหนือ

2.2) ระดับผลจากนโยบาย ศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายการกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาค โดยมุ่งเน้นให้เกิดการจ้างงานซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจภูมิภาคที่จะมีอัตราเพิ่มขึ้น และยังส่งผลต่อสังคมในเรื่องการย้ายถิ่นของแรงงานเพื่อหางานทำให้เมืองหลวงลดลง ประกอบกับวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลของการผลิตบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะในระดับที่สูง ย่อมเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาอุตสาหกรรม

2.3) ระดับบุคคลเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือและภาคอื่น ของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ จึงไม่สามารถศึกษาได้ทุกคณะที่มีการเปิดสอน ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเลือกสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่หรือทำงานผูกพันกับพื้นที่ และได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่จบการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ด้วยเหตุผลที่ว่า บัณฑิตที่จบจากคณะนี้มีสัดส่วนผู้ปฏิบัติงานทำสูง โดยมีอัตราเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 92 ของบัณฑิตทั้งหมดที่จบในแต่ละรุ่น อีกทั้งยังเป็นสาขาวิชาชีพที่มุ่งตอบรับกับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหัวใจหลักของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการพัฒนาภูมิภาคตามนโยบายและแผนการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค

3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปี 2525-2545 ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5-8 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็นช่วงที่มีแนวความคิดของการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยเฉพาะการจ้างงานเพื่อลดการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานและยังก่อให้เกิดการพัฒนาภูมิภาคด้วยทรัพยากรมนุษย์ของภาคนั้นๆ ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 4,762 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างมีระบบ (Systematic sampling) เพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สูตรของยามานะ (1967) (อ้างใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 141) คำนวณ ที่ระดับความคาดเคลื่อนของการสุ่ม ร้อยละ 0.05

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย

N = ขนาดประชากรทั้งหมด

e = ระดับความเชื่อมั่น (กำหนดที่ระดับ 0.05)

คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 370 หน่วย

วิธีการเก็บข้อมูล เลือกเก็บด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

4) ตัวแปรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาค โดยแบ่งเป็นปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ช่วงปีที่จบการศึกษา

สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ภูมิฐานะ ที่อยู่ปัจจุบัน พื้นที่ที่ตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบ และเหตุผลส่วนตัวในการตัดสินใจเลือกทำงาน โดยมีตัวแปรตามคือ การตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงาน โดยมีตัวแปรควบคุมคือ ช่วงอายุ (อายุหลังจากจบการศึกษาจะอยู่ในช่วง 22-24 ปี) และการศึกษา (จบระดับอุดมศึกษาในหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต)

ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งออกเป็น ตัวแปรต้น ได้แก่ ตัวแปรด้านประชากร ตัวแปรด้านสังคม ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ สาเหตุส่วนตัวและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงาน ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจเลือกทำงานในพื้นที่โดยแบ่งพิจารณาออกเป็น ภาคเหนือกับภาคอื่น

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1) เขตพัฒนาภาคเหนือ ภูมิภาคหรือพื้นที่ หมายถึง 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา พิษณุโลกแพร่ เพชรบูรณ์ พะเยา พิจิตร นครสวรรค์ น่าน อุตรดิตถ์ ตาก แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร อุทัยธานีและสุโขทัย

2) ระบบการคัดเลือกแบบโควตา คือการสอบคัดเลือกนักเรียนในเขตพัฒนาภาคเหนือ เพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นระบบการคัดเลือกที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3) ระบบการคัดเลือกแบบเอนทรานซ์ คือระบบการคัดเลือกที่จัดขึ้นโดยทบวงมหาวิทยาลัยเป็นการคัดเลือกของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทคือ

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

-แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-8

-แผนพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

-ข้อมูลสถิติทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ แยกตามรายภูมิภาค

-ข้อมูลสารสนเทศผู้ที่จบการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

-ข้อมูลสถิติด้านจำนวนโรงงาน แรงงานในภาคเหนือ

-แผนและนโยบายการพัฒนาภาคเหนือ

-แผนและนโยบายในการรับนักศึกษา การก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์

-เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทำงานโดยเน้นศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างพื้นที่มากกว่าที่จะศึกษาลักษณะขององค์กรหรืองานที่ทำ

ข้อมูลปฐมภูมิ

- เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง
- สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น
 - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน นโยบายการพัฒนาภาคเหนือจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน นโยบายทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากกองแผนงาน และของคณะวิศวกรรมศาสตร์
 - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตออกสู่ตลาดงาน จากสำนักงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาและฝ่ายทะเบียน

ปัญหาหลักที่พบคือ ข้อจำกัดด้านข้อมูลของแผนและนโยบาย เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่มีระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง 20 ปี จึงทำให้ในการสืบค้นข้อมูลเป็นไปได้ง่ายลำบาก เนื่องด้วยข้อมูลมีฐานที่แตกต่างกัน เกิดการเปลี่ยนย้ายบุคลากรใหม่เข้ามาทำงานทำให้ระบบสูญหายหรือถูกปรับปรุงตามระยะเวลาการทำงานสมัยนั้นๆ และบางหน่วยงานถูกโอนย้ายหรือแยกออกไปเพื่อศึกษาเรื่องคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่เริ่มทำในปี พ.ศ.2536 ทำให้ข้อมูลที่ได้บางส่วนขาดหายและไม่มีความต่อเนื่องของระบบการจัดเก็บข้อมูล

ข้อมูลสถิติ ข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้มาจากหน่วยงานราชการ ซึ่งมีการจัดการทำลายข้อมูลทุก 10 ปี ประกอบกับเทคนิคในการจัดเก็บสมัยนั้นไม่ได้มีการจัดเก็บด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ฐานข้อมูลต่างๆถูกเก็บเป็นเอกสารซึ่งถูกทำลายทุก 10 ปี ทำให้ฐานข้อมูลบางส่วนสูญหาย และยังพบว่าขาดบุคลากรหรือหน่วยงานรับผิดชอบและยังขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนและหลัง พ.ศ.2536 หลังจากปี พ.ศ.2536 ได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรับผิดชอบโดยตรงเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพนักศึกษา ซึ่งมีหน้าที่เก็บข้อมูลทางสถิติและวิเคราะห์คุณภาพนักศึกษา ตั้งแต่เริ่มเรียนจนจบออกไปทำงานและได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยคอมพิวเตอร์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและประชากรที่มีต่อการตัดสินใจทำงานภายในภูมิภาคของแรงงานบัณฑิต และเป็นประโยชน์ในทางนโยบาย คือผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้รับทราบถึงปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการตัดสินใจของแรงงานบัณฑิต และเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนได้รับทราบข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการผลิตแรงงานที่มีความรู้ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาภาคเหนือ

1.7 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำงานในภูมิภาคของบัณฑิต วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บท ดังนี้ บทที่ 1 ประกอบด้วยที่มาและความสำคัญของปัญหา คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานวิจัย ขอบเขตการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ บทที่ 2 เป็นการทบทวนวรรณกรรม บทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ระดับนโยบายและผลจากนโยบาย บทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำงาน บทที่ 5 บทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในระดับนโยบายกับการตัดสินใจส่วนบุคคล บทที่ 6 เป็นการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภูมิภาคของแรงงานบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้พิจารณาจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น (1) ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วยแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาคกับแนวคิดเกี่ยวกับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (2) ทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการตัดสินใจทำงาน ประกอบด้วยทฤษฎีการตัดสินใจของแรงงาน และแนวความคิดเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน (3) กรอบแนวความคิดในการวิจัย เสนอ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภูมิภาค

2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาค

ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคโดยเฉพาะด้านทรัพยากรและปัจจัยอื่นๆ ทำให้แต่ละภูมิภาคเติบโตช้าเร็วแตกต่างกัน ภูมิภาคที่เติบโตเร็วกว่าจะเป็นฝ่ายสนับสนุนภูมิภาคล่าช้าส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวในวงกว้าง ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภูมิภาค การพัฒนาเป็นกระบวนการอันหนึ่งและอันเดียวที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือโครงสร้างของระบบสังคมทั้งหมดในภูมิภาค โดยมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของระบบดังกล่าว การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงเป็นการพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของระบบสังคม และตัดสินใจถึงภาวะความเป็นจริงกับรูปแบบสังคมตามความนึกคิดของผู้เชี่ยวชาญทางการวางแผน และเป็นการตรวจสอบถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคม เพื่อที่จะกำกับทิศทางของการเปลี่ยนแปลงในสถานะที่เป็นจริงของระบบสังคม ให้ใกล้เคียงกับความนึกคิด การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นกระบวนการพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสังคมและระบบเศรษฐกิจ (เอกจิต วงศ์ศุภชาติกุล: 2523)

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาคพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ

1) การจัดคนไปหางาน (Taking people to jobs) กับการจัดงานไปหาคคน (Taking jobs to people) นักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิกได้เสนอแนวคิดการจัดคนไปหางานจากวิธีให้ส่งเสริมการลงทุนในภูมิภาคที่เจริญแล้ว และสนับสนุนให้มีการอพยพแรงงานที่ยังว่างงานอยู่ใน

ภูมิภาคล้าหลังเข้ามาทำงานในภูมิภาคนี้ อีกวิธีหนึ่งคือ การสร้างงานให้เกิดขึ้นในภูมิภาคล้าหลัง วิธีนี้เป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติมากกว่า

2) การพัฒนาจากข้างบนกับการพัฒนาจากข้างล่าง

การพัฒนาจากข้างบนมีรากฐานมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของนีโอกลาสสิก ซึ่งก็คือแนวคิดเดียวกับวิธีการแรกข้างต้น ที่ส่งเสริมให้มีการลงทุนในภูมิภาคที่เจริญแล้ว แนวคิดที่เป็นที่รู้จักกันคือ แนวคิดเรื่องศูนย์กลางความเจริญเติบโต (Growth Centre Concept) หรือแนวคิดเรื่องชั่วคราวพัฒนาหรือชั่วคราวเจริญ โดยที่สมมุติฐานเบื้องต้นของการพัฒนาจากข้างบน ถือว่าการพัฒนาเป็นผลอันเกิดขึ้น เนื่องจากอุปสงค์ภายนอกและการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และผลจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในศูนย์กลางในที่สุดจะกระจายไปสู่ส่วนอื่นๆ ของระบบเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาวิธีนี้จะป็นนโยบายที่ริเริ่มมาจากส่วนกลาง มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในเขตเมือง เน้นการให้ทุนและเทคโนโลยีระดับสูงและมักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่

การพัฒนาจากข้างล่าง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้เอง เป็นการเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับลักษณะและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโดยตรง กล่าวคือแนวทางการพัฒนาในลักษณะนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการระดมทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อให้แต่ละพื้นที่สามารถสนองความต้องการพื้นฐานและก่อให้เกิดความพอใจแก่ประชาชนในเขตนั้นๆ มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจนและด้อยโอกาส นโยบายการพัฒนาจะมุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นนโยบายที่จะต้องริเริ่มและควบคุมจากระดับล่างคือ จากประชาชนส่วนใหญ่ แนวทางการพัฒนาจะมีลักษณะสนองความต้องการพื้นฐาน มักจะเป็นโครงการขนาดเล็กที่เกิดขึ้นในเขตชนบท เน้นการพึ่งพาตนเอง คือการใช้แรงงานและทรัพยากรที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ และมักจะใช้เทคโนโลยีในระดับสูง

นับตั้งแต่ ค.ศ.1950 เป็นต้นมา ได้มีการจัดตั้งสำนักงานวางแผนส่วนกลางขึ้น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาประเทศ แนวทางการพัฒนาในระยะนั้นจะมีลักษณะริเริ่มจากข้างบนทั้งสิ้น ความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาคแต่เดิมยังไม่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาของประเทศ จนกระทั่งเมื่อไม่นาน ได้มีการยอมรับกันว่าผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้น ขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลเพียงส่วนน้อยที่มีฐานะได้เปรียบทางสังคมอยู่แล้ว ขณะที่ความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น แนวคิดทางการพัฒนาจากข้างล่างถูกกระตุ้นให้เกิดในระยะหลังเกิด แต่มักพบว่าการพัฒนาจากข้างบนถูกนำไปปฏิบัติมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาจากข้างล่างจำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างต่างๆ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ดังนั้นจึงอาจจะต้องใช้เวลานานมากกว่าจะวางรากฐานโครงสร้างต่างๆ เหล่านี้

การวางแผนภูมิภาคเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากผลที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลต่อรูปแบบและปัญหาของสังคม ดังนั้นการวางแผนทางด้านเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ควรต้องคำนึงด้านสังคมด้วย ดังเช่น การวางแผนให้ภูมิภาคเติบโตด้วยการสร้างแหล่งจ้างงานได้มีการคำนึงถึงแรงงานที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการนั้นเพื่อสนับสนุนกิจการให้เติบโต ดังนั้นแผนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อแรงงานดังกล่าวควรจะเป็นบุคลากรภายในภูมิภาคนั้นที่มีความรู้ความเข้าใจลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างดี

ทฤษฎีขั้วความเจริญหรือทฤษฎีเมืองหลัก (Growth Pole Theory)

ทฤษฎีขั้วความเจริญเป็นเครื่องมือทางความคิดที่นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยที่ทฤษฎีขั้วความเจริญได้กล่าวถึงการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่ก่อให้เกิดความเจริญขึ้นในระดับชาติ โดยที่ตัวของมันเองจะต้องเป็นกิจกรรมทางการผลิตที่เป็นตัวนำที่มีแรงพัฒนาสูงและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่โดยรอบ มีระบบการผลิตเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นที่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งประเภทต้นสายและปลายทาง (Upstream and Downstream Industries)

จุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับนโยบายการพัฒนา โดยมีความสำคัญต่อโครงสร้างการวางผังและลดช่องว่างในภูมิภาค แนวคิดนี้จึงได้ถูกนำมาใช้ในการวางแผนพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาเอกรนคร ทฤษฎีขั้วการเติบโตได้กลายเป็นทฤษฎีที่นักวางแผนพัฒนาพื้นที่ได้นำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาภาคในหลายประเทศทั่วโลก ทฤษฎีขั้วการเติบโตมีรากฐานความคิดอยู่ที่งานเขียนของ วิลเลียม เพลตตี้ (1623-1687) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ และภายหลังได้รับการขยายความและพัฒนาขึ้นโดย ฟรังซัว เปอร์รู (1903-1987) นักเศรษฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศสกล่าวว่าความเติบโตตั้งอยู่บนแนวคิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ในความคิดของเปอร์รู เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างเศรษฐกิจเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับวัฏจักรการเติบโตและถดถอยของอุตสาหกรรมแต่ละสาขา รวมทั้งการกระจายตัวของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไปยังส่วนอื่นของระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือการเติบโตทางเศรษฐกิจมิได้เกิดขึ้นทุกพื้นที่พร้อมกัน แต่เกิดขึ้นที่ขั้วการเติบโต แล้วจึงมีผลแพร่กระจายไปยังส่วนอื่นของระบบเศรษฐกิจด้วยกลไกและวิธีการต่างๆ เปอร์รูแบ่งอุตสาหกรรมออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มสาขาอุตสาหกรรมขับเคลื่อนกับกลุ่มสาขาอุตสาหกรรมที่ถูกผลักดัน ทั้งนี้ในแต่ละช่วงของกระบวนการเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันออกไป โดยเริ่มจากอุตสาหกรรมขับเคลื่อน ซึ่งผลักดันการเติบโตของสาขาที่เกี่ยวข้องตามมา คำว่าพื้นที่ตามความคิดของเปอร์รูเป็นพื้นที่เชิงเศรษฐกิจที่เป็นนามธรรม แต่ในภายหลังได้มีการขยายขอบเขต

นิยามให้ครอบคลุมถึงพื้นที่เชิงภูมิศาสตร์ที่แสดงออกมาในเชิงกายภาพ ทั้งนี้ระดับของความเป็นชั่วคราวเติบโตในพื้นที่เชิงเศรษฐกิจสามารถวัดได้ด้วยดัชนีด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น ขนาดการผลิต และระดับความเข้มข้นของการดำเนินธุรกรรมระหว่างบริษัทหรือสาขาอุตสาหกรรม ในขณะที่ในเชิงภูมิศาสตร์ สามารถวัดได้จากการรวมตัวเชิงที่ตั้งของโรงงานหรือสำนักงานบริษัท

ประเด็นหลักในทฤษฎีชั่วคราวเติบโตคือการขยายตัวของกลุ่มอุตสาหกรรมหลักที่สูงกว่าเฉลี่ย ซึ่งการเติบโตนี้ทำให้เกิดผลสืบเนื่องไปยังอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง กลไกหนึ่งในการกระจายผลการเติบโตไปยังอุตสาหกรรมอื่นคือผลประโยชน์ภายนอก (Positive Externalities) อันเนื่องมาจากระดับกำไรที่กลุ่มอุตสาหกรรมหลักสามารถทำได้จากการสร้างนวัตกรรม และการเพิ่มผลผลิตของกลุ่มอุตสาหกรรมหลักอาจมีผลต่อต้นทุนในการผลิตของอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง อีกกลไกหนึ่งคือความประหยัดที่เกิดมาจากการรวมกลุ่ม (Agglomeration Economies) ซึ่งสามารถแบ่งได้สามประเภทด้วยกันคือ

- การประหยัดจากความเป็นเมือง ได้แก่ ผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการกระจุกตัวของประชากร อาทิเช่น ขนาดตลาดที่ใหญ่ขึ้น แหล่งแรงงานที่มีจำนวนมากและมีความหลากหลาย รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถใช้ร่วมกับกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ การประหยัดรูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมที่เป็นชั่วคราวเติบโตอยู่ในหรือใกล้บริเวณชุมชนเมือง

- การประหยัดจากความเป็นอุตสาหกรรม เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับบริษัทผู้ซื้อหรือบริษัทผู้ขาย โดยเฉพาะที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานเดียวกัน

- การประหยัดจากตำแหน่งที่ตั้ง เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับการบริการโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานราชการและสถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ เช่น ต้นทุนด้านการเดินทางขนส่ง

ทฤษฎีชั่วคราวเติบโตนับว่าเป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการวางแผนพื้นที่ในระดับภาคทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ทฤษฎีนี้เป็นที่นิยมมากทั้งในวงการวิชาการและในภาคปฏิบัติ จนถึงระดับที่มีการกล่าววาทฤษฎีชั่วคราวเติบโตเกือบเป็นถึงทฤษฎีทั่วไป (General Theory) ของการพัฒนาภาค

นับตั้งแต่ที่เปออร์รูได้เสนอแนวคิดดังกล่าวในช่วงทศวรรษที่ 1950 นักวิเคราะห์คนอื่นๆ ในช่วงต่อมาได้พัฒนาความคิดดังกล่าวและแตกแขนงไปอีกมากมาย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการรวมตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่เชิงภูมิศาสตร์

อาจกล่าวได้ว่า ช่วงระยะเวลาตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1960 จนถึงกลางทศวรรษที่ 1970 เป็นยุคทองของทฤษฎีชั่วคราวเติบโต เพราะนอกจากจะมีการศึกษาวิจัยเชิงวิชาการเป็นจำนวนมากแล้ว ยังได้มีการนำทฤษฎีดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติจริงในการวางแผนพัฒนาภาค ในหลายประเทศ ทั้ง

ที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา ผลกระทบทางพื้นที่ที่เกิดจากข้าวจริญ (มายด์ล, 1957 และ เฮริชแมน, 1950)

กล่าวว่าจะเกิดผลใน 2 ลักษณะ คือ ผลในลักษณะการแพร่กระจาย อันได้แก่ การที่ข้าวจริญ ก่อให้เกิดความต้องการแรงงานและผลผลิตทางเกษตรกรรมที่สูงขึ้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดความจริญในพื้นที่โดยรอบ และก่อให้เกิดการลงทุนเพิ่มขึ้นทั้งภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากการเพิ่มของผลผลิตของอุตสาหกรรมหลักในข้าวจริญ ส่วนผลอีกลักษณะหนึ่ง คือ ผลในลักษณะดูดกลืนเกิดขึ้น แต่มีลักษณะตรงกันข้ามกับผลในลักษณะแพร่กระจาย ผลในลักษณะนี้เกิดขึ้นเพราะอุตสาหกรรมและแรงงานเดิมที่มีอยู่ในบริเวณโดยรอบที่มีขนาดกิจกรรมด้อยกว่าต้องล้มละลาย และถูกดูดกลืนให้เข้าไปรวมตัวอยู่ในข้าวจริญหมด ทำลายโอกาสในการพัฒนาภูมิภาคระยะยาว ก่อให้เกิดความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้นในระดับความจริญระหว่างภูมิภาคที่มีแนวพัฒนาสูง

ในประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาแนวความคิดในการพัฒนาภาคด้วยทฤษฎีข้าวจริญ ส่วนใหญ่จะศึกษาว่าแนวความคิดนี้ถูกนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ที่เกิดผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในพื้นที่ โดยแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและกายภาพ ข้าวจริญส่วนใหญ่จะหมายถึงสิ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามแล้วพื้นที่นั้นเกิดการจ้างงาน มีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและประชากรอยู่เสมอ ข้าวจริญส่วนใหญ่ที่ศึกษาเช่น

- นิคมอุตสาหกรรมและการส่งเสริมอุตสาหกรรมในภูมิภาคที่ส่งผลต่อการจ้างงานและการเปลี่ยนแปลงพื้นที่โดยรอบ (กาซาด สร้อยสยาม, 2543 และ สกฤตกาญจน์ นิยมพลอย: 2544 และ ก่อเกียรติ นิรมล, 2524)
- สถาบันการศึกษา ศึกษาบทบาทสถาบันอุดมศึกษาต่อการพัฒนาภาค ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเป็นแหล่งจ้างงาน (เบญจวรรณ อารีสมาน, 2524 และณัฐวัชร ศักดิ์ตันไทย, 2544)

การพัฒนาเมืองหลัก หมายถึง การดำเนินการพัฒนาเมืองใดเมืองหนึ่งในภูมิภาคนอกเขตอิทธิพลของเมืองหลวง ให้มีความสำคัญหรือมีบทบาทเป็นพิเศษเพิ่มขึ้นในการเสริมสร้างความจริญทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะประการใดประการหนึ่งตามนโยบายการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการพัฒนานี้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาเมืองลำดับรองลงมาจากเมืองหลวงของประเทศ โดยปกติมีเมืองลักษณะนี้หลายเมืองกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ บางภูมิภาคมีความเหมาะสมมาก อาจกำหนดเมืองหลักให้มีมากกว่าหนึ่งแห่ง

การพัฒนาเมืองหลักถือเป็นกลยุทธ์หรือกลวิธีประการหนึ่งเพื่อกระจายผลของการพัฒนาทั้งภาครัฐบาลและเอกชนไปสู่ส่วนภูมิภาค ให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอิทธิพล

ของเมืองหลักที่เป็นเป้าหมายการพัฒนา ได้รับผลทางด้านเพิ่มพูนโอกาสในการทำงาน มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือเพื่อช่วยให้ประชาชนเหล่านั้นยังคงตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพในท้องถิ่นนั้น เพื่อลดการอพยพและละทิ้งถิ่นฐานของประชาชนจากชนบทสู่เมืองหลวงของประเทศ คือ กรุงเทพมหานครที่ปัจจุบันมีขนาดจำนวนประชากรมากเกินกว่าการได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีผลเพื่อสร้างความเท่าเทียมของการดำเนินชีวิตของประชาชนในระดับภูมิภาค และลดภาระของรัฐในด้านการบริหารเมืองหลวงแล้ว ยังส่งผลต่อในวงกว้างไปสู่การพัฒนาที่ดินที่ยังไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ในด้านการผลิตให้เต็มขีดความสามารถของที่ดินนั้นที่มี เพราะขาดแคลนแรงงานและขาดวิธีการผลิตที่ทันสมัย

สำหรับแนวความคิดในการพัฒนาเมืองหลักในประเทศไทยปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ ตั้งแต่ในแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ปรากฏชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาตัวเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองหลวงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาในแผนฉบับที่ 2 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาเมืองตากเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภาคเหนือ และให้เมืองปัตตานีเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภาคใต้อย่างชัดเจน แผนพัฒนาฉบับที่ 3 ได้เน้นถึงนโยบายในการพัฒนาภาคต่างๆ ให้มีความเจริญทัดเทียมซึ่งกันและกันเพื่อพยายามลดความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้และความเป็นอยู่ของประชากรในชนบทกับเมือง ในภาคเหนือได้กำหนดให้ลำปางเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเกษตร และให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการบริหาร

แผนพัฒนาฉบับที่ 4 เป็นฉบับแรกที่ได้แยกนโยบายการพัฒนาเมืองออกมาเป็นสาขาหนึ่งอย่างเด่นชัด โดยมีการเน้นให้เห็นว่าเป็นกลวิธีสำคัญในการกระจายความเจริญและการแก้ไขของกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งกำหนดเป้าประสงค์อย่างชัดเจน 2 ประการ ประการแรกคือ การส่งเสริมให้พัฒนาชุมชนเมืองต่างๆ นอกจากกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งความเจริญเพื่อช่วยดึงดูดให้ผู้คนอพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และประการที่ 2 คือการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น แผนพัฒนาฉบับที่ 5 กล่าวถึงปัญหาด้านการพัฒนาเมืองขึ้นมาวิเคราะห์อย่างจริงจังโดยได้ระดมผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยจัดตั้งในรูปของคณะกรรมการการวางแผนพัฒนาพื้นที่เฉพาะและพัฒนาเมือง โดยกำหนดประเด็นหลักคือการเร่งกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นชนบท โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงหรือพื้นที่ที่มีปัญหาพิเศษหรือพื้นที่ล้าหลังควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบเมืองในภาคต่างๆ ให้มีฐานเศรษฐกิจของตนเองขึ้นในแต่ละภาค ในลักษณะเป็นเมืองหลักประจำภาค ในช่วงแผนฉบับนี้เกิดการวางแผนพัฒนาเฉพาะพื้นที่ขึ้นได้แก่ พื้นที่ภาคเหนือตอนบน

แผนพัฒนาฉบับที่ 6 ว่าด้วยการเร่งรัดพัฒนาชนบทเพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจและการจ้างงานเพิ่มขึ้น แผนการกระจายตัวของประชากร มีขึ้นเพื่อส่งเสริมให้การกระจายตัวของประชากรได้เป็นไปโดยสอดคล้องกับฐานเศรษฐกิจและการว่าจ้างงานตามสภาพข้อเท็จจริงที่ผ่านมา

ขณะเดียวกันก็พัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญในส่วนภูมิภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภาคที่สามารถรองรับการกระจายกิจกรรมจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลรองรับการเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบทและศูนย์บริหารราชการของส่วนภูมิภาคในอนาคต แผนพัฒนาฉบับที่ 7 มุ่งพัฒนาโครงข่ายบริการพื้นฐาน ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค แผนพัฒนาฉบับที่ 8 ประกอบด้วยนโยบายการกระจายความเจริญ คือ การบริหารจัดการการพัฒนาภูมิภาคและชนบทและการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถรองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายประชากรได้มากขึ้น ส่วนในแผนพัฒนาฉบับที่ 9 มุ่งปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน

แนวความคิดการพัฒนาเมืองหลัก ซึ่งประเทศไทยได้นำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาภูมิภาค โดยกำหนดพื้นที่เมืองหลักขึ้นในแต่ละภูมิภาค โดยมีแนวความคิดที่จะพัฒนาเมืองหลักเหล่านี้ให้กลายเป็นตัวดึงดูดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลต่อการจ้างงานของแรงงานในภาคและยังส่งผลต่อรายได้ประชากรที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการก่อตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

มหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคคลที่มีความรู้ความสามารถระดับหนึ่งแก่สังคม เมื่อสังคมเติบโตขึ้นความต้องการย่อมมากตามดังนั้นจึงเกิดการก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในภูมิภาค โดยเริ่มที่แรกคือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในสมัยนั้นมีแนวความคิดในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภูมิภาคเกิดขึ้นจากความต้องการของประเทศในยุคนั้นๆ เป็นหลัก สามารถจำแนกสาเหตุของการก่อตั้ง (ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2516) ออกเป็น

- 1) เป็นอิทธิพลของแนวความคิดจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดจากประเทศตะวันตก
- 2) ความต้องการกำลังคนของทางราชการ
- 3) พัฒนาการทางด้านการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- 5) การเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา

บทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยภูมิภาคมีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป จอห์น ฟรีดแมนท์ ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยท้องถิ่นควรจะเน้นเรื่องทำการวิจัยด้านการพัฒนาภาคและงานวิจัยทางวิชาการที่จะเป็นประโยชน์แก่ภาค สายสุรี จุติกุล (2526) เห็นว่า มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคควรมีหน้าที่และบทบาทเน้นหนักไปในการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคและความรู้วิชาชีพ

ที่สัมพันธ์กับภูมิภาค มุ่งที่จะทำการวิจัยค้นคว้าต่างๆที่เกี่ยวกับภูมิภาค เพื่อหาวิธีป้องกันและแนวทางในการแก้ไข ด้วยการแสวงหาวิธีการใหม่ๆที่เหมาะสมกับภูมิภาคนั้นๆ

2.2 กลุ่มทฤษฎี แนวความคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจทำงาน

2.2.1 การตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานของแรงงาน

การตัดสินใจ (Webster,1991), (Shull :1970) , (สุรสิทธิ์ แก้วใจ, 2542), (Reeder, 1971) คือการกระทำที่แสดงออกถึงการตกลงใจของคนคนหนึ่ง โดยที่การกระทำทางสังคมของมนุษย์นั้นประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง เน้นการกระทำทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหลายคน ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ โดยผ่านกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมักจะผูกพันกับปรากฏการณ์อันเกิดจากบุคคลและสังคม และการตัดสินใจจะอยู่บนพื้นฐานของสมมติฐานในข้อเท็จจริง ในการศึกษาเรื่องการตัดสินใจถือว่าความสำคัญ เพราะจะทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี นำไปสู่การตอบสนองในการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตัดสินใจเลือกทำงานของบุคคลเกิดมาจากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยภายในและภายนอกประกอบกัน ดังเช่น

1) ทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Trait and Factor Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเน้นว่าบุคคลเลือกอาชีพ โดยพิจารณาลักษณะอาชีพประกอบการพิจารณาตนเอง การพิจารณาลักษณะอาชีพ เช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน เวลา และทุนทรัพย์ที่ใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า การเลือกอาชีพของบุคคลไม่ใช่การลองผิดลองถูกซึ่งหลักในการเลือกอาชีพมีดังนี้ (วัชรินทร์, 2522)

(1) วิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะแสวงหาความรู้ต่างๆเกี่ยวกับอาชีพ เช่น ความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน

(2) วิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลจะวิเคราะห์คุณสมบัติต่างๆและองค์ประกอบของตนเอง เช่น ความสามารถ ฐานะเศรษฐกิจ สภาพการณ์ต่างๆในครอบครัว

(3) การใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน

2) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์จุลภาค (ฮัลเบิร์ต: 1981, คานอย: 1971) มีแนวคิดที่ว่า โอกาส การจ้างงานขึ้นอยู่กับข่าวสารข้อมูลของตลาดแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ผู้หางานทำมักไม่ เลือกลงงานแรกที่ได้รับเสนอเนื่องจากขาดข้อมูลเปรียบเทียบ มักใช้เวลาหางานอื่น ผู้มีงานทำจึงเป็น ผู้มีทักษะในการหางาน มีโอกาสรับข่าวสารการจ้างงาน ร่องานนาน มักสมัครงานหลายแห่ง และ พึ่งพอใจที่จะทำงาน นอกจากนี้ยังระบุว่าผู้มีงานทำต้องการลงทุนเพื่อการศึกษาอบรม พัฒนา ตนเอง และรักษาสุขภาพ โดยเชื่อว่าการศึกษายิ่งสูงยิ่งฝึกฝนง่าย นอกจากนี้ นายจ้างยังพิจารณา ตัวแปรอื่น เช่น เชื้อชาติ เพศ ระดับการศึกษา สถาบันที่สำเร็จ สาขาวิชา อายุ จิตวิทยา ความสามารถ และประสบการณ์

นักวิชาการได้กล่าวถึงปัญหาการว่างงานไว้หลายสาเหตุ ทั้งด้านประชากร เศรษฐกิจ และ สังคม พอสรุปได้จากการที่อัตราการเพิ่มประชากรถึงร้อยละ 3.0-3.2 ในช่วงปี พ.ศ.2503-2513 ส่งผลให้ประชากรล้นงานประกอบกับภาวะทางเศรษฐกิจโลกได้ตกต่ำ ทำให้การขยายตัวของ ตลาดลดลง แต่การขยายตัวของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกลับเพิ่มขึ้นตามค่านิยมของ สังคมไทยที่ว่าผู้มีการศึกษาสูงจะมีรายได้ดี เป็นผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีอัตรา การว่างงานสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2528) ได้เสนอแนวคิดเพื่อการมีงาน ทำ (บุญชู มูลพินิจ, 2530 และนิพนธ์ พัวพงศกร, 2530) โดยกล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อการ ประกอบอาชีพ ซึ่งได้นำมารวมกันสรุปเป็นประเด็นสำคัญของปัญหาการว่างงานและการมีงานทำ ดังนี้

1) ความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในปัจจุบัน เป็นไปอย่างรวดเร็ว ยากที่จะคาดคะเนความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน และเป้าหมาย ของการผลิตบัณฑิตที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานให้สอดคล้องกัน อีกทั้งอาจว่างงานถ้าขาดการติดตาม เทคโนโลยีเพราะมีการจ้างคนใหม่ที่ก้าวหน้าแทนเทคโนโลยีมาแทน

2) โครงสร้างทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ทำให้แรงงานไหล เข้าสู่เมือง ซึ่งขยายการจ้างงานไม่ทัน

3) การจำกัดอัตราการเพิ่มการรับข้าราชการของรัฐ ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาที่มุ่งหวังเข้ารับ ราชการไม่สามารถคิดหาหน่วยงานที่รองรับได้

4) หลักสูตรการศึกษาและระยะเวลาในการศึกษา ไม่คล่องตัวต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน

5) การศึกษาไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักศักยภาพ รู้จักคิดและพัฒนางานใน รูปที่มีความแปลกใหม่ในกระแสการเปลี่ยนแปลง จึงไม่สามารถพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับ ความสามารถของตนและเป็นอาชีพที่สังคมต้องการ

6) ระบบการแนะแนว การสำรวจความถนัดเพื่อคัดคนเข้าศึกษาวิชาชีพรยังไม่มีประสิทธิภาพพอ และข่าวสารการรับสมัครงานไม่แพร่หลาย ไม่สามารถหาคนตรงกับความถนัด ความสนใจ หรือสาขาวิชาที่เรียนได้ในเวลารวดเร็ว

7) ค่านิยมของสังคมทำให้ผู้เรียนเลือกงานที่จะทำ

ปัจจัยการผลักดันในการตัดสินใจตามสภาพแวดล้อม

1) อัตราการว่างงานสูง และการมีงานทำต่ำระดับ (Underemployment) การว่างงานหรือการทำงานต่ำระดับในประเทศใดนั้นย่อมแสดงถึงว่าในประเทศนั้นมีแรงงานภายในประเทศเป็นจำนวนมาก ผลก็คือแรงงานส่วนที่ไม่สามารถหางานทำได้จะต้องกลายเป็นผู้ว่างงาน และแรงงานอีกบางส่วนก็ทำงานไม่เต็มความสามารถ ทำให้ไม่มีการใช้ประโยชน์กำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ว่างงานหรือทำงานต่ำระดับอยู่นั้นย่อมหาทางที่จะมีงานทำเสมอ ซึ่งถ้าระดับการพัฒนาการเศรษฐกิจภายในประเทศไม่สามารถสร้างงานให้แก่เขาเพียงพอ ในขณะที่มีโอกาสทำงานในต่างภูมิภาคอยู่ แรงงานกลุ่มนี้ก็มีแนวโน้มอย่างมากที่จะเคลื่อนย้ายออกไปสู่นอกภูมิภาค

2) ค่าจ้างและเงินเดือนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่นๆ ในอาชีพที่แรงงานมีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายสูง แนวโน้มที่แรงงานเหล่านี้เคลื่อนย้ายออกเพื่อแสวงหารายได้ที่สูงกว่า

3) นโยบายกำลังคนที่ไม่เหมาะสมในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนาอาจไม่มีแผนกำลังคนอย่างเหมาะสม ทำให้กำลังคนบางประเภทมีมากเกินไปไม่สมดุลและไม่เพียงพอกับความต้องการ นอกจากนี้กำลังคนบางประเภทได้รับการฝึกอบรมในทางที่ไม่ตรงกับความต้องการ หรือไม่เหมาะสมกับระดับการพัฒนาของประเทศ จึงไม่อาจใช้กำลังคนในส่วนนี้ให้เกิดประโยชน์ได้ในระดับของการพัฒนาที่เป็นอยู่ด้วย การที่นโยบายกำลังคนไม่เหมาะสมเช่นนี้ ทำให้กำลังคนส่วนหนึ่งที่มีอยู่มีแนวโน้มที่จะเคลื่อนย้ายออกไปค่อนข้างมาก

4) ปัจจัยทางด้านสังคมและการเมืองในประเทศต่างๆ นั้น แรงงานอาจมีความต้องการจะอพยพออก เนื่องจากความไม่พอใจในสภาพสังคมหรือการเมืองในท้องถิ่นก็ได้ เช่น การเมืองมีความวุ่นวายและกดขี่ มีการกีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา วรรณะ หรือความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น

ปัจจัยดึงดูดในประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าแยกออกเป็นการตัดสินใจระดับบุคคลและระดับสิ่งแวดล้อม ได้แก่การตัดสินใจส่วนบุคคลที่มีต่อพื้นที่ย้ายเข้าดังนี้

1) ระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่า เป็นสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจที่สำคัญของแรงงาน คือระดับค่าจ้างและเงินเดือน ถ้าแรงงานในอาชีพต่างๆ พบว่าแรงงานประเภทเดียวกันแต่ในภูมิภาคอื่น มีระดับค่าจ้างหรือเงินเดือนสูงกว่ามากก็จะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้แรงงานเหล่านี้ ต้องการอพยพออกเมื่อมีโอกาสเพื่อแสวงหารายได้ที่สูงขึ้น

2) การขาดแคลนกำลังคนในบางสาขา ในหลายประเทศแม้แต่ประเทศที่พัฒนาระดับสูงแล้วนั้น โอกาสที่จะขาดแคลนกำลังคนบางประเภทก็มีอยู่เสมอถ้าหาก มีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับตลาดแรงงาน ทำให้แรงงานในต่างประเทศในประเภทเดียวกันกับที่ต้องการมองเห็นโอกาสในการทำงาน ก็อาจถูกดึงดูดให้เคลื่อนย้ายเข้ามาได้ ถ้าระดับค่าจ้างและเงินเดือนสูง

3) โอกาสสำหรับความก้าวหน้าของอาชีพในความแตกต่างระหว่างภูมิภาค โดยเฉพาะเมืองที่พัฒนาแล้วย่อมมีสิ่งอำนวยความสะดวก และยังเป็นแหล่งต้นกำเนิดของวิทยาการแผนใหม่ ออกมาตลอดเวลา นอกจากนั้นการใช้วิธีการบริหารที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพโดยให้ความสำคัญต่อความสามารถของแรงงานเป็นหลักในการตัดสินใจ เช่น การคัดเลือกเข้าทำงาน หรือเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งก็เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาโดยทั่วไปด้วย สภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ย่อมดึงดูดให้ผู้มีความรู้ ความชำนาญนั้นหาทางอพยพเข้ามาเพื่อโอกาสแห่งความก้าวหน้าในอาชีพ นอกจากนี้แรงงานระดับอื่นก็อาจถูกดึงดูดใจจากการพิจารณาคุณสมบัติ แรงงานตามความสามารถด้วย เพราะย่อมหมายถึงโอกาสในความก้าวหน้าจะมีมาก หากทำงานมีประสิทธิภาพสูง

4) ปัจจัยทางสังคมและการเมือง ได้แก่ การไม่มีการกีดกันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ การยินดีต้อนรับผู้เคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานเป็นอย่างดี และการมีเสรีภาพในระดับสูง เป็นต้น ระดับการตัดสินใจย้ายจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถดึงดูดให้ ผู้อพยพย้ายไปอยู่ ณ ที่นั้นได้ ได้แก่

1) ระดับความเจริญสูงของเมืองที่เป็นศูนย์รวมของอุตสาหกรรมการค้าและการบริการ จึงทำให้เศรษฐกิจดี มีตำแหน่งงานต่างๆ มากมายและขาดแคลนแรงงานอย่างมากทั้งแรงงานประเภทฝีมือและไร้ฝีมือ มีความต้องการแรงงานสูงจึงเป็นปัจจัยในการดึงดูดแรงงานเป็นอย่างยิ่ง

2) การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในเมืองเมืองค้ำของรัฐบาลมากกว่าในชนบท จึงทำให้ประชาชนได้รับการดูแลและการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้มากกว่าในชนบท

3) ข่าวสารหรือคำชักชวนจากญาติมิตร ซึ่งอพยพเข้ามาทำงานอยู่ก่อนแล้วส่งข่าวสารหรือชักชวน และด้วยความไว้วางใจผู้ชักชวนจึงทำให้คนเหล่านั้นอพยพไปทำงานตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับหรือตามคำชักชวน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทำงานในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยในด้านความต้องการกำลังคนของแหล่งงาน ในการตัดสินใจระดับบุคคลพบว่า บุคคลจะใช้พิจารณาเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน โดยเชื่อว่าการเลือกอาชีพของบุคคลไม่ใช่การลองผิดลองถูก แต่

จะใช้ความคิดพินิจพิเคราะห์อย่างดี บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพจากการสัมฤทธิ์ผลในการเรียน โดยที่บุคคลที่มีผลการเรียนดีในแขนงวิชาใด มักเลือกอาชีพในแขนงนั้น ครอบครัว มีอิทธิพลต่อการเลือกของบุคคล โดยที่ลูกบางคนจะเลือกอาชีพตามอาชีพของบิดามารดา สถานะเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาและค่านิยมในชุมชน (ลักษณะ สิริวัฒน์, 2543) ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนส่งผลต่อการตัดสินใจด้วย (ณัฐวุฒิ เนาวประดิษฐ์, 2528) แต่ในการศึกษาของ พัชรินทร์ ปิยวณิชพงษ์ (2535) ได้ศึกษาการตัดสินใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์ฯ ชั้นปีที่ 4 พบว่ารายได้ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการประกอบอาชีพส่วนตัว เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดา มีรายได้ปานกลางและดีใกล้เคียงกันจึงไม่มีผลต่อบุตรในการเลือกประกอบอาชีพ

ปัจจัยในด้านความต้องการกำลังคนของแหล่งงาน ในประเทศไทยได้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทำงานของบัณฑิต ดังเช่นของ จีระ หงส์ลดารมย์ (2533) พบว่า หน่วยราชการส่วนใหญ่มองจะขาดแคลนผู้ที่มีความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยและนักสิ่งแวดล้อม มีความต้องการมากที่สุด คือ อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยในภาคอุตสาหกรรม ในปัจจุบันจะต้องการแรงงานด้านปิโตรเคมี วิศวกร และคอมพิวเตอร์ แต่จากการผลิตบุคคลากรในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ในจำนวน 100 คน พบว่า เป็นสายสังคมศาสตร์ถึง 80 คน อีก 20 คนเป็นสายวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่สมดุลกัน ปัญหาในการว่างงานในสายสังคมศาสตร์ และการขาดแคลนกำลังคนในสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงเกิดขึ้น

จากการวิเคราะห์ของทบวงมหาวิทยาลัย (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2533) พบว่าบัณฑิตมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น ตลาดแรงงานใหม่ของบัณฑิตในปัจจุบันและอนาคต เปลี่ยนจากภาครัฐบาลเป็นเอกชน มหาวิทยาลัย และสถาบันต่างๆ ดังนั้นนโยบายทางการศึกษา ควรให้ความสนใจและปรับปรุงคุณภาพบัณฑิตให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานมากที่สุด หลักสูตร ต้องมีความยืดหยุ่นสอดคล้องสามารถปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ให้มีความสมดุลระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมทั้งจัดให้มีบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ บริการแนะนำแหล่งงาน และการฝึกฝนเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงาน

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าการตัดสินใจทำงานของบุคคลมาจากการคิดอย่างอย่างมีกระบวนการอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล ซึ่งเหตุผลดังกล่าวแยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ เหตุผลการตัดสินใจส่วนบุคคลและการรู้ข้อมูลจากแหล่งงานเพื่อนำข้อมูลทั้งสองมาประกอบในการตัดสินใจ ดังนั้นในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยควรจะคำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในขณะนั้น และจัดการศึกษาให้บัณฑิตมีการพัฒนาตนเองทั้งในด้านทักษะ ความรู้ ความคิด และเกิดประสบการณ์ในอาชีพต่างๆ เรียนรู้ถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น สนใจต่อความเคลื่อนไหวของตลาดแรงงานอยู่เสมอ เพื่อลดปัญหาการว่างงานในแรงงานบัณฑิต

ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำงานของบัณฑิต ในครั้งนี้ได้พิจารณาปัจจัยทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีผลต่อการตัดสินใจ โดยมีวิธีในการศึกษาลำดับกับกระบวนการติดตามบัณฑิต แต่ในงานวิจัยเกี่ยวกับการติดตามบัณฑิตนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิต และข้อบกพร่องของหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนหลักสูตรการศึกษาในรุ่นต่อไป (สุชา จันทร์อม: 2527 , มณีรัตน์ พัฒโร: 2520 , จุฑารัตน์ จันทร์เปารยะ: 2530 , ทวีป ศิริวิทย์: 2517 , เล็ก ชมันเขียว: 2534) แหล่งที่มาของงาน ร้อยละการมีงานทำ ระยะเวลาในการหางาน (ทบวงมหาวิทยาลัย: 2529-2532) ได้มีการติดตามเพื่อประเมินความสามารถในทัศนคติของผู้บัณฑิตการและผู้ร่วมงาน (กานดา ลือสุทธิวิบูลย์, 2523 และ กัญญา เกิดโพธิ์ทอง, 2532 และ สุจิตรา บัวหยาด, 2538 และ บุญชัย บุญวิรัตน์, 2717) วิธีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ การประเมินเชิงปริมาณและการประเมินเชิงคุณภาพ (วิจิตร ศรีสอาน , 2523)

1) การประเมินเชิงปริมาณ เพื่อสำรวจว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากหลักสูตรต่างๆ ของสถาบันการศึกษามีลักษณะดีเพียงพอต่อความต้องการของสังคมหรือไม่และเกี่ยวข้องกับการว่าจ้างในตลาดแรงงานอย่างไร

2) การประเมินเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะทราบคุณภาพของบัณฑิตที่ออกไปทำงานเป็นอย่างไร เป็นที่น่าพอใจของผู้ใช้หรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้เพียงใด และการติดตามผลเชิงคุณภาพนี้สามารถกระทำได้อย่างไร

(1) สอบถามบัณฑิต ในประเด็นของการได้งานว่าตรงกับสาขาที่เรียนหรือไม่ และวิชาที่เรียนใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้หรือไม่

(2) สอบถามจากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต เป็นวิธีการที่ได้ข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญมาก

(3) สอบถามจากผู้ร่วมงานหรือผู้รับบริการจากบัณฑิต เช่น ถ้าบัณฑิตประกอบอาชีพครูได้แก่เพื่อนครู นักเรียน เป็นต้น แต่การสอบถามจากกลุ่มนี้กระทำได้ยากเนื่องจากไม่ปรากฏอย่างชัดเจน

การศึกษาเพื่อติดตามบัณฑิตเป็นการวิจัยที่ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการทำงานของบัณฑิตและภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิต ซึ่งโดยมากเป็นงานวิจัยในสาขาศึกษาศาสตร์ งานเหล่านี้ยังขาดการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับที่ตั้งของแหล่งงานที่มีผลต่อการตัดสินใจ งานวิจัยฉบับนี้จึงมีความมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านดังกล่าว โดยจะวิเคราะห์การตัดสินใจทำงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

2.2.2 ทฤษฎีการอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน

ทฤษฎีการย้ายถิ่น (Migration Theories) เป็นข้อเสนอที่อธิบายถึงพฤติกรรมของผู้ย้ายถิ่น และปรากฏการณ์การย้ายถิ่นที่เกิดขึ้น โดยข้อเสนอของทฤษฎี ประกอบด้วย ตัวแปร คำจำกัดความ ข้อสมมติ และการทำนายถึงแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเมื่อตัวแปรและข้อสมมติฐานต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป

องค์การสหประชาชาติ (1970) ได้ให้คำจำกัดความของผู้ย้ายถิ่นว่าเป็นผู้เปลี่ยนที่อยู่อาศัยเดิม จากพื้นที่หนึ่งไปอยู่อาศัยในพื้นที่ใหม่ที่ไกลจากที่อยู่เดิม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถจำแนกประเภทการย้ายถิ่น โดยมีหลักดังนี้

1) การยัดสถานที่เป็นหลัก จำแนกออกเป็นการย้ายถิ่นภายในประเทศ ซึ่งเป็นการย้ายจากชนบทสู่เมือง เมืองสู่ชนบท ชนบทสู่ชนบท หรือเมืองสู่เมือง และการย้ายถิ่นภายนอกประเทศ หรือการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ โดยการย้ายถิ่นเข้าประเทศ

2) การยัดหลักระยะเวลาเป็นหลัก จำแนกเป็นการย้ายถิ่นชั่วคราว เป็นการย้ายถิ่นเพียงระยะเวลาหนึ่งไม่อยู่ถาวรตลอดไป เช่น การย้ายถิ่นของเกษตรกรเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพมหานคร ในช่วงที่ว่างจากฤดูทำนาหรือทำการเกษตรเพียง 3 – 4 เดือน หรือที่เรียกว่าการย้ายถิ่นตามฤดูกาล และการย้ายถิ่นถาวร เป็นการย้ายถิ่นที่ผู้ย้ายตั้งใจจะอยู่ในที่อยู่ใหม่เป็นการถาวร

3) การยัดหลักตัวบุคคลหรือความสมัครใจของบุคคลเป็นหลัก จำแนกเป็นการย้ายถิ่นโดยสมัครใจ เป็นกรณีที่ผู้ย้ายสมัครใจที่ย้ายมิได้ถูกบังคับให้ย้าย และการย้ายถิ่นโดยไม่สมัครใจหรือถูกบังคับย้าย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาความหมายของการย้ายถิ่นโดยยัดสถานที่หรือพื้นที่เป็นหลัก ศึกษาการตัดสินใจเลือกที่จะอยู่ทำงานในภูมิภาค จากการศึกษาแบบจำลองแรงผลักและแรงดึง (Push and Pull Model) ของ ลี นำมาใช้อธิบายการย้ายถิ่นของแรงงานว่า ประชากรอพยพจากพื้นที่หนึ่งไปอยู่อีกพื้นที่หนึ่ง เพราะว่าท้องถิ่นเดิมนั้น มีสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้น จึงผลักดันให้ประชากรอพยพไปอยู่ที่ใหม่ ประกอบกับท้องถิ่นที่ย้ายเข้าไปอยู่ใหม่นั้นมีแรงดึงดูดใจให้ไปอยู่

ราเวนสไตน์ (1985) ได้กล่าวว่าพื้นที่ที่มีแรงกระตุ้นทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีพลังที่เห็นเด่นชัดเสมอส่งผลกระทบต่อการศึกษาใจอพยพ มากกว่าปัจจัยอื่นๆ และกระแสการย้ายถิ่นมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการพัฒนาด้านการคมนาคม การหัตถกรรม และพาณิชยกรรม ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น

แนวคิดของสำนักฮาวาร์ด ได้กล่าวถึงแบบจำลองการเลือกสรรประชากรจากการย้ายถิ่น ว่า ผู้ที่อพยพไปอยู่ ณ ที่ใหม่นั้นเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสามารถแยกตัวออกจาก

สภาพแวดล้อมเดิมและสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ที่ไม่คุ้นเคย ประชากรกลุ่มที่อพยพนี้ คล้ายๆกับว่าถูกเลือกสรรมาขึ้นมา ประกอบด้วยผู้ที่มีความสามารถ มักจะเป็นคนวัยหนุ่มสาว มีการศึกษาดีกว่า เป็นผู้ที่มีความกล้าเสี่ยง มักจะเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้ประกอบการที่ขยันขันแข็ง ถ้ามองในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจแล้วประชากรกลุ่มที่อพยพนี้จะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต ทำให้โอกาสใหม่ๆเกี่ยวกับการลงทุนเพิ่มขึ้น ถ้าเราสามารถกระจายประชากรกลุ่มนี้ออกไปจะทำให้มีโอกาสนิยามๆเพิ่มมากยิ่งขึ้น แล้วจะเป็นการดึงดูดให้มีการย้ายถิ่นมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 2.1 เหตุผลในการตัดสินใจระดับบุคคลและตามสภาพแวดล้อม โดยแยกออกเป็นปัจจัย ผลักดันและปัจจัยดึงดูด

ปัจจัยผลักดัน		ปัจจัยดึงดูด	
ระดับบุคคล	ตามสภาพแวดล้อม	ระดับบุคคล	ตามสภาพแวดล้อม
1)โอกาสในเชิงเศรษฐกิจและระดับในการครองชีพต่ำ	1)อัตราค่าจ้างงานสูงและการมีงานทำต่ำระดับ	1)ระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่า	1) ระดับความเจริญสูงของเมือง มีความหลากหลายของแหล่งงาน
2) การเพิ่มขึ้นของประชากรประกอบกับพื้นที่เกษตรที่ลดลง	2)ค่าจ้างและเงินเดือนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่นๆ	2)การขาดแคลนกำลังคนในบางสาขา	2)การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3) ความต้องการทางสังคมของบุคคล	3) นโยบายกำลังคนที่ไม่เหมาะสม	3)โอกาสสำหรับความก้าวหน้าของอาชีพ	3) ข่าวสารหรือคำชักชวนจากญาติมิตร
4) ความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สินร่างกาย	4) ปัจจัยทางด้านสังคมและการเมือง	4) ปัจจัยทางสังคมและการเมือง	
5) ความจำเป็นต้องติดตามผู้อื่นไป			

คุณลักษณะของผู้อพยพ

1) การอพยพเป็นขบวนการเลือกสรร มิใช่เป็นตัวอย่างที่สูงขึ้นมาจากจุดต้นทาง นั่นคือ ผู้อพยพมีลักษณะหรือคุณสมบัติที่แตกต่างจากผู้ที่มีได้อพยพ

2) ผู้ย้ายถิ่นหรือผู้อพยพ ที่ได้ตอบสนองต่อปัจจัยบวกหรือปัจจัยดิ่งที่เกิดขึ้น ณ พื้นที่ปลายทาง จะเป็นผู้ได้รับการเลือกสรรในทางบวก ทั้งนี้เป็นเพราะเขามีคุณภาพที่สูงกว่า มีสุขภาพที่ดีกว่าประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ต้นทาง

3) ผู้อพยพที่ได้ตอบสนองต่อปัจจัยลบ ณ พื้นที่ต้นทาง มีแนวโน้มจะได้รับการเลือกสรรอย่างติดลบ นั่นคือ เขาถูกเลือกให้อพยพออกไปจากถิ่นเดิม เพราะเขาเป็นเกษตรกรที่ไร้ฝีมือ ที่อยู่ในชนบท ที่ถูกเลือกหรือขับออกไปจากที่ดิน เพราะความยากลำบากทางเศรษฐกิจที่เขาได้รับ ณ พื้นที่เดิม

4) การเลือกสรรในแง่บวก จะมากขึ้นแรงขึ้น อุปสรรคระหว่างทางมีมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้มีการศึกษาที่สูงกว่า พร้อมและยินดีที่จะเดินทางในระยะทางที่ไกลกว่า เพื่อหาโอกาสในการมีงานทำที่เหมาะสมกับความรู้และความสามารถของตน

การย้ายถิ่นของแรงงาน เป็นเรื่องการตัดสินใจของประชากรทุกกลุ่ม ผู้ซึ่งเลือกที่จะอยู่หรือย้ายออกจากพื้นที่ ย่อมมีเหตุผลที่แตกต่างกันไป แต่มีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือความต้องการที่จะปรับปรุงหรือผลักดันให้เกิดสิ่งดีในชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม ดังที่ Pascaul (อ้างใน สุรินทร์พร แสงทอง, 2523) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเขยิบฐานะทางสังคม (Social Mobility Model) จากการศึกษาการย้ายถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์ว่า การย้ายจากชนบทเข้าสู่เมืองเป็นการคัดเลือกบุคคลที่มีความมุ่งหวังที่จะยกฐานะทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้น ทั้งด้านของรายได้ การศึกษา ฐานะการครองชีพ บทบาททางสังคม รูปแบบกิจกรรมที่รองรับความต้องการในการดำรงชีวิต

การตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานย่อมมีเหตุผลรองรับที่แตกต่างกันไป สำหรับการย้ายถิ่นในประเทศไทยพบว่าความต้องการส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการกระจายการศึกษา และค่านิยมในการศึกษาที่นิยมส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมากกว่าการคำนึงถึงเรื่องการเดินทาง ค่าใช้จ่าย และยังมีนิยมให้เรียนในระดับการศึกษาชั้นสูง ส่งผลต่อการมีอาชีพ รายได้และคุณภาพที่ดีในอนาคต ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือความต้องการของผู้เรียนและการรองรับความต้องการนั้นไม่สอดคล้องกัน ทำให้เกิดการโยกย้ายประชากรกลุ่มนี้เข้าไปในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับซึ่งส่งผลกระทบยาวต่อการตัดสินใจเลือกที่จะทำงานและใช้ชีวิตต่อไปในเมืองนั้นมากกว่าย้ายกลับ

ปัญหาเรื่องการกระจายรายได้ ของประชากรที่ยังแตกต่างกันมากในแต่ละภาค รัฐบาลได้เร่งจัดส่วนต่างระหว่างภาคด้วยการส่งเสริมการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมการผลิตและบริการออกไปเพื่อช่วยสร้างงานและยกระดับรายได้ให้สูง รวมไปถึงการช่วยลดปัญหาการอพยพแรงงานให้ลดลง จะเห็นได้ว่าการย้ายถิ่นฐานของประชากรมีหลายปัจจัยที่เป็นเหตุผลประกอบการตัดสินใจ เพราะการย้ายถิ่นมีวัตถุประสงค์หลักแตกต่างกันในการย้ายถิ่น แต่ในการศึกษาคั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มแรงงานที่มีความรู้ระดับอุดมศึกษา มีอายุอยู่ในช่วง 20-24 ปี เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจทำงานในภูมิภาคของบัณฑิตกลุ่มนี้ เพราะย้ายถิ่นที่เกิดกับกลุ่มบุคคลที่มีความรู้

สามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาค หรือที่เรียกว่าภาวะสมองไหล ถือได้ว่าเป็นการสูญเสียที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง หรือปัญหาการย้ายถิ่นของแรงงานเข้ามาอยู่ในเมืองหลวงเป็นสถานที่รวมของบุคคลที่มีความสามารถของประเทศมากระจุกกันอยู่ในพื้นที่ส่งผลทำให้พื้นที่พัฒนาอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นเมืองเอกนคร และเมืองนี้ก็เผชิญกับความแออัดของจำนวนคนที่ย้ายเข้าเพื่อหางานทำ ทำให้เมืองไม่สามารถขยายตัวในเชิงพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาตามมาตามมาส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในเมือง

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการย้ายถิ่นขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรการในการแก้ปัญหาโดยกระจายความเจริญและแหล่งงานไปสู่ภูมิภาคเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเพราะปัญหาการย้ายถิ่นในประเทศไทยเกิดขึ้นจากสภาพเศรษฐกิจในเขตเมืองที่เป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญในการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบท การมีอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการที่เจริญในเขตเมือง ทำให้เป็นแหล่งที่หางานทำได้ง่าย แม้แต่แรงงานที่ไร้ฝีมือและทักษะก็ยังมีโอกาสหางานทำ จึงทำให้ประชากรในชนบทที่ต้องการยกระดับรายได้ของตนต่างมุ่งหน้าเข้ามาสู่เมือง การที่มีระบบคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็วก็เป็นปัจจัยเสริมในการย้ายถิ่นเพราะการมีระบบสื่อสารที่ทันสมัยจะเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในเมืองและชนบทให้ประชากรทั่วไปได้รับรู้อย่างทั่วถึงซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจย้ายถิ่น รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็วระหว่างเขตชนบทและเมืองก็ทำให้การเดินทางของผู้ย้ายถิ่นเป็นไปได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้การย้ายถิ่นหมุนเวียนมากขึ้นด้วย (พายัพ พยอมยนต์, 2533)

นโยบายการย้ายถิ่นจึงเป็นนโยบายหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค จะเห็นได้ว่าการย้ายถิ่นของแรงงานมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างแหล่งงาน ดังนั้นการวางแผนที่มีแนวความคิดการกระจายความเจริญออกไปสู่ภูมิภาคโดยเน้นพัฒนาพื้นที่ จะต้องเกิดแหล่งจ้างงานในภูมิภาคและสามารถรองรับแรงงานภายในพื้นที่ โดยเฉพาะภูมิภาคที่มีมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคซึ่งมีหน้าที่หลักในการผลิตบุคลากรออกสู่สังคม เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่ไปพัฒนาท้องถิ่นให้เติบโตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนนำพาให้ภูมิภาคเติบโตอย่างเหมาะสมกับศักยภาพที่มีความแตกต่างในด้านทรัพยากร ลักษณะภูมิประเทศ โครงสร้างประชากร เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเกี่ยวกับลักษณะบางประการของผู้ไม่อพยพย้ายถิ่น ตามที่ปีเตอร์ อัลเลนเบิร์ก (1960) ได้กล่าวถึงลักษณะบางประการของผู้ไม่อพยพย้ายถิ่นดังนี้คือ

1) ผู้ที่มีความผูกพันลึกซึ้งกับชุมชน จะไม่อพยพออกไปจากท้องถิ่นเดิมของตน ตัวอย่างเช่นชาวอาปาเลเชียน ซึ่งมีความจงรักภักดีต่อถิ่น ต่อวัฒนธรรม ต่อสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น

และปลอดภัย จะไม่อพยพไปจากถิ่นเดิม เพราะการอพยพเท่ากับการเข้าไปสู่วิถีชีวิตแห่งความตาย Uhlenberg ได้อ้างถึง Jack E. Weller ว่า กลุ่มดังกล่าวจะเข้าไปผสมกลมกลืนกับกลุ่มอื่นได้ยากมาก ชีวิตของพวกนี้จะยึดแน่นอยู่กับโบสถ์ครอบครัวและวิถีชีวิตที่คุ้นเคยอยู่ก่อนผู้มีลักษณะที่ไม่ชอบการอพยพย้ายถิ่น ได้แก่ พวกคนชรา คนที่ได้รับการศึกษาน้อย และคนเจ็บป่วย เป็นต้น

- 2) ผู้ที่มีความสัมพันธ์อันญาติพี่น้องกับคนอื่นๆ ในท้องถิ่นจะไม่อพยพจากถิ่นเดิม
- 3) ผู้ที่ลงแรงไว้กับท้องถิ่นเดิมแล้วอย่างมากจะไม่อพยพย้ายถิ่น

2.3 กรอบแนวความคิดการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำแนวความคิด ทฤษฎี และทบทวนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาตัวแปรตาม คือการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาคที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ นำไปสู่การสร้างกรอบการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ (1) ระดับนโยบาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาและนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค (2) ผลและความสอดคล้องของการดำเนินนโยบายทั้งสอง และ (3) การศึกษาเจาะลึกถึงการตัดสินใจของบัณฑิตต่อการเลือกพื้นที่ทำงาน ซึ่งได้แบ่งตัวแปรที่ใช้ศึกษาออกเป็นตัวแปรส่วนบุคคล เพื่อศึกษาการตัดสินใจของแรงงานบัณฑิตที่มีต่อแหล่งงานภูมิภาค และตัวแปรภายนอกตามสถานการณ์ เพื่อศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ระบุว่า ลดความเหลื่อมล้ำในแต่ละภาคลงด้วยการกระจายแหล่งงานไปสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการจ้างงานภายในภาคและยังลดปัญหาการอพยพของแรงงาน

จากแนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปตัวแปรอิสระออกมา เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ออกเป็น 3 ปัจจัยหลัก ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ถึงเหตุผลในการตัดสินใจเลือกภูมิภาคในการทำงานของแรงงานบัณฑิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดังนี้

1) **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ** ปัจจัยด้านเศรษฐกิจถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานในภูมิภาคหรือย้ายถิ่นไปนอกภูมิภาคมาก กล่าวคือถ้าพื้นที่ใดมีอัตราว่างงาน ณ พื้นที่เดิมสูง ผู้ที่อพยพออกไปอาจจะได้ประโยชน์ ถ้าพื้นที่ปลายทางมีโอกาสในการหางานและค่าจ้างดีกว่าพื้นที่เดิม อัตราการว่างงาน ณ ท้องถิ่นเดิมยิ่งสูง ย่อมเป็นแรงกระตุ้นให้มีการอพยพออกมากขึ้น และปัจจัยอื่นๆ เช่น การที่มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่น นโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการลงทุน ณ ท้องที่โดยอ้อมมีผลดึงดูดให้มีการย้ายถิ่นเข้าไปในท้องถิ่นนั้น และในภาวะปัจจุบันปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษเพิ่มมากขึ้นส่งผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น ซึ่งในการตัดสินใจที่จะย้ายหรืออยู่ในพื้นที่ บุคคลเหล่านั้นมีปัจจัยใน

การพิจารณาก่อนตัดสินใจ ซึ่งมาจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง (อภิชาติ, 2521, โอบาส ศรีฉันทะมิตร, 2537)

อาชีพและรายได้ การย้ายถิ่นและการกระจายตัวของประชากรมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ และการใช้พื้นที่ในการทำประโยชน์ต่างๆ สำหรับประเทศไทยประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาศัยอยู่ในชนบท แต่เมื่อประสบปัญหาความยากจนจึงต้องย้ายถิ่นเพื่อความอยู่รอด เหตุผลในการย้ายออกเพื่อไปยังพื้นที่ที่มีงานทำที่ดีกว่าภูมิลำเนาเดิม โดยมีวัตถุประสงค์ของการย้ายเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว

2) ปัจจัยด้านสังคม

ระดับการศึกษาของแรงงาน ในงานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้ระดับการศึกษาของแรงงานเป็นปัจจัยควบคุม นั่นคือศึกษาเฉพาะกลุ่มที่มีความรู้ในระดับอุดมศึกษา ที่มีช่วงอายุ 22-24 ปี การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในการเพิ่มคุณค่าทุนมนุษย์ ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ การเลือกอาชีพ ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำหรับเลื่อนชั้นทางสังคมและอาชีพของคนมักจะถูกกำหนดโดยการศึกษา กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงมักมีโอกาสในการเลือกอาชีพมากกว่า และอาจทำให้มีรายได้ดีด้วย (ชาติเฉลิม สุรัชชาญ 2544: 44)

ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นของแรงงานต่างพบว่าการศึกษาเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อความตั้งใจอยู่หรือย้ายออกจากภูมิภาค เพราะการศึกษาทำให้คนมีโอกาสหางานทำ โดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาสูงน่าจะมีโอกาสหางานทำที่มีรายได้สูง โดยเฉพาะแรงงานที่มีการศึกษาระดับสูงเท่าไรก็จะมีแนวโน้มอพยพมากเท่านั้น เหตุผลที่สำคัญคือ แรงงานประเภทนี้จะรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่ดีและมักจะแสวงหางาน ที่มีโอกาสอนาคตและเงินเดือนที่ดีที่สุดเหมาะสมกับความรู้และระดับการศึกษาของตน มากกว่านั้นแรงงานที่มีการศึกษาสูงมักจะเป็นผู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้ดี และเนื่องจากเพิ่งสำเร็จการศึกษาจึงมักจะมีต้นทุนทางใจน้อยจึงต้องอพยพ และมีโอกาสได้งานสูงเพราะเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ จากงานของ Larry H. Long (วรนุช เจริญศักดิ์: 2523) ได้กล่าวว่าคุณค่าที่เคยอพยพครั้งหนึ่งแล้วมีแนวโน้มที่จะอพยพอีกหรือบ่อยขึ้น เพราะการศึกษาทำให้มีโอกาสในการหางานทำ โดยเฉพาะผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาสูงน่าจะมีโอกาสในการหางานทำที่มีรายได้สูงและมีความมั่นคง ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของประชากรมีความสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นมากกว่าปัจจัยอื่นๆ (สุรศักดิ์ ศิริไพบูลย์สินธุ์, 2522:23) โดยผู้ย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองจะมีระดับการศึกษาเฉลี่ยสูงกว่าคนในชนบท เนื่องจากผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเห็นว่าท้องถิ่นอื่นเหมาะแก่การทำมาหากินมากกว่าท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ต่ำมักไม่กล้าเดินทางออกจากท้องถิ่นเดิมไปเผชิญโชคในที่อื่น (วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ, 2511:4)

ภาคที่อยู่อาศัยหรือภูมิลำเนา เป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความแตกต่างในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ประเพณี วัฒนธรรมและภาษา ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิต ทักษะคติและความสนใจของคนในท้องถิ่น ทำให้ทราบถึงความต้องการของแรงงานในแต่ละพื้นที่ บุคคลมักจะตัดสินใจทำงานในภูมิลำเนาของตน ด้วยเหตุผลความผูกพันทางพื้นที่ การได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมได้งานกว่าถิ่นอื่น จากงานของ ยุทธดนัย ศรีดาหาล้า (2540) พบว่าผู้อยู่ภาคเหนือมีสัดส่วนของผู้ตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่อยู่อาศัยภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อมีการพัฒนาเมืองหลักและกระจายความเจริญสู่ชนบททำให้ภาคต่างๆที่เคยมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นออกระหว่างภาคลดจำนวนลง

การคมนาคมขนส่ง ระยะทางมีผลต่ออพยพหรือย้ายถิ่น การย้ายถิ่นส่วนใหญ่พบในระยะทางสั้นๆ และปริมาณการย้ายถิ่นจะลดน้อยลงเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้นหรือห่างจากภูมิลำเนาเดิมมากขึ้น (สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ 2520:21)

3) ปัจจัยด้านประชากร การย้ายถิ่นมีความสำคัญต่อขนาดโครงสร้างและองค์ประกอบของประชากรของถิ่นที่อยู่เดิมหรือถิ่นที่อยู่ใหม่เปลี่ยนแปลงไป

ตัวแปรที่ศึกษา

อายุ ในงานการศึกษาครั้งนี้ใช้อายุเป็นตัวแปรควบคุม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-25 ปี อายุสามารถเป็นตัวพิจารณาแนวโน้มของการตัดสินใจเมื่อมีอายุที่เพิ่มขึ้นย่อมหมายถึงการสั่งสมประสบการณ์ที่หลากหลาย ดังนั้นการตัดสินใจอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ โดยผู้ที่มีอายุมากจะมีแนวโน้มในการย้ายถิ่นน้อยลง เหตุก็คือว่ายิ่งอายุมากจะได้รับผลประโยชน์น้อยลงและต้นทุนจะสูงขึ้น ผลประโยชน์สุทธิจะต่ำลง เพราะคนที่อายุมากมีเวลาเหลือที่จะทำงานน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้อายุเกษียณคงที่ ผู้ที่อพยพส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่มีอายุประมาณ 20-35 ปี (สมพร วุฒิวិถัยการ, 2522 และ ศันสนีย์ จันทรสถิตย์พร, 2524 และ พรรณี กรานแก้ว, 2527) และอายุก็ยังมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม (ยุทธดนัย ศรีดาหาล้า: 2540, ภาณี แส่นเจริญ: 2527) คือยังมีอายุมากความตั้งใจย้ายกลับก็มากตามด้วย

สาขาวิชาที่จบ ในการเรียนการสอนได้แยกสาขาวิชาเพื่อให้เกิดความถนัดในวิชาชีพนั้น
ในการทำงานควรทำตามสาขาที่เรียนมา แต่แหล่งงานของแต่ละสาขาวิชาชีพอาจจะกระจุกตัว
อยู่ที่พื้นที่ใดก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมหลายๆด้านประกอบกับความคุ้มค่าในการลงทุน ดังนั้น
สาขาวิชาเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงาน

ระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ในการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษา
ต่อ ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ระบบโควตา เอนทรานซ์ และการรับตรงที่จัดโดยคณะ
วิศวกรรมศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือเลือกที่จะเข้าสอบคัดเลือกด้วย
ระบบโควตา ซึ่งเป็นระบบเฉพาะของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคทุกแห่ง เพื่อกระจายความเท่าเทียม
ทางการศึกษาให้ประชากรในภาคเหนือมีความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และยังเป็นทางเลือกให้
กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในวัยแรงงานใช้เวลา 4 ปีในการเรียนเพื่อลดการว่างงานในสังคม ดังนั้นในการ
ตัดสินใจสอบเข้าด้วยโควตาภาคเหนือ บัณฑิตที่จบมีแนวโน้มตัดสินใจทำงานในภาค

แผนภูมิที่ 2.1 กรอบแนวความคิดในงานวิจัย

1.ระดับนโยบาย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

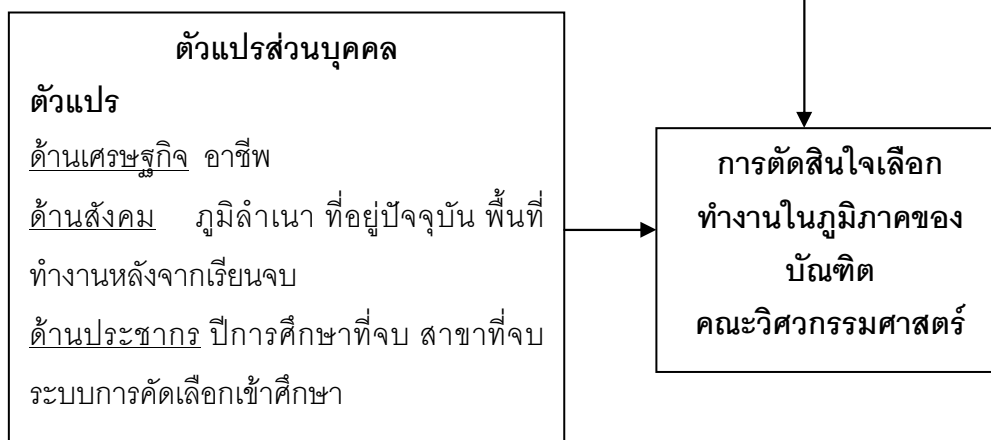
แผนการศึกษาของ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.ระดับผลจากนโยบาย

ผลิตภัณฑ์มวลรวม
ภาคเหนือ (GRP)

การผลิตบัณฑิต

3.ระดับการตัดสินใจส่วนบุคคล

สมมติฐานหลักในการวิจัย

การตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือหรือภาคอื่นของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันไปตามคุณลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากรที่แตกต่างกันไปด้วย

บทที่ 3 การวิเคราะห์ระดับนโยบาย

ในบทนี้เป็นการการวิเคราะห์ศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความเจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคซึ่งระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในระดับแผนและผลจากการพัฒนาภาคเหนือกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลนโยบาย หรือแผน และผลจากการดำเนินนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือกับนโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเหนือกับนโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะในด้านการผลิตทรัพยากรส่วนบุคคลให้กับภูมิภาค โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับคือระดับนโยบายหรือแผนและระดับผลจากนโยบาย และนำเสนอดังต่อไปนี้

3.1 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศ

ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศหลังจากการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าในช่วงแผนฉบับที่ 1 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านสังคม นั่นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยได้กระจายความเจริญทางการศึกษาออกสู่ภูมิภาค โดยก่อตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคขึ้นเพื่อมุ่งตอบสนองในการสร้างกำลังแรงงานระดับสูงขึ้น ให้ตรงต่อความต้องการกำลังแรงงานในการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในช่วงนั้นเน้นการสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่โครงการต่างๆส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นจึงเกิดการอพยพของกลุ่มแรงงานระดับสูงไปสู่พื้นที่ปลายทางที่มีกำลังจ้างงานสูง ก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความเติบโตทางด้านเศรษฐกิจสูงมากเมื่อเทียบกับเมืองอื่นจนถึงในปัจจุบัน แต่ในทางกลับกันเมื่อมีคนย้ายเข้ากรุงเทพมหานครมากขึ้น ส่งผลให้ภาคอื่นๆเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะภูมิภาคที่มีความสามารถในการผลิตแรงงานออกสู่ตลาดงาน แต่ตลาดงานไม่ได้ตั้งอยู่ในภาคนั้นๆ ทำให้เกิดการอพยพของกลุ่มแรงงานที่มีความรู้หรือที่เรียกว่า ภาวะสมองไหล ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่หนึ่งแต่ส่งผลกระทบต่ออีกพื้นที่ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา

ดังนั้นจึงเกิดแนวความคิดที่จะกระจายแหล่งงานสู่ภูมิภาค เพื่อลดปัญหาการย้ายถิ่นของแรงงานที่จะเข้ามาแออัดอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งแนวความคิดนี้ถูกระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 แต่เริ่มนำมาปฏิบัติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เพื่อแก้ปัญหาคอขวดทางด้านเศรษฐกิจโดยกระจายความเจริญด้วยการสร้างแหล่งงานสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาขาที่นำไปเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ และยังเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญให้กับพื้นที่นั้น และยังส่งผลทางด้านสังคมต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของแรงงานออกนอกภูมิภาค จึงนำไปสู่การศึกษาในครั้งนี่ที่ต้องการศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความเจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคซึ่งระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ เป็นการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ แนวคิดหรือทฤษฎีเมืองหลัก อัตราการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรม เพื่อให้เห็นพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจของการนำแนวคิดกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคโดยเริ่มศึกษาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 ที่ได้้นำแนวคิดและทฤษฎีเมืองหลักมาเป็นนโยบายสำคัญสำหรับการพัฒนาเมืองและภาค

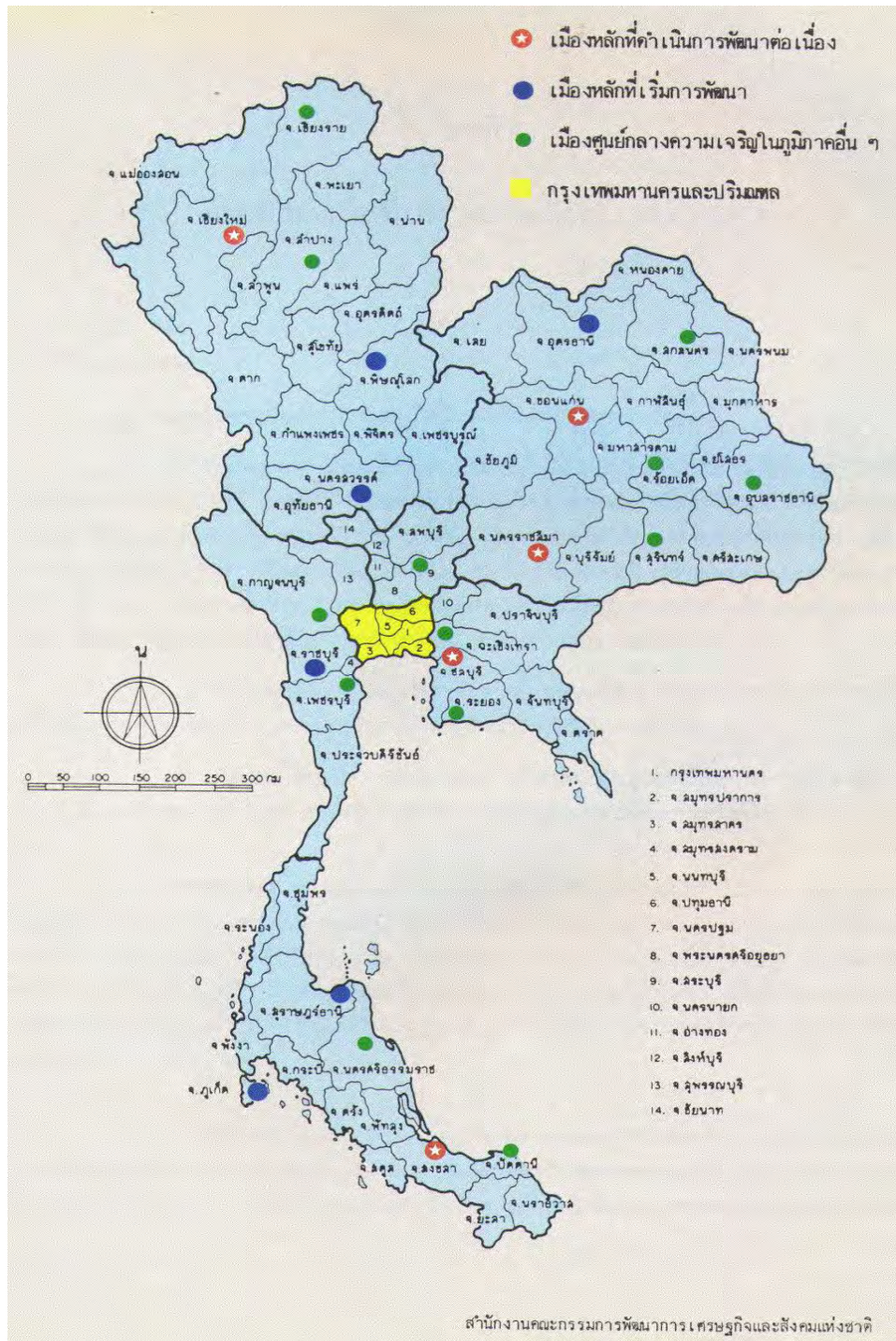
3.1.1 ทฤษฎีเมืองหลักกับแหล่งงานในภาคเหนือ

ทฤษฎีเมืองหลักเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเพื่อลดการกระจุกตัวของกิจกรรมในชุมชนเมืองอุตสาหกรรมที่มีอัตราการขยายตัวสูง ทำให้เกิดช่องว่างของการพัฒนาระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนเกษตร จึงเกิดแนวความคิดและความพยายามที่จะสร้างความสมดุลของการพัฒนา โดยการกระจายความเจริญไปสู่พื้นที่ล้าหลังในภูมิภาค

Francois Perroux (1949) ได้อธิบายทฤษฎีเมืองหลักว่า เป็นการสร้างศูนย์กลางเศรษฐกิจขึ้นในภูมิภาคและพัฒนาให้มีศักยภาพสูงจนส่งผลให้ชุมชนหรือพื้นที่ข้างเคียงเติบโตตามด้วย

วัตถุประสงค์หลักในการสร้างเมืองหลักสองประการ คือ ประการแรกคาดว่าเมืองหลักจะสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค และประการที่สองคาดว่าเมืองหลักจะช่วยดึงประชากรส่วนเกินจากเขตชนบทและช่วยลดกระแสการย้ายถิ่นออกนอกภาค การที่จะพัฒนาเมืองในภูมิภาคให้เป็นเมืองหลักที่สามารถพึ่งตัวเองได้ ต้องมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะสร้างงานให้แก่ผู้อยู่อาศัยในตัวเมือง จึงได้เกิดโครงการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่เมืองหลักพัฒนาทางด้านสาขาพาณิชย์และบริการเศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้ รัฐได้ลงทุนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคต่างๆ

ประเทศไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้ระบุพื้นที่ในการพัฒนาเมืองหลักไว้ (ภาพ 3.1) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภูมิภาค โดยมีเมืองที่ถูกระบุอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความเหมาะสม ทั้งจำนวนประชากรและความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตามด้วยจังหวัดพิษณุโลกและนครสวรรค์เป็นเมืองหลักที่เริ่มการพัฒนา จังหวัดเชียงรายและลำปางเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญที่เริ่มพัฒนา ดังนั้นในอนาคตการพัฒนาพื้นที่ต่างๆอาจจะกระจายไปสู่ขอบเขตอิทธิพลที่มีศักยภาพในการรองรับการพัฒนา ซึ่งก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่

ภาพที่ 3.1 แสดงพื้นที่การพัฒนาเมืองหลักตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในการศึกษาส่วนนี้ได้ศึกษา (1) การเติบโตด้านเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศและภูมิภาคต่างๆ โดยวิเคราะห์จากสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม โดยแยกออกเป็น 3 สาขา คือ สาขาอุตสาหกรรม สาขาการค้าและบริการ สาขาการเกษตร (2) การเติบโตทางเศรษฐกิจ สาขาอุตสาหกรรมในภาคเหนือ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลจากสถิติโรงงานและแรงงานในสาขาอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

3.1.1.1 การเติบโตทางเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศและภูมิภาค

เริ่มตั้งแต่มีแนวความคิดในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในแต่ละพื้นที่ จากปัญหาการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดปัญหาการย้ายถิ่นของแรงงานจากภูมิภาคอื่นเข้ามามากเกินไป ทำให้พื้นที่ของเมืองไม่สามารถรองรับกับจำนวนแรงงานที่มากขึ้นอย่างรวดเร็วได้ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมายในเมืองหลวง โดยเฉพาะปัญหาที่กระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรที่มีความแตกต่างระหว่างภูมิภาค คือ ประชากรที่อาศัยในเมืองหลวงมีรายได้ที่สูงแต่คุณภาพชีวิตแย่และอีกกลุ่มคือประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทไม่มีงานทำ รายได้น้อย เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคที่พัฒนากับยังไม่พัฒนา รัฐบาลได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยนำแนวคิดที่จะกระจายความเท่าเทียมกันโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ออกสู่ภาคต่างๆที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา โดยการสร้างแหล่งงานในภูมินาคนั้นๆ เพื่อให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานลดลงและการย้ายถิ่นระหว่างภาคลดลง และคงเหลือไว้ซึ่งรูปแบบการย้ายถิ่นภายในภาค คือการย้ายถิ่นจากพื้นที่ชนบทสู่เมือง

จากการศึกษาสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศเทียบกับภูมิภาค (ภาพ 3.2) พบว่าภาคที่มีสัดส่วนสาขาอุตสาหกรรมเติบโตมากกว่าประเทศ คือ ภาคกลางและภาคตะวันออก โดยเฉพาะในภาคตะวันออก อัตราการเติบโตในสาขาอุตสาหกรรมเด่นชัดกว่าสาขาอื่นโดยเฉพาะในปี 2533 ซึ่งอยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ในช่วงนี้มีโครงการด้านแหล่งงานที่สำคัญ คือการสร้างนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในแต่ละภูมิภาค ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาความสำคัญของสาขาอุตสาหกรรมในภาคเหนือเทียบกับประเทศ พบว่าสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าแต่เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2534 อยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 แสดงให้เห็นว่าแนวคิดการ

กระจายแหล่งงานสาขาอุตสาหกรรมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เริ่มผลการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 การเติบโตของสาขานี้ในแต่ละพื้นที่ก็แตกต่างกันไปตามศักยภาพในการพัฒนาของภูมิภาค การรวมกลุ่ม ระยะทางในการขนส่งและนโยบายในการผลักดันของรัฐที่มีต่อแต่ละพื้นที่ต่างกัน

สาขาการค้าและบริการในภูมิภาคต่างๆ เมื่อเทียบกับประเทศและสาขาอุตสาหกรรม ในระดับประเทศสาขานี้เป็นสาขาที่มีสัดส่วนการเติบโตมากที่สุด และมีอัตราการเติบโตอย่างคงที่ โดยเฉพาะภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันตก พบว่ามีสัดส่วนการเติบโตของเศรษฐกิจมากกว่าระดับประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีที่ตั้งของภาคที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เกิดการค้าชายชายแดนส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้ภูมิภาคเหล่านี้มีศักยภาพในการค้าและบริการ

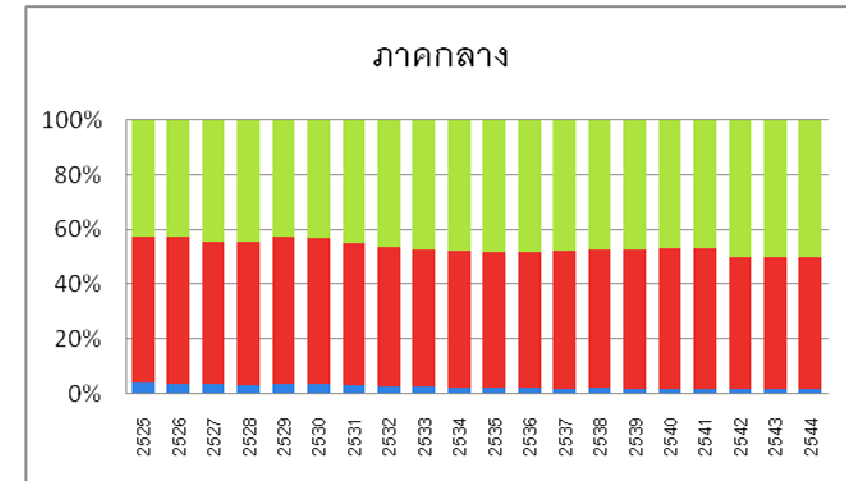
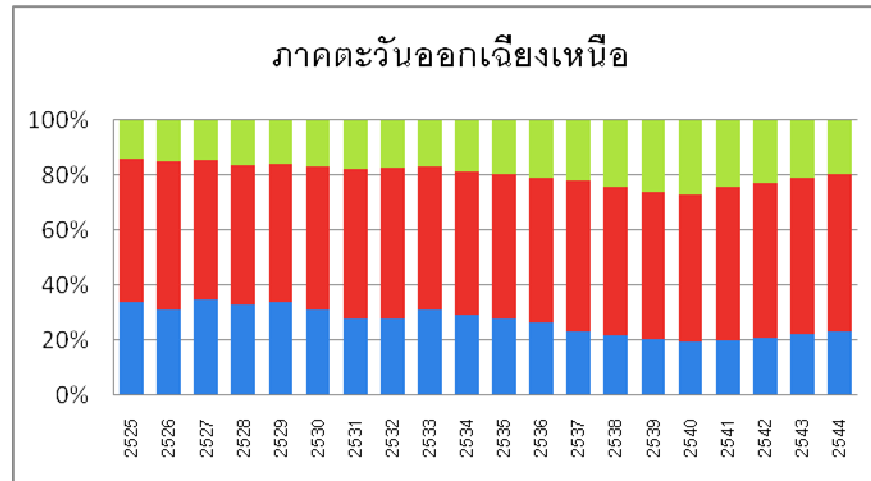
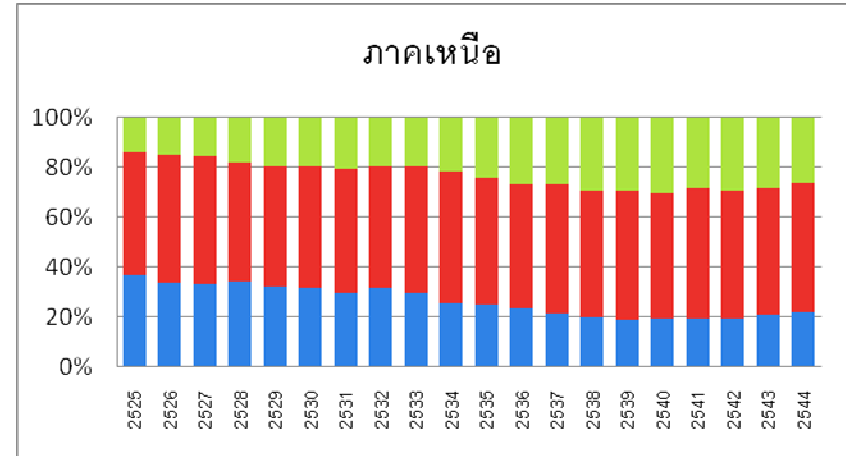
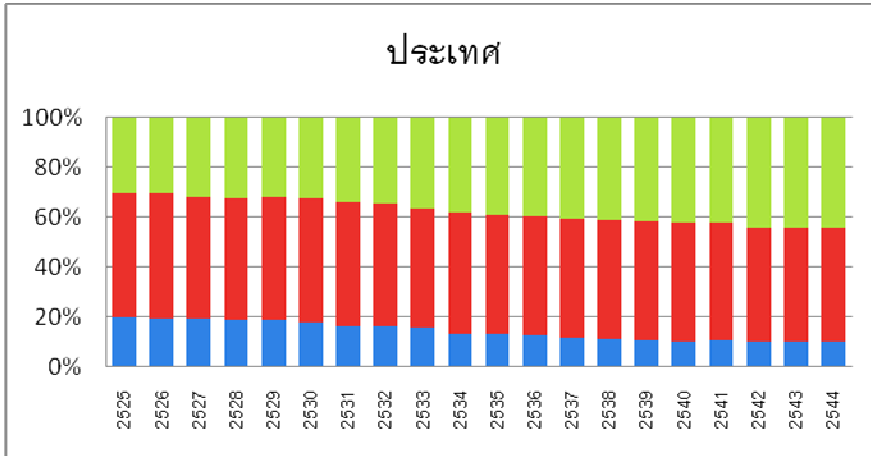
สาขาเกษตร เป็นสาขาที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดและมีแนวโน้มที่จะลดความสำคัญลงไปเรื่อยๆ เนื่องจากเป็นสาขาที่ใช้แรงงานเข้มข้นแต่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มน้อย ประกอบกับลักษณะการถือครองที่ดินและการลุกกล้าพื้นที่เกษตรกรรมของสาขาอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสาขานำให้เกิดการค้าและบริการ เช่นการสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น จึงส่งผลกระทบต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาเกษตรที่ลดลง โดยเฉพาะในภาคกลาง อย่างเห็นได้ชัดชัดเจน ซึ่งภาคกลางถือได้ว่ามีลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการเกษตร น่าจะเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มากกว่าพื้นที่อื่นๆ มีศักยภาพที่จะเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญให้กับประเทศ แต่เมื่อพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์แล้วพบว่ามูลค่าสาขาการเกษตรต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับระดับประเทศและระดับภาค ส่วนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันตก เป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาเกษตรที่สูงกว่าประเทศ

ดังนั้นการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ต่างกันนำไปสู่การพัฒนาสาขาทางเศรษฐกิจที่ต่างกันด้วย ดังนั้นวัตถุประสงค์ของเมืองหลักที่กล่าวไว้ ประการแรกคือคาดว่าเมืองหลักจะสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค จากการพิจารณาข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาค และมีความแตกต่างกันในระหว่างสาขาการพัฒนาด้วย พื้นที่ที่มีการพัฒนาสาขาอุตสาหกรรมสูง ได้แก่ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนพื้นที่ที่มีการพัฒนาสาขาการค้าและบริการกับสาขาเกษตรสูง ได้แก่ ภาคเหนือ

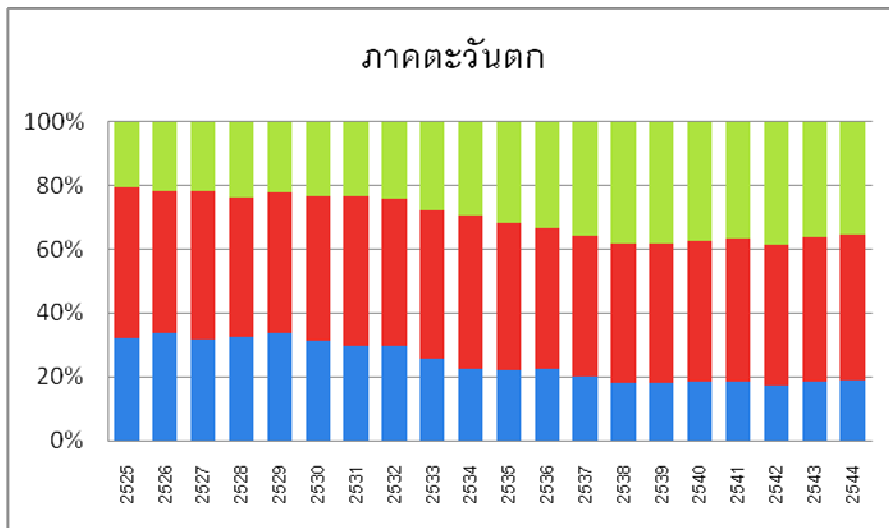
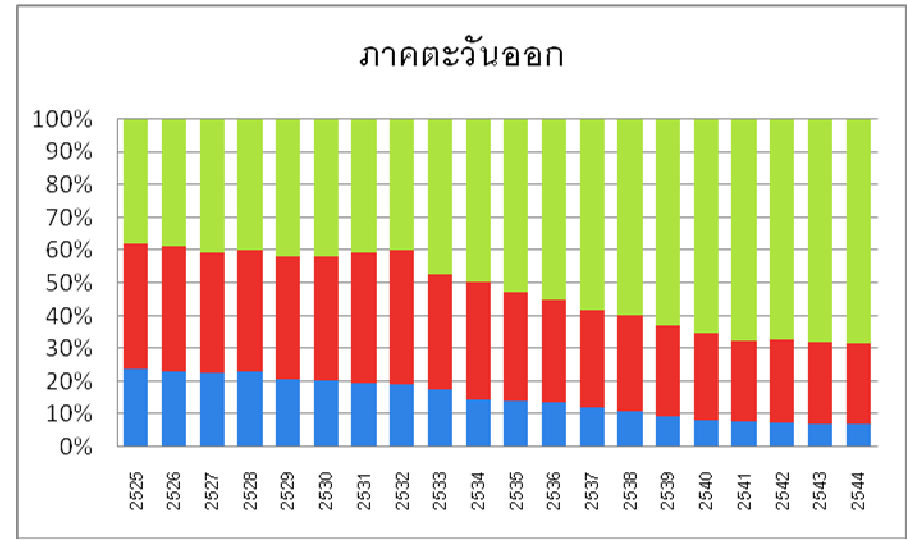
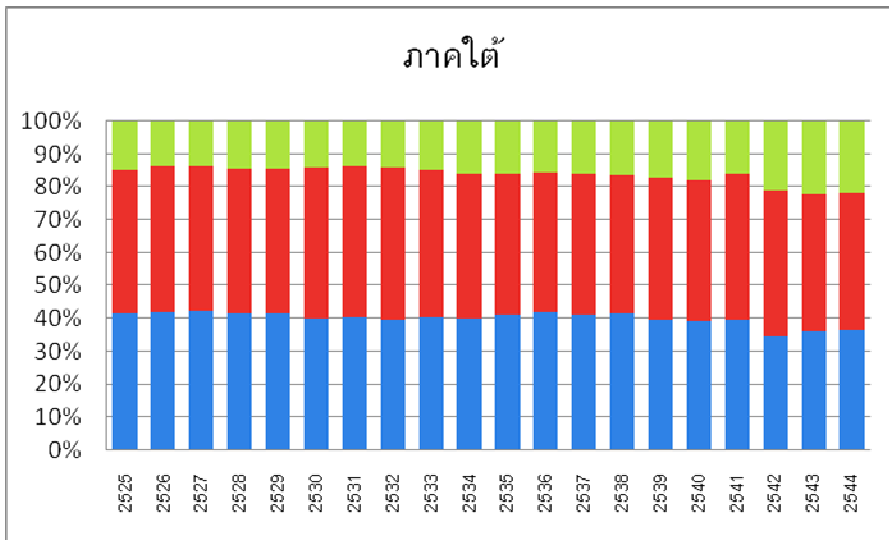
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันตก ซึ่งเป็นภูมิภาคที่อยู่ติดชายแดนและระยะทางห่างจากเมืองหลวงซึ่งเป็นเมืองที่มีฐานการผลิตของสาขาอุตสาหกรรมมาก่อน

วัตถุประสงค์ของเมืองหลัก ประการที่สองคาดว่าเมืองหลักจะช่วยดึงประชากรส่วนเกินจากเขตชนบทและช่วยลดกระแสการย้ายถิ่นออกนอกภาค เมื่อในแต่ละภาคมีความแตกต่างในสาขาการพัฒนาดังนั้นความต้องการแรงงานในทักษะต่างๆก็ต้องแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีขอบเขตในการศึกษาสาขาอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสาขาที่นำการพัฒนาอื่นๆตามมา

ภาพ 3.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวม

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!
 "Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำอธิบายสัญลักษณ์

- อุตสาหกรรม
- การค้าและบริการ
- การเกษตร

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

3.1.1.2 นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ สาขาอุตสาหกรรมในภาคเหนือ

ในงานศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของภาคเหนือตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนด โดยภาคเหนือประกอบไปด้วยจังหวัดจำนวน 17 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ ตาดสุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี (แผนที่ 3.1) โดยพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศประกอบกับลักษณะทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีแล้ว ภาคเหนือสามารถแบ่งเป็นภูมิภาคย่อยๆ ได้สองภูมิภาค คือ ภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง มีจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และตาก ภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ และอุทัยธานี

แผนที่ 3.1 พื้นที่ภาคเหนือ

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!
 "Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 ได้กำหนดแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการขยายตัวของการผลิตด้านอุตสาหกรรม เพื่อให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศดีขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้กระจายสู่ภูมิภาคอื่น แต่กลับกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความเจริญสูงสุดในด้านเศรษฐกิจ และได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ทั้งประชากรในเมืองและในชนบท คือการเกิดช่องว่างของรายได้ระหว่างคนในเมืองและคนในชนบทเพิ่มขึ้น จากระดับการพัฒนาภูมิภาคที่มีความแตกต่างกันจึงเป็นสาเหตุทำให้แรงงานตัดสินใจอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองที่ความพร้อมรองรับเรื่องแหล่งงาน สาธารณูปการและสาธารณูปโภคที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับภูมิภาคก่อนที่ย้ายมา ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น

ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2429) รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวความคิดที่จะกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่นั้น และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างกรุงเทพมหานครและภูมิภาคอื่นได้ โดยสนับสนุนให้มีการลงทุนในภูมิภาค และกระจายแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรม พัฒนาเศรษฐกิจของเมืองในแต่ละภูมิภาคเพิ่มขึ้น สกัดกั้นการอพยพของประชากรในชนบทไม่ให้เข้าสู่กรุงเทพมหานครมากเกินไป

ในการศึกษาในส่วนนี้ได้ศึกษานโยบายพัฒนาภาคเหนือ ภายใต้แนวคิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคด้วยแนวความคิดเมืองหลัก จากนโยบายกำหนดเมืองหลักและเมืองรองของภูมิภาคต่างๆขึ้น Boudeville (1966) ได้พยายามเอาแนวคิดศูนย์กลางความเจริญ มาใช้ในการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมในเมือง อันนำไปสู่การพัฒนาโดยรวม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อพัฒนาภาคเหนือ

แผนพัฒนาฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ได้กำหนดนโยบายการกระจายความเจริญออกไปจากกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาเมืองหลักขึ้นในภูมิภาค และได้กำหนดให้เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนบน และพิษณุโลก เพื่อเป็นการสกัดกั้นการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นศูนย์กลางที่จะกระจายความเจริญออกสู่ชนบท

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) รัฐบาลมีเป้าหมายปรับโครงสร้างด้านอุตสาหกรรมและกระจายอุตสาหกรรม เพื่อให้อุตสาหกรรมกระจายสู่ภูมิภาคอย่างจริงจัง ในแผนฉบับนี้ได้กำหนดเมืองหลักและเขตอิทธิพล เมืองหลักในภาคเหนือได้แก่ เชียงใหม่ เขตอิทธิพล คือ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา สำหรับเมืองหลักกระยะต่อไปได้แก่ พิษณุโลก นครสวรรค์

โดยได้กำหนดมาตรการในการพัฒนาให้เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หัตถอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมบริการเกษตรที่ใช้ วัตถุประสงค์ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้เมืองเชียงใหม่-ลำพูนเป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออก โดยให้เร่งจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และปรับปรุงระบบขนส่งหลักได้แก่ การปรับปรุงสนามบิน การศึกษาความเหมาะสมในการสร้างสถานีขนส่งสินค้าชานเมืองและการวางแผนแม่บทและ จัดระบบการจราจรภายในเมือง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ยังคงกำหนดถึงการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ในฐานะเมืองหลักของภาคเหนือตอนบนอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งภูมิภาค

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจ บริการคมนาคมขนส่งทางอากาศ และการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบน ในขณะที่เดียวกันยังคงส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม โดยให้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมพร้อมบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ สำหรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ประกอบด้วยการพัฒนาพื้นที่อนุภาคและพื้นที่ชายแดน ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย เวียดนาม และจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน)) เพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพและการมีงานทำของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของอนุภาคและกลุ่มจังหวัดต่างๆ เพื่อกระจายความเจริญไปยังเมืองศูนย์กลางและเมืองชายแดน ซึ่งจะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดผลการพัฒนาไปยังพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการติดต่อและร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ในด้านการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว และโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาศักยภาพให้พร้อมรองรับการแข่งขันของประเทศ การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ของประเทศที่สอดคล้องกับบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ในระดับต่างๆ รวมทั้งการพัฒนากลุ่มจังหวัดที่มีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน โดยคนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนและจัดการตั้งแต่ต้น เพื่อให้เป็นกรอบชี้้นำการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทอย่างเป็นระบบ โดยในภาคเหนือมีแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำลำธารให้มีความอุดมสมบูรณ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมล้านนาที่เป็นเอกลักษณ์ ให้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงเป็นศูนย์กลางอนุภาค

ลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ โดยมีกลุ่มจังหวัดอันได้แก่เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และเชียงราย เป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังได้ระบุถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์ การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยให้ความสำคัญกับการลดมลพิษ เพื่อให้เมืองและชุมชนมีความน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และลดต้นทุนทางเศรษฐกิจในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่างๆภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรมและเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน

ผลจากการที่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกขึ้นในปี พ.ศ. 2504 ซึ่งในแผนแรกแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นช่วงของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยนำแนวคิดในการพัฒนาประเทศด้วยอุตสาหกรรม แต่แหล่งผลิตแรงงานระดับสูงในช่วงนั้นมีเพียงมหาวิทยาลัยในส่วนกลาง ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมทางด้านการศึกษาแก่คนในภูมิภาคอื่น ดังนั้นในช่วงที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 จึงเกิดแนวความคิดที่จะตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรของภาคนั้นๆ จึงเกิดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกของภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้จัดตั้งแผนกวิชาและวางหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการในส่วนภูมินาคนั้นๆ การผลิตนักศึกษาในชั้นอุดมศึกษาให้ได้คุณภาพและปริมาณพอเพียงกับความต้องการในแขนงงานต่างๆของการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่นโยบายของรัฐในระยะของการดำเนินการพัฒนาการเศรษฐกิจ จะมุ่งไปในการผลิตบัณฑิตให้เพียงพอกับความ ต้องการของประเทศ โดยเฉพาะในสาขาที่มีความต้องการเร่งด่วน เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และแพทยศาสตร์

สรุปสาระสำคัญของแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ให้ประเทศเกิดการ พัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เช่นการเติบโตทางเศรษฐกิจ รายได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนา ด้านสังคม เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต ความเท่าเทียม ซึ่งในแต่ละแผนก็ให้

ความสำคัญแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ดังเช่นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-4 เป็นยุคแห่งการ สร้างชาติ ด้วยแนวคิดในการพัฒนาประเทศด้วยอุตสาหกรรมเป็นสาขานำให้เกิดการพัฒนาอื่นๆ ตามมา ส่งผลต่อการต้องการกำลังคนที่มีรู้ความสามารถที่จะเข้าไปขับเคลื่อนการพัฒนา ส่งผลให้เกิดแผนพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นแผนที่มุ่งผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของ ประเทศ

ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้มีแนวคิดกระจายความเท่าเทียมระหว่างพื้นที่เข้ามา โดยมุ่งเน้นให้เกิดการกระจายความเท่าเทียมทางด้านเศรษฐกิจสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการจ้างงาน ภายในภูมิภาค เกิดการพัฒนาต่างๆที่ตามมาภายในภูมิภาค รวมทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการย้าย ถิ่นของแรงงานเข้ามาแออัดอยู่ในกรุงเทพมหานคร

จะเห็นได้ว่าการวางแผนพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้วางแผนโดยคำนึงถึงคน เพราะคน เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาต่างๆในชาติ ดังนั้นจึงเกิดการวางแผนนโยบายในการผลิต แรงงานออกสู่สังคมอย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในสมัยนั้น ส่วนนโยบายทางการศึกษาก็ได้ มุ่งผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการโดยเฉพาะในสาขาที่ประเทศชาติและท้องถิ่น ต้องการ ทั้งสองนโยบายสอดคล้องกันคือมีการวางแผนอยู่ในทิศทางเดียวกัน โดยมีแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆเป็นกรอบใหญ่

3.3 ผลจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือระยะเวลา 20 ปี

นโยบายการพัฒนาภาคเหนือ

ภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่สูงนักเมื่อเทียบกับอัตราการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของแผนการพัฒนาใน พื้นที่ดังกล่าวซึ่งไม่ได้เน้นไปที่การพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมเป็นหลักแต่จะเน้นที่การพัฒนาใน ด้านเกษตรกรรมควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมและภาคบริการ จึงไม่ทำให้เกิดการขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาคในสาขาอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดดเช่นเดียวกับในเขตกรุงเทพ ปริมณฑล และภาคตะวันออก ในช่วงแผนฯ 6 ระหว่างปี 2530 - 2534 ได้มีการปรับเปลี่ยน แผนการพัฒนาภูมิภาคใหม่ โดยสนับสนุนให้มีการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น ทั้งนี้ในพื้นที่ภาคเหนือได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการลงทุนเป็นแห่งแรกในภูมิภาคขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ(เชียงใหม่-ลำพูน)ขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม ขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาคใน ภาคอุตสาหกรรมของภูมิภาคเพิ่มสูงขึ้นจาก 29,748 ล้านบาทในปี 2529 เป็น 50,465 ล้านบาทใน ปี 2534 หรือเติบโตขึ้นกว่าร้อยละ 70 และยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี จนถึงปี 2540 ซึ่งเกิด

ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจอันส่งผลให้การขยายตัวที่เป็นมาอย่างต่อเนื่องในอดีตต้องหยุดชะงักลง และมีอัตราการขยายตัวเป็นลบ แต่เมื่อพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของแต่ละจังหวัดในภาคเหนือแล้ว จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดสูงสุดในภาคเหนือตอนบน โดยมีนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดสูงสุดในเขตภาคเหนือตอนล่าง ส่วนจังหวัดที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาได้แก่ จังหวัดลำพูน ซึ่งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด เพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีเพียง 4,000 ล้านบาทในปี 2524 เป็น 18,769 ล้านบาท ในปี 2544 อันเนื่องมาจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่

แนวความคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยอุตสาหกรรม ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เรื่อยมา ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องมาจากสาขาอุตสาหกรรมก่อให้เกิดการสะสมทุน การออม และการลงทุนอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีงานทำในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านทักษะของแรงงานและวิชาการด้านการผลิตให้สูงขึ้น

แนวความคิดนี้ได้ถูกกระจายมาสู่ทุกภาคส่วนในพื้นที่ประเทศไทยทำให้สาขาอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อรายได้และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ในการศึกษาส่วนนี้จะศึกษาว่าตลอดระยะเวลา 20 ปี การเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมในภาคเหนือมีทิศทางการเติบโตอย่างไรเมื่อเทียบกับระดับประเทศและระดับภาค พบว่าอัตราการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมระหว่างทั้ง 2 ภาคไม่แตกต่างกัน แต่ในช่วงปีพ.ศ.2525-2532 เริ่มเห็นความแตกต่างของมูลค่าในภาคตะวันออกปีพ.ศ. 2534 ซึ่งอยู่ในช่วงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB) เป็นโครงการที่ริเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 ถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งเป็นฉบับที่กล่าวถึงการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคด้วยอุตสาหกรรม

แนวความคิดนี้ได้กระจายออกไปสู่ภาคการปฏิบัติ แต่ดูเหมือนว่ายังไม่มีความเด่นชัดมากทั้งในระดับภูมิภาคและประเทศ จนกระทั่งในปีพ.ศ.2533 เกิดความแตกต่างของมูลค่าสาขาอุตสาหกรรมของประเทศและภาคตะวันออกที่มีแนวโน้มเติบโตไปในทิศทางเดียวกัน ต่างจากภาคเหนือที่มีแนวโน้มโตอย่างช้าๆ และมีแนวโน้มจะค่อยๆ ลดลงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

แหล่งการจ้างงานที่สำคัญในภาคการผลิตในระบบ (Formal sector) ได้แก่ สถานประกอบการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ จากข้อมูลจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม และจำแนกสถานประกอบการพาณิชยกรรมและบริการของจังหวัดต่างๆ ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการจ้างงานที่จะเกิดขึ้นว่ามีทิศทางและการกระจุกตัวในภาคการผลิตและจังหวัดใด

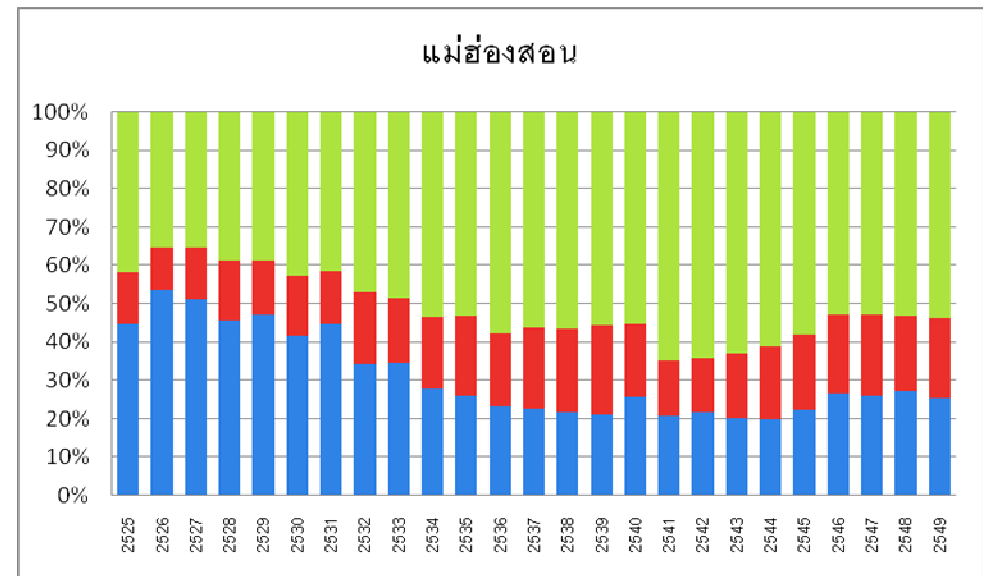
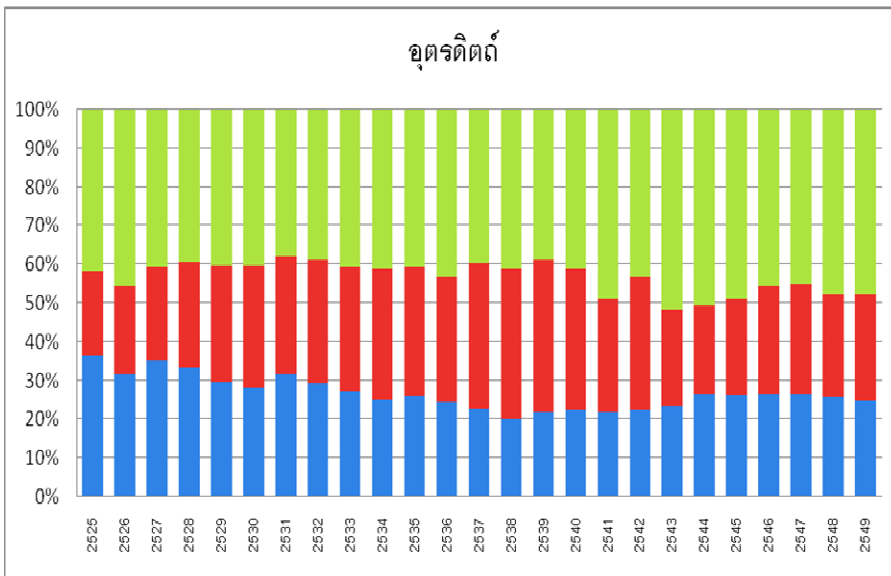
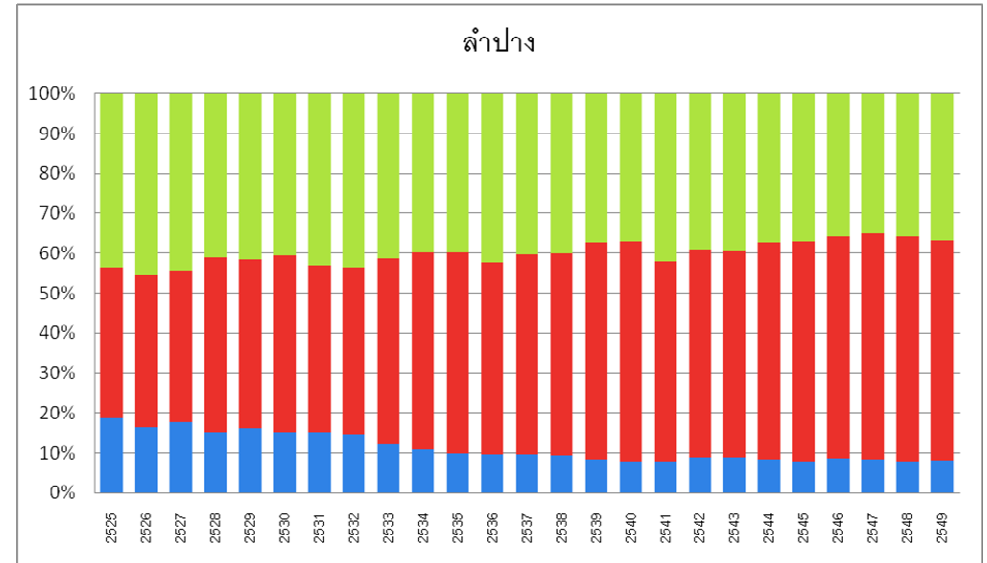
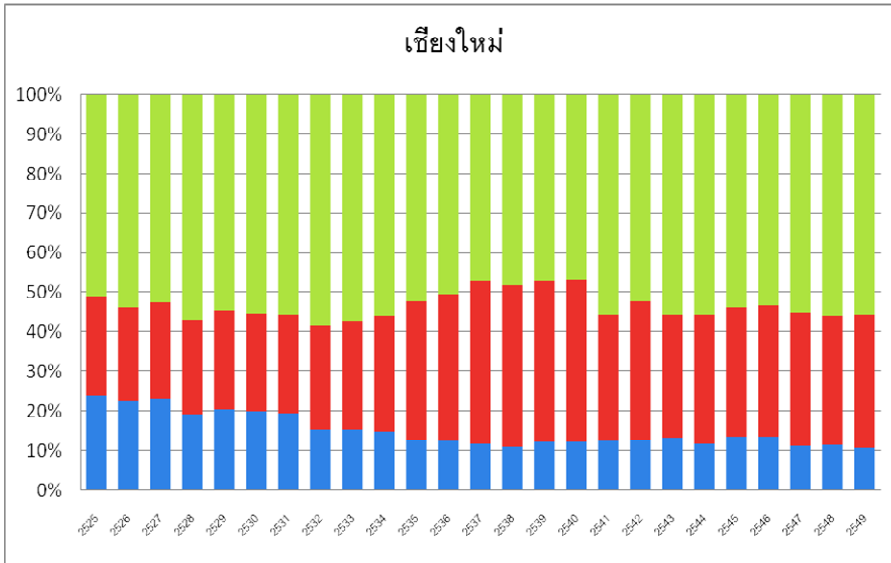
ลักษณะการกระจายจำนวนโรงงานปรากฏว่า จังหวัดภาคเหนือตอนบนมีจำนวนโรงงานเฉลี่ยต่อจังหวัดน้อยกว่าภาคเหนือตอนล่าง ลักษณะของการกระจายจำนวนโรงงานในระหว่างจังหวัดมีความเหลื่อมล้ำกันมาก

เศรษฐกิจของภาคเหนือมีแนวโน้มเติบโตเป็นไปในทิศทางเดียวกับเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม แต่ดำเนินไปค่อนข้างช้ากว่าภาคอื่นๆของประเทศ แรงผลักดันของการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจยังเกิดจากภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาคการผลิตอื่นๆนอกภาคการเกษตรถือได้ว่าเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่เติบโตเป็นรองจากภาคการเกษตร จังหวัดที่มีการเปลี่ยนโครงสร้างมักจะเกิดในจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงอยู่แล้ว เช่น เชียงใหม่ นครสวรรค์ พิษณุโลก ลำปางและเชียงราย ได้กลายเป็นแหล่งจ้างงานและดึงดูดคนงานจากจังหวัดใกล้เคียง

ภาพรวมการเติบโตของเศรษฐกิจภาคเหนือ อยู่ที่สาขาการค้าและบริการ รองลงมาคือสัดส่วนด้านอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ พบว่ามีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นด้วย แต่เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัด(ภาพที่ 3.3) พบว่าการพัฒนาสาขาอุตสาหกรรมมีความต่างในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน ได้แก่ จังหวัดลำพูน ลำปาง กำแพงเพชร ตาก และเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งของเมืองหลักสองเมืองคือเชียงใหม่และลำปาง

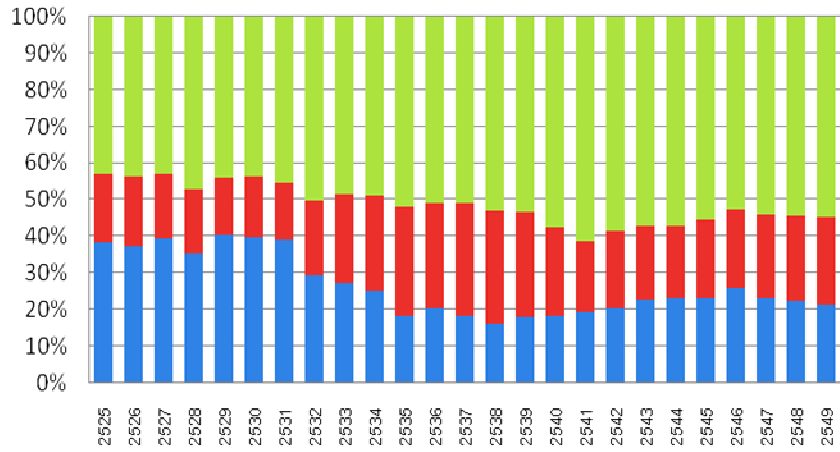
การเติบโตด้านเศรษฐกิจของสาขาการค้าและบริการกับสาขาเกษตร มีสัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ไม่แตกต่างกันมาก ส่วนเศรษฐกิจของเมืองหลัก จังหวัดเชียงใหม่พบว่าสาขาการค้าและบริการกับสาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการเติบโตใกล้เคียงกัน และมีแนวโน้มที่จะโตขึ้นเรื่อยๆ และสาขาเกษตรกรรมมีสัดส่วนมูลค่าที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับรายจังหวัด จะพบจังหวัดที่มีลักษณะเศรษฐกิจคล้ายกับเมืองหลักคือ จังหวัดลำปาง นครสวรรค์ พิษณุโลก และตาก เมื่อกลับไปพิจารณาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ที่ได้กำหนดเมือง จะเห็นได้ว่าจังหวัดดังกล่าวถูกระบุให้เป็นเมืองที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นเมืองหลักต่อไป ยกเว้นจังหวัดตากที่ไม่ถูกระบุอยู่ในแผน แต่เมื่อพิจารณาด้านพื้นที่แล้วจะเห็นว่าการกระจายตัวของเมืองจะอยู่บริเวณกลางประเทศมากกว่า ติดชายแดน

ภาพที่ 3.3 ผลกระทบที่มีผลรวมรายจังหวัด

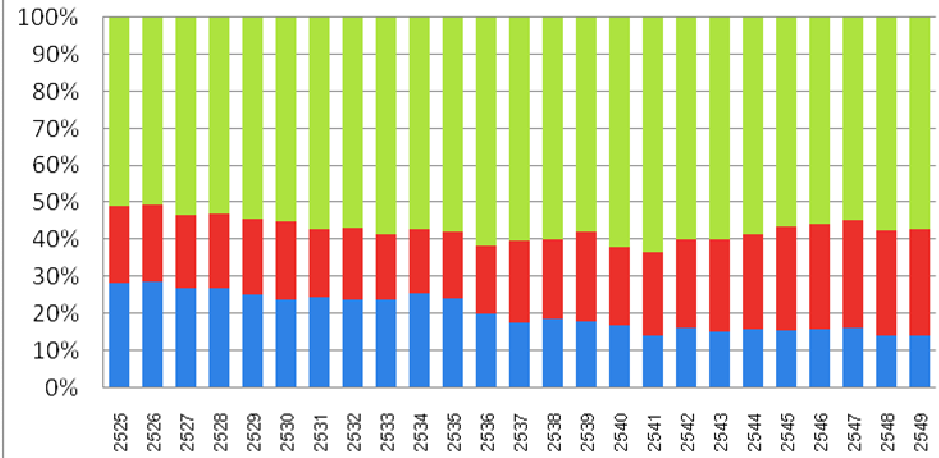

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
 Get yours now!
 "Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

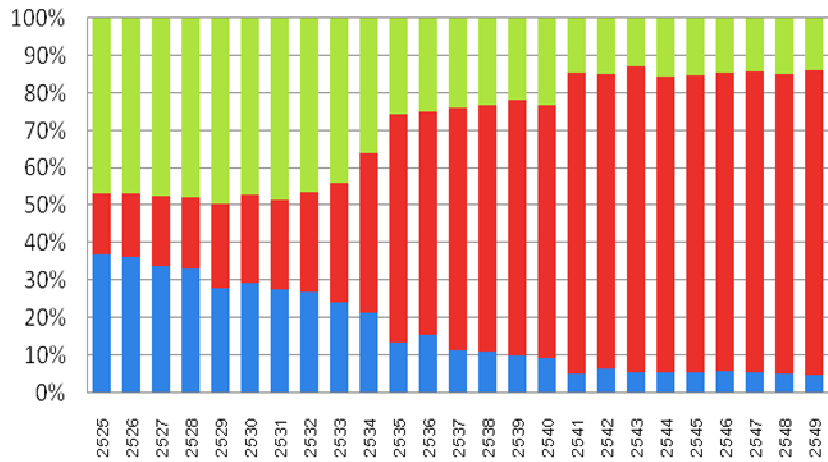
เชียงใหม่

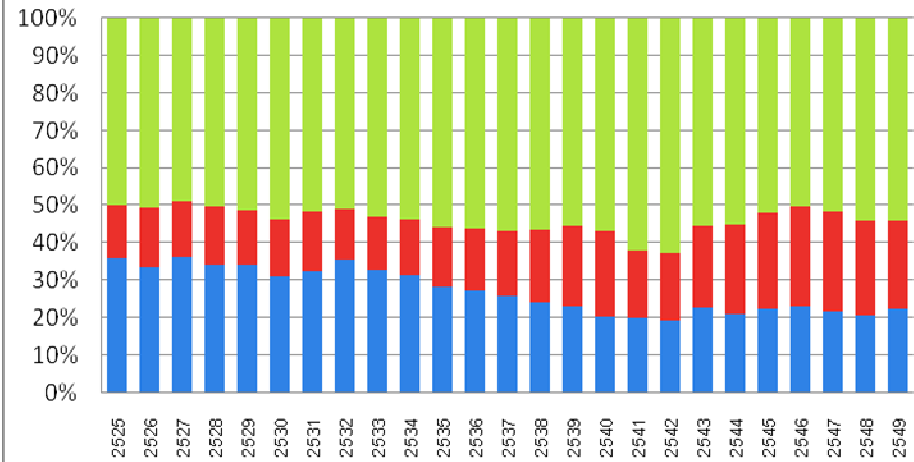
แพร่

ลำพูน

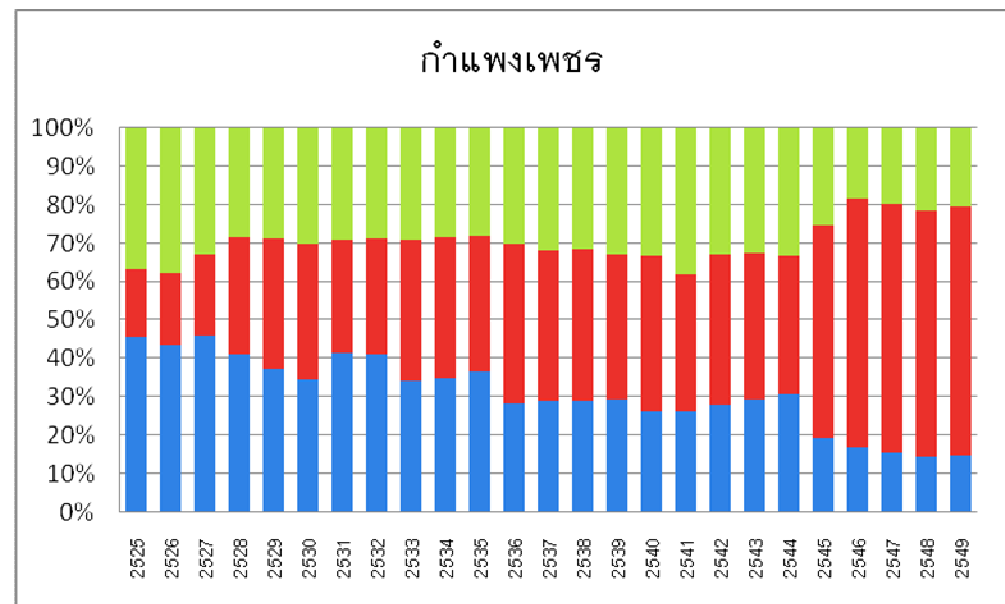
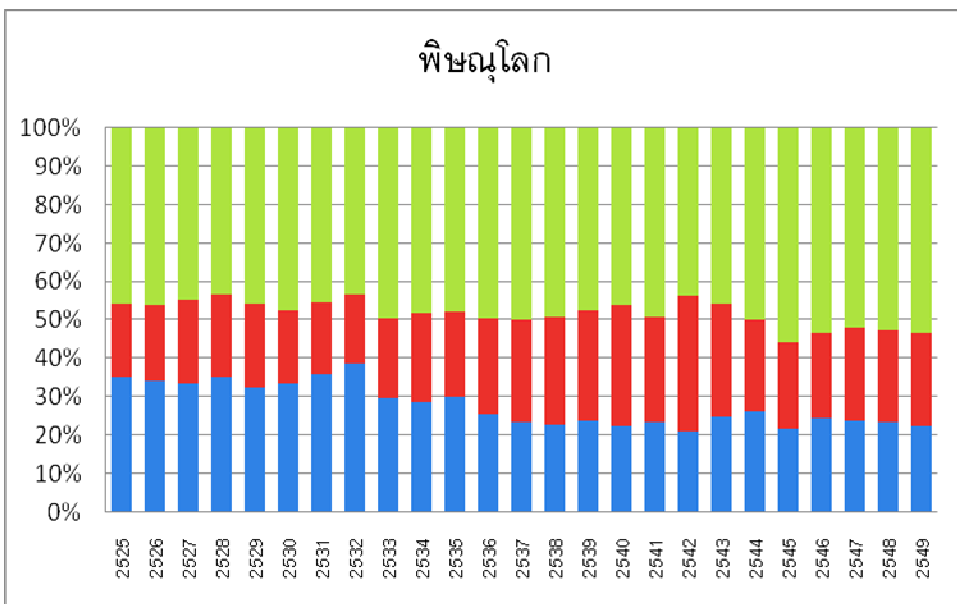
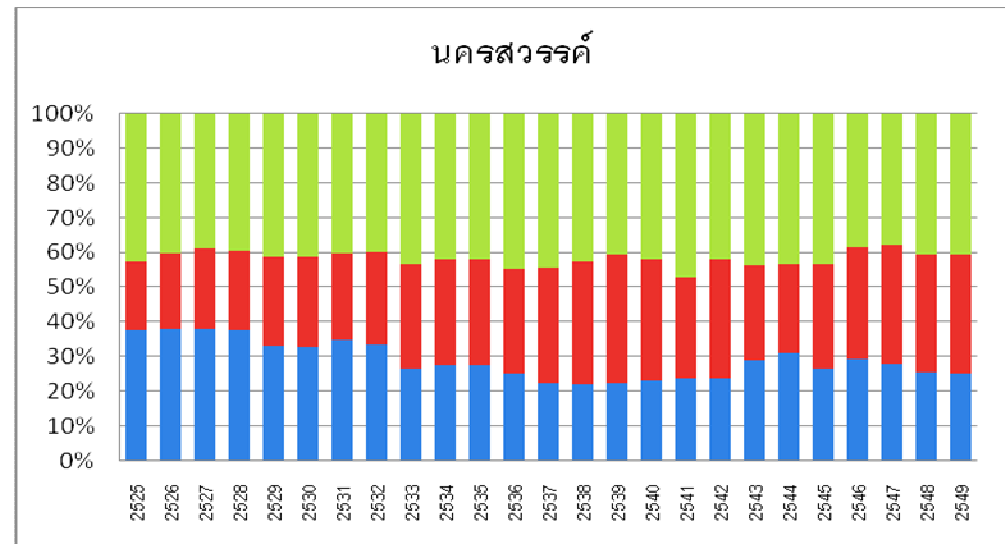
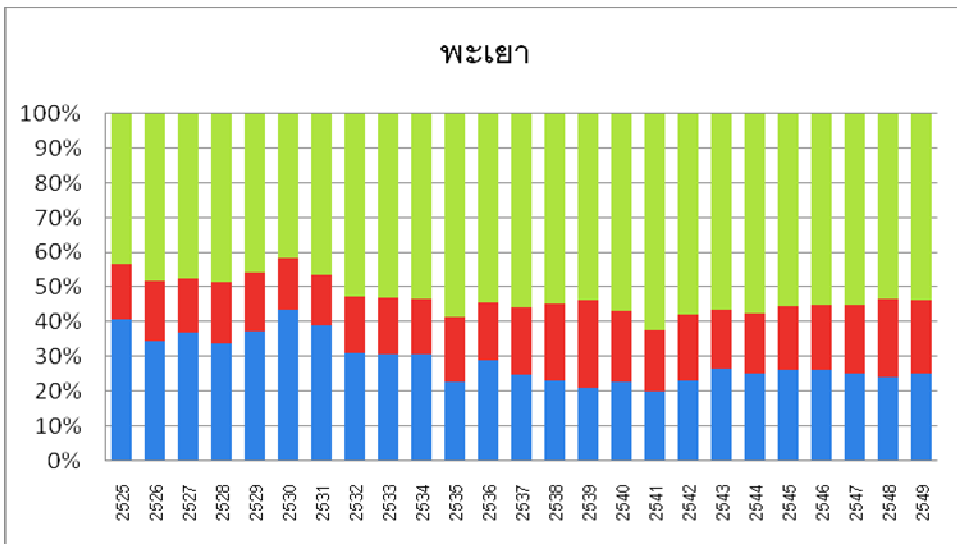
น่าน

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

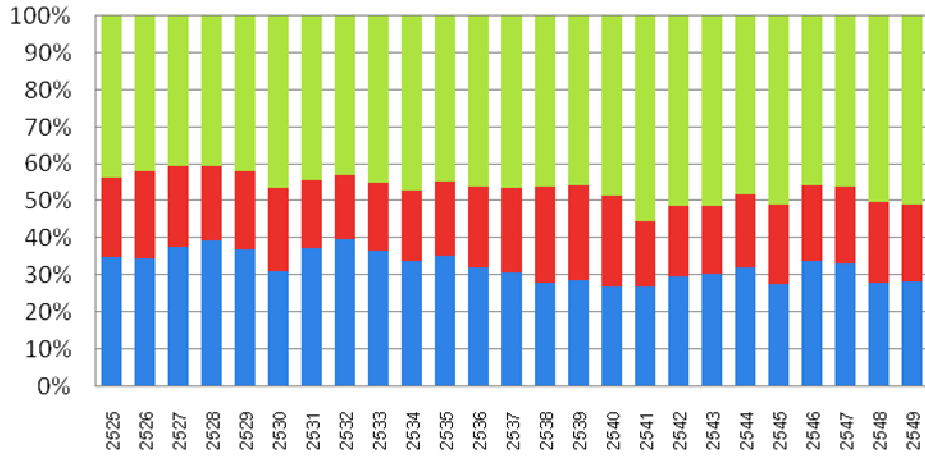
Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

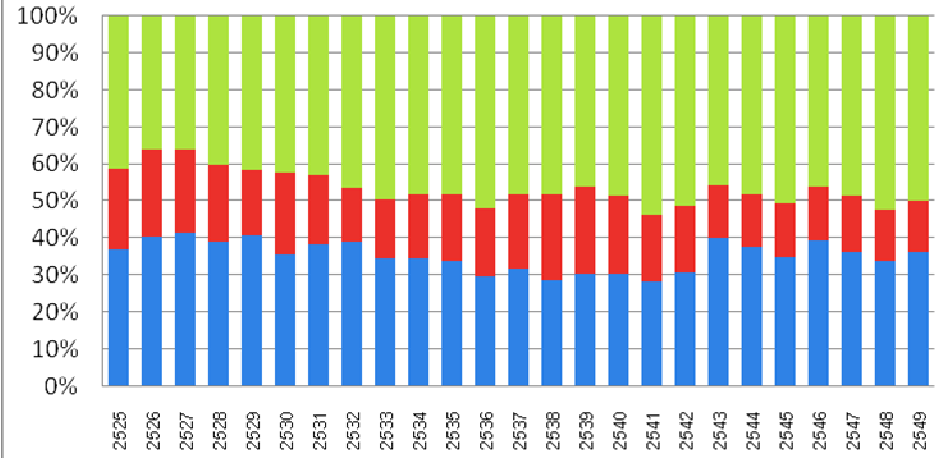

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!
Get yours now!
 "Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

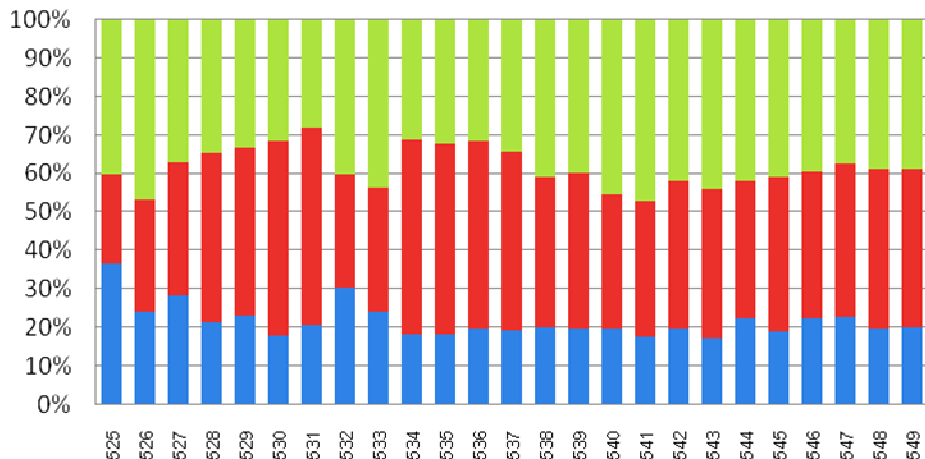
สุโขทัย

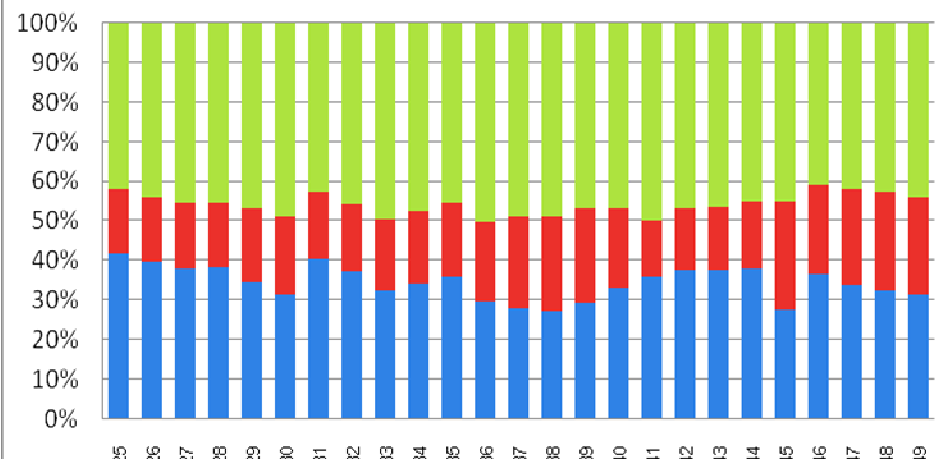
อุทัยธานี

ตาก

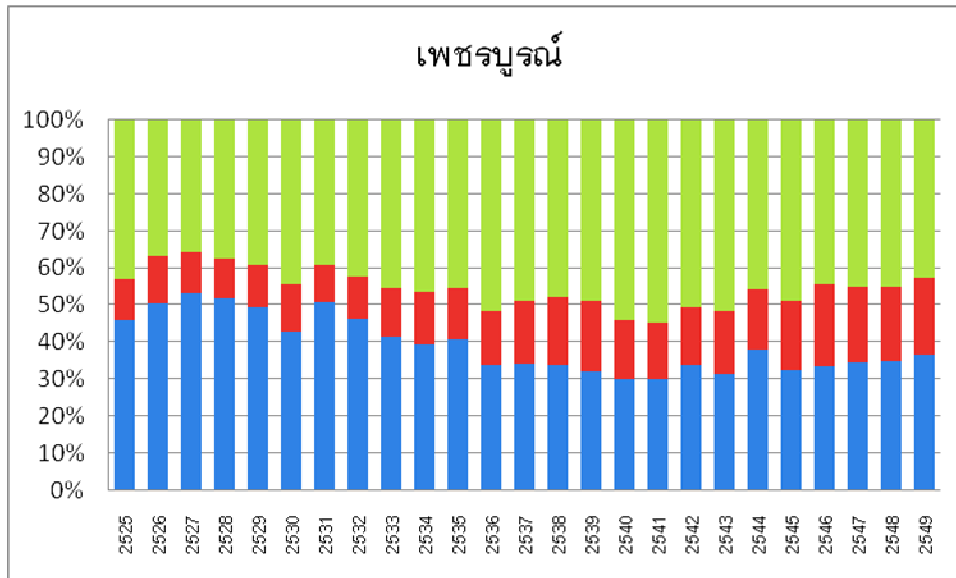
พิจิตร

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

คำอธิบายสัญลักษณ์

- สาขาการค้าและบริการ
- สาขาอุตสาหกรรม
- สาขาเกษตร

ที่มา: ข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

นิคมอุตสาหกรรมในภาคเหนือ

นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองนโยบายต่อแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ซึ่งเน้นให้มีการพัฒนาเมืองหลัก เมืองรองของภาคต่าง ๆ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) จึงได้มีโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ขึ้นที่จังหวัดลำพูน เนื่องจากมีความเหมาะสมหลายประการ เช่น มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค แรงงาน วัตถุประสงค์ทางการเกษตร ระบบสื่อสาร และการคมนาคม จึงมีการพัฒนาพื้นที่ริมถนนทางหลวงหมายเลข มีเนื้อที่ประมาณ 1780 ไร่ โดยเริ่มก่อสร้างและพัฒนาพื้นที่เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2526 และสร้างเสร็จในเดือนมีนาคม พ.ศ.2528 (ภาพที่ 3.4)

ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	22	โรงงาน
อุตสาหกรรมการเกษตร	2	โรงงาน
อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	11	โรงงาน
อุตสาหกรรมก่อสร้าง	1	โรงงาน
อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอุปกรณ์	12	โรงงาน
อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	2	โรงงาน
อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	6	โรงงาน
อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	2	โรงงาน
อุตสาหกรรมอื่น ๆ	7	โรงงาน
จำนวนรวม	65	โรงงาน

นิคมอุตสาหกรรมพิจิตร เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ก่อตั้งขึ้นอยู่ในภาคเหนือตอนล่างโดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยนเรศวรจัดตั้งศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวรวมถึงรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรม SMEs ภายในนิคมได้

อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร

อุตสาหกรรมการเกษตร (แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร)

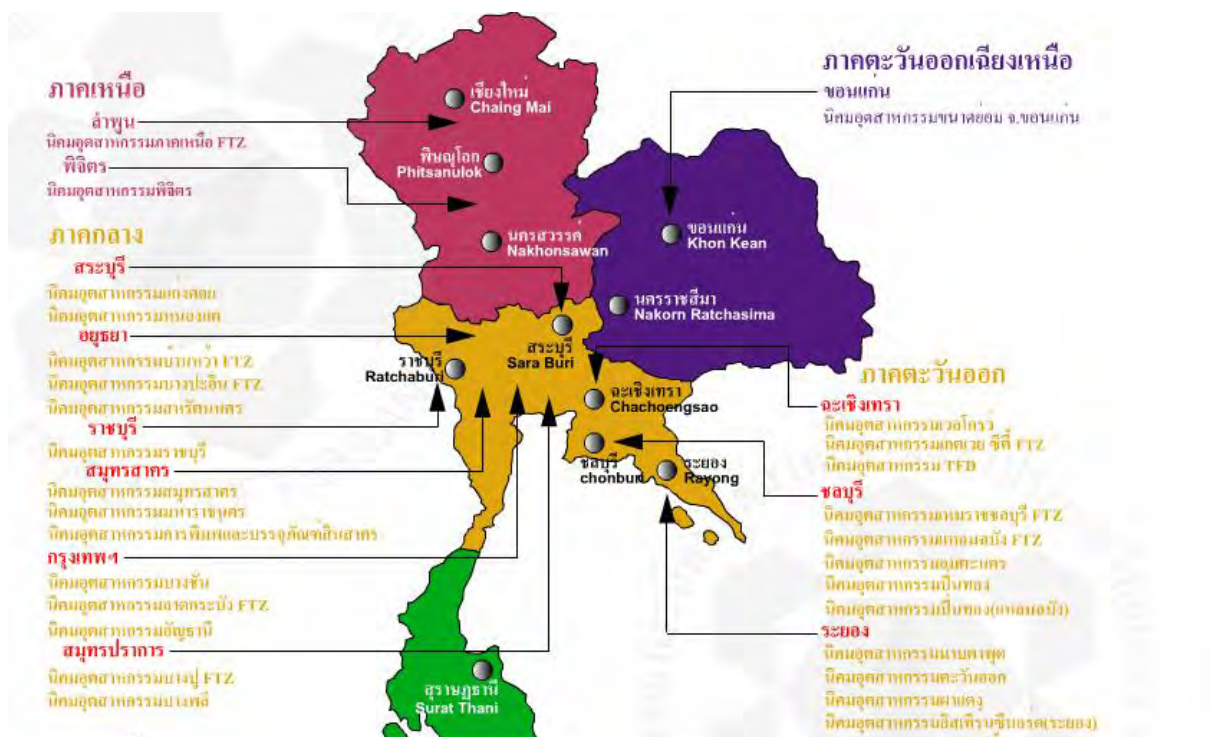
อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมเครื่องประดับและดอกไม้ประดิษฐ์

นิคมอุตสาหกรรมพิจิตรตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับมหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงถือได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยประจำภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งมีศักยภาพในการผลิตบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมได้เช่นเดียวกันกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพที่ 3.4 ที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมในภาคเหนือ

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

3.1.2 สรุปผลการพัฒนาภาคเหนือตามแนวคิดเมืองหลัก

การพัฒนาเมืองหลัก เป็นการพัฒนาพื้นที่โดยให้เศรษฐกิจสาขาอุตสาหกรรมเป็นตัวนำให้เกิดการพัฒนาและการจ้างงานในพื้นที่ที่ถูกกำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากศักยภาพต่างๆของพื้นที่ แต่ผลจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาค แต่ละจังหวัดนั้นแตกต่างกันไปตามศักยภาพของพื้นที่ บางพื้นที่มีส่วนการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัด และบางพื้นที่มีส่วนการเติบโตสาขาการค้าและบริการ ส่วนสาขาเกษตรในทุกพื้นที่พบว่าเป็นสาขาที่มีสัดส่วนมูลค่าที่น้อยและมีแนวโน้มที่จะลดลง เพราะเป็นสาขาที่มีมูลค่าน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานที่ใช้ไป และก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจน้อยกว่าสาขาอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการผลักดันอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาคเพื่อหวังจะดูดแรงงานที่มีศักยภาพของภูมิกาศนั้นๆ ให้ทำงานในภาคของตนเพื่อลดการอพยพย้ายถิ่น แต่การพัฒนาสาขาอุตสาหกรรมก็ประสบความสำเร็จในบางพื้นที่เนื่องด้วยความจำกัดในการเลือกที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องการประหยัดต้นทุนในการดำเนินการต่างๆ ทำให้เกิดภูมิภาคเฉพาะขึ้นคือ ภาคตะวันออกและภาคกลาง ที่มีศักยภาพทางด้านอุตสาหกรรมสูงกว่าพื้นที่อื่น

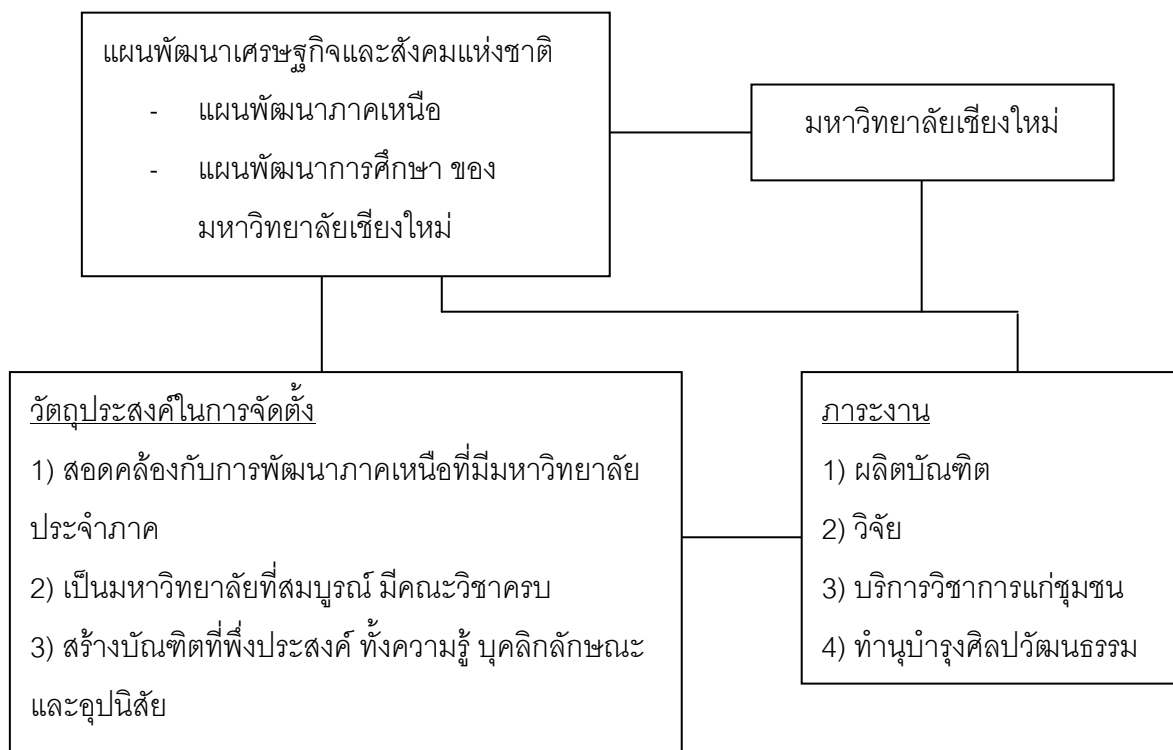
3.2 การสร้างทรัพยากรบุคคลในภาคเหนือ

3.2.1 นโยบายทางการศึกษาและการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในส่วนนี้กล่าวถึง นโยบายทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตสู่แหล่งจ้างงาน กับการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือในสาขาอุตสาหกรรม การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และการก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างแผนการศึกษาแห่งชาติที่ถ่ายสู่แผนการผลิตบัณฑิตทางวิศวกรรมศาสตร์ในการรับนักศึกษาและการจัดตั้งสาขาวิชาที่เปิดสอน ดังนี้

นโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับการพัฒนาภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคของภาคเหนือ มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิต การสร้างงานวิจัย งานบริการวิชาการแก่ชุมชนและงานทำนุบำรุงวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังความสัมพันธ์ในภาพที่ 3.5

ภาพที่ 3.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแผน

ที่มา: 20 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นหนึ่งในแผนทางด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2507-2509) โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อส่งเสริมการผลิตนักศึกษาในแขนงวิชาชีพต่างๆในระดับอุดมศึกษา ให้เพียงพอต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนในระดับสูงและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต นอกจากนี้ตามนโยบายพัฒนาการศึกษายังคงจะขยายการศึกษาระดับสูงไปยังส่วนภูมิภาคต่างๆ โดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคขึ้นในภาคต่างๆ โดยตั้งแผนกวิชาและวางหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการในส่วนภูมิภาคนั้นๆ จัดตั้งมหาวิทยาลัยประจำส่วนภูมิภาคขึ้น และส่งเสริมการผลิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี แพทย์ศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ เป็นพิเศษ จึงได้เกิดโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเริ่มการก่อสร้างใน พ.ศ. 2506 และเปิดทำการสอนได้ในปีการศึกษา 2507 ในระยะเริ่มแรกคาดว่าจะสอนเพียง 3 คณะ คือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ และต่อมาได้โอนคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลนครเชียงใหม่เข้าไว้เป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยนี้ด้วย ในระยะแรกที่เปิดการสอนจะรับนักศึกษาปีละประมาณ 300 คน นักศึกษาเหล่านี้กำหนดจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในปีการศึกษา 2510-2511 ซึ่งจะเป็นการเพิ่มจำนวนบัณฑิตสำหรับใช้ในแขนงงานต่างๆ ได้มากขึ้น สำหรับความต้องการกำลังคนในสมัยนั้น ความต้องการจะเน้นหนักไปในด้านการผลิตนักศึกษาในแขนงวิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และวิชาชีพสำคัญๆ แขนงต่างๆ เป็นจำนวนมากขึ้น

ในช่วงครึ่งหลังของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2507-2509) คณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือโดยมีพลเอกถนอม กิตติขจร ได้วางแผนพัฒนาภาคเหนือ อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ ได้ถือเป็นหลักและแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของภาคเหนือ

ส่วนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) นโยบายหลักในการพัฒนาการศึกษาได้แก่ การจัดการศึกษาให้สัมพันธ์กับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะผูกพันที่มีอยู่ในสังคม สำหรับระดับอุดมศึกษามีนโยบายชัดเจนให้ขยายการศึกษาโดยเน้นในสาขาวิชาต่างๆ ลดหลั่นไปตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความต้องการกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ ที่จัดว่าสำคัญ เช่น สาขาวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทย์ศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น รัฐจะสนับสนุนในการยกระดับมาตรฐานอุดมศึกษา ส่งเสริมให้มีการวิจัยและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยได้มีโอกาสให้บริการทางวิชาการแก่สังคมมากขึ้น เพื่อที่จะให้บริการนี้กระจายไปทั่วถึงทั้งประเทศ ส่วนด้านสังคมศาสตร์สาขาต่างๆ นั้น ได้กำหนดเป้าหมายให้ปริมาณนักศึกษาจะเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำกว่าสาขาทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้สนองนโยบายความต้องการกำลังคนตามสถานการณ์ในปัจจุบัน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มุ่งเน้นการปรับปรุงการศึกษาให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยส่งเสริมการศึกษา วิทยาลัยสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคในการศึกษาด้วยการปรับปรุงและขยายการศึกษาในส่วนภูมิภาค เร่งรัดให้เกิดการศึกษาที่เหมาะสมแก่ประชาชนตามท้องถิ่น ในด้านการปรับปรุงและส่งเสริมมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สามารถสนองตอบความต้องการของแต่ละภูมิภาคได้เป็นอย่างดี โดยสนับสนุนให้มีกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ครบ เพื่อให้มหาวิทยาลัยภูมิภาคเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของภูมิภาค โดยแท้จริง โดยกำหนดรายละเอียดของโครงการพัฒนาอุดมศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่า ดำเนินการขยายและปรับปรุงการดำเนินงานการสอน วิจัย และผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่างๆ ในระดับปริญญาตรี ในคณะมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ แพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ในระยะของแผนนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่าจะเร่งพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภทให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงของประเทศ เพื่อให้สนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางสังคมและการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งให้การศึกษามีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพของพลเมือง โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

ในช่วงแผนนี้ การผลิตกำลังคนบางส่วนยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน จึงทำให้กำลังคนระดับสูงอยู่ในภาวะว่างงานจำนวนมาก นอกจากนั้นยังขาดผลงานวิจัย เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารและขาดสิ่งจูงใจ ในขณะเดียวกันกับสถาบันอุดมศึกษายังไม่บริการชุมชนเท่าที่ควร เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในช่วงแผนนี้จึงเน้นเรื่องคุณภาพให้สูงขึ้นและให้การผลิตบัณฑิตแต่ละสาขาสอดคล้องกับความต้องการของประเทศมากที่สุด

ในช่วงนี้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ขยายและปรับปรุงด้านการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาต่างๆ ทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและปริญญาโท ปรับปรุงและขยายงานด้านการวิจัย ทั้งในรูปของสถาบันและโครงการเฉพาะเรื่องให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนโดยเฉพาะการฝึกอบรมทางวิชาการให้เกื้อกูลกับลักษณะอาชีพ สภาพท้องถิ่นและเพื่อยกระดับมาตรฐานความรู้ในการประกอบวิชาชีพ และการให้บริการรักษาพยาบาลและการสาธารณสุข และยังได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ของสังคมให้เกิดผลในทางทำนุบำรุงวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) แผนฉบับนี้ได้วางแผนการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบทุกแง่มุม ตั้งแต่สภาพและปัญหา เป้าหมายแนวนโยบายและมาตรการ ทั้งนี้เพราะแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ต้องการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาในลักษณะที่รัฐ

จะต้องจัดหาบริการทางด้านพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น และระดมความร่วมมือขององค์กรเอกชน และท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการลงทุนและรับภาระร่วมกับรัฐมากขึ้น ในด้านสภาพปัญหาการพัฒนาระดับอุดมศึกษาที่ยังต้องขยายการลงทุน เพื่อรับปริมาณนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น แม้อัตราเพิ่มประชากรจะลดลงตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 แต่อัตราการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษายังมีแนวโน้มสูงขึ้น การส่งเสริมด้านคุณภาพการวิจัย และประโยชน์ต่อชุมชนมีน้อยเมื่อเทียบกับการลงทุนด้านการก่อสร้าง ยังมีปัญหาความเสมอภาคที่เด็กในชนบทมีโอกาสศึกษาต่อระดับสูงน้อยกว่าเด็กในเมือง ด้วยสภาพเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม และการกระจายการศึกษาที่มุ่งลงทุนในเมือง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีแรงผลักดันทางการเมืองมากกว่าในชนบท ยิ่งกว่านั้นการลงทุนต่อหัวที่สูงในด้านอุดมศึกษา ยังมีลักษณะมุ่งขยายปริมาณอย่างรวดเร็วไม่สอดคล้องกับคุณภาพ และความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการว่างงานและทำงานต่ำกว่าระดับ ส่วนบัณฑิตสาขาที่ผลิตยังไม่เพียงพอ คือ แพทย์พยาบาล บุคลากรด้านสาธารณสุขทุกประเภท และกำลังคนที่สนองตอบความต้องการในสาขาพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับก๊าซธรรมชาติ นอกจากนี้การพัฒนาระดับอุดมศึกษา ยังประสบกับปัญหาการจัดสรรการใช้ทรัพยากรและบริการการศึกษา ที่ไม่ได้สัดส่วนก่อให้เกิดการซ้ำซ้อนและสูญเสียในการลงทุน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารทรัพยากรมนุษย์และการมีงานทำ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนด้านกำลังคน พร้อมทั้งพัฒนาระบบข่าวสารแรงงานและศูนย์แรงงานภูมิภาค ให้เหมาะสมกับตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา ยังให้ความสำคัญต่อบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างน้อย เพิ่งจะมานั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 โดยได้เริ่มดำเนินการมาบ้างแล้วบางส่วน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนับวันจะมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงมีการสนับสนุนการจัดระบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น โดยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาหลักที่เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศในอนาคตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในอนาคต

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ในด้านกำลังคน ปัจจุบันมีการโยกย้ายถ่ายเทกำลังคนจากภาครัฐบาลหรือสมองไหลไปสู่ภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังคนในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากค่าตอบแทนของภาคราชการยังต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเอกชน และลักษณะองค์กรของระบบราชการยังมีตำแหน่งบริหารและวิชาการระดับสูงน้อยมาก ทำให้ขาดโอกาสที่จะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ปัจจุบันภาคธุรกิจเอกชนมีความต้องการช่างเทคนิคที่มีฝีมือและประสบการณ์ในสาขาอุตสาหกรรมเฉพาะด้านเป็นจำนวนมากขึ้น การขาดแคลนด้านปริมาณสำหรับกำลังคนในระดับสูง โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิศวกรรมเครื่องกลโลหการ ไฟฟ้า เคมี เครื่องมือวัด และควบคุมโยธาคอมพิวเตอร์) ด้านการตลาดและการจัดการ ธุรกิจท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การแพทย์ และเกษตรสมัยใหม่ โดยจะมีความต้องการกำลังคนเหล่านี้เพิ่มขึ้นมาก แต่ระบบการศึกษาผลิตออกมาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้ระบุไว้ว่า ให้เร่งรัดและขยายการผลิตวิศวกร ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และบุคลากรในสาขาขาดแคลนอื่นๆ เช่น บัญชี การเงินการธนาคาร และการประกันภัย โดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น พร้อมทั้งใช้กลไกราคากำหนดต้นทุนการฝึกอบรมในสาขาที่ตลาดแรงงานมีความต้องการสูง กำหนดให้มีการรับนักศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษามีสัดส่วนของสายวิทยาศาสตร์ต่อสายสังคมศาสตร์เป็น 70:30 โดยเน้นการผลิตแพทย์ ทันตแพทย์ เกษัตริกร วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ และกำลังคนสาขาบริการต่างๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ พัฒนา กำลังคนระดับกลางและระดับสูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพในสาขาที่ขาดแคลน และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยดำเนินการดังนี้ เร่งขยายการผลิตแพทย์ ทันตแพทย์ เกษัตริกร วิศวกร สถาปนิก นักวิทยาศาสตร์ นักเทคโนโลยีและช่างเทคนิค ด้วยการเพิ่มเป้าหมายการผลิตในสถาบันการศึกษาของรัฐที่ผลิตอยู่เดิม และที่กำลังอยู่ในระหว่างการจัดตั้งขึ้นใหม่ในสวนภูมิภาค พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารข้อสนเทศเกี่ยวกับภาวะตลาดแรงงานเพื่อปรับปรุงหลักสูตร และขบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานทำ เร่งรัดการผลิตและฝึกอบรมครูและอาจารย์ในสาขาที่ขาดแคลน

ในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือกำลังแรงงานระดับสูง ได้ถูกระบุอยู่ในแผนการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างคนเพื่อสร้างชาติ จึงได้ถูกระบุอยู่ในความสำคัญของการพัฒนากำลังแรงงานเพื่อตอบสนองตามความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้เกิดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคขึ้นในแต่ละภาค และประโยชน์ในด้านสังคมก่อให้เกิดการกระจายความเท่าเทียมทางด้านการศึกษาออกสู่ท้องถิ่น เพื่อให้บุคคลในท้องถิ่นนั้นมีความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปพัฒนาท้องถิ่นนั้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิภาคในระยะยาว

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ระบุความต้องการกำลังแรงงานระดับประเทศ ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี โดยเฉพาะกำลังแรงงานด้านวิศวกรรม เป็นสาขาวิชาชีพที่มีความต้องการกำลังแรงงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาฯ จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นความสำคัญของสาขาวิชานี้กับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เพื่อก้าวไปสู่สังคม

อุตสาหกรรม และดูเหมือนว่าแรงงานสาขาวิชาชีพนี้ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดงานต่อไปอีกในอนาคต

ประวัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นหนึ่งในนโยบายการสร้างมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ซึ่งเกิดขึ้นมาจากความต้องการของประเทศในยุคนั้นๆ เป็นหลัก สามารถจำแนกสาเหตุของการก่อตั้ง (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2516: 39) ออกเป็น

- 1) อิทธิพลของแนวความคิดจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดจากประเทศตะวันตก
- 2) ความต้องการกำลังคนของทางราชการ
- 3) พัฒนาการทางด้านการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- 5) การเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา

เหตุผลหลักในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยถูกวางไว้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชาติมากกว่าด้านสังคมที่เรียกร้องถึงความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรให้อย่างทั่วถึง แต่กลับมองว่าประเทศกำลังจะพัฒนาหรือเติบโตไปในทิศทางใด และควรผลิตแรงงานระดับสูงในสาขาวิชาชีพใด จำนวนเท่าไร เพื่อรองรับกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ดังนั้นบทบาทของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคควรจะสอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคนั้นๆ เหมือนกับเหตุผลในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค เพื่อมุ่งพัฒนาประเทศและภูมิภาคนั้นๆ โดยให้มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ดังนั้นบทบาทของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคควรเน้นสร้างและให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับพื้นที่

ในภาคเหนือได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ มีชื่อว่ามีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดตั้งตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค พ.ศ.2501 และเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2507 เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในส่วนภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐ และเจตนารมณ์ของประชาชนในภาคเหนือให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างให้เป็นขุมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เป็นศูนย์ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และเป็นแหล่งผลิตผู้นำในการพัฒนาระดับท้องถิ่น หรืออาจจะกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคเป็นแหล่งเตรียมกำลังคนสำหรับพัฒนาประเทศในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการใช้ทรัพยากรและกำลังคนในท้องถิ่นนั้นๆให้เกิดประโยชน์มาก

ที่สุด อีกทั้งเป็นการกระจายความเท่าเทียมทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น ลดปัญหาความแออัดในเมืองหลวง และปัญหาที่อยู่อาศัย (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2516:1)

รัฐบาลมีความประสงค์ในการสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดังนี้

1) เพื่อให้มีมหาวิทยาลัยขึ้นในภาคเหนือ เป็นการแบ่งเบาภาระมหาวิทยาลัยต่างๆ ในพระนครและธนบุรี ป้องกันมิให้นักศึกษาหนาแน่นอยู่ในเมืองหลวงได้ส่วนหนึ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 เป็นต้นไป

2) เพื่อจะผลิตคนที่จะทำงานให้แก่ประเทศในระดับปริญญาทางมนุษยธรรมศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ แพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ครุศาสตร์และศิลปกรรม เป็นการสร้างคนสำหรับพัฒนาเศรษฐกิจ และพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 เป็นต้นไป

3) เพื่อดำเนินการค้นคว้าในวิชาชั้นสูงสาขาต่างๆ เป็นการเพิ่มพูนสมรรถภาพทางวิชาการขึ้นในประเทศ ทำให้ความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาต่างประเทศลดลง

4) เพื่อกำเนิดการทางด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงานราชการและองค์การต่างๆ ในภาคเหนือตามความสมควรและจำเป็น

แผนพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับระดับอุดมศึกษา ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาได้คำนึงถึงความสอดคล้องในการผลิตกำลังแรงงานระดับสูงให้แก่ภาคและประเทศ โดยพิจารณาจากความต้องการแรงงานของประเทศในแต่ละช่วงปีการพัฒนาตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงเวลาในการศึกษาคือ ช่วงพ.ศ. 2525-2544 รวมระยะเวลา 20 ปี

แผนพัฒนาการศึกษา

การอุดมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นสูงสุด เพื่อมุ่งผลิตกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องและสนองความต้องการของประเทศ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในด้านกำลังคนสำหรับด้านอุดมศึกษานั้น มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้สามารถผลิตนักศึกษาในอาชีพแขนงต่างๆ ให้เพียงพอต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ และยังมีนโยบายจะขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัย

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ได้กำหนดการพัฒนาการอุดมศึกษาไว้ว่า ให้ขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเน้นสาขาวิชาต่างๆ ลดหลั่นไปตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความต้องการกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ ที่คิดว่าสำคัญ เช่น สาขาวิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) เน้นหนักในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภท ให้เหมาะสมตามหลักการพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนระดับสูงให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยการขยายการผลิตในกลุ่มสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

แต่ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 4 เกิดปัญหาด้านการผลิตบัณฑิตในบางสาขาวิชา ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ ซึ่งคณะวิศวกรรมศาสตร์¹ เป็นศาสตร์หนึ่งที่ถือได้ว่าขาดแคลน และในขณะเดียวกันก็มีการผลิตแรงงานบัณฑิตเกินความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น คณะสังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และนิติศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องมาจากไม่มีการควบคุมการผลิตและรัฐมุ่งตอบสนองความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามากกว่า จึงก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานในบางสาขาและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย จึงเกิดโครงการส่งเสริมการผลิตบุคลากรในสาขาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในภูมิภาคได้จัดตั้งภาควิชาหรือคณะ แต่ก็ยังพบปัญหาการประสานความร่วมมือในแผนงานผลิตบัณฑิตและการพัฒนาอาจารย์ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

เป้าหมายการในการรับนักศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา โดยกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและทรัพยากรที่มีอยู่ จากแผนนี้มีเพียง 2 สาขาวิชาที่รับเพิ่มเกินกว่าร้อยละ 10 ได้แก่สาขาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยกับสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สำหรับสาขาอื่นๆรับได้ไม่เกินร้อยละ 5-10²

3.2.2 การผลิตบัณฑิตสาขาวิศวกรรมศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ.2513 โดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้คณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นส่วนราชการหนึ่งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2513 เป็นต้นมา และสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ (โยธา) เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2514 เป็นหลักสูตรแรก ต่อมาคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ก็ได้รับรองปริญญาวิศวกรรมศาสตร์

¹ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 หน้า 2-3

² แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 หน้า 10

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้เป็นปริญญาหนึ่งที่สามารถบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการได้ในระยะแรกของการดำเนินกิจการ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เน้นการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรีเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อผลิตบุคลากรในสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ตามความต้องการของประเทศ ที่จำเป็นต้องใช้วิศวกรเป็นจำนวนมากสำหรับการพัฒนาประเทศ ตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ผลิตบัณฑิตและผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับกันทั้งในวงการวิชาการและวิชาชีพ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ความต้องการของประเทศเพื่อการพัฒนาในขั้นต่อไป จำเป็นต้องใช้วิศวกรที่มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น นโยบายการผลิตบัณฑิตของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้ปรับเปลี่ยนไปเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย โดยการดำเนินการวิจัยไปพร้อมๆ กับการผลิตบัณฑิตในระดับบัณฑิตศึกษาให้มากขึ้น ขณะเดียวกันคณะวิศวกรรมศาสตร์จะต้องเป็นแหล่งสะสมความรู้ที่ผลิตขึ้นมานั้น ให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ความรู้และประสบการณ์ที่อยู่ในอาจารย์ สิ่งประดิษฐ์และผลงานทางวิชาการที่อยู่ในรูปแบบของตำราและสื่อต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อมหาวิทยาลัยจะได้เป็นแหล่งรวมความรู้ที่เป็นของตนเองมากขึ้น นอกเหนือจากการสะสมองค์ความรู้ที่รับถ่ายทอดมาจากต่างประเทศแต่เพียงอย่างเดียว

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการผลิตบัณฑิตทางวิศวกรรมศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพ โดยผลิตคนที่จะทำงานให้แก่ประเทศในระดับปริญญาทางวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นการสร้างคนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาศึกษาแห่งชาติ โดยในสมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนายจอมพลถนอม กิตติขจร ได้รับการประกาศให้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อในวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2513 และได้เปิดรับนักศึกษาปีแรกจำนวน 60 คน ต่อมาในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2513 สภาการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบในหลักสูตรวิศวกรรมโยธาเป็นสาขาวิชาแรก และในปัจจุบันได้เปิดสอนในหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆ ดังนี้ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมเหมืองแร่ วิศวกรรมอุตสาหการ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์และวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร

ช่วงเวลาในการก่อตั้งภาควิชาในระดับปริญญาบัณฑิต

พ.ศ.2513 ได้รับการประกาศให้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดรับนักศึกษาปีแรก จำนวน 60 คน สภาการศึกษาแห่งชาติให้ความเห็นชอบหลักสูตรวิศวกรรมโยธาเป็น สาขาวิชาแรก

พ.ศ.2518 เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

พ.ศ.2520 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมเครื่องกล

พ.ศ.2524 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมและสาขาวิชาวิศวกรรมเหมืองแร่

พ.ศ.2527 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

พ.ศ.2534 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร

พ.ศ.2535 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์

ปณิธานของคณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นแหล่งการศึกษา ค้นคว้าวิจัย ถ่ายทอด และให้บริการ ความรู้ด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เสริมสร้างบัณฑิตที่มีภูมิปัญญาและ จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนในเขตภาคเหนือและประเทศชาติ โดยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- 1) ผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ในสาขาวิชาที่เน้นตามความต้องการของประเทศ อย่างมี คุณภาพเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและนานาชาติโดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 2) รังสรรค์งานวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนา แก้ไขปัญหาให้กับสังคม และสอดคล้องกับ นโยบายงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศ
- 3) ให้บริการวิชาการทางด้านวิศวกรรมที่ได้มาตรฐานสากล และเป็นแหล่งอ้างอิงทาง วิชาการและวิชาชีพสามารถเป็นที่พึ่งพาของชุมชนและสังคมโดยรวม
- 4) พัฒนา แก้ไขปัญหา และชี้นำสังคมไปในทางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและวิชาชีพ ที่อยู่ บนพื้นฐานแห่งหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
- 5) ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ รับผิดชอบต่อสถาบันและสังคมโดยรวม

เป้าหมายในการรับนักศึกษา

ในการการรับนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้คัดเลือกจากการสอบคัดเลือกนักศึกษาในเขตพัฒนาภาคเหนือ (Quota) การรับตรง (โครงการ พิเศษ) และการรับสมัครจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (Admission)

pdfMachine - is a pdf writer that produces quality PDF files with ease!

Get yours now!

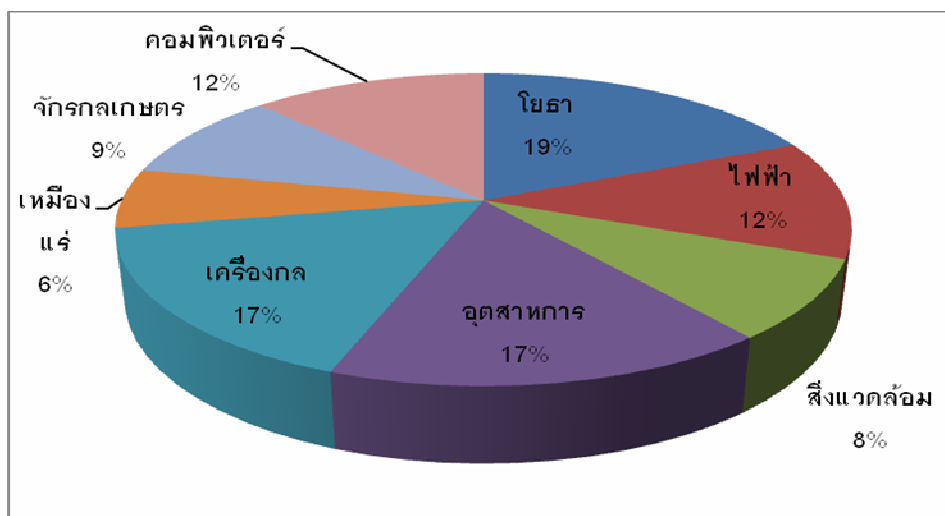
"Thank you very much! I can use Acrobat Distiller or the Acrobat PDFWriter but I consider your product a lot easier to use and much preferable to Adobe's" A.Sarras - USA

ระบบการคัดเลือกแบบโควตา เป็นระบบที่มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคจัดขึ้นเพื่อใช้ในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และยังเป็นการสนองตอบนโยบายทางการศึกษาในด้านความต้องการกำลังคนในแต่ละภาค และยังเป็นเปิดโอกาสให้นักเรียนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างทัดเทียมกับนักเรียนในภาคกลาง จึงเกิดการคัดเลือกที่เรียกว่าโควตาในเขต 17 จังหวัดภาคเหนือ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดีในเขตพัฒนาภาคเหนือ ให้ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค
- 2) เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่จังหวัด และอำเภอในเขตพัฒนาภาคเหนืออย่างทั่วไป
- 3) เพื่อผลิตนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูงทุกสาขาออกไปปฏิบัติงานตามท้องถิ่นต่างๆ ในเขตพัฒนาภาคเหนือ
- 4) เพื่อช่วยให้โรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้น มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดวิธีการและจำนวนที่นั่งโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์

จำนวนและเป้าหมายในการรับ จากการสัมภาษณ์หน่วยงานวางแผนนโยบายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้กล่าวว่าในการรับบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อถูกกำหนดจำนวนมาจากแผนการศึกษาของทบวง และในส่วนของคณะวิศวกรรมศาสตร์จะดูความเหมาะสมในด้านบุคลากรสถานที่ในการรองรับ และจึงกำหนดเป้าหมายในการรับนักศึกษาแต่ละปี ดังนี้

สาขาวิชาที่รับและผลิตบัณฑิตตรงเป้าหมาย ได้แก่ สาขาวิศวกรรมโยธา เป็นสาขาวิชาที่มีเป้าหมายในการรับสูงสุดจำนวน 90 คน และรับเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 จำนวน 120 คน สาขาไฟฟ้ามีเป้าหมายในการรับ 60 คนและรับคงที่ตลอดจนปัจจุบัน สาขาสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายในการรับ 40 คนและคงที่มาจนถึงปัจจุบัน สาขาอุตสาหกรรมมีเป้าหมายในการรับ 80 คน สาขาเครื่องกลมีเป้าหมายในการรับ 80 คนต่อปี ส่วนสาขาวิชาที่มีจำนวนรับกับการผลิตไม่สอดคล้องกันคือรับจำนวนมากแต่ไม่สามารถผลิตออกได้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ สาขาเหมืองแร่มีเป้าหมายในการรับ 30 คนต่อปี แต่ผลิตออกได้ประมาณ 15-25 คนต่อปี สาขาเครื่องจักรกลการเกษตรที่มีเป้าหมายในการรับ 45 คนต่อปีแต่ผลิตออกได้ 35 คนต่อปี และสาขาคอมพิวเตอร์ที่มีเป้าหมายในการรับ 60 คนต่อปีแต่ผลิตออก 30 คนต่อปี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์จึงได้มีการปรับจำนวนรับเข้าใหม่ในช่วงพ.ศ. 2540 เป็น 40 คนต่อปี โดยแสดงเป็นร้อยละในภาพที่ 3.6

ภาพที่ 3.6 สัดส่วนเป้าหมายในการรับนักศึกษาต่อปี ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นโยบายทางการศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานวางแผนนโยบายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ พบว่าการวางแผนของคณะขึ้นอยู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ถ่ายทอดออกมาสู่ทบวงมหาวิทยาลัยออกมาเป็นแผนแม่บทซึ่งในแผนแม่บทได้มีการระบุรายละเอียดออกมาสู่มหาวิทยาลัย ส่งต่อมายังมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่จะกำหนดนโยบายโดยยึดตามแผนแม่บทในการวางแผนของมหาวิทยาลัย และส่งต่อไปยังคณะต่างๆ เพื่อใช้เป็นแผนในการปฏิบัติ ทุกแผนจะมีระยะเวลาของการนำแผนมาปฏิบัติ 5 ปี ตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนการศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์คำนึงถึง จำนวนการผลิตบัณฑิตออกสู่สังคม โดยระบุออกมาเป็นจำนวนรับเข้า วิธีการรับเข้าศึกษา งบประมาณ บุคลากร หลักสูตรวิชา โดยให้สอดคล้องกับแผนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตลาดแรงงานในช่วงนั้นและในอนาคตส่วนใหญ่พิจารณาตลาดงานจากนิคมอุตสาหกรรมและบริษัทเอกชนรายใหญ่ ตลอดจนพิจารณาถึงความพร้อมด้านหลักสูตร จำนวนผู้สอนและสถานที่ เพื่อให้การผลิตบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ออกไปสู่ตลาดแรงงานตรงกับความต้องการของตลาดงาน ซึ่งในแผนการผลิตบัณฑิตของวิศวกรรมศาสตร์มองความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดงานในภาคอุตสาหกรรมในระดับประเทศ โดยให้ความเห็นว่าตลาดงานของสาขาวิศวกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก ทำให้บัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตัดสินใจไปทำงานยังภูมิภาคอื่น ด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคทำให้ผู้ที่จบ

ใหม่อยากจะแสวงหาโอกาสทำงานในสถานที่ทำงานที่มีเงินเดือนสูง ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานบริษัทเอกชน

เมื่อถามถึงตลาดแรงงานวิศวกรในภาคเหนือพบว่า มีตลาดงานที่แคบกว่าภาคกลางและภาคตะวันออก เนื่องจากในภาคเหนือมีแหล่งจ้างงานเพียงแห่งเดียวคือ นิคมอุตสาหกรรมลำพูนเท่านั้น ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการวิศวกรที่จบจากสาขาอุตสาหกรรม เครื่องกลและไฟฟ้า จากข้อมูลนี้นำไปสู่สมมติฐานในการวิเคราะห์ระดับต่อไปว่า บัณฑิตที่จบสาขาอุตสาหกรรม เครื่องกลและไฟฟ้ามีแนวโน้มในการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากกว่าสาขาอื่น แต่รายได้ในสายงานเดียวกันเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นแล้วจะเห็นได้ว่ายังมีช่องว่างของรายได้ในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นในการวางแผนผลิตบัณฑิตจึงมองภาพรวมระดับประเทศมากกว่าระดับภาคเนื่องจากตลาดงานทางด้านวิศวกรในภาคเหนือเติบโตอย่างช้าเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ

โดยสรุป ในระดับนโยบายจะเห็นได้ว่าแผนการศึกษาได้ถูกถ่ายออกมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสู่แผนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และถูกถ่ายลงมาสู่แต่ละมหาวิทยาลัย จนกระทั่งลงไปถึงแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยนั้นๆ จะเห็นได้ว่าการวางแผนทางการศึกษามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาฯ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการผลิตแรงงานระดับสูงหรือทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับความต้องการกำลังแรงงานในการพัฒนาประเทศและการจ้างงานในช่วงนั้นๆ โดยได้ระบุถึงจำนวนรับ เป็นรายมหาวิทยาลัย คณะ สาขาวิชา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างคนกับงาน เพื่อลดปัญหาการว่างงานที่จะเกิดในอนาคต แต่เนื่องจากปัจจุบันความต้องการเรียนต่อในระดับสูงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากอัตราการเกิดทำให้ประชากรวัยเด็กเพิ่มขึ้น จึงส่งผลต่อจำนวนการรับเข้าศึกษาต่อที่มีแนวโน้มในการรับเข้าศึกษาต่อเพิ่มขึ้นมากกว่าแนวความคิดที่จะผลิตบัณฑิตให้เหมาะสมกับงาน จึงนำไปสู่ปัญหาการว่างงานและการทำงานต่ำกว่าระดับตามมา

จากการทบทวนแผนการพัฒนาย และแผนการศึกษาพบว่า สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ถูกระบุว่าเป็นสาขาที่ประเทศต้องการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยสาขาอุตสาหกรรมอยู่ในแผนพัฒนาฯ ในด้านกำลังคน แสดงให้เห็นว่าสาขาวิชานี้มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งทิศทางในการพัฒนาประเทศคือการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งต้องการแรงงานที่มีความรู้ในระดับสูงในด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์หรือเทคโนโลยี จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์มีงานทำทันทีหลังจากเรียนจบ

แนวทางในการประกอบอาชีพทางด้านวิศวกรรมศาสตร์³

1) สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา

วิศวกรรมโยธา เป็นสาขาที่ว่าด้วยการออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างต่างๆ อาทิเช่น อาคารสูง โรงงาน ท่าอากาศยาน ถนน สะพาน อุโมงค์ใต้ดิน เขื่อน ฝายกั้นน้ำ แหล่งงานส่วนใหญ่ทำงานในบริษัทต่างๆ ได้แก่ บริษัท อิตัลไทย บริษัท ชีโนไทย เป็นต้น ด้านการบริหารและการควบคุมการก่อสร้าง วิศวกรด้านสำรวจ การรังวัดและการจัดทำผังเมือง วิศวกรออกแบบและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียประจำโรงงานและอาคารต่างๆ วิศวกรสำรวจและบริหารงานด้านแหล่งน้ำและอุทกวิทยา วิศวกรออกแบบและดูแลระบบไฮเวย์

แหล่งจ้างงานวิศวกรรมโยธา โดยทั่วไปจะเป็นสถานประกอบการเอกชน หรือ หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่ประเทศกำลังประสบปัญหาอยู่ โครงการลงทุน การก่อสร้างอาคารสำหรับการพักอาศัย โครงการงานการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งต่างๆ เช่น ถนน สะพานทางหลวง สาธารณูปโภค โครงการใหญ่ๆ เช่น รถไฟฟ้าใต้ดิน แนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและคาดว่าจะมีการแข่งขันเพื่อเข้าทำงานสูง เนื่องจากมีแรงงานเก่าที่ค้างอยู่และมีแรงงานใหม่ที่เพิ่งสำเร็จ การศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน

เมื่อภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น ประเทศไทยที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาจะกลับฟื้นตัวและขยายการลงทุนขึ้นอีก ฉะนั้นงานสำหรับวิศวกรโยธาจะกลับมาเป็นที่ต้องการในตลาดแรงงานอีก ตามอัตราการขยายตัวของอาคารก่อสร้าง และการพัฒนาประเทศโดยการลงทุนในการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งต่างๆ

2) สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

ประกอบอาชีพ ได้แก่ วิศวกรประจำโรงงานทำหน้าที่ดูแลระบบไฟฟ้า ติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องจักรไฟฟ้าภายในโรงงาน อุตสาหกรรม วิศวกร ออกแบบ อนุมัติแบบ ควบคุมงานการติดตั้งระบบไฟฟ้า สำหรับอาคารและโรงงานอุตสาหกรรม หน่วยงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าทั้งสามแห่ง โรงแยกก๊าซ ปตท. การรถไฟฟ้ามหานคร วิศวกรปฏิบัติการทดสอบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และวิจัยผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าวิศวกรวางแผนการใช้พลังงานประจำโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย

³ 1) งานบริการการศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (www.eng.cmu.ac.th)

2) ระเบียบการการเข้าศึกษาต่อ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ที่ทุกโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องมีแผนการประหยัดพลังงาน ตลอดจนประกอบอาชีพส่วนตัวใน
ฐานะวิศวกรไฟฟ้า

3) สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล

วิศวกรเครื่องกล เป็นที่ต้องการอย่างมากในภาคอุตสาหกรรมหนักต่างๆ เช่น วิศวกรดูแล
ระบบในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ อาทิ โรงไฟฟ้า โรงแยกก๊าซและผลิตปิโตรเลียม โรงงานผลิต
เหล็กเส้น โรงงานสิ่งทอ วิศวกรการออกแบบ ติดตั้งและดูแลงานระบบปรับอากาศ และงานระบบ
ท่อในโรงงานและอาคารต่างๆ วิศวกร ตรวจวัดในอุตสาหกรรมการสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซ
ธรรมชาติ ตลอดจนวางแผน ออกแบบและติดตั้งการเดินทางท่อส่งก๊าซและน้ำมัน เช่น บริษัทยูโนแคล
บริษัทเชลล์ บริษัทปตท. สำรวจ เป็นต้น วิศวกรสำหรับโรงงานผลิตและประกอบชิ้นส่วนยานยนต์

4) สาขาวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตทางด้านวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะผลิตงานวิจัย
สำหรับใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือ
การประกอบอาชีพ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยสามารถเป็นวิศวกร อาจารย์
นักวิชาการหรือนักวิจัยในสถาบัน มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถที่จะ
ปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทต่างๆเป็นที่ปรึกษาในโครงการ ตลอดจนประกอบอาชีพ
อิสระในฐานะวิศวกรสิ่งแวดล้อม

5) สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

วิศวกรสาขานี้จำเป็นจะต้องมีความรู้ทางด้านบริหารมากกว่าวิศวกรสาขาอื่นๆ เนื่องจาก
วิศวกรประจำโรงงานเน้นการบริหารจัดการขบวนการของการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็น
ที่ต้องการในทุกโรงงานอุตสาหกรรม วิศวกรบริหารการผลิตและเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ
วิศวกรออกแบบการ جدวางสายการผลิตภายในโรงงาน เครื่องจักร และการบริหารระบบห่วงโซ่
อุปทานและคลังสินค้า โรงงานหนึ่งๆ อาจมีการผลิตสินค้าหลายประเภทหรือหลายรุ่น ดังนั้น
วิศวกรอุตสาหการต้องวางแผนจัดการสายการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ให้สามารถผลิตสินค้าได้
เป็นจำนวนมากๆ ต่อหน่วยเวลา และใช้พลังงานและทรัพยากรต่างๆ คุ่มค่าที่สุดในประเทศที่มีการ
เจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมผลิตทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เช่นประเทศไทยในปัจจุบัน จะ
มีความต้องการวิศวกรอุตสาหการเป็นจำนวนมาก และสาขาที่เกี่ยวกับการออกแบบ พัฒนา
วางแผน ควบคุม การวิจัยดำเนินงาน จัดการและประเมินผลระบบโดยรวมซึ่งครอบคลุมปัจจัยทุกๆ
ด้านทั้ง บุคคล สารสนเทศ อุปกรณ์ พลังงาน วัสดุ และการเงิน

6) สาขาวิชาวิศวกรรมเหมืองแร่

ภาควิชาวิศวกรรมเหมืองแร่ เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนในปี พ.ศ. 2525 เป็นการค้าตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ประกอบอาชีพได้ทั้งในภาครัฐ เช่น กองการเหมืองแร่ กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ กรมทรัพยากรธรณี และเอกชน เช่น บริษัทเครื่องจักรกลหนัก อุปกรณ์เหมืองแร่ วัตถุประสงค์ และงานซื้อขายแร่ นำเข้าและส่งออกแร่ บริษัทที่ปรึกษาเหมืองแร่และแร่แต่งแร่ ที่ปรึกษาด้านธรณี เทคนิคและ การขุดเจาะอุโมงค์ บริษัทรับจ้างสำรวจแร่ งานเจาะและระเบิดหิน

7) สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์

วัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตเพื่อมุ่งสร้างวิศวกรคอมพิวเตอร์ที่มีความพร้อมที่จะก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนไปในกระแสของโลกาภิวัตน์ได้อย่างถูกต้องทิศทางและแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิศวกรคอมพิวเตอร์เป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดแรงงาน เพราะทุกธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องพึ่งพาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ วิศวกรสามารถเลือกงานได้สามลักษณะคือ วิศวกรวางระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโครงข่ายให้แก่ภาคธุรกิจอื่นๆ เพื่อให้มีการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ แหล่งงานคือบริษัทที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีเองซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรใหญ่และมีสำนักงานใหญ่อยู่ในต่างประเทศ ได้แก่ บริษัท AT&T บริษัท ไอบีเอ็ม บริษัท SUN Microsystem บริษัท LUCENT Technology บริษัท CISCO เป็นต้น วิศวกรดูแลระบบคอมพิวเตอร์และการสื่อสารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศหรือวิศวกรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตามบริษัทต่างๆ ระบบโครงข่ายของธนาคารและห้างสรรพสินค้า วิศวกรพัฒนาโปรแกรมและระบบคอมพิวเตอร์อิสระ รับทำงานทั่วไปให้แก่กลุ่มธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง เป็นวิศวกรที่สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นเจ้าของกิจการเองได้

8) วิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร

เป็นภาควิชาที่เปิดสอนขึ้นเพื่อผลิตบัณฑิตให้เหมาะสมและรองรับกับการพัฒนาสาขาเกษตรประยุกต์ของภาคและประเทศ เพื่อแก้ปัญหาในด้านวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมีความรู้ด้านออกแบบและเขียนแบบด้วยคอมพิวเตอร์ และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในงานวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตรสามารถประกอบอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นงานในโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไป หรืออุตสาหกรรมเกษตร และงานใน

กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพส่วนตัวหรือ ที่ปรึกษาทางด้านเครื่องจักรกลเกษตร วิศวกรรมเกษตรจะเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิศวกรรมกับการเกษตร ในการออกแบบ วิเคราะห์ และการใช้เครื่องจักรกลเกษตร เครื่องมือเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตร เพื่อนำมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่วนวิศวกรรมอาหารจะเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิศวกรรมกับการผลิตอาหาร ในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมอาหาร เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่มีบทบาทสำคัญด้านการพัฒนาการเกษตรของประเทศ การเพิ่มคุณภาพและมูลค่าของผลผลิตการเกษตร ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

3.2 ระดับผลการปฏิบัติจากนโยบายทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ผลจากนโยบายทางการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในระดับผลจากการผลิตบัณฑิตและผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือว่ามีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ในการศึกษาระดับนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น การศึกษาผลของนโยบายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยข้อมูลการผลิตบัณฑิตและภาวะการทำงานทำของบัณฑิตตามภูมิภาค กับการศึกษาผลจากนโยบายทางเศรษฐกิจด้วยข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือซึ่งจะแสดงผลดังต่อไปนี้

งานผลิตบัณฑิตที่มีผลต่อการพัฒนาภาคเหนือ

ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คือ การผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สอนในปีการศึกษา 2507 ซึ่งตรงกับช่วงครึ่งแผนหลังของการพัฒนาฉบับที่ 1 ในปีแรกได้เปิดสอนเฉพาะ 3 คณะวิชา ที่ใช้เป็นพื้นฐานของการผลิตบัณฑิตในหลักสูตรอื่นต่อไป คือคณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ ในปีการศึกษาต่อมา (พ.ศ. 2508) ได้เพิ่มคณะวิชาแพทยศาสตร์ที่โอนมาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และในปีพ.ศ.2513 ได้เปิดสอนคณะวิศวกรรมศาสตร์

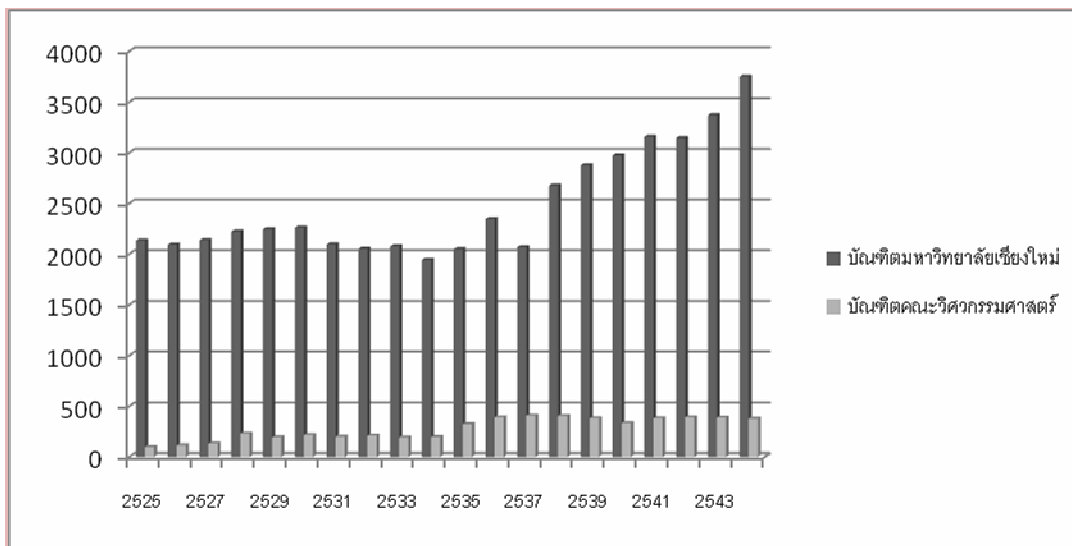
ตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตในระยะแรก ได้เปิดสอนนักศึกษาปีละประมาณ 300 คน (พ.ศ. 2507 รับนักศึกษาจำนวน 291 คน) อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) แผนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ถูกกำหนดรวมกันไว้ในแผนการศึกษา การกำหนดนโยบายและโครงการ

ดำเนินงานด้านการศึกษเป็นอำนาจและหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการวางแผนผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในระยะแรก จึงขึ้นอยู่กับนโยบายจากส่วนกลาง สำหรับแผนการผลิตบัณฑิตตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 3 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยได้เริ่มวางแผนการรับนักศึกษาเอง จำนวนนักศึกษาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การขยายสาขาวิชาที่จะผลิตบัณฑิต และการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรองรับการผลิตบัณฑิต และจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรองรับการผลิตบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชาเป็นภาควิชาและคณะวิชา ตามนโยบายการศึกษาของชาติและตามฐานะการเงินและงบประมาณของประเทศ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาจากการบัณฑิตของคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นกรณีศึกษา โดยจะแสดงข้อมูลการรับเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา การผลิตบัณฑิตออกสู่แหล่งงานโดยเปรียบเทียบระหว่าง การรับของมหาวิทยาลัยกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ และจำนวนการรับเข้ากับการผลิตออกของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาที่ก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในปีพ.ศ.2513 แต่ในการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถจะนำสถิติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 มาแสดงได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลเก่า ในสมัยนั้นมีการจัดเก็บเป็นงานเอกสาร เริ่มมีการจัดเก็บแบบอิเล็กทรอนิกส์เมื่อ ปี พ.ศ.2536 โดยมีหน่วยงานพัฒนาคุณภาพรับผิดชอบซึ่งก่อนหน้านั้นไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบระบบข้อมูลทางด้านสถิติอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จึงทำให้ยากต่อการค้นคว้า ข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยได้มาจาก 2 แหล่งคือ

- 1) ข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต จากกองแผนงาน สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มในปีพ.ศ. 2525-2545
- 2) ข้อมูลรับเข้าและจบการศึกษา ของบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ จากงานบริการการศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มในปีพ.ศ. 2529

เมื่อเปรียบเทียบการผลิตบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์กับบัณฑิตทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วงแรก ปีพ.ศ.2525-2535 มีแนวโน้มการเพิ่มในอัตราคงที่ จนกระทั่งในปีพ.ศ.2536 เรื่อยไปพบว่ามีแนวโน้มการผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมเพิ่มขึ้นแต่หลังจากนั้นเป็นการเติบโตอย่างคงที่ เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาคือ บัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์พบว่า แนวโน้มการผลิตเป็นไปในทิศทางเดียวกับการผลิตรวมของมหาวิทยาลัย ในช่วงแรกของการผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ อัตราส่วนในการผลิตคิดเป็นร้อยละ 7.5 แต่ในช่วงปีพ.ศ.2537 พบว่าการผลิตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 13.19 (ภาพที่ 3.7)

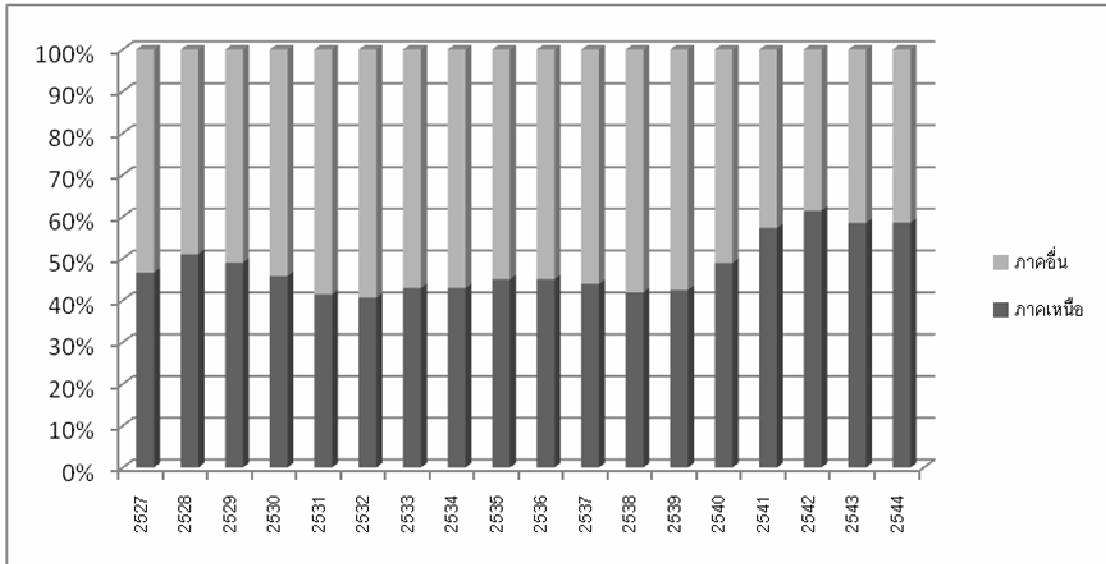
ภาพที่ 3.7 สัดส่วนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งหมดเทียบกับคณะวิศวกรรมศาสตร์

ที่มา: ข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต จากกองแผนงาน
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

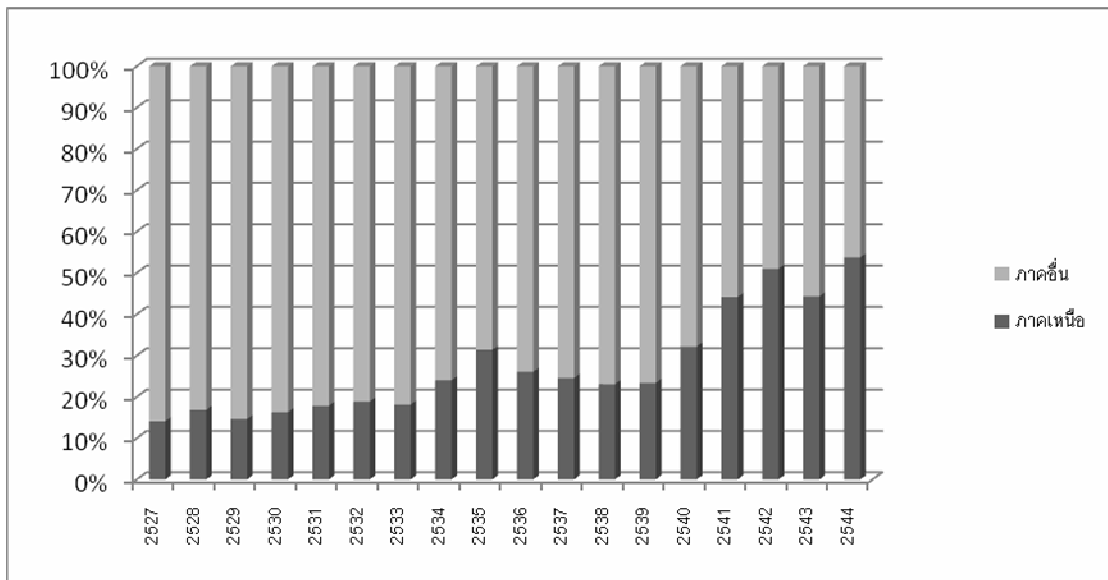
ภาวะการทำงานทำของบัณฑิต

เมื่อพิจารณาข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต โดยแยกออกตามภูมิภาคหรือพื้นที่ที่บัณฑิตปฏิบัติงานพบว่าบัณฑิตทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีพ.ศ.2525-2539 บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในภาคอื่นมากกว่าในภาคเหนือ ตั้งแต่ในปีพ.ศ.2540 ซึ่งตรงกับช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นแผนที่มุ่งพัฒนาคนและพัฒนาเศรษฐกิจส่วนภูมิภาคมากขึ้นประกอบกับผลระยะยาวจากแผนฯ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในแผนหลังๆ จึงพบว่าแนวโน้มในการตัดสินใจของบัณฑิตที่จะทำงานในภาคเหนือเริ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับการทำงานในภาคอื่นๆ

ส่วนของคณะวิศวกรรมศาสตร์พบว่าบัณฑิตจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นๆ เป็นอัตราส่วนที่แตกต่างอย่างชัดเจนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2525 จนกระทั่งการตัดสินใจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เริ่มมีแนวโน้มในการตัดสินใจที่จะทำงานในภาคเหนือมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าคนที่ทำงานในภาคอื่นๆ ถือได้ว่าสาขาวิชาวิศวกรรมเป็นสาขาที่มีความต้องการในระดับประเทศมากกว่าในระดับภูมิภาค ซึ่งสะท้อนถึงตลาดแรงงานในภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับด้านวิศวกรรม โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมที่เติบโตน้อยกว่าภาคอื่นๆ ดังที่ได้แสดงในภาพที่ 3.8 และ 3.9

ภาพที่ 3.8 ภาวะการงานทำของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ปีที่บัณฑิตจบการศึกษา โดย จำแนกตามภูมิภาคของแหล่งงาน

ภาพที่ 3.9 ภาวะการงานทำของบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามภูมิภาคของแหล่งงาน

ที่มา: ข้อมูลภาวะการงานทำของบัณฑิต จากกองแผนงาน

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.3 สรุปการวิเคราะห์ระดับผลจากนโยบาย

จากการศึกษาพบว่าการผลิตบัณฑิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในระดับภาพรวมและคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีแนวโน้มในการทำงานในภาคเหนือมากขึ้นแต่จากการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจในสาขาอุตสาหกรรมกลับพบว่าอัตราการจ้างงาน ความต้องการแรงงานในสาขาอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลง จึงนำไปสู่คำถามในการวิจัยขั้นต่อไปที่ว่า สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีต่องานในภูมิภาคและมีแนวโน้มการตัดสินใจอย่างไรในปัจจุบันในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกรณีศึกษาจากบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาอุตสาหกรรมซึ่งมีความสำคัญต่อการจ้างงานในระดับสูง

3.1.1.2 นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ สาขาอุตสาหกรรมในภาคเหนือ

ในงานศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของภาคเหนือตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนด โดยภาคเหนือประกอบไปด้วยจังหวัดจำนวน 17 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ ตาดสุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี (แผนที่ 3.1) โดยพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศประกอบกับลักษณะทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีแล้ว ภาคเหนือสามารถแบ่งเป็นภูมิภาคย่อยๆ ได้สองภูมิภาค คือ ภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง มีจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และตาก ภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ และอุทัยธานี

แผนที่ 3.1 พื้นที่ภาคเหนือ

ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 ได้กำหนดแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการขยายตัวของการผลิตด้านอุตสาหกรรม เพื่อให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศดีขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้กระจายสู่ภูมิภาคอื่น แต่กลับกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความเจริญสูงสุดในด้านเศรษฐกิจ และได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ทั้งประชากรในเมืองและในชนบท คือการเกิดช่องว่างของรายได้ระหว่างคนในเมืองและคนในชนบทเพิ่มขึ้น จากระดับการพัฒนาภูมิภาคที่มีความแตกต่างกันจึงเป็นสาเหตุทำให้แรงงานตัดสินใจอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองที่ความพร้อมรองรับเรื่องแหล่งงาน สาธารณูปการและสาธารณูปโภคที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับภูมิภาคก่อนที่ย้ายมา ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น

ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2429) รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวความคิดที่จะกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่นั้น และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างกรุงเทพมหานครและภูมิภาคอื่นได้ โดยสนับสนุนให้มีการลงทุนในภูมิภาค และกระจายแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรม พัฒนาเศรษฐกิจของเมืองในแต่ละภูมิภาคเพิ่มขึ้น สกัดกั้นการอพยพของประชากรในชนบทไม่ให้เข้าสู่กรุงเทพมหานครมากเกินไป

ในการศึกษาในส่วนนี้ได้ศึกษานโยบายพัฒนาภาคเหนือ ภายใต้แนวคิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคด้วยแนวความคิดเมืองหลัก จากนโยบายกำหนดเมืองหลักและเมืองรองของภูมิภาคต่างๆขึ้น Boudeville (1966) ได้พยายามเอาแนวคิดศูนย์กลางความเจริญ มาใช้ในการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมในเมือง อันนำไปสู่การพัฒนาโดยรวม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อพัฒนาภาคเหนือ

แผนพัฒนาฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ได้กำหนดนโยบายการกระจายความเจริญออกไปจากกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาเมืองหลักขึ้นในภูมิภาค และได้กำหนดให้เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนบน และพิษณุโลก เพื่อเป็นการสกัดกั้นการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นศูนย์กลางที่จะกระจายความเจริญออกสู่ชนบท

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) รัฐบาลมีเป้าหมายปรับโครงสร้างด้านอุตสาหกรรมและกระจายอุตสาหกรรม เพื่อให้อุตสาหกรรมกระจายสู่ภูมิภาคอย่างจริงจัง ในแผนฉบับนี้ได้กำหนดเมืองหลักและเขตอิทธิพล เมืองหลักในภาคเหนือได้แก่ เชียงใหม่ เขตอิทธิพล คือ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา สำหรับเมืองหลักกระยะต่อไปได้แก่ พิษณุโลก นครสวรรค์

โดยได้กำหนดมาตรการในการพัฒนาให้เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หัตถอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมบริการเกษตรที่ใช้ วัตถุประสงค์ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้เมืองเชียงใหม่-ลำพูนเป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออก โดยให้เร่งจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และปรับปรุงระบบขนส่งหลักได้แก่ การปรับปรุงสนามบิน การศึกษาความเหมาะสมในการสร้างสถานีขนส่งสินค้าชานเมืองและการวางแผนแม่บทและ จัดระบบการจราจรภายในเมือง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ยังคงกำหนดถึงการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ในฐานะเมืองหลักของภาคเหนือตอนบนอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งภูมิภาค

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจ บริการคมนาคมขนส่งทางอากาศ และการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบน ในขณะที่เดียวกันยังคงส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม โดยให้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมพร้อมบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ สำหรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ประกอบด้วยการพัฒนาพื้นที่อนุภาคและพื้นที่ชายแดน ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย เวียดนาม และจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน)) เพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพและการมีงานทำของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของอนุภาคและกลุ่มจังหวัดต่างๆ เพื่อกระจายความเจริญไปยังเมืองศูนย์กลางและเมืองชายแดน ซึ่งจะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดผลการพัฒนาไปยังพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการติดต่อและร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ในด้านการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว และโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพให้พร้อมรองรับการแข่งขันของประเทศ การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ของประเทศที่สอดคล้องกับบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่ในระดับต่างๆ รวมทั้งการพัฒนากลุ่มจังหวัดที่มีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน โดยคนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนและจัดการตั้งแต่ต้น เพื่อให้เป็นกรอบชี้้นำการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทอย่างเป็นระบบ โดยในภาคเหนือมีแนวทางการพัฒนาที่ให้นุ่งเน้นการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำลำธารให้มีความอุดมสมบูรณ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมล้านนาที่เป็นเอกลักษณ์ ให้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงเป็นศูนย์กลางอนุภาค

ลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ โดยมีกลุ่มจังหวัดอันได้แก่เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และเชียงราย เป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังได้ระบุถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์ การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยให้ความสำคัญกับการลดมลพิษ เพื่อให้เมืองและชุมชนมีความน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และลดต้นทุนทางเศรษฐกิจในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของระบบต่างๆภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรมและเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน

ผลจากการที่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกขึ้นในปี พ.ศ. 2504 ซึ่งในแผนแรกแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นช่วงของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยนำแนวคิดในการพัฒนาประเทศด้วยอุตสาหกรรม แต่แหล่งผลิตแรงงานระดับสูงในช่วงนั้นมีเพียงมหาวิทยาลัยในส่วนกลาง ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมทางด้านการศึกษาแก่คนในภูมิภาคอื่น ดังนั้นในช่วงที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 จึงเกิดแนวความคิดที่จะตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรของภาคนั้นๆ จึงเกิดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกของภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้จัดตั้งแผนกวิชาและวางหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการในส่วนภูมินาคนั้นๆ การผลิตนักศึกษาในชั้นอุดมศึกษาให้ได้คุณภาพและปริมาณพอเพียงกับความต้องการในแขนงงานต่างๆของการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่นโยบายของรัฐในระยะของการดำเนินการพัฒนาการเศรษฐกิจ จะมุ่งไปในการผลิตบัณฑิตให้เพียงพอกับความ ต้องการของประเทศ โดยเฉพาะในสาขาที่มีความต้องการเร่งด่วน เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และแพทยศาสตร์

สรุปสาระสำคัญของแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ให้ประเทศเกิดการ พัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เช่นการเติบโตทางเศรษฐกิจ รายได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนา ด้านสังคม เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต ความเท่าเทียม ซึ่งในแต่ละแผนก็ให้

ความสำคัญแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ดังเช่นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-4 เป็นยุคแห่งการ สร้างชาติ ด้วยแนวคิดในการพัฒนาประเทศด้วยอุตสาหกรรมเป็นสาขานำให้เกิดการพัฒนาอื่นๆ ตามมา ส่งผลต่อการต้องการกำลังคนที่มีรู้ความสามารถที่จะเข้าไปขับเคลื่อนการพัฒนา ส่งผลให้เกิดแผนพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นแผนที่มุ่งผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของ ประเทศ

ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้มีแนวคิดกระจายความเท่าเทียมระหว่างพื้นที่เข้ามา โดยมุ่งเน้นให้เกิดการกระจายความเท่าเทียมทางด้านเศรษฐกิจสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการจ้างงาน ภายในภูมิภาค เกิดการพัฒนาต่างๆที่ตามมาภายในภูมิภาค รวมทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการย้าย ถิ่นของแรงงานเข้ามาแออัดอยู่ในกรุงเทพมหานคร

จะเห็นได้ว่าการวางแผนพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้วางแผนโดยคำนึงถึงคน เพราะคน เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาต่างๆในชาติ ดังนั้นจึงเกิดการวางแผนนโยบายในการผลิต แรงงานออกสู่สังคมอย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในสมัยนั้น ส่วนนโยบายทางการศึกษาก็ได้ มุ่งผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการโดยเฉพาะในสาขาที่ประเทศชาติและท้องถิ่น ต้องการ ทั้งสองนโยบายสอดคล้องกันคือมีการวางแผนอยู่ในทิศทางเดียวกัน โดยมีแผนพัฒนาฯ ฉบับต่างๆเป็นกรอบใหญ่

3.3 ผลจากนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือระยะเวลา 20 ปี

นโยบายการพัฒนาภาคเหนือ

ภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่สูงนักเมื่อเทียบกับอัตราการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของแผนการพัฒนาใน พื้นที่ดังกล่าวซึ่งไม่ได้เน้นไปที่การพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมเป็นหลักแต่จะเน้นที่การพัฒนาใน ด้านเกษตรกรรมควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมและภาคบริการ จึงไม่ทำให้เกิดการขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาคในสาขาอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดดเช่นเดียวกับในเขตกรุงเทพ ปริมาณพล และภาคตะวันออก ในช่วงแผนฯ 6 ระหว่างปี 2530 - 2534 ได้มีการปรับเปลี่ยน แผนการพัฒนาภูมิภาคใหม่ โดยสนับสนุนให้มีการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น ทั้งนี้ในพื้นที่ภาคเหนือได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการลงทุนเป็นแห่งแรกในภูมิภาคขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ(เชียงใหม่-ลำพูน)ขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม ขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาคใน ภาคอุตสาหกรรมของภูมิภาคเพิ่มสูงขึ้นจาก 29,748 ล้านบาทในปี 2529 เป็น 50,465 ล้านบาทใน ปี 2534 หรือเติบโตขึ้นกว่าร้อยละ 70 และยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี จนถึงปี 2540 ซึ่งเกิด

ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจอันส่งผลให้การขยายตัวที่เป็นมาอย่างต่อเนื่องในอดีตต้องหยุดชะงักลง และมีอัตราการขยายตัวเป็นลบ แต่เมื่อพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของแต่ละจังหวัดในภาคเหนือแล้ว จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดสูงสุดในภาคเหนือตอนบน โดยมีนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดสูงสุดในเขตภาคเหนือตอนล่าง ส่วนจังหวัดที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาได้แก่ จังหวัดลำพูน ซึ่งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด เพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีเพียง 4,000 ล้านบาทในปี 2524 เป็น 18,769 ล้านบาท ในปี 2544 อันเนื่องมาจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่

แนวความคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยอุตสาหกรรม ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เรื่อยมา ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องมาจากสาขาอุตสาหกรรมก่อให้เกิดการสะสมทุน การออม และการลงทุนอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีงานทำในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านทักษะของแรงงานและวิชาการด้านการผลิตให้สูงขึ้น

แนวความคิดนี้ได้ถูกกระจายมาสู่ทุกภาคส่วนในพื้นที่ประเทศไทยทำให้สาขาอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อรายได้และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ในการศึกษาส่วนนี้จะศึกษาว่าตลอดระยะเวลา 20 ปี การเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมในภาคเหนือมีทิศทาง การเติบโตอย่างไรเมื่อเทียบกับระดับประเทศและระดับภาค พบว่าอัตราการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมระหว่างทั้ง 2 ภาคไม่แตกต่างกัน แต่ในช่วงปีพ.ศ.2525-2532 เริ่มเห็นความแตกต่างของมูลค่าในภาคตะวันออกปีพ.ศ. 2534 ซึ่งอยู่ในช่วงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB) เป็นโครงการที่ริเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 ถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งเป็นฉบับที่กล่าวถึงการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคด้วยอุตสาหกรรม

แนวความคิดนี้ได้กระจายออกไปสู่ภาคการปฏิบัติ แต่ดูเหมือนว่ายังไม่มีความเด่นชัดมาก ทั้งในระดับภูมิภาคและประเทศ จนกระทั่งในปีพ.ศ.2533 เกิดความแตกต่างของมูลค่าสาขาอุตสาหกรรมของประเทศและภาคตะวันออกที่มีแนวโน้มเติบโตไปในทิศทางเดียวกัน ต่างจากภาคเหนือที่มีแนวโน้มโตอย่างช้าๆ และมีแนวโน้มจะค่อยๆ ลดลงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

แหล่งการจ้างงานที่สำคัญในภาคการผลิตในระบบ (Formal sector) ได้แก่ สถานประกอบการผลิตอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ จากข้อมูลจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม และจำแนกสถานประกอบการพาณิชยกรรมและบริการของจังหวัดต่างๆ ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการจ้างงานที่จะเกิดขึ้นว่ามีทิศทางและการกระจุกตัวในภาคการผลิตและจังหวัดใด

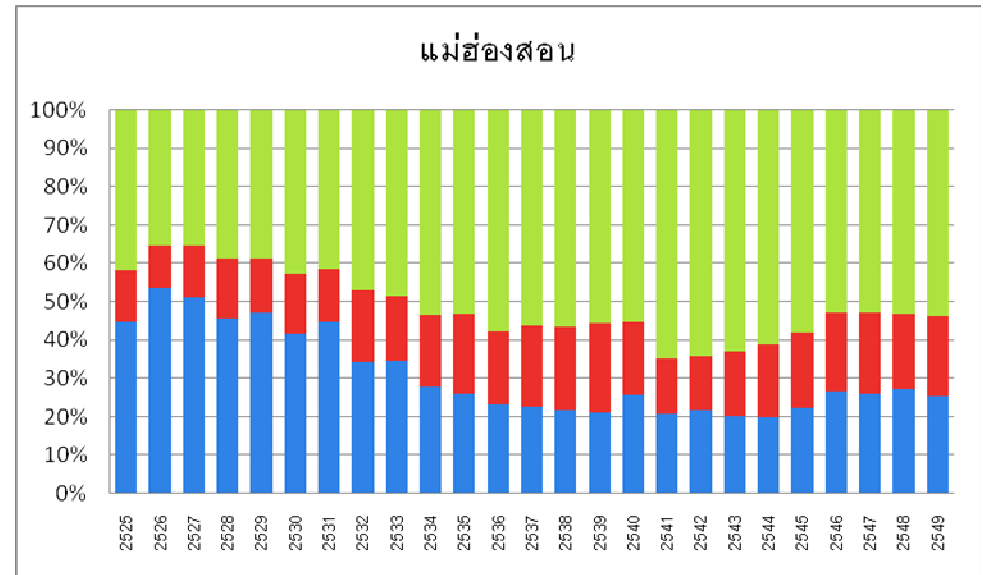
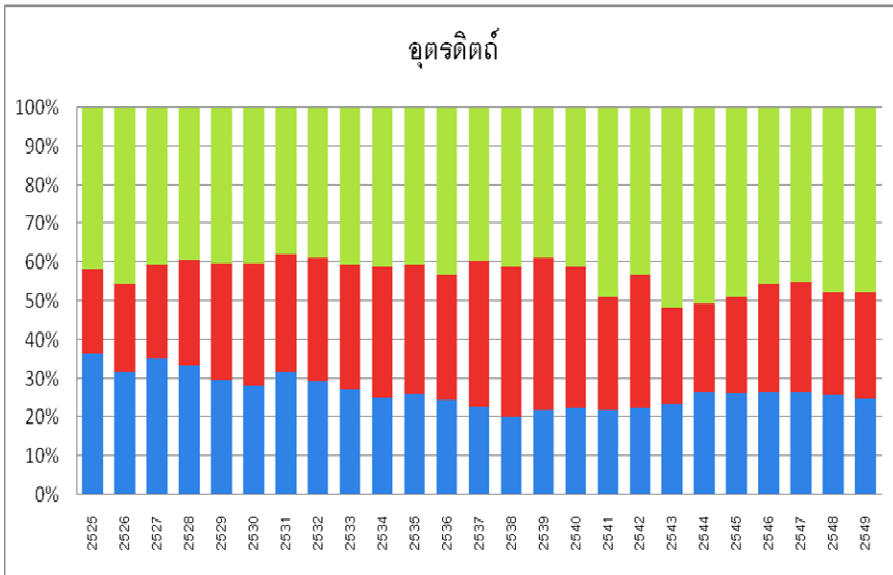
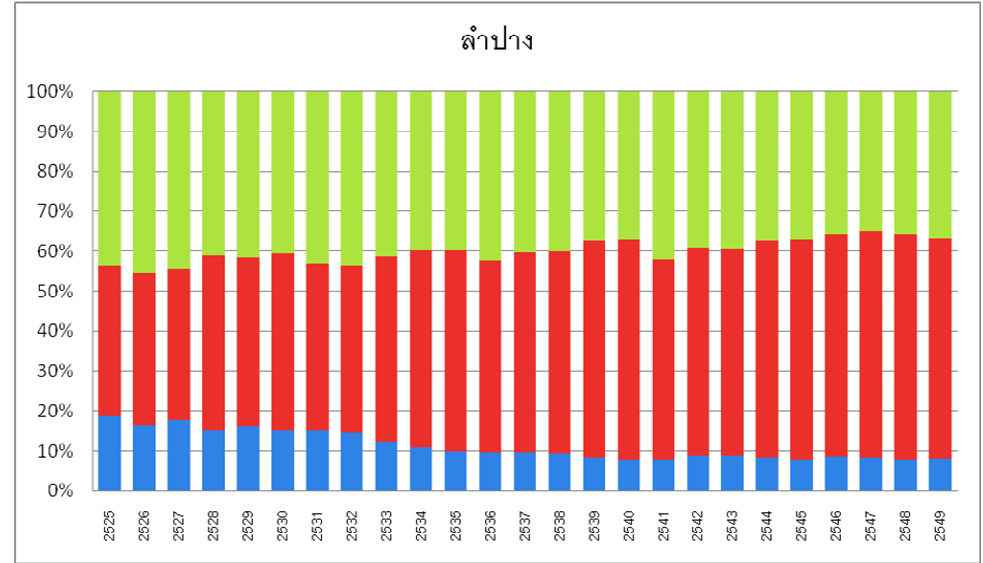
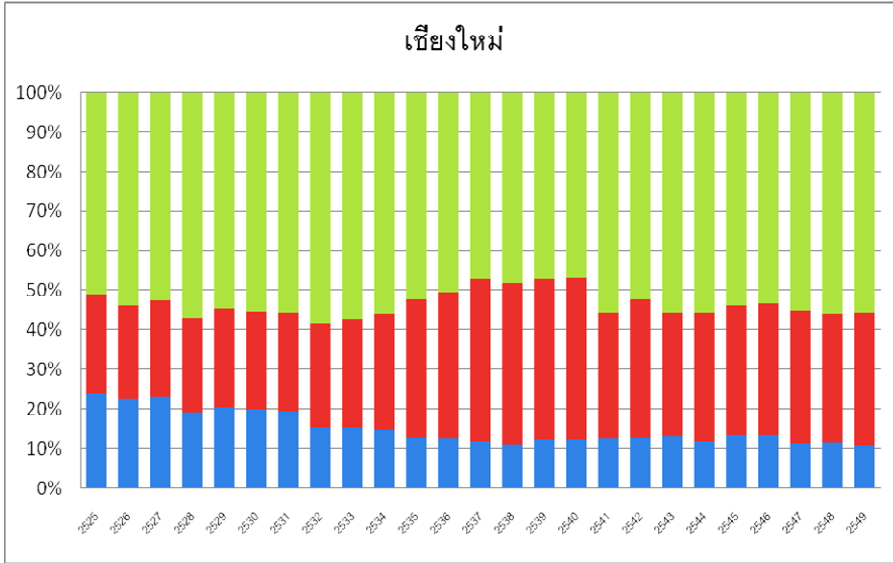
ลักษณะการกระจายจำนวนโรงงานปรากฏว่า จังหวัดภาคเหนือตอนบนมีจำนวนโรงงานเฉลี่ยต่อจังหวัดน้อยกว่าภาคเหนือตอนล่าง ลักษณะของการกระจายจำนวนโรงงานในระหว่างจังหวัดมีความเหลื่อมล้ำกันมาก

เศรษฐกิจของภาคเหนือมีแนวโน้มเติบโตเป็นไปในทิศทางเดียวกับเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม แต่ดำเนินไปค่อนข้างช้ากว่าภาคอื่นๆของประเทศ แรงผลักดันของการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจยังเกิดจากภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาคการผลิตอื่นๆนอกภาคการเกษตรถือได้ว่าเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่เติบโตเป็นรองจากภาคการเกษตร จังหวัดที่มีการเปลี่ยนโครงสร้างมักเกิดในจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงอยู่แล้ว เช่น เชียงใหม่ นครสวรรค์ พิษณุโลก ลำปางและเชียงราย ได้กลายเป็นแหล่งจ้างงานและดึงดูดคนงานจากจังหวัดใกล้เคียง

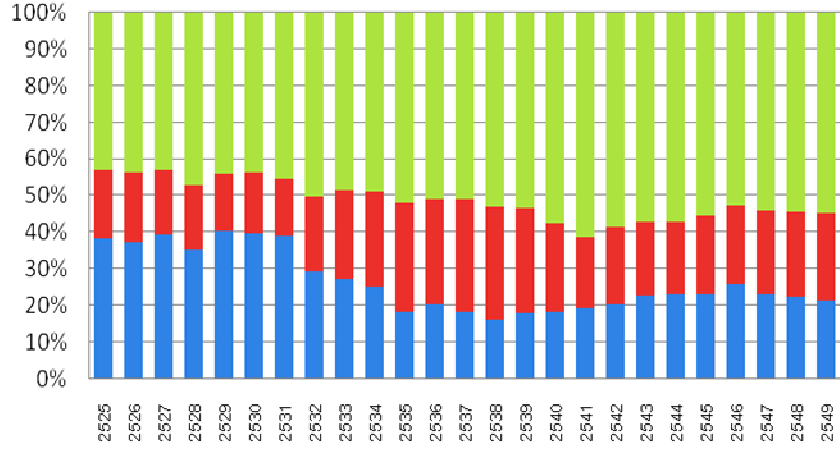
ภาพรวมการเติบโตของเศรษฐกิจภาคเหนือ อยู่ที่สาขาการค้าและบริการ รองลงมาคือสัดส่วนด้านอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ พบว่ามีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นด้วย แต่เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัด(ภาพที่ 3.3) พบว่าการพัฒนาสาขาอุตสาหกรรมมีความต่างในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน ได้แก่ จังหวัดลำพูน ลำปาง กำแพงเพชร ตาก และเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งของเมืองหลักสองเมืองคือเชียงใหม่และลำปาง

การเติบโตด้านเศรษฐกิจของสาขาการค้าและบริการกับสาขาเกษตร มีสัดส่วนมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ไม่แตกต่างกันมาก ส่วนเศรษฐกิจของเมืองหลัก จังหวัดเชียงใหม่พบว่าสาขาการค้าและบริการกับสาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการเติบโตใกล้เคียงกัน และมีแนวโน้มที่จะโตขึ้นเรื่อยๆ และสาขาเกษตรกรรมมีสัดส่วนมูลค่าที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับรายจังหวัด จะพบจังหวัดที่มีลักษณะเศรษฐกิจคล้ายกับเมืองหลักคือ จังหวัดลำปาง นครสวรรค์ พิษณุโลก และตาก เมื่อกลับไปพิจารณาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ที่ได้กำหนดเมือง จะเห็นได้ว่าจังหวัดดังกล่าวถูกระบุให้เป็นเมืองที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นเมืองหลักต่อไป ยกเว้นจังหวัดตากที่ไม่ถูกระบุอยู่ในแผน แต่เมื่อพิจารณาด้านพื้นที่แล้วจะเห็นว่าการกระจายตัวของเมืองจะอยู่บริเวณกลางประเทศมากกว่าติดชายแดน

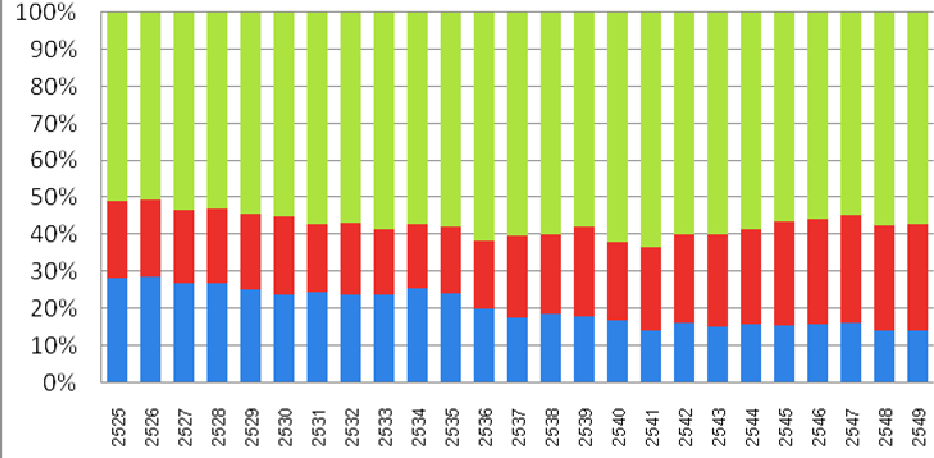
ภาพที่ 3.3 ผลสัมฤทธิ์มวลรวมรายจังหวัด

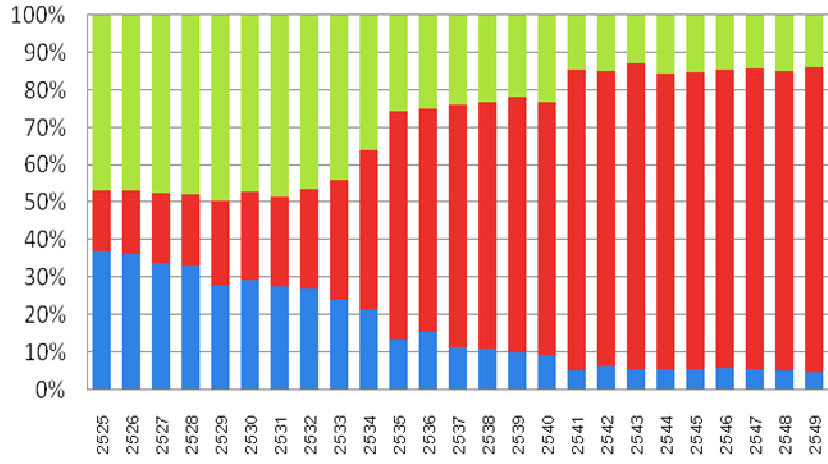
เชียงใหม่

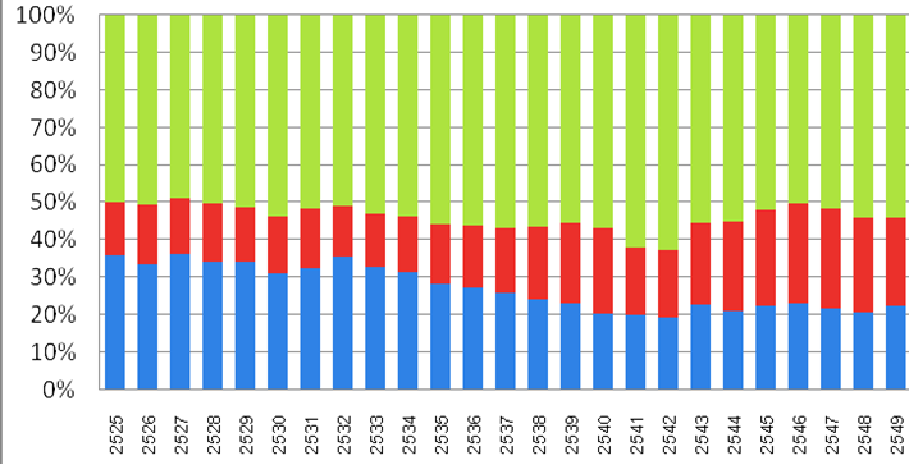
แพร่

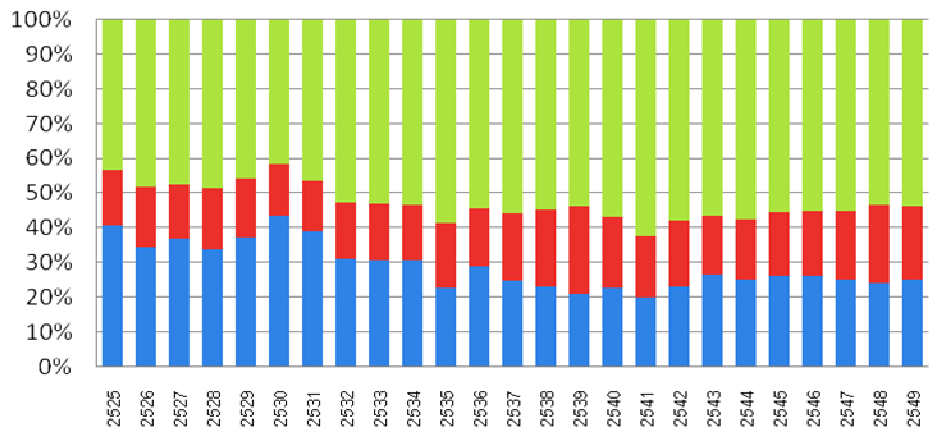
ลำพูน

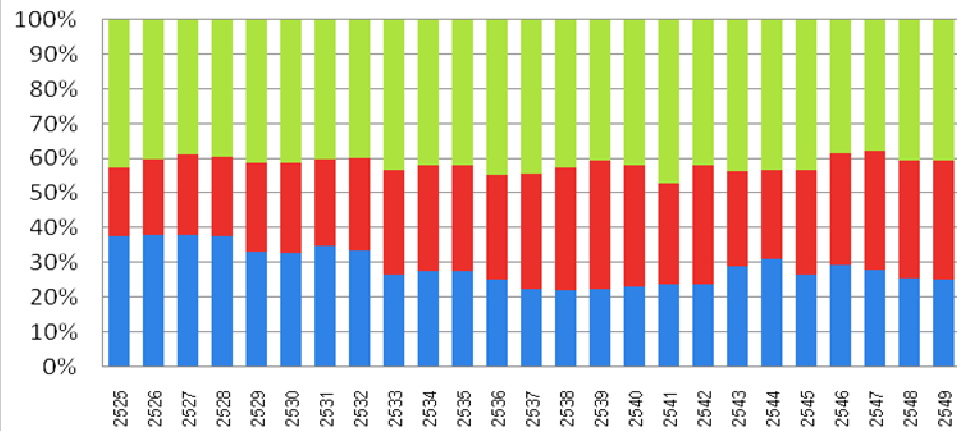
น่าน

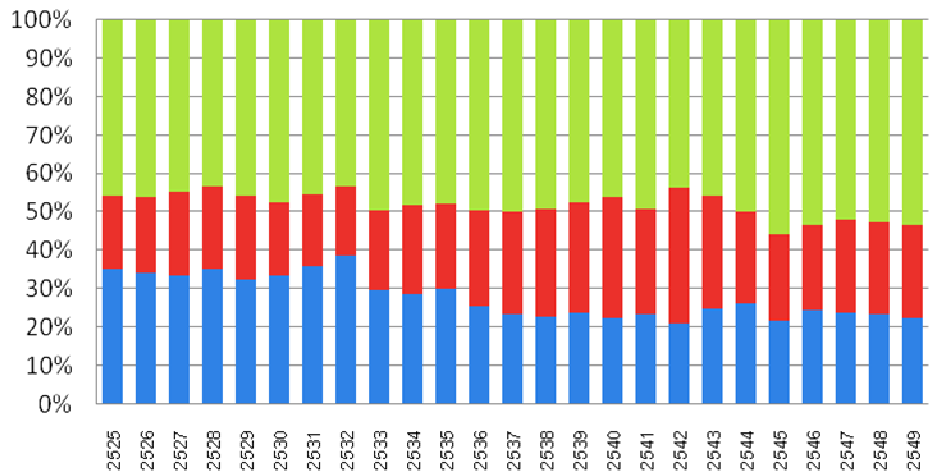
พะเยา

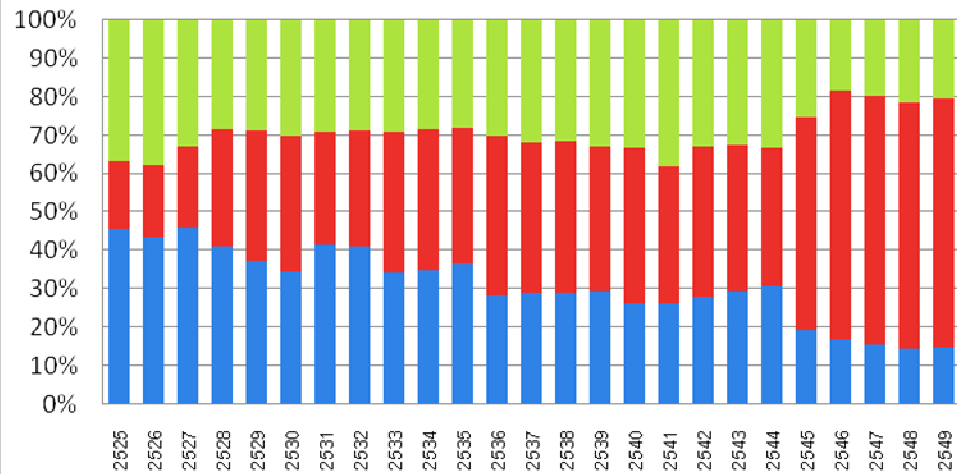
นครสวรรค์

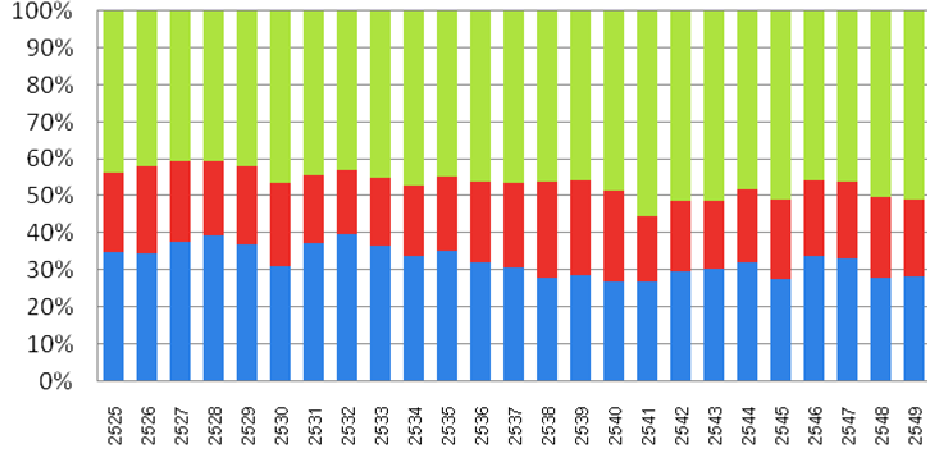
พิษณุโลก

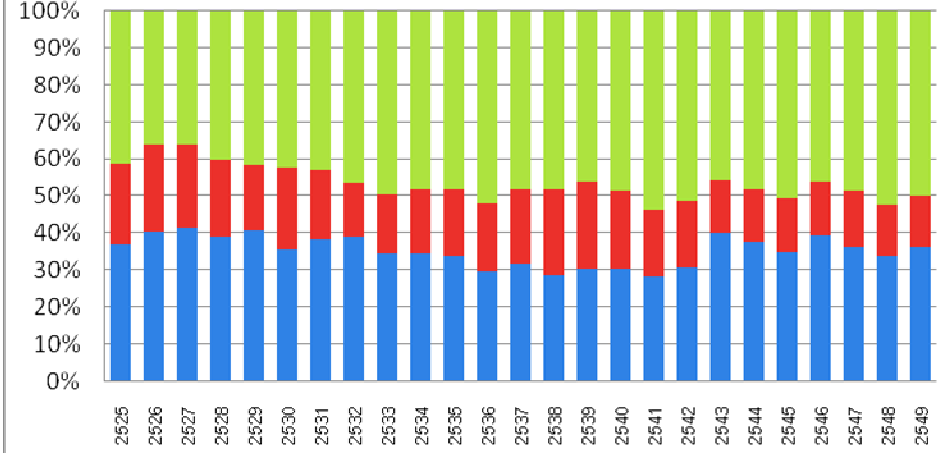
กำแพงเพชร

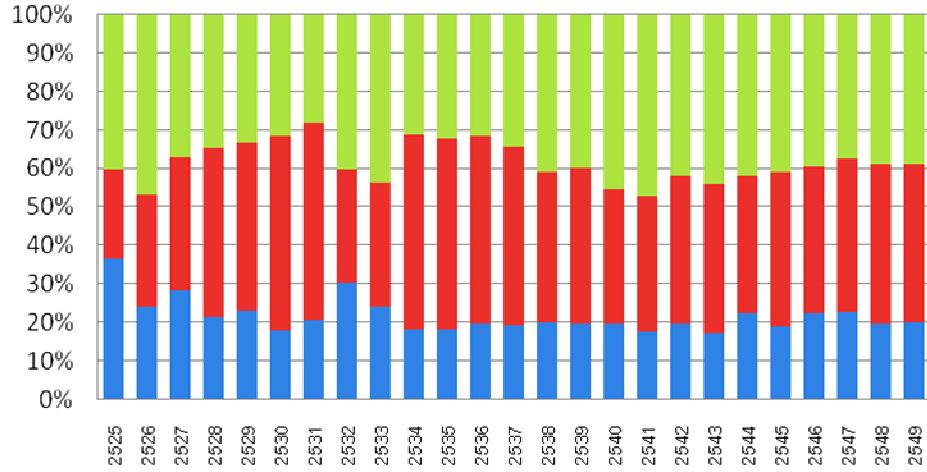
สุโขทัย

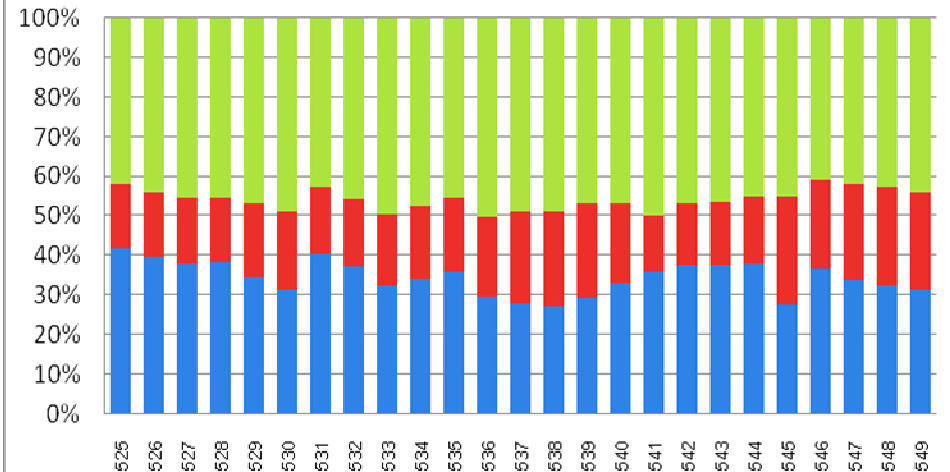
อุทัยธานี

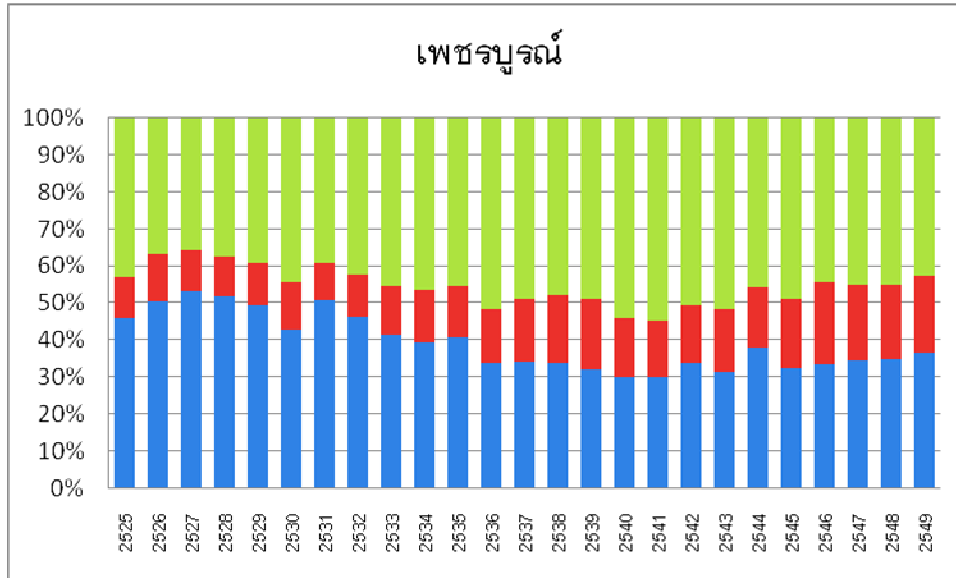

ตาก

พิจิตร

คำอธิบายสัญลักษณ์

- สาขาการค้าและบริการ
- สาขาอุตสาหกรรม
- สาขาเกษตร

ที่มา: ข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นิคมอุตสาหกรรมในภาคเหนือ

นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองนโยบายต่อแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ซึ่งเน้นให้มีการพัฒนาเมืองหลัก เมืองรองของภาคต่าง ๆ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) จึงได้มีโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ขึ้นที่จังหวัดลำพูน เนื่องจากมีความเหมาะสมหลายประการ เช่น มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค แรงงาน วัตถุประสงค์ทางการเกษตร ระบบสื่อสาร และการคมนาคม จึงมีการพัฒนาพื้นที่ริมถนนทางหลวงหมายเลข มีเนื้อที่ประมาณ 1780 ไร่ โดยเริ่มก่อสร้างและพัฒนาพื้นที่เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2526 และสร้างเสร็จในเดือนมีนาคม พ.ศ.2528 (ภาพที่ 3.4)

ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	22	โรงงาน
อุตสาหกรรมการเกษตร	2	โรงงาน
อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	11	โรงงาน
อุตสาหกรรมก่อสร้าง	1	โรงงาน
อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอุปกรณ์	12	โรงงาน
อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	2	โรงงาน
อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	6	โรงงาน
อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	2	โรงงาน
อุตสาหกรรมอื่น ๆ	7	โรงงาน
จำนวนรวม	65	โรงงาน

นิคมอุตสาหกรรมพิจิตร เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ก่อตั้งขึ้นอยู่ในภาคเหนือตอนล่างโดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยนเรศวรจัดตั้งศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวรวมถึงรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรม SMEs ภายในนิคมได้

อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร

อุตสาหกรรมการเกษตร (แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร)

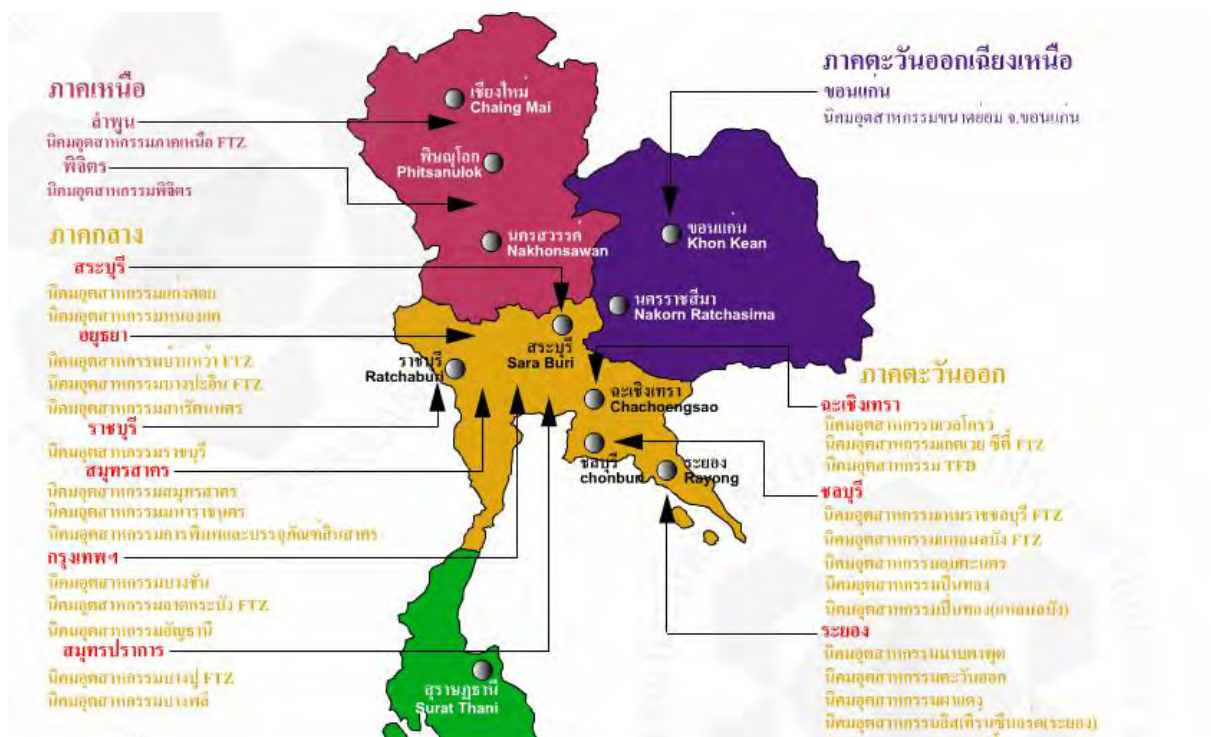
อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมเครื่องประดับและดอกไม้ประดิษฐ์

นิคมอุตสาหกรรมพิจิตรตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันกับมหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงถือได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยประจำภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งมีศักยภาพในการผลิตบัณฑิตในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมได้เช่นเดียวกันกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาพที่ 3.4 ที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมในภาคเหนือ

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

3.1.2 สรุปผลการพัฒนาภาคเหนือตามแนวคิดเมืองหลัก

การพัฒนาเมืองหลัก เป็นการพัฒนาพื้นที่โดยให้เศรษฐกิจสาขาอุตสาหกรรมเป็นตัวนำไปเกิดการพัฒนาและการจ้างงานในพื้นที่ที่ถูกกำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากศักยภาพต่างๆของพื้นที่ แต่ผลจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาค แต่ละจังหวัดนั้นแตกต่างกันไปตามศักยภาพของพื้นที่ บางพื้นที่มีส่วนการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมอย่างเห็นได้ชัด และบางพื้นที่มีส่วนการเติบโตสาขาการค้าและบริการ ส่วนสาขาเกษตรในทุกพื้นที่พบว่าเป็นสาขาที่มีสัดส่วนมูลค่าที่น้อยและมีแนวโน้มที่จะลดลง เพราะเป็นสาขาที่มีมูลค่าน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานที่ใช้ไป และก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจน้อยกว่าสาขาอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการผลักอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาคเพื่อหวังจะดูดแรงงานที่มีศักยภาพของภูมิภาคนั้นๆ ให้ทำงานในภาคของตนเพื่อลดการอพยพย้ายถิ่น แต่การพัฒนาสาขาอุตสาหกรรมก็ประสบความสำเร็จในบางพื้นที่เนื่องด้วยความจำกัดในการเลือกที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องการประหยัดต้นทุนในการดำเนินการต่างๆ ทำให้เกิดภูมิภาคเฉพาะขึ้นคือ ภาคตะวันออกและภาคกลาง ที่มีศักยภาพทางด้านอุตสาหกรรมสูงกว่าพื้นที่อื่น

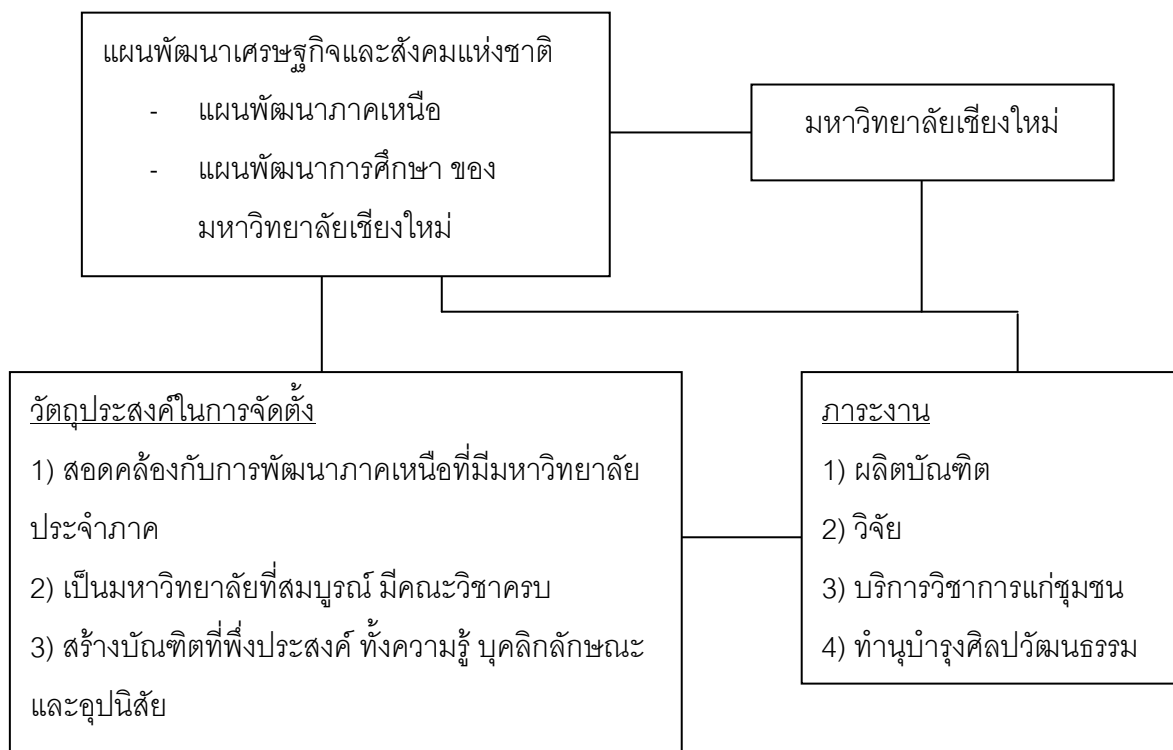
3.2 การสร้างทรัพยากรบุคคลในภาคเหนือ

3.2.1 นโยบายทางการศึกษาและการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในส่วนนี้กล่าวถึง นโยบายทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตสู่แหล่งจ้างงาน กับการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือในสาขาอุตสาหกรรม การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และการก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างแผนการศึกษาแห่งชาติที่ถ่ายสู่แผนการผลิตบัณฑิตทางวิศวกรรมศาสตร์ในการรับนักศึกษาและการจัดตั้งสาขาวิชาที่เปิดสอน ดังนี้

นโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับการพัฒนาภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคของภาคเหนือ มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิต การสร้างงานวิจัย งานบริการวิชาการแก่ชุมชนและงานทำนุบำรุงวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาคเหนือและแผนพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังความสัมพันธ์ในภาพที่ 3.5

ภาพที่ 3.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแผน

ที่มา: 20 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นหนึ่งในแผนทางด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2507-2509) โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อส่งเสริมการผลิตนักศึกษาในแขนงวิชาชีพต่างๆในระดับอุดมศึกษา ให้เพียงพอต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนในระดับสูงและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต นอกจากนี้ตามนโยบายพัฒนาการศึกษายังคงจะขยายการศึกษาระดับสูงไปยังส่วนภูมิภาคต่างๆ โดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคขึ้นในภาคต่างๆ โดยตั้งแผนกวิชาและวางหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการในส่วนภูมิภาคนั้นๆ จัดตั้งมหาวิทยาลัยประจำส่วนภูมิภาคขึ้น และส่งเสริมการผลิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ เป็นพิเศษ จึงได้เกิดโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเริ่มการก่อสร้างใน พ.ศ. 2506 และเปิดทำการสอนได้ในปีการศึกษา 2507 ในระยะเริ่มแรกคาดว่าจะสอนเพียง 3 คณะ คือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ และต่อมาได้โอนคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลนครเชียงใหม่เข้าไว้เป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยนี้ด้วย ในระยะแรกที่เปิดการสอนจะรับนักศึกษาปีละประมาณ 300 คน นักศึกษาเหล่านี้กำหนดจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในปีการศึกษา 2510-2511 ซึ่งจะเป็นการเพิ่มจำนวนบัณฑิตสำหรับใช้ในแขนงงานต่างๆ ได้มากขึ้น สำหรับความต้องการกำลังคนในสมัยนั้น ความต้องการจะเน้นหนักไปในด้านการผลิตนักศึกษาในแขนงวิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และวิชาชีพสำคัญๆ แขนงต่างๆ เป็นจำนวนมากขึ้น

ในช่วงครึ่งหลังของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2507-2509) คณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือโดยมีพลเอกถนอม กิตติขจร ได้วางแผนพัฒนาภาคเหนือ อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ ได้ถือเป็นหลักและแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของภาคเหนือ

ส่วนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) นโยบายหลักในการพัฒนาการศึกษาได้แก่ การจัดการศึกษาให้สัมพันธ์กับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะผูกพันที่มีอยู่ในสังคม สำหรับระดับอุดมศึกษามีนโยบายชัดเจนให้ขยายการศึกษาโดยเน้นในสาขาวิชาต่างๆ ลดหลั่นไปตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความต้องการกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ ที่จัดว่าสำคัญ เช่น สาขาวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทย์ศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น รัฐจะสนับสนุนในการยกระดับมาตรฐานอุดมศึกษา ส่งเสริมให้มีการวิจัยและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยได้มีโอกาสให้บริการทางวิชาการแก่สังคมมากขึ้น เพื่อที่จะให้บริการนี้กระจายไปทั่วถึงทั้งประเทศ ส่วนด้านสังคมศาสตร์สาขาต่างๆ นั้น ได้กำหนดเป้าหมายให้ปริมาณนักศึกษาจะเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำกว่าสาขาทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้สนองนโยบายความต้องการกำลังคนตามสถานการณ์ในปัจจุบัน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มุ่งเน้นการปรับปรุงการศึกษาให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยส่งเสริมการศึกษา วิทยาลัยสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคในการศึกษาด้วยการปรับปรุงและขยายการศึกษาในส่วนภูมิภาค เร่งรัดให้เกิดการศึกษาที่เหมาะสมแก่ประชาชนตามท้องถิ่น ในด้านการปรับปรุงและส่งเสริมมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สามารถสนองตอบความต้องการของแต่ละภูมิภาคได้เป็นอย่างดี โดยสนับสนุนให้มีกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ครบ เพื่อให้มหาวิทยาลัยภูมิภาคเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของภูมิภาค โดยแท้จริง โดยกำหนดรายละเอียดของโครงการพัฒนาอุดมศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่า ดำเนินการขยายและปรับปรุงการดำเนินงานการสอน วิจัย และผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่างๆ ในระดับปริญญาตรี ในคณะมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ แพทยศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ในระยะของแผนนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่าจะเร่งพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภทให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงของประเทศ เพื่อให้สนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางสังคมและการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งให้การศึกษามีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพของพลเมือง โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

ในช่วงแผนนี้ การผลิตกำลังคนบางส่วนยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน จึงทำให้กำลังคนระดับสูงอยู่ในภาวะว่างงานจำนวนมาก นอกจากนั้นยังขาดผลงานวิจัย เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารและขาดสิ่งจูงใจ ในขณะเดียวกันกับสถาบันอุดมศึกษายังไม่บริการชุมชนเท่าที่ควร เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในช่วงแผนนี้จึงเน้นเรื่องคุณภาพให้สูงขึ้นและให้การผลิตบัณฑิตแต่ละสาขาสอดคล้องกับความต้องการของประเทศมากที่สุด

ในช่วงนี้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ขยายและปรับปรุงด้านการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาต่างๆ ทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและปริญญาโท ปรับปรุงและขยายงานด้านการวิจัย ทั้งในรูปของสถาบันและโครงการเฉพาะเรื่องให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนโดยเฉพาะการฝึกอบรมทางวิชาการให้เกื้อกูลกับลักษณะอาชีพ สภาพท้องถิ่นและเพื่อยกระดับมาตรฐานความรู้ในการประกอบวิชาชีพ และการให้บริการรักษาพยาบาลและการสาธารณสุข และยังได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ของสังคมให้เกิดผลในทางทำนุบำรุงวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) แผนฉบับนี้ได้วางแผนการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบทุกแง่มุม ตั้งแต่สภาพและปัญหา เป้าหมายแนวนโยบายและมาตรการ ทั้งนี้เพราะแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ต้องการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาในลักษณะที่รัฐ

จะต้องจัดหาบริการทางด้านพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น และระดมความร่วมมือขององค์กรเอกชน และท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการลงทุนและรับภาระร่วมกับรัฐมากขึ้น ในด้านสภาพปัญหาการพัฒนาระดับอุดมศึกษาที่ยังต้องขยายการลงทุน เพื่อรับปริมาณนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น แม้อัตราเพิ่มประชากรจะลดลงตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 แต่อัตราการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษายังมีแนวโน้มสูงขึ้น การส่งเสริมด้านคุณภาพการวิจัย และประโยชน์ต่อชุมชนมีน้อยเมื่อเทียบกับการลงทุนด้านการก่อสร้าง ยังมีปัญหาความเสมอภาคที่เด็กในชนบทมีโอกาสศึกษาต่อระดับสูงน้อยกว่าเด็กในเมือง ด้วยสภาพเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม และการกระจายการศึกษาที่มุ่งลงทุนในเมือง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีแรงผลักดันทางการเมืองมากกว่าในชนบท ยิ่งกว่านั้นการลงทุนต่อหัวที่สูงในด้านอุดมศึกษา ยังมีลักษณะมุ่งขยายปริมาณอย่างรวดเร็วไม่สอดคล้องกับคุณภาพ และความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการว่างงานและทำงานต่ำกว่าระดับ ส่วนบัณฑิตสาขาที่ผลิตยังไม่เพียงพอ คือ แพทย์พยาบาล บุคลากรด้านสาธารณสุขทุกประเภท และกำลังคนที่สนองตอบความต้องการในสาขาพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับก๊าซธรรมชาติ นอกจากนี้การพัฒนาระดับอุดมศึกษา ยังประสบกับปัญหาการจัดสรรการใช้ทรัพยากรและบริการการศึกษา ที่ไม่ได้สัดส่วนก่อให้เกิดการซ้ำซ้อนและสูญเปล่าในการลงทุน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารทรัพยากรมนุษย์และการมีงานทำ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนด้านกำลังคน พร้อมทั้งพัฒนาระบบข่าวสารแรงงานและศูนย์แรงงานภูมิภาค ให้เหมาะสมกับตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา ยังให้ความสำคัญต่อบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างน้อย เพิ่งจะมาเน้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 โดยได้เริ่มดำเนินการมาบ้างแล้วบางส่วน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนับวันจะมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงมีการสนับสนุนการจัดระบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น โดยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาหลักที่เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศในอนาคตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในอนาคต

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ในด้านกำลังคน ปัจจุบันมีการโยกย้ายถ่ายเทกำลังคนจากภาครัฐบาลหรือสมองไหลไปสู่ภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังคนในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากค่าตอบแทนของภาคราชการยังต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเอกชน และลักษณะองค์กรของระบบราชการยังมีตำแหน่งบริหารและวิชาการระดับสูงน้อยมาก ทำให้ขาดโอกาสที่จะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ปัจจุบันภาคธุรกิจเอกชนมีความต้องการช่างเทคนิคที่มีฝีมือและประสบการณ์ในสาขาอุตสาหกรรมเฉพาะด้านเป็นจำนวนมากขึ้น การขาดแคลนด้านปริมาณสำหรับกำลังคนในระดับสูง โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิศวกรรมเครื่องกลโลหการ ไฟฟ้า เคมี เครื่องมือวัด และควบคุมโยธาคอมพิวเตอร์) ด้านการตลาดและการจัดการ ธุรกิจท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การแพทย์ และเกษตรสมัยใหม่ โดยจะมีความต้องการกำลังคนเหล่านี้เพิ่มขึ้นมาก แต่ระบบการศึกษาผลิตออกมาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้ระบุไว้ว่า ให้เร่งรัดและขยายการผลิตวิศวกร ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และบุคลากรในสาขาขาดแคลนอื่นๆ เช่น บัญชี การเงินการธนาคาร และการประกันภัย โดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น พร้อมทั้งใช้กลไกราคากำหนดต้นทุนการฝึกอบรมในสาขาที่ตลาดแรงงานมีความต้องการสูง กำหนดให้มีการรับนักศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษามีสัดส่วนของสายวิทยาศาสตร์ต่อสายสังคมศาสตร์เป็น 70:30 โดยเน้นการผลิตแพทย์ ทันตแพทย์ เกษษกร วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ และกำลังคนสาขาบริการต่างๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ พัฒนา กำลังคนระดับกลางและระดับสูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพในสาขาที่ขาดแคลน และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยดำเนินการดังนี้ เร่งขยายการผลิตแพทย์ ทันตแพทย์ เกษษกร วิศวกร สถาปนิก นักวิทยาศาสตร์ นักเทคโนโลยีและช่างเทคนิค ด้วยการเพิ่มเป้าหมายการผลิตในสถาบันการศึกษาของรัฐที่ผลิตอยู่เดิม และที่กำลังอยู่ในระหว่างการจัดตั้งขึ้นใหม่ในสวนภูมิภาค พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารข้อสนเทศเกี่ยวกับภาวะตลาดแรงงานเพื่อปรับปรุงหลักสูตร และขบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานทำ เร่งรัดการผลิตและฝึกอบรมครูและอาจารย์ในสาขาที่ขาดแคลน

ในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือกำลังแรงงานระดับสูง ได้ถูกระบุอยู่ในแผนการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างคนเพื่อสร้างชาติ จึงได้ถูกระบุอยู่ในความสำคัญของการพัฒนากำลังแรงงานเพื่อตอบสนองตามความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้เกิดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคขึ้นในแต่ละภาค และประโยชน์ในด้านสังคมก่อให้เกิดการกระจายความเท่าเทียมทางด้านการศึกษาออกสู่ท้องถิ่น เพื่อให้บุคคลในท้องถิ่นนั้นมีความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปพัฒนาท้องถิ่นนั้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาภูมิภาคในระยะยาว

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ระบุความต้องการกำลังแรงงานระดับประเทศ ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี โดยเฉพาะกำลังแรงงานด้านวิศวกรรม เป็นสาขาวิชาชีพที่มีความต้องการกำลังแรงงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาฯ จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นความสำคัญของสาขาวิชานี้กับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เพื่อก้าวไปสู่สังคม

อุตสาหกรรม และดูเหมือนว่าแรงงานสาขาวิชาชีพนี้仍将ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดงานต่อไปอีก ในอนาคต

ประวัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นหนึ่งในนโยบายการสร้างมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ซึ่งเกิดขึ้นมาจากความต้องการของประเทศในยุคนั้นๆ เป็นหลัก สามารถจำแนกสาเหตุของการก่อตั้ง (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2516: 39) ออกเป็น

- 1) อิทธิพลของแนวความคิดจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดจากประเทศตะวันตก
- 2) ความต้องการกำลังคนของทางราชการ
- 3) พัฒนาการทางด้านการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- 5) การเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคทางการศึกษา

เหตุผลหลักในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยถูกวางไว้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชาติมากกว่าด้านสังคมที่เรียกร้องถึงความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรให้อย่างทั่วถึง แต่กลับมองว่าประเทศกำลังจะพัฒนาหรือเติบโตไปในทิศทางใด และควรผลิตแรงงานระดับสูงในสาขาวิชาชีพใด จำนวนเท่าไร เพื่อรองรับกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ดังนั้นบทบาทของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคควรจะสอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคนั้นๆ เหมือนกับเหตุผลในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค เพื่อมุ่งพัฒนาประเทศและภูมิภาคนั้นๆ โดยให้มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ดังนั้นบทบาทของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคควรเน้นสร้างและให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับพื้นที่

ในภาคเหนือได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ มีชื่อว่ามีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดตั้งตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค พ.ศ.2501 และเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2507 เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในส่วนภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐ และเจตนารมณ์ของประชาชนในภาคเหนือให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างให้เป็นขุมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เป็นศูนย์ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และเป็นแหล่งผลิตผู้นำในการพัฒนาระดับท้องถิ่น หรืออาจจะกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคเป็นแหล่งเตรียมกำลังคนสำหรับพัฒนาประเทศในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการใช้ทรัพยากรและกำลังคนในท้องถิ่นนั้นๆให้เกิดประโยชน์มาก

ที่สุด อีกทั้งเป็นการกระจายความเท่าเทียมทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น ลดปัญหาความแออัดในเมืองหลวง และปัญหาที่อยู่อาศัย (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2516:1)

รัฐบาลมีความประสงค์ในการสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดังนี้

1) เพื่อให้มีมหาวิทยาลัยขึ้นในภาคเหนือ เป็นการแบ่งเบาภาระมหาวิทยาลัยต่างๆ ในพระนครและธนบุรี ป้องกันมิให้นักศึกษาหนาแน่นอยู่ในเมืองหลวงได้ส่วนหนึ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 เป็นต้นไป

2) เพื่อจะผลิตคนที่จะทำงานให้แก่ประเทศในระดับปริญญาทางมนุษยธรรมศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ แพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ครุศาสตร์และศิลปกรรม เป็นการสร้างคนสำหรับพัฒนาเศรษฐกิจ และพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 เป็นต้นไป

3) เพื่อดำเนินการค้นคว้าในวิชาชั้นสูงสาขาต่างๆ เป็นการเพิ่มพูนสมรรถภาพทางวิชาการขึ้นในประเทศ ทำให้ความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาต่างประเทศลดลง

4) เพื่อกำเนิดการทางด้านวิชาการร่วมกับหน่วยงานราชการและองค์การต่างๆ ในภาคเหนือตามความสมควรและจำเป็น

แผนพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับระดับอุดมศึกษา ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาได้คำนึงถึงความสอดคล้องในการผลิตกำลังแรงงานระดับสูงให้แก่ภาคและประเทศ โดยพิจารณาจากความต้องการแรงงานของประเทศในแต่ละช่วงปีการพัฒนาตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงเวลาในการศึกษาคือ ช่วงพ.ศ. 2525-2544 รวมระยะเวลา 20 ปี

แผนพัฒนาการศึกษา

การอุดมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นสูงสุด เพื่อมุ่งผลิตกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องและสนองความต้องการของประเทศ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในด้านกำลังคนสำหรับด้านอุดมศึกษานั้น มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้สามารถผลิตนักศึกษาในอาชีพแขนงต่างๆ ให้เพียงพอต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ และยังมีนโยบายจะขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัย

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ได้กำหนดการพัฒนาการอุดมศึกษาไว้ว่า ให้ขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเน้นสาขาวิชาต่างๆ ลดหันไปตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความต้องการกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ ที่คิดว่าสำคัญ เช่น สาขาวิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) เน้นหนักในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภท ให้เหมาะสมตามหลักการพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนระดับสูงให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยการขยายการผลิตในกลุ่มสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

แต่ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 4 เกิดปัญหาด้านการผลิตบัณฑิตในบางสาขาวิชา ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ ซึ่งคณะวิศวกรรมศาสตร์¹ เป็นศาสตร์หนึ่งที่ถือได้ว่าขาดแคลน และในขณะเดียวกันก็มีการผลิตแรงงานบัณฑิตเกินความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น คณะสังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และนิติศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องมาจากไม่มีการควบคุมการผลิตและรัฐมุ่งตอบสนองความต้องการในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามากกว่า จึงก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานในบางสาขาและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย จึงเกิดโครงการส่งเสริมการผลิตบุคลากรในสาขาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในภูมิภาคได้จัดตั้งภาควิชาหรือคณะ แต่ก็ยังพบปัญหาการประสานความร่วมมือในแผนงานผลิตบัณฑิตและการพัฒนาอาจารย์ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

เป้าหมายการในการรับนักศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา โดยกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและทรัพยากรที่มีอยู่ จากแผนนี้มีเพียง 2 สาขาวิชาที่รับเพิ่มเกินกว่าร้อยละ 10 ได้แก่สาขาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยกับสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สำหรับสาขาอื่นๆรับได้ไม่เกินร้อยละ 5-10²

3.2.2 การผลิตบัณฑิตสาขาวิศวกรรมศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ.2513 โดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้คณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นส่วนราชการหนึ่งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2513 เป็นต้นมา และสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ (โยธา) เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2514 เป็นหลักสูตรแรก ต่อมาคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ก็ได้รับรองปริญญาวิศวกรรมศาสตร์

¹ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 หน้า 2-3

² แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 หน้า 10

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้เป็นปริญญาหนึ่งที่สามารถบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการได้ในระยะแรกของการดำเนินกิจการ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เน้นการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรีเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อผลิตบุคลากรในสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ตามความต้องการของประเทศ ที่จำเป็นต้องใช้วิศวกรเป็นจำนวนมากสำหรับการพัฒนาประเทศ ตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ผลิตบัณฑิตและผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับกันทั้งในวงการวิชาการและวิชาชีพ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ความต้องการของประเทศเพื่อการพัฒนาในขั้นต่อไป จำเป็นต้องใช้วิศวกรที่มีความรู้ความสามารถในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น นโยบายการผลิตบัณฑิตของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้ปรับเปลี่ยนไปเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย โดยการดำเนินการวิจัยไปพร้อมๆ กับการผลิตบัณฑิตในระดับบัณฑิตศึกษาให้มากขึ้น ขณะเดียวกันคณะวิศวกรรมศาสตร์จะต้องเป็นแหล่งสะสมความรู้ที่ผลิตขึ้นมานั้น ให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ความรู้และประสบการณ์ที่อยู่ในอาจารย์ สิ่งประดิษฐ์และผลงานทางวิชาการที่อยู่ในรูปแบบของตำราและสื่อต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อมหาวิทยาลัยจะได้เป็นแหล่งรวมความรู้ที่เป็นของตนเองมากขึ้น นอกเหนือจากการสะสมองค์ความรู้ที่รับถ่ายทอดมาจากต่างประเทศแต่เพียงอย่างเดียว

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการผลิตบัณฑิตทางวิศวกรรมศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพ โดยผลิตคนที่จะทำงานให้แก่ประเทศในระดับปริญญาทางวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นการสร้างคนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาศึกษาแห่งชาติ โดยในสมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนายจอมพลถนอม กิตติขจร ได้รับการประกาศให้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2513 และได้เปิดรับนักศึกษาปีแรกจำนวน 60 คน ต่อมาในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2513 สภาการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบในหลักสูตรวิศวกรรมโยธาเป็นสาขาวิชาแรก และในปัจจุบันได้เปิดสอนในหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆ ดังนี้ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมเหมืองแร่ วิศวกรรมอุตสาหการ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์และวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร

ช่วงเวลาในการก่อตั้งภาควิชาในระดับปริญญาบัณฑิต

พ.ศ.2513 ได้รับการประกาศให้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดรับนักศึกษาปีแรก จำนวน 60 คน สภาการศึกษาแห่งชาติให้ความเห็นชอบหลักสูตรวิศวกรรมโยธาเป็น สาขาวิชาแรก

พ.ศ.2518 เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

พ.ศ.2520 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมเครื่องกล

พ.ศ.2524 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมและสาขาวิชาวิศวกรรมเหมืองแร่

พ.ศ.2527 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

พ.ศ.2534 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร

พ.ศ.2535 เปิดสอนหลักสูตรวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์

ปณิธานของคณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นแหล่งการศึกษา ค้นคว้าวิจัย ถ่ายทอด และให้บริการ ความรู้ด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เสริมสร้างบัณฑิตที่มีภูมิปัญญาและ จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาชุมชนในเขตภาคเหนือและประเทศชาติ โดยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- 1) ผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ในสาขาวิชาที่เน้นตามความต้องการของประเทศ อย่างมี คุณภาพเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและนานาชาติโดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 2) รังสรรค์งานวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนา แก้ไขปัญหาให้กับสังคม และสอดคล้องกับ นโยบายงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศ
- 3) ให้บริการวิชาการทางด้านวิศวกรรมที่ได้มาตรฐานสากล และเป็นแหล่งอ้างอิงทาง วิชาการและวิชาชีพสามารถเป็นที่พึ่งพาของชุมชนและสังคมโดยรวม
- 4) พัฒนา แก้ไขปัญหา และชี้นำสังคมไปในทางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและวิชาชีพ ที่อยู่ บนพื้นฐานแห่งหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
- 5) ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ รับผิดชอบต่อสถาบันและสังคมโดยรวม

เป้าหมายในการรับนักศึกษา

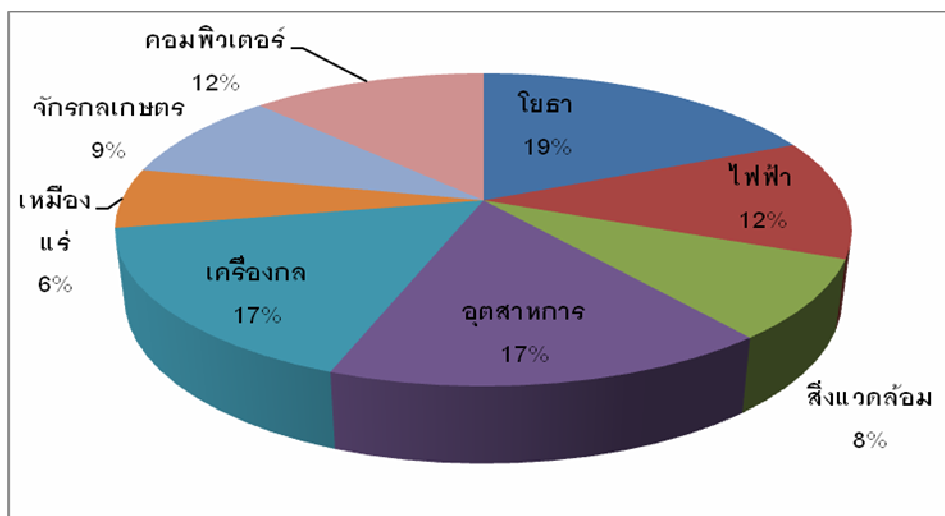
ในการการรับนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้คัดเลือกจากการสอบคัดเลือกนักศึกษาในเขตพัฒนาภาคเหนือ (Quota) การรับตรง (โครงการ พิเศษ) และการรับสมัครจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (Admission)

ระบบการคัดเลือกแบบโควตา เป็นระบบที่มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคจัดขึ้นเพื่อใช้ในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และยังเป็นการสนองตอบนโยบายทางการศึกษาในด้านความต้องการกำลังคนในแต่ละภาค และยังเป็นเปิดโอกาสให้นักเรียนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างทัดเทียมกับนักเรียนในภาคกลาง จึงเกิดการคัดเลือกที่เรียกว่าโควตาในเขต 17 จังหวัดภาคเหนือ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดีในเขตพัฒนาภาคเหนือ ให้ได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค
- 2) เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่จังหวัด และอำเภอในเขตพัฒนาภาคเหนืออย่างทั่วไป
- 3) เพื่อผลิตนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูงทุกสาขาออกไปปฏิบัติงานตามท้องถิ่นต่างๆ ในเขตพัฒนาภาคเหนือ
- 4) เพื่อช่วยให้โรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้น มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดวิธีการและจำนวนที่นั่งโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์

จำนวนและเป้าหมายในการรับ จากการสัมภาษณ์หน่วยงานวางแผนนโยบายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้กล่าวว่าในการรับบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อถูกกำหนดจำนวนมาจากแผนการศึกษาของทบวง และในส่วนของคณะวิศวกรรมศาสตร์จะดูความเหมาะสมในด้านบุคลากรสถานที่ในการรองรับ และจึงกำหนดเป้าหมายในการรับนักศึกษาแต่ละปี ดังนี้

สาขาวิชาที่รับและผลิตบัณฑิตตรงเป้าหมาย ได้แก่ สาขาวิศวกรรมโยธา เป็นสาขาวิชาที่มีเป้าหมายในการรับสูงสุดจำนวน 90 คน และรับเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 จำนวน 120 คน สาขาไฟฟ้ามีเป้าหมายในการรับ 60 คนและรับคงที่ตลอดจนปัจจุบัน สาขาสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายในการรับ 40 คนและคงที่มาจนถึงปัจจุบัน สาขาอุตสาหกรรมมีเป้าหมายในการรับ 80 คน สาขาเครื่องกลมีเป้าหมายในการรับ 80 คนต่อปี ส่วนสาขาวิชาที่มีจำนวนรับกับการผลิตไม่สอดคล้องกันคือรับจำนวนมากแต่ไม่สามารถผลิตออกได้ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ สาขาเหมืองแร่มีเป้าหมายในการรับ 30 คนต่อปี แต่ผลิตออกได้ประมาณ 15-25 คนต่อปี สาขาเครื่องจักรกลการเกษตรที่มีเป้าหมายในการรับ 45 คนต่อปีแต่ผลิตออกได้ 35 คนต่อปี และสาขาคอมพิวเตอร์ที่มีเป้าหมายในการรับ 60 คนต่อปีแต่ผลิตออก 30 คนต่อปี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์จึงได้มีการปรับจำนวนรับเข้าใหม่ในช่วงพ.ศ. 2540 เป็น 40 คนต่อปี โดยแสดงเป็นร้อยละในภาพที่ 3.6

ภาพที่ 3.6 สัดส่วนเป้าหมายในการรับนักศึกษาต่อปี ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นโยบายทางการศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานวางแผนนโยบายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ พบว่าการวางแผนของคณะขึ้นอยู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ถ่ายถอดออกมาสู่ทบวงมหาวิทยาลัยออกมาเป็นแผนแม่บทซึ่งในแผนแม่บทได้มีการระบุรายละเอียดออกมาสู่มหาวิทยาลัย ส่งต่อมายังมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่จะกำหนดนโยบายโดยยึดตามแผนแม่บทในการวางแผนของมหาวิทยาลัย และส่งต่อไปยังคณะต่างๆ เพื่อใช้เป็นแผนในการปฏิบัติ ทุกแผนจะมีระยะเวลาของการนำแผนมาปฏิบัติ 5 ปี ตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนการศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์คำนึงถึง จำนวนการผลิตบัณฑิตออกสู่สังคม โดยระบุออกมาเป็นจำนวนรับเข้า วิธีการรับเข้าศึกษา งบประมาณ บุคลากร หลักสูตรวิชา โดยให้สอดคล้องกับแผนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตลาดแรงงานในช่วงนั้นและในอนาคตส่วนใหญ่พิจารณาตลาดงานจากนิคมอุตสาหกรรมและบริษัทเอกชนรายใหญ่ ตลอดจนพิจารณาถึงความพร้อมด้านหลักสูตร จำนวนผู้สอนและสถานที่ เพื่อให้การผลิตบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ออกไปสู่ตลาดแรงงานตรงกับความต้องการของตลาดงาน ซึ่งในแผนการผลิตบัณฑิตของวิศวกรรมศาสตร์มองความต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดงานในภาคอุตสาหกรรมในระดับประเทศ โดยให้ความเห็นว่าตลาดงานของสาขาวิศวกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก ทำให้บัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตัดสินใจไปทำงานยังภูมิภาคอื่น ด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคทำให้ผู้ที่จบ

ใหม่อยากจะแสวงหาโอกาสทำงานในสถานที่ทำงานที่มีเงินเดือนสูง ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานบริษัทเอกชน

เมื่อถามถึงตลาดแรงงานวิศวกรในภาคเหนือพบว่า มีตลาดงานที่แคบกว่าภาคกลางและภาคตะวันออก เนื่องจากในภาคเหนือมีแหล่งจ้างงานเพียงแห่งเดียวคือ นิคมอุตสาหกรรมลำพูนเท่านั้น ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการวิศวกรที่จบจากสาขาอุตสาหกรรม เครื่องกลและไฟฟ้า จากข้อมูลนี้นำไปสู่สมมติฐานในการวิเคราะห์ระดับต่อไปว่า บัณฑิตที่จบสาขาอุตสาหกรรม เครื่องกลและไฟฟ้ามีแนวโน้มในการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากกว่าสาขาอื่น แต่รายได้ในสายงานเดียวกันเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นแล้วจะเห็นได้ว่ายังมีช่องว่างของรายได้ในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นการวางแผนผลิตบัณฑิตจึงมองภาพรวมระดับประเทศมากกว่าระดับภาคเนื่องจากตลาดงานทางด้านวิศวกรในภาคเหนือเติบโตอย่างช้าเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ

โดยสรุป ในระดับนโยบายจะเห็นได้ว่าแผนการศึกษาได้ถูกถ่ายออกมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสู่แผนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และถูกถ่ายลงมาสู่แต่ละมหาวิทยาลัย จนกระทั่งลงไปถึงแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยนั้นๆ จะเห็นได้ว่าการวางแผนทางการศึกษามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาฯ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการผลิตแรงงานระดับสูงหรือทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับความต้องการกำลังแรงงานในการพัฒนาประเทศและการจ้างงานในช่วงนั้นๆ โดยได้ระบุถึงจำนวนรับ เป็นรายมหาวิทยาลัย คณะ สาขาวิชา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างคนกับงาน เพื่อลดปัญหาการว่างงานที่จะเกิดในอนาคต แต่เนื่องจากปัจจุบันความต้องการเรียนต่อในระดับสูงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากอัตราการเกิดทำให้ประชากรวัยเด็กเพิ่มขึ้น จึงส่งผลต่อจำนวนการรับเข้าศึกษาต่อที่มีแนวโน้มในการรับเข้าศึกษาต่อเพิ่มขึ้นมากกว่าแนวความคิดที่จะผลิตบัณฑิตให้เหมาะสมกับงาน จึงนำไปสู่ปัญหาการว่างงานและการทำงานต่ำกว่าระดับตามมา

จากการทบทวนแผนการพัฒนาศึกษา และแผนการศึกษาพบว่า สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ถูกระบุว่าเป็นสาขาที่ประเทศต้องการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยสาขาอุตสาหกรรมอยู่ในแผนพัฒนาฯ ในด้านกำลังคน แสดงให้เห็นว่าสาขาวิชานี้มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งทิศทางในการพัฒนาประเทศคือการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งต้องการแรงงานที่มีความรู้ในระดับสูงในด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์หรือเทคโนโลยี จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์มีงานทำทันทีหลังจากเรียนจบ

แนวทางในการประกอบอาชีพทางด้านวิศวกรรมศาสตร์³

1) สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา

วิศวกรรมโยธา เป็นสาขาที่ว่าด้วยการออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างต่างๆ อาทิเช่น อาคารสูง โรงงาน ท่าอากาศยาน ถนน สะพาน อุโมงค์ใต้ดิน เขื่อน ฝายกั้นน้ำ แหล่งงานส่วนใหญ่ทำงานในบริษัทต่างๆ ได้แก่ บริษัท อิตัลไทย บริษัท ชีโนไทย เป็นต้น ด้านการบริหารและการควบคุมการก่อสร้าง วิศวกรด้านสำรวจ การรังวัดและการจัดทำผังเมือง วิศวกรออกแบบและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียประจำโรงงานและอาคารต่างๆ วิศวกรสำรวจและบริหารงานด้านแหล่งน้ำและอุทกวิทยา วิศวกรออกแบบและดูแลระบบไฮเวย์

แหล่งจ้างงานวิศวกรรมโยธา โดยทั่วไปจะเป็นสถานประกอบการเอกชน หรือ หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่ประเทศกำลังประสบปัญหาอยู่ โครงการลงทุน การก่อสร้างอาคารสำหรับการพักอาศัย โครงการงานการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งต่างๆ เช่น ถนน สะพานทางหลวง สาธารณูปโภค โครงการใหญ่ๆ เช่น รถไฟฟ้าใต้ดิน แนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและคาดว่าจะมีการแข่งขันเพื่อเข้าทำงานสูง เนื่องจากมีแรงงานเก่าที่ค้างอยู่และมีแรงงานใหม่ที่เพิ่งสำเร็จ การศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน

เมื่อภาวะเศรษฐกิจดีขึ้น ประเทศไทยที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาจะกลับฟื้นตัวและขยายการลงทุนขึ้นอีก ฉะนั้นงานสำหรับวิศวกรโยธาจะกลับมาเป็นที่ต้องการในตลาดแรงงานอีก ตามอัตราการขยายตัวของอาคารก่อสร้าง และการพัฒนาประเทศโดยการลงทุนในการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งต่างๆ

2) สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

ประกอบอาชีพ ได้แก่ วิศวกรประจำโรงงานทำหน้าที่ดูแลระบบไฟฟ้า ติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องจักรไฟฟ้าภายในโรงงาน อุตสาหกรรม วิศวกร ออกแบบ อนุมัติแบบ ควบคุมงานการติดตั้งระบบไฟฟ้า สำหรับอาคารและโรงงานอุตสาหกรรม หน่วยงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าทั้งสามแห่ง โรงแยกก๊าซ ปตท. การรถไฟฟ้ามหานคร วิศวกรปฏิบัติการทดสอบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และวิจัยผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าวิศวกรวางแผนการใช้พลังงานประจำโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย

³ 1) งานบริการการศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (www.eng.cmu.ac.th)

2) ระเบียบการการเข้าศึกษาต่อ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ที่ทุกโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องมีแผนการประหยัดพลังงาน ตลอดจนประกอบอาชีพส่วนตัวใน
ฐานะวิศวกรไฟฟ้า

3) สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล

วิศวกรเครื่องกล เป็นที่ต้องการอย่างมากในภาคอุตสาหกรรมหนักต่างๆ เช่น วิศวกรดูแล
ระบบในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ อาทิ โรงไฟฟ้า โรงแยกก๊าซและผลิตปิโตรเลียม โรงงานผลิต
เหล็กเส้น โรงงานสิ่งทอ วิศวกรการออกแบบ ติดตั้งและดูแลงานระบบปรับอากาศ และงานระบบ
ท่อในโรงงานและอาคารต่างๆ วิศวกร ตรวจวัดในอุตสาหกรรมการสำรวจแหล่งน้ำมันและก๊าซ
ธรรมชาติ ตลอดจนวางแผน ออกแบบและติดตั้งการเดินทางท่อส่งก๊าซและน้ำมัน เช่น บริษัทยูโนแคล
บริษัทเชลล์ บริษัทปตท. สำรวจ เป็นต้น วิศวกรสำหรับโรงงานผลิตและประกอบชิ้นส่วนยานยนต์

4) สาขาวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตทางด้านวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะผลิตงานวิจัย
สำหรับใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือ
การประกอบอาชีพ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยสามารถเป็นวิศวกร อาจารย์
นักวิชาการหรือนักวิจัยในสถาบัน มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถที่จะ
ปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทต่างๆเป็นที่ปรึกษาในโครงการ ตลอดจนประกอบอาชีพ
อิสระในฐานะวิศวกรสิ่งแวดล้อม

5) สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

วิศวกรสาขานี้จำเป็นจะต้องมีความรู้ทางด้านบริหารมากกว่าวิศวกรสาขาอื่นๆ เนื่องจาก
วิศวกรประจำโรงงานเน้นการบริหารจัดการขบวนการของการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็น
ที่ต้องการในทุกโรงงานอุตสาหกรรม วิศวกรบริหารการผลิตและเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ
วิศวกรออกแบบการ جدวางสายการผลิตภายในโรงงาน เครื่องจักร และการบริหารระบบห่วงโซ่
อุปทานและคลังสินค้า โรงงานหนึ่งๆ อาจมีการผลิตสินค้าหลายประเภทหรือหลายรุ่น ดังนั้น
วิศวกรอุตสาหการต้องวางแผนการจัดการสายการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ให้สามารถผลิตสินค้าได้
เป็นจำนวนมากๆ ต่อหน่วยเวลา และใช้พลังงานและทรัพยากรต่างๆ คุ่มค่าที่สุดในประเทศที่มีการ
เจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมผลิตทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เช่นประเทศไทยในปัจจุบัน จะ
มีความต้องการวิศวกรอุตสาหการเป็นจำนวนมาก และสาขาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ พัฒนา
วางแผน ควบคุม การวิจัยดำเนินงาน จัดการและประเมินผลระบบโดยรวมซึ่งครอบคลุมปัจจัยทุกๆ
ด้านทั้ง บุคคล สารสนเทศ อุปกรณ์ พลังงาน วัสดุ และการเงิน

6) สาขาวิชาวิศวกรรมเหมืองแร่

ภาควิชาวิศวกรรมเหมืองแร่ เริ่มดำเนินการจัดการเรียนการสอนในปี พ.ศ. 2525 เป็นการค้าเนินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ประกอบอาชีพได้ทั้งในภาครัฐ เช่น กองการเหมืองแร่ กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ กรมทรัพยากรธรณี และเอกชน เช่น บริษัทเครื่องจักรกลหนัก อุปกรณ์เหมืองแร่ วัตถุประสงค์ และงานซื้อขายแร่ นำเข้าและส่งออกแร่ บริษัทที่ปรึกษาเหมืองแร่และแร่แต่งแร่ ที่ปรึกษาด้านธรณี เทคนิคและ การขุดเจาะอุโมงค์ บริษัทรับจ้างสำรวจแร่ งานเจาะและระเบิดหิน

7) สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์

วัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตเพื่อมุ่งสร้างวิศวกรคอมพิวเตอร์ที่มีความพร้อมที่จะก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนไปในกระแสของโลกาภิวัตน์ได้อย่างถูกต้องทิศทางและแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิศวกรคอมพิวเตอร์เป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดแรงงาน เพราะทุกธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องพึ่งพาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ วิศวกรสามารถเลือกงานได้สามลักษณะคือ วิศวกรวางระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโครงข่ายให้แก่ภาคธุรกิจอื่นๆ เพื่อให้มีการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ แหล่งงานคือบริษัทที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีเองซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรใหญ่และมีสำนักงานใหญ่อยู่ในต่างประเทศ ได้แก่ บริษัท AT&T บริษัท ไอบีเอ็ม บริษัท SUN Microsystem บริษัท LUCENT Technology บริษัท CISCO เป็นต้น วิศวกรดูแลระบบคอมพิวเตอร์และการสื่อสารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศหรือ วิศวกรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตามบริษัทต่างๆ ระบบโครงข่ายของธนาคารและห้างสรรพสินค้า วิศวกรพัฒนาโปรแกรมและระบบคอมพิวเตอร์อิสระ รับทำงานทั่วไปให้แก่กลุ่มธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง เป็นวิศวกรที่สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นเจ้าของกิจการเองได้

8) วิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร

เป็นภาควิชาที่เปิดสอนขึ้นเพื่อผลิตบัณฑิตให้เหมาะสมและรองรับกับการพัฒนาสาขาเกษตรประยุกต์ของภาคและประเทศ เพื่อแก้ปัญหาในด้านวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมีความรู้ด้านออกแบบและเขียนแบบด้วยคอมพิวเตอร์ และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในงานวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตรสามารถประกอบอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นงานในโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไป หรืออุตสาหกรรมเกษตร และงานใน

กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพส่วนตัวหรือ ที่ปรึกษาทางด้านเครื่องจักรกลเกษตร วิศวกรรมเกษตรจะเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิศวกรรมกับการเกษตร ในการออกแบบ วิเคราะห์ และการใช้เครื่องจักรกลเกษตร เครื่องมือเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตร เพื่อนำมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่วนวิศวกรรมอาหารจะเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิศวกรรมกับการผลิตอาหาร ในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมอาหาร เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่มีบทบาทสำคัญด้านการพัฒนาการเกษตรของประเทศ การเพิ่มคุณภาพและมูลค่าของผลผลิตการเกษตร ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

3.2 ระดับผลการปฏิบัติจากนโยบายทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ผลจากนโยบายทางการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในระดับผลจากการผลิตบัณฑิตและผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือว่ามีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น การศึกษาผลของนโยบายการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยข้อมูลการผลิตบัณฑิตและภาวะการทำงานทำของบัณฑิตตามภูมิภาค กับการศึกษาผลจากนโยบายทางเศรษฐกิจด้วยข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือซึ่งจะแสดงผลดังต่อไปนี้

งานผลิตบัณฑิตที่มีผลต่อการพัฒนาภาคเหนือ

ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่คือ การผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สอนในปีการศึกษา 2507 ซึ่งตรงกับช่วงครึ่งแผนหลังของการพัฒนาฉบับที่ 1 ในปีแรกได้เปิดสอนเฉพาะ 3 คณะวิชา ที่ใช้เป็นพื้นฐานของการผลิตบัณฑิตในหลักสูตรอื่นต่อไป คือคณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ ในปีการศึกษาต่อมา (พ.ศ. 2508) ได้เพิ่มคณะวิชาแพทยศาสตร์ที่โอนมาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และในปีพ.ศ.2513 ได้เปิดสอนคณะวิศวกรรมศาสตร์

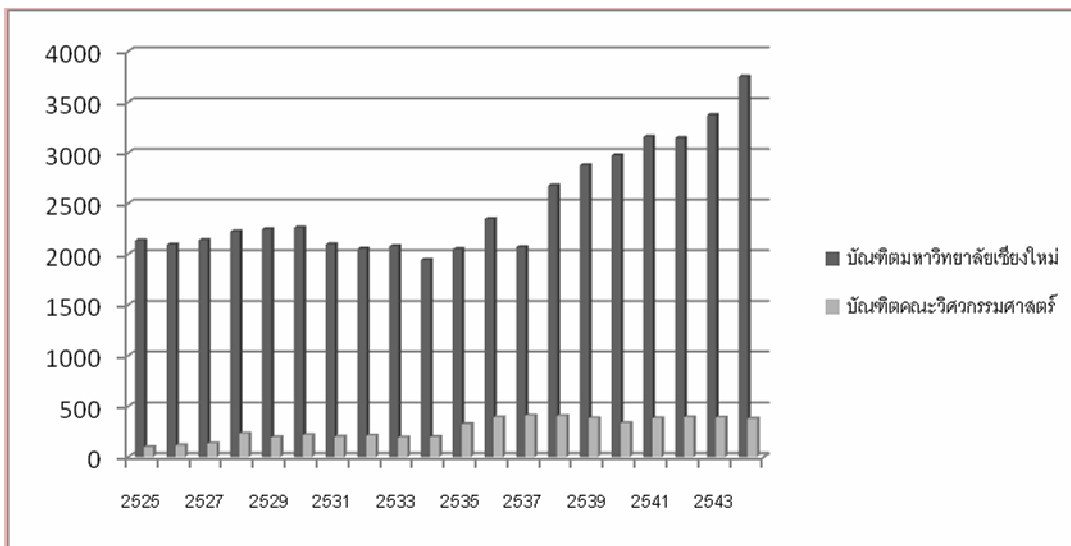
ตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตในระยะแรก ได้เปิดสอนนักศึกษาปีละประมาณ 300 คน (พ.ศ. 2507 รับนักศึกษาจำนวน 291 คน) อย่างไรก็ตามในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) แผนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ถูกกำหนดรวมกันไว้ในแผนการศึกษา การกำหนดนโยบายและโครงการ

ดำเนินงานด้านการศึกษาเป็นอำนาจและหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการวางแผนผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในระยะแรก จึงขึ้นอยู่กับนโยบายจากส่วนกลาง สำหรับแผนการผลิตบัณฑิตตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 3 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยได้เริ่มวางแผนการรับนักศึกษาเอง จำนวนนักศึกษาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับกรอบขยายสาขาวิชาที่จะผลิตบัณฑิต และการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรองรับการผลิตบัณฑิต และจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรองรับการผลิตบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชาเป็นภาควิชาและคณะวิชา ตามนโยบายการศึกษาของชาติและตามฐานะการเงินและงบประมาณของประเทศ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาจากการบัณฑิตของคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นกรณีศึกษา โดยจะแสดงข้อมูลการรับเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา การผลิตบัณฑิตออกสู่แหล่งงานโดยเปรียบเทียบระหว่างการรับของมหาวิทยาลัยกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ และจำนวนการรับเข้ากับการผลิตออกของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาที่ก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในปีพ.ศ.2513 แต่ในการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถจะนำสถิติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 มาแสดงได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เก่า ในสมัยนั้นมีการจัดเก็บเป็นงานเอกสาร เริ่มมีการจัดเก็บแบบอิเล็กทรอนิกส์เมื่อ ปี พ.ศ.2536 โดยมีหน่วยงานพัฒนาคุณภาพรับผิดชอบซึ่งก่อนหน้านั้นไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบระบบข้อมูลทางด้านสถิติอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จึงทำให้ยากต่อการค้นคว้า ข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยได้มาจาก 2 แหล่งคือ

- 1) ข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต จากกองแผนงาน สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มในปีพ.ศ. 2525-2545
- 2) ข้อมูลรับเข้าและจบการศึกษา ของบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ จากงานบริการการศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มในปีพ.ศ. 2529

เมื่อเปรียบเทียบการผลิตบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์กับบัณฑิตทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วงแรก ปีพ.ศ.2525-2535 มีแนวโน้มการเพิ่มในอัตราคงที่ จนกระทั่งในปีพ.ศ.2536 เรื่อยไปพบว่ามีแนวโน้มการผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมเพิ่มขึ้นแต่หลังจากนั้นเป็นการเติบโตอย่างคงที่ เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาคือ บัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์พบว่า แนวโน้มการผลิตเป็นไปในทิศทางเดียวกับการผลิตรวมของมหาวิทยาลัย ในช่วงแรกของการผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ อัตราส่วนในการผลิตคิดเป็นร้อยละ 7.5 แต่ในช่วงปีพ.ศ.2537 พบว่าการผลิตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 13.19 (ภาพที่ 3.7)

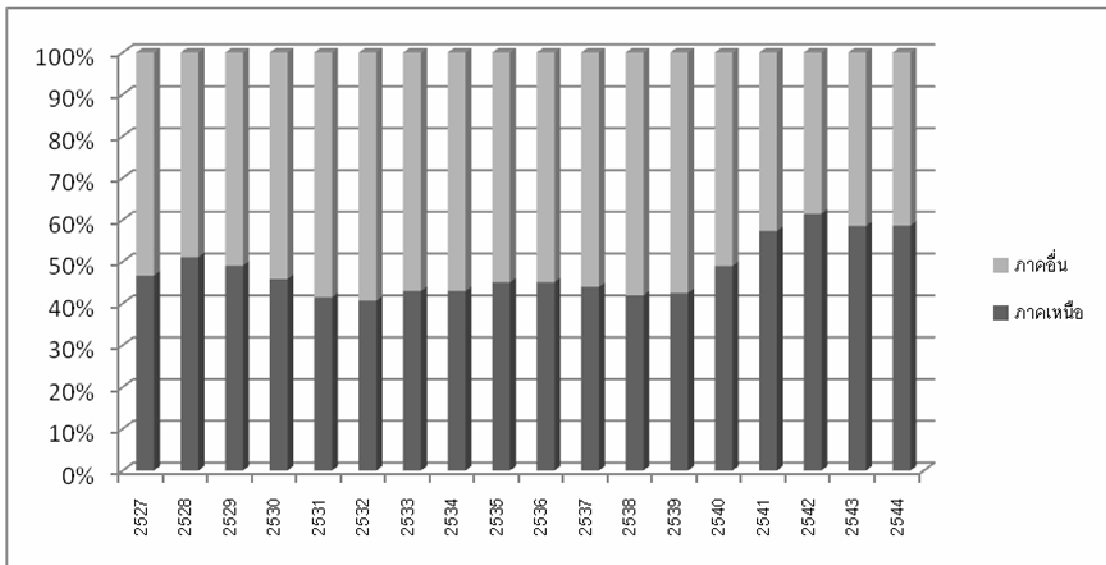
ภาพที่ 3.7 สัดส่วนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งหมดเทียบกับคณะวิศวกรรมศาสตร์

ที่มา: ข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต จากกองแผนงาน
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

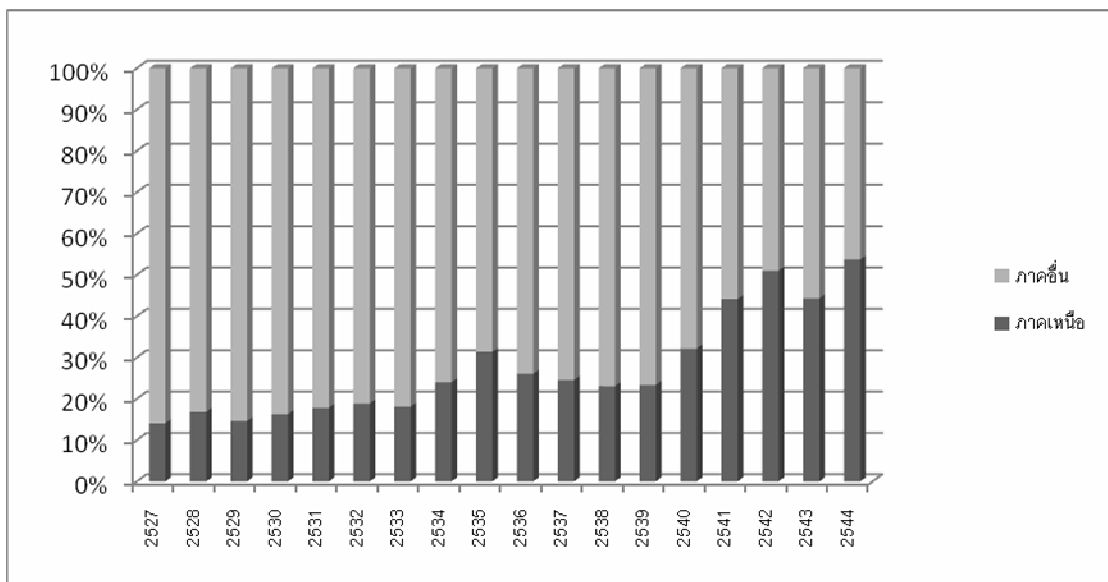
ภาวะการทำงานทำของบัณฑิต

เมื่อพิจารณาข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต โดยแยกออกตามภูมิภาคหรือพื้นที่ที่บัณฑิตปฏิบัติงานพบว่าบัณฑิตทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีพ.ศ.2525-2539 บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในภาคอื่นมากกว่าในภาคเหนือ ตั้งแต่ในปีพ.ศ.2540 ซึ่งตรงกับช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นแผนที่มุ่งพัฒนาคนและพัฒนาเศรษฐกิจส่วนภูมิภาคมากขึ้นประกอบกับผลระยะยาวจากแผนฯ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในแผนหลังๆ จึงพบว่าแนวโน้มในการตัดสินใจของบัณฑิตที่จะทำงานในภาคเหนือเริ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับการทำงานในภาคอื่นๆ

ส่วนของคณะวิศวกรรมศาสตร์พบว่าบัณฑิตจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นๆ เป็นอัตราส่วนที่แตกต่างอย่างชัดเจนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2525 จนกระทั่งการตัดสินใจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เริ่มมีแนวโน้มในการตัดสินใจที่จะทำงานในภาคเหนือมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าคนที่ทำงานในภาคอื่นๆ ถือได้ว่าสาขาวิชาชีวะวิศวกรรมเป็นสาขาที่มีความต้องการในระดับประเทศมากกว่าในระดับภูมิภาค ซึ่งสะท้อนถึงตลาดแรงงานในภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับด้านวิศวกรรม โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมที่เติบโตน้อยกว่าภาคอื่นๆ ดังที่ได้แสดงในภาพที่ 3.8 และ 3.9

ภาพที่ 3.8 ภาวะการหางานทำของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ ปีที่บัณฑิตจบการศึกษา โดย จำแนกตามภูมิภาคของแหล่งงาน

ภาพที่ 3.9 ภาวะการหางานทำของบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามภูมิภาคของแหล่งงาน

ที่มา: ข้อมูลภาวะการหางานทำของบัณฑิต จากกองแผนงาน
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.3 สรุปการวิเคราะห์ระดับผลจากนโยบาย

จากการศึกษาพบว่าการผลิตบัณฑิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในระดับภาพรวมและคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีแนวโน้มในการทำงานในภาคเหนือมากขึ้นแต่จากการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจในสาขาอุตสาหกรรมกลับพบว่าอัตราการจ้างงาน ความต้องการแรงงานในสาขาอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลง จึงนำไปสู่คำถามในการวิจัยขั้นต่อไปที่ว่า สาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีต่องานในภูมิภาคและมีแนวโน้มการตัดสินใจอย่างไรในปัจจุบันในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกรณีศึกษาจากบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาอุตสาหกรรมซึ่งมีความสำคัญต่อการจ้างงานในระดับสูง

บทที่ 4

การวิเคราะห์การตัดสินใจในระดับบุคคล

จากการศึกษาในระดับนโยบายและผลจากนโยบายทางการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่าการผลิตบัณฑิตออกสู่ตลาดแรงงานส่วนใหญ่ทำงานในภาคเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ที่สำคัญคือการผลิตบุคลากรออกสู่ท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ในด้านต่างๆ ด้วยคนในท้องถิ่นนั้น แต่ในสาขาวิชาที่พบว่ามีการเคลื่อนย้ายแรงงานบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปสู่ภาคอื่นๆ คือ บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งตรงกับงานวิจัยทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536) พบว่าเกิดปรากฏการณ์เดียวกัน คือการย้ายออกไปทำงานยังภูมิภาคอื่นของบัณฑิตสาขาวิศวกรรมศาสตร์

ในการศึกษาขั้นต่อไปเป็นการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิต ในการศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาเชิงลึกโดยศึกษาถึงการตัดสินใจระดับบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจเลือกทำงาน โดยเน้นศึกษาปัจจัยด้านพื้นที่มากกว่า การศึกษาขององค์กรหรือสถานที่ทำงานและไม่ได้มุ่งศึกษาเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนแต่อย่างใด แต่เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจกับตัวแปรต่างๆ ซึ่งได้แก่ ตัวแปรด้านประชากร ตัวแปรด้านสังคมและเหตุผลในการตัดสินใจทำงาน มีสมมติฐานหลักที่ว่าพื้นที่ที่มีความแตกต่าง(เศรษฐกิจและสังคม)กันย่อมนำไปสู่การตัดสินใจที่แตกต่างกันด้วย การวิจัยในส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์แบบตารางไขว้ (cross tabulation) และนำเสนอข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และอัตราร้อยละ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 วิธีดำเนินการวิจัย

4.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงพ.ศ.2525- 2544 เป็นระยะเวลา 20 ปี จำนวนทั้งสิ้น 4,307 คน (ที่มา: สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551) เลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 141) คำนวณที่ระดับความคาดเคลื่อนของการสุ่ม ร้อยละ 0.05 ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย

N = ขนาดประชากรทั้งหมด

e = ระดับความเชื่อมั่น (กำหนดที่ระดับ 0.05)

คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 370 ตัวอย่าง

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกเก็บด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ทั้งหมด 400 ตัวอย่าง เริ่มส่งในวันที่ 19 กรกฎาคม 2551 ถึง 24 สิงหาคม 2551 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ ได้รับกลับคืนมา 141 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 35.25 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อยกว่าที่กำหนด จึงได้เพิ่มวิธีในการเก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามในงานรวมรุ่นของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ 18 ตุลาคม 2551 แจกไปทั้งหมด 350 ตัวอย่าง ได้รับกลับคืน 240 ตัวอย่าง รวมเก็บข้อมูลทั้งหมดได้ 381 ตัวอย่าง

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจของบัณฑิตในการทำงานภายในภูมิภาค โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามบัณฑิต ตลอดจนศึกษาลักษณะงานเฉพาะทางของวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบ ได้แก่ ช่วงปีที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ภูมิภาคที่อยู่นปัจจุบัน การตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบ โดยแบ่งออกเป็นพ.ศ.ที่เริ่มทำงาน จังหวัดที่ทำงาน ประเภทของอาชีพ แหล่งข้อมูลของงาน รวมทั้งหมดจำนวน 9 ข้อ ให้เลือกรายการตรวจสอบ (check list) ลักษณะเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Questions)

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลของการตัดสินใจเลือกทำงาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลาคือ เหตุผลในการตัดสินใจหลังจบการศึกษาและการตัดสินใจในปัจจุบัน เพื่อศึกษาแนวโน้มของการตัดสินใจที่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา ถ้าตัวแปรอื่นเปลี่ยนไปด้วย เช่น ตัวแปรอายุ(ยุทธดนัย ศรีดาหาล้า, 2540, ภาณี แสนเจริญ, 2527) ตัวแปรเศรษฐกิจในพื้นที่ (โอบาศ ศรีฉันทะมิตร, 2537, กาญจนเก็จ ธรรมวัฒน์กุล, 2535) เป็นต้น ลักษณะเป็นคำถามเป็นคำถามที่แสดงถึงระดับความเห็นด้วย (Scale Questions) และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions)

จากการศึกษาสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549: 33) เพื่อสร้างแบบสอบถามในคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกทำงานในแต่ละพื้นที่ เป็นคำถามที่แสดงถึงระดับความเห็นด้วย ผู้วิจัยได้กำหนดคำตอบให้เลือกตอบ 3 ระดับ สามารถกำหนดค่าตัวแปรได้ดังนี้

ความคิดเห็น	คะแนน
มากที่สุด	2
ปานกลาง	1
มาก	0

ส่วนของคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) ได้ถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะส่วนบุคคลที่มีต่อสภาพตลาดแรงงานทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ในภาคเหนือ

4.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เริ่มส่งในวันที่ 19 กรกฎาคม 2551 ถึง 24 สิงหาคม 2551 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 141 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 35.25 ซึ่งได้จำนวนไม่ตรงตามที่ได้คำนวณไว้เบื้องต้น จึงได้จัดเก็บข้อมูลอีกครั้งในช่วงเดือนตุลาคมด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามในงานเลี้ยงรุ่นของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 400 ตัวอย่าง ได้รับคืน 240 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 381 ตัวอย่าง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำไปสร้างรูปแบบการลงรหัส (coding form) เพื่อเตรียมสำหรับบันทึกข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (SPSS For Windows) ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงเลือกใช้โปรแกรมนี้เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงาน โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อบรรยายถึงลักษณะของ

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำงานในขณะที่เรียนจบทันทีและในปัจจุบันด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติไค-สแควร์ (Chi-square)

4.2 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาคของบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ครั้งนี้ โดยใช้การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows (Statistical Package for Social Sciences) ในการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลดังนี้

4.2.1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ประกอบด้วย ข้อมูลช่วงปีที่ศึกษาจบ สาขาวิชาที่จบ ระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษา ภูมิภาค และที่อยู่ปัจจุบัน

4.2.2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาค วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยใช้ค่า Chi-square วิเคราะห์แบบตารางไขว้ (cross tabulation) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระตามที่กำหนดไว้ในสมมติฐาน ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และอัตราร้อยละ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับภาค

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับจังหวัด

4.2.3) การวิเคราะห์เหตุผลส่วนบุคคลในการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

4.2.4) วิเคราะห์แนวโน้มการย้ายถิ่นกลับของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นการอธิบายลักษณะทางด้านประชากร สังคมและ เศรษฐกิจ ตามที่ได้รวบรวมจากแบบสอบถาม โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น (1) ข้อมูลด้านประชากร (2) ข้อมูลด้านสังคมและ (3) ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลด้านประชากร ประกอบด้วย

ข้อมูลช่วงปีที่ศึกษาจบ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในช่วง ปี พ.ศ.2540-2545 จำนวนทั้งสิ้น 201 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8

สาขาวิชาที่จบ ส่วนใหญ่จบจากสาขาวิศวกรรมโยธา จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมาคือสาขาวิศวกรรมเครื่องกล จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4

ระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยผ่านการคัดเลือกระบบโควตา คิดเป็นร้อยละ 54.6 ซึ่งผู้ที่ผ่านการคัดเลือกด้วยระบบโควตาได้จะต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน 17 จังหวัดเขตการพัฒนาภาคเหนือเท่านั้น เพราะระบบโควตาเป็นระบบการคัดเลือกที่จัดสรรโดยมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายความเท่าเทียมทางการศึกษาไปสู่เยาวชนในภาคเหนือเพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพออกสู่ท้องถิ่น ส่วนการคัดเลือกแบบเอนทรานซ์ ซึ่งจัดขึ้นโดยทบวงเปิดโอกาสให้เด็กทั่วประเทศที่ผ่านการคัดเลือกระบบนี้ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศ จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามพบร้อยละ 42.5 ส่วนการคัดเลือกแบบอื่นๆ คือ การรับตรงเป็นนโยบายในการคัดนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ 2.9 (จากตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลด้านประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ช่วงปีที่จบการศึกษา สาขาวิชาที่จบ และระบบการคัดเลือกเข้าศึกษา

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่วงปีที่จบ	2525-2529	31	8.1
	2530-2534	86	22.6
	2535-2539	63	16.5
	2540-2544	201	52.8
สาขาวิชาที่จบ	โยธา	108	28.3
	เครื่องกล	93	24.4
	อุตสาหกรรม	58	15.2
	ไฟฟ้า	44	11.5
	สิ่งแวดล้อม	29	7.6
	คอมพิวเตอร์	14	3.7
	เครื่องจักรกลเกษตร	8	2.1
	เหมืองแร่	6	1.6
	ไม่ระบุ	21	5.5
	ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษา	โควตา	208
เอนทรานซ์		162	42.5
อื่นๆ		11	2.9
รวม		381	100.0

2) ข้อมูลด้านสังคม ประกอบด้วย

ภูมิภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4 รองลงมา มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ

ที่อยู่ปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่าปัจจุบันอยู่ในภาคกลางมากกว่าภาคเหนือ ถึงร้อยละ 56.7 และ 37.5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าก่อนเข้าศึกษา บัณฑิตส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ แต่เมื่อจบการศึกษาและส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคกลางมากกว่าภาคเหนือ ซึ่งเป็นภูมิลำเนา จากการเปรียบเทียบพื้นที่ระหว่างภาคการอยู่อาศัยก่อนเข้าเรียนต่อและหลังเรียนจบ (ตารางที่ 4.2) พบว่าย้ายจากภาคเหนือไปทำงานในภาคอื่นถึง ร้อยละ 39.9

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ภูมิลำเนาแยกตามภาค ที่อยู่ในปัจจุบัน

ภูมิภาค	ภูมิลำเนา		ที่อยู่ปัจจุบัน	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคเหนือ	295	77.4	143	37.5
ภาคกลาง	52	13.6	216	56.7
ภาคตะวันออก	4	1.0	18	4.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	18	4.7	4	1.0
ภาคตะวันตก	2	0.5	0	0
ภาคใต้	10	2.6	0	0
รวม	381	100	381	100

3) ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

ประเภทอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซึ่งเป็นตัวแทนข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ตัดสินใจประกอบอาชีพพนักงานบริษัทหรือองค์กรเอกชนหลังจากเรียนจบ จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ การตัดสินใจทำงานในปัจจุบัน พบว่าอาชีพพนักงานบริษัทหรือองค์กรเอกชน ยังคงเป็นสาขาอาชีพที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกทำ เนื่องมาจากลักษณะงานของสาขาวิศวกรรม ส่วนใหญ่ทำงานในองค์กรของเอกชนที่อยู่ในรูปแบบของบริษัทข้ามชาติและในโรงงานอุตสาหกรรม (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	หลังจบ		ปัจจุบัน	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ศึกษาต่อ	10	2.6	4	1.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	31	8.1	63	16.5
พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน	272	71.4	188	49.3
รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	35	9.2	66	17.3
รัฐวิสาหกิจ	31	8.1	50	13.1
ประกอบอาชีพอื่นๆ ไปรตระบุ	2	0.5	8	2.1
รวม	381	100.0	381	100.0

4.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาค

ในการศึกษาส่วนนี้ได้วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยใช้ค่า Chi-square วิเคราะห์แบบตารางไขว้ (cross tabulation) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระตามที่กำหนดไว้ในสมมติฐาน ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และอัตราร้อยละ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับภาค

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับจังหวัด

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับภูมิภาค

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรอื่นๆที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกทำงานในพื้นที่ภาคเหนือกับภาคอื่น โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ใช้วิธีทดสอบด้วยสถิติไค-สแควร์ ในรูปแบบตารางไขว้ และนำเสนอในรูปแบบอัตราส่วน ร้อยละ

สมมติฐาน H_0 : ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการเลือกพื้นที่ทำงานระหว่างภาคเหนือกับภาคอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐาน H_1 : ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการเลือกพื้นที่ทำงานระหว่างภาคเหนือกับภาคอื่น มีความแตกต่างกัน

โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลที่ได้รับว่า χ^2 ที่คำนวณได้ หรือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance level) น้อยกว่า 0.05 ให้ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แต่ยอมรับสมมติฐาน H_1

1) ช่วงปีที่จบการศึกษา

ผลการวิเคราะห์เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับช่วงปีที่จบ (ตารางที่ 4.4) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2540-2544 ร้อยละ 52.8 เนื่องจากเป็นช่วงปีที่มีการรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อเพิ่ม จึงส่งผลให้ทำให้เกิดบัณฑิตด้านวิศวกรรมเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ทำงานในภาคอื่น มากกว่าภาคเหนือ (ร้อยละ

65.9 : 34.1) เมื่อวิเคราะห์การตัดสินใจทำงานในภาคเหนือของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าปีพ.ศ.2540-2544 เป็นช่วงที่บัณฑิตตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากที่สุด (ร้อยละ 41.5) แต่เมื่อเทียบอัตราส่วนการทำงานในภาคเหนือกับภาคอื่น พบว่าช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และช่วง พ.ศ. 2525-2529 เป็นช่วงที่บัณฑิตที่จบในช่วงนั้นตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าในภาคเหนือ (ร้อยละ 73.1 : 26.9 และร้อยละ 74.2 : 25.8)

ตารางที่ 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงปีที่จบการศึกษากับการตัดสินใจเลือกทำงานหลังจากเรียนจบ

ช่วงปีที่จบ	รวม (%)	การตัดสินใจหลังจากเรียนจบ				อัตราส่วน
		ภาคเหนือ		ภาคอื่น		
		จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น
2525-2529	8.1	8	6.2	23	9.2	25.8 : 74.2
2530-2534	22.6	38	29.2	48	19.1	44.2 : 55.8
2535-2539	16.5	30	23.1	33	13.1	47.6 : 52.4
2540-2544	52.8	54	41.5	147	58.6	26.9 : 73.1
รวม	100	130	100	251	100	34.1 : 65.9

$\chi^2 = 14.643$ df = 3 P-value = 0.02

2) สาขาวิชาที่จบ

ผลการศึกษาวិเคราะห์โดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับสาขาวิชาที่เรียน (ตารางที่ 4.5) สาขาวิชาที่จบมีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่นด้านลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ รวมถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ภาวะการจ้างงานในแต่ละภาค การส่งเสริมการลงทุน ทำให้แต่ละภูมิภาคมีความต้องการแรงงานที่แตกต่างกันทั้งปริมาณและคุณภาพ จากการศึกษาแผนการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ได้แก่ภาควิชาเหมืองแร่ เครื่องจักรกลเกษตร จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในภาคเหนือส่วนใหญ่จบในสาขาวิชา โยธา (ร้อยละ 30) รองลงไปเป็นสาขาเครื่องกล (ร้อยละ 17.7) สาขาวิชาที่ตัดสินใจไม่ทำงานในภาคเหนือคือ สาขา

คอมพิวเตอร์ ส่วนผู้ที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น มากที่สุดคือสาขาวิชาเครื่องกล (ร้อยละ 27.9) รองลงไปเป็นสาขาวิชาโยธา (ร้อยละ 27.5) ส่วนสาขาวิชาที่พบว่าทำงานในภาคอื่น น้อยที่สุดคือสาขาเหมืองแร่ (ร้อยละ 0.8)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 65.9 ซึ่งตรงกับงานวิจัยของชาติเฉลิม สุรัชชชาญ (2531 : 44) และ สุรศักดิ์ ศิริไพบุลย์สินธ์ (2522:23) ที่ว่าผู้ที่มีความรู้สูงมีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นเพื่อหางานทำที่มีรายได้สูง และบุคคลกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีกว่าผู้ที่มีความรู้ต่ำ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอัตราส่วนการตัดสินใจทำงานระหว่างภาคกับสาขาวิชาที่จบพบว่า ทุกสาขาวิชาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ โดยเฉพาะผู้ที่จบสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ (100.0 : 0) รองลงมาคือ สาขาเครื่องกล (75.3 : 24.7) รองลงมาคือสาขาเครื่องจักรกลเกษตร (75.0 : 25.0) แสดงว่าพื้นที่ในภาคเหนือไม่ได้รองรับงานจากสาขาคอมพิวเตอร์ พื้นที่ไม่สามารถดึงดูดทรัพยากรบุคคลสาขานี้ให้อยู่ปฏิบัติงานในภาคเหนือได้ ส่วนสาขาเครื่องกลส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งในภาคเหนือมีแหล่งงานรองรับแหล่งเดียวคือนิคมอุตสาหกรรมลำพูน แต่ก็ไม่สามารถจะดึงดูดให้กลุ่มแรงงานนี้ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้ให้เหตุผลว่า ค่าแรงน้อยกว่าในภาคอื่น และความต้องการแรงงานน้อยจึงส่งผลต่อการจ้างงานที่น้อย ส่วนสาขาเครื่องจักรกลเกษตรเป็นสาขาวิชาที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อผลิตคนให้เหมาะสมกับสาขาเศรษฐกิจที่เติบโตในภาคเหนือ แต่กลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่จบสาขานี้ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ ยกเว้นสาขาวิชาเหมืองแร่ ซึ่งส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 66.7 : 33.3) ซึ่งสาขาวิชานี้เป็นสาขาวิชาที่จัดให้มีการเรียนการสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เนื่องด้วยลักษณะภูมิประเทศและลักษณะธรณีวิทยา ที่ส่งเสริมให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีความรู้ความเข้าใจลักษณะพื้นที่ จึงทำให้สาขานี้เป็นสาขาที่ผลิตมาเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาภาค

จากสมมติฐานพบว่าทุกสาขาวิชาตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ ยกเว้นสาขาเหมืองแร่ ส่วนสาขาไฟฟ้าไม่มีความแตกต่างระหว่างภาค แต่สาขาวิชาที่พบว่าออกไปทำงานในภูมิภาคอื่นมากที่สุด คือสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 100)

ตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับสาขาวิชาที่จบ

สาขาวิชาที่จบ	รวม (%)	การตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบ				อัตราส่วน
		ภาคเหนือ		ภาคอื่น		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น
โยธา	28.3	39	30	69	27.5	36.1 : 63.9
เครื่องกล	24.4	23	17.7	70	27.9	24.7 : 75.3
อุตสาหกรรม	15.2	18	13.8	40	15.9	31.0 : 69.0
ไฟฟ้า	11.5	20	15.4	24	9.6	45.5 : 54.5
สิ่งแวดล้อม	7.6	9	6.9	20	8	31.0 : 69.0
คอมพิวเตอร์	3.7	0	0	14	5.6	0.0 : 100.0
เครื่องจักรกลฯ	2.1	2	1.5	6	2.4	25.0 : 75.0
เหมืองแร่	1.6	4	3.1	2	0.8	66.7 : 33.3
ไม่ระบุ	5.5	15	11.5	6	2.4	71.4 : 28.6
รวม	100	130	100	251	100	34.1 : 65.9

$$\chi^2 = 30.099 \quad df = 8 \quad P\text{-value} = 0.01$$

3) ประเภทอาชีพ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือกับภาคอื่น หลังจากเรียนจบกับประเภทอาชีพ พบว่า ประเภทอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานแตกต่างกัน (ตาราง 4.6) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานเป็นพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน ร้อยละ 71.4 ซึ่งถือได้ว่ามากที่สุดทั้งในภาคเหนือและภาคอื่น แสดงว่า สาขาวิชาชีพนี้เมื่อศึกษาจบแล้ว ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในบริษัทเอกชน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง 2 ภูมิภาคพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.3) ทำงานในภาคอื่นมากกว่าในภาคเหนือ แสดงให้เห็นว่าแหล่งจ้างงานของวิชาชีพนี้ตั้งอยู่ในภาคอื่น มากกว่าในภาคเหนือ

ในภาคเหนือมีลักษณะงานที่เด่นกว่าภาคอื่น คือ การประกอบอาชีพรับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีกลุ่มตัวอย่างทำงานรองลงมาจากอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนบริษัทเอกชน ร้อยละ 20 เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น คิดเป็นร้อยละ 74.3

ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับประเภทอาชีพ

ประเภทอาชีพ	รวม (%)	การตัดสินใจหลังจากเรียนจบ				อัตราส่วน
		ภาคเหนือ		ภาคอื่น		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น
1) ศึกษาต่อ	2.6	6	4.6	4	1.6	60.0 : 40.0
2) ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	8.1	8	6.2	23	9.2	25.8 : 74.2
3) พนักงานบริษัท/ องค์กรเอกชน	71.4	78	60	194	77.3	28.7 : 71.3
4) รับราชการ/ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	9.2	26	20	9	3.6	74.3 : 25.7
5) รัฐวิสาหกิจ	8.1	12	9.2	19	7.6	38.7 : 61.3
6) ประกอบอาชีพ อื่นๆ	0.5	0	0	2	0.8	0.0 : 100.0
รวม	100	130	100	251	100	34.1 : 65.9

$$\chi^2 = 33.964 \text{ df} = 5 \text{ P-value} = 0.001$$

4) แหล่งจัดหางาน

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานในภูมิภาคที่แตกต่างกัน หลังจากเรียนจบกับแหล่งจัดหางาน (ตาราง 4.7) พบว่า แหล่งจัดหางานมีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานแตกต่างกัน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ข้อมูลการจ้างงานจากเพื่อน/รุ่นพี่ วิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ 32.8 รองลงมาเป็นการจัดหาของเอกชน ร้อยละ 15.7 ส่วนแหล่งงานจากสำนักจัดหางานของกรมแรงงานมีความสำคัญน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.8 เมื่อพิจารณา ระหว่างพื้นที่ทั้ง 2 ภูมิภาค พบว่าผู้ที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือส่วนใหญ่ได้ข้อมูลการทำงานจากรุ่นพี่มากที่สุดแต่เมื่อเทียบกับภาคอื่น พบว่าไม่แตกต่างกันมากนัก แสดงว่าแหล่งข้อมูลการ

ทำงานของสาขาวิชาชีพวิศวกรรมส่วนใหญ่มาจากเพื่อนและรุ่นพี่ในคณะ (ร้อยละ 40.8, 59.2) เช่นเดียวกันกับแหล่งจัดหางานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ร้อยละ 47.4, 52.6) แต่แหล่งงานจากบริษัทเอกชน หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต มีผลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ โดยเฉพาะบริษัทเอกชนที่เข้ามารับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ด้วยวิธีการรับตรง โดยติดต่อกับทางคณะวิศวกรรมศาสตร์ในการเปิดงาน Jobs fair เพื่อรับสมัครนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 4 จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์มีอัตราการว่างงานต่ำกว่าบัณฑิตสาขาอื่นๆ และในการตัดสินใจทำงานบัณฑิตส่วนใหญ่เลือกงานที่ตรงกับสาขาความถนัดและเงินเดือนมากกว่าที่จะยอมว่างงานแล้วรอทำงานในภูมิลำเนาของตนเอง

ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับแหล่งข้อมูลการจ้างงาน

แหล่งข้อมูลการจ้างงาน	รวม (%)	การตัดสินใจหลังจากเรียนจบ				อัตราส่วน
		ภาคเหนือ		ภาคอื่น		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น
เพื่อน/รุ่นพี่วิศวกรรมศาสตร์	32.8	51	39.2	74	29.5	40.8 : 59.2
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	10	18	13.8	20	8	47.4 : 52.6
สำนักจัดหางานของกรมแรงงาน	0.8	3	2.3	0	0	100.0 : 0.0
บริษัทเอกชน	15.7	10	7.7	50	19.9	16.7 : 83.3
หนังสือพิมพ์	5.5	5	3.8	16	6.4	23.8 : 76.2
อินเทอร์เน็ต	11	4	3.1	38	15.1	9.5 : 90.5
อื่นๆ ไปรตระบุ	24.1	39	30	53	21.1	42.4 : 57.6
รวม	100	130	100	251	100	34.1 : 65.9

$$\chi^2 = 34.369 \quad df = 6 \quad P\text{-value} = 0.001$$

5) ภูมิลำเนา

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานในภูมิภาคที่แตกต่างกันหลังจากเรียนจบกับภูมิลำเนา (ตาราง 4.8) พบว่าภูมิลำเนามีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงาน

แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ ร้อยละ 65.9 และ ร้อยละ 34.1 ตามลำดับ หากพิจารณาจากภูมิลำเนาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ ร้อยละ 77.4 แต่หลังจากเรียนจบพบว่ากลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือตัดสินใจทำงานในภาคอื่นเมื่อเทียบกับภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 60 : 40 ตามลำดับ รองลงมาคือ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 92.3 ส่วนใหญ่ตัดสินใจย้ายกลับไปทำงานในภูมิลำเนาของตนเองหลังจากเรียนจบ

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	รวม (%)	การตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบ				อัตราส่วน
		ภาคเหนือ		ภาคอื่น		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น
ภาคเหนือ	77.4	118	90.8	177	70.5	40.0 : 60.0
ภาคกลาง	13.6	4	3.1	48	19.1	7.7 : 92.3
ภาคตะวันออก	1	0	0	4	1.6	0.0 : 100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.7	2	1.5	16	6.4	11.1 : 88.9
ภาคตะวันตก	0.5	0	0	2	0.8	0.0 : 100.0
ภาคใต้	2.6	6	4.6	4	1.6	60.0 : 40.0
รวม	100	130	100	251	100	34.1 : 65.9

$$\chi^2 = 31.021 \quad df = 5 \quad P\text{-value} = 0.001$$

6) ระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อ

ระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อมีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานแตกต่างกัน เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานในภูมิภาคที่แตกต่างกันหลังจากเรียนจบกับระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อ (ตาราง 4.9) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผ่านการคัดเลือกด้วยระบบโควตาภาคเหนือ ซึ่งแสดงได้ว่าส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ จึงนำไปสู่สมมติฐานที่ว่าผู้ที่ผ่านระบบการคัดเลือกแบบโควตาภาคเหนือมีแนวโน้มในการตัดสินใจทำงานในภูมิลำเนามากกว่าการคัดเลือกด้วยระบบอื่น

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นบัณฑิตที่ผ่านระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อด้วยระบบโควตาภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 70 ส่วนผู้ที่ตัดสินใจทำงานในพื้นที่อื่นๆ ส่วนใหญ่ผ่านระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อด้วยระบบเอนทรานซ์ คิดเป็นร้อยละ 50.2 แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างภาคพบว่าผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อด้วยระบบโควตาภาคเหนือกับการตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานหลังจากเรียนจบไม่ได้มีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ภาคเหนือกับภาคอื่นอย่างมีนัยสำคัญ (ร้อยละ 43.8 : 56.3) แต่กลุ่มผู้ที่ผ่านการคัดเลือกด้วยระบบเอนทรานซ์ ซึ่งจัดสอบโดยทบวงพบว่า ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 77.8 เนื่องมาจากมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอื่นจึงมีแนวโน้มจะย้ายถิ่นกลับเมื่อเรียนจบแล้วเพื่อกลับไปทำงานในภูมิลำเนาของตน

ตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับระบบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อ จำแนกตามภาค

ระบบการคัดเลือก	รวม (%)	การตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบ				อัตราส่วน
		ภาคเหนือ		ภาคอื่น		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น
โควตา	54.6	91	70	117	46.6	43.8 : 56.3
เอนทรานซ์	42.5	36	27.7	126	50.2	22.2 : 77.8
อื่นๆ	2.9	3	2.3	8	3.2	27.3 : 72.7
รวม	100	130	100	251	100	34.1 : 65.9

$$\chi^2 = 19.013 \quad df = 2 \quad P\text{-value} = 0.001$$

ตอน 2 การวิเคราะห์ระดับจังหวัด

1) ช่วงปีที่จบการศึกษา

การวิเคราะห์ระดับจังหวัด เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างพื้นที่ในการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือ เนื่องจากระดับการพัฒนาของแต่ละจังหวัดมีการพัฒนาที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพของพื้นที่และนโยบายการกระจายความเจริญ หรือสร้างเมืองหลักภูมิภาคนั้น ใน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้มีแนวความคิดที่จะสร้างเมืองหลักของภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตกำลังแรงงานระดับสูงเพื่อรองรับกับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในภาคเหนือ และยังได้กำหนดเมืองรองไว้เพื่อรองรับการเจริญเติบโต ได้แก่ ลำปาง พิษณุโลก นครสวรรค์ ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เริ่มกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาคมากขึ้น โดยได้สร้างนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดลำพูน และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างคน เน้นสร้างผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดเล็กในพื้นที่ จากตารางที่ 4.10 การตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ จังหวัดที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจทำงานมากที่สุดคือ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือ และมีแนวโน้มการตัดสินใจทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นแต่ละช่วงปี แสดงให้เห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพในการรองรับแรงงานระดับสูงในงานประเภทวิศวกร ส่วนจังหวัดลำพูนถูกกำหนดให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมของภาคเหนือตามนโยบายการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค ก่อให้เกิดการตัดสินใจทำงานในจังหวัดลำพูน โดยเริ่มในช่วงปี พ.ศ. 2530-2534 อยู่ในช่วงปีที่มีการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้น

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือกับช่วงปีที่จบการศึกษา โดยแยกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	รวม	ช่วงปีที่จบ			
		2525-2529	2530-2534	2535-2539	2540-2544
เชียงราย	3	0	0	3	0
เชียงใหม่	62	5	15	13	29
น่าน	3	0	0	0	3
ลำปาง	17	3	6	5	3
ลำพูน	33	0	13	3	17
รวม (คน)	118	8	34	24	52

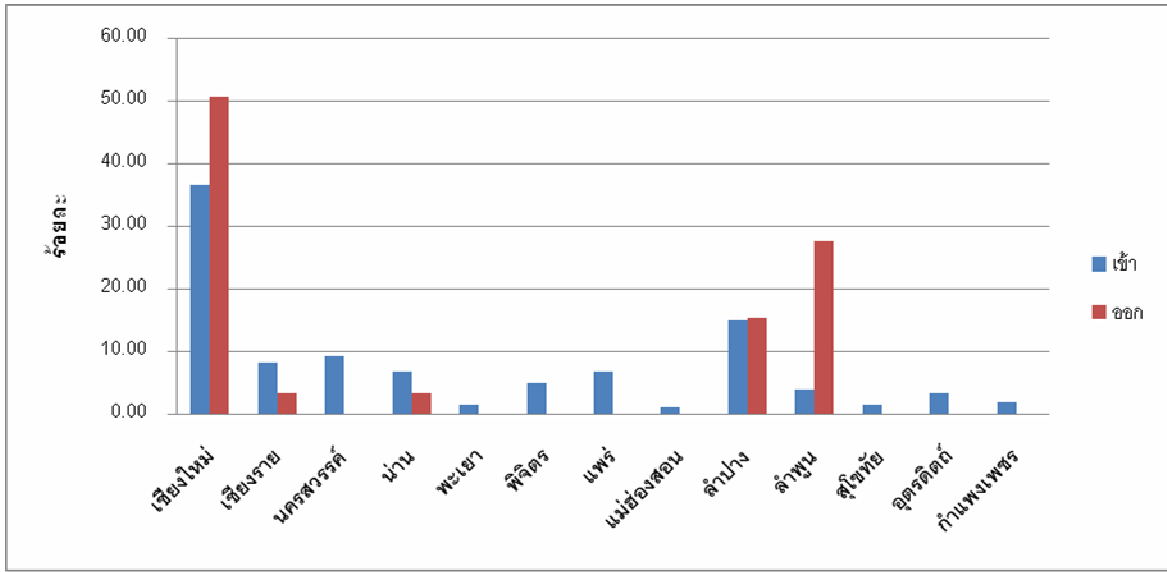
2) สาขาวิชา

จากตารางที่ 4.11 สาขาวิชาที่จบกับการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ พบว่าสาขา คอมพิวเตอร์เป็นสาขาที่ไม่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ ส่วนสาขาที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ มากที่สุด คือสาขาวิศวกรรมเหมืองแร่ (ร้อยละ 100) ทำงานที่จังหวัดเชียงใหม่ และสาขา วิศวกรรมสาขาเครื่องจักรกลเกษตร (ร้อยละ 100) ทำงานที่จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคม อุตสาหกรรมภาคเหนือมีโรงงานทั้งหมด 65 โรง เป็นโรงงานที่เกี่ยวข้องกับแปรรูปการเกษตร 13 โรง รองลงมาเป็นวิศวกรรมสาขาโยธา (ร้อยละ 67.6) ทำงานอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสาขาวิชาซีพีนี้ เกี่ยวข้องกับการสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงการต่างๆของรัฐที่เร่งพัฒนาพื้นที่ เมืองหลักให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบกับสาขาวิชาที่จบ จำแนกรายจังหวัด

จังหวัด	รวม	สาขาที่จบ							
		จักรกล					เหมือง		
		คอม	เครื่องกล	เกษตร	ไฟฟ้า	โยธา	สิ่งแวดล้อม	แร่	อุตสาหกรรม
เชียงราย	2.5	0	0	0	0	8.1	0	0	0
เชียงใหม่	52.5	0	36.8	0	18.8	67.6	33.3	100	38.9
น่าน	2.5	0	0	0	0	8.1	0	0	0
ลำปาง	14.4	0	15.8	0	18.8	8.1	33.3	0	27.8
ลำพูน	28.0	0	47.4	100	62.5	8.1	33.3	0	33.3

จากภาพที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการคัดเลือกด้วยระบบโควตา 17 จังหวัด ภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ (ร้อยละ 36.5) รองลงมาคือจังหวัดลำปาง (ร้อยละ 14.9) มี 3 จังหวัดที่ไม่มีนักเรียนเข้าศึกษาต่อคณะวิศวกรรมศาสตร์ด้วยระบบโควตา ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลกและอุทัยธานี หากพิจารณาจากระยะทาง พบว่าทั้ง 3 จังหวัดอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง และในจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่างมีส่วนร่วมในระบบโควตาน้อยกว่าจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่าการเลือกที่เรียนส่วนใหญ่พิจารณาจากที่ตั้งระหว่าง ภูมิลำเนา กับที่ตั้งของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับจังหวัดพิษณุโลกซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง เป็นอีกมหาวิทยาลัยหนึ่งที่มีบทบาทในการรับนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในระยะทางที่สามารถเดินทางเพื่อศึกษาต่อ

ภาพที่ 4.1 ร้อยละของนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อโดยผ่านระบบโควตา และการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ

4.3 เหตุผลในการตัดสินใจเลือกทำงาน เปรียบเทียบระหว่างภาคเหนือกับภาคอื่น

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกทำงานระหว่างภาคเหนือกับภาคอื่น ของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งเหตุผลในการตัดสินใจออกเป็น 4 เหตุผล ดังนี้คือ เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจส่วนตัวคือ 1) เรื่องของค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง 2) เรื่องของความผูกพันที่มีต่อพื้นที่เกิดหรือภูมิลำเนา เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับองค์กร 3) ความมั่นคงของหน่วยงานและประสบการณ์ใหม่ที่จะได้รับจากการทำงาน 4) การทำงานที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นเห็นด้วยกับเหตุผลเรื่องของค่าตอบแทน หรือค่าจ้างที่จะได้รับมากที่สุด เมื่อเทียบระหว่างความคิดเห็นระหว่างภาคอื่นกับภาคเหนือเป็น 40.6 : 22.3 ส่วนสาเหตุการตัดสินใจในเรื่องของความผูกพันที่มีต่อพื้นที่เกิดหรือภูมิลำเนา ความมั่นคงของหน่วยงานและประสบการณ์ใหม่ที่จะได้รับจากการทำงานและการทำงานที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน พบว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจทำงานน้อย คิดเป็น 40.6 : 18.3 : 17.9 : 12.4

เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ พบว่าเหตุผลหลักที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นเหตุผลสำคัญในการตัดสินใจมากที่สุดคือ เรื่องของความผูกพันที่มีต่อพื้นที่เกิดหรือภูมิลำเนา ส่วนเหตุผลอื่น ๆ นั้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจน้อย ตามลำดับ เรื่องของค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง : การทำงานที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน : ความมั่นคงของหน่วยงานและประสบการณ์ใหม่ โดยคิดเป็นอัตราส่วนระหว่าง 36.2 : 22.3 : 19.2 : 17.7 (ตาราง 4.13)

ตารางที่ 4.13 เหตุผลในการตัดสินใจเลือกทำงาน เปรียบเทียบระหว่างภาคเหนือกับภาคอื่น

ปัจจัยในการเลือกทำงาน	เปรียบเทียบ 2 พื้นที่	ระดับความคิดเห็น (คน)				อัตราส่วน
		น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม	น้อย : ปานกลาง : มาก
ค่าตอบแทน	ภาคเหนือ	71	30	29	130	54.6 : 23.1 : 22.3
	ภาคอื่น	70	79	102	251	27.9 : 31.5 : 40.6
	รวม	141	109	131	381	37.0 : 28.6 : 34.4
ความมั่นคงและประสบการณ์ในการทำงาน	ภาคเหนือ	71	36	23	130	54.6 : 27.7 : 17.7
	ภาคอื่น	82	123	46	251	32.7 : 49.0 : 18.3
	รวม	153	159	69	381	40.2 : 41.7 : 18.1
ทำงานตรงสาขา	ภาคเหนือ	64	41	25	130	49.2 : 31.5 : 19.2
	ภาคอื่น	134	72	45	251	53.4 : 28.7 : 17.9
	รวม	198	113	70	381	52.0 : 29.7 : 18.4
พื้นที่ทำงาน	ภาคเหนือ	47	36	47	130	36.2 : 27.7 : 36.2
	ภาคอื่น	119	101	31	251	47.4 : 40.2 : 12.4
	รวม	166	137	78	381	43.6 : 36.0 : 20.5

4.4 การวิเคราะห์แนวโน้มในการย้ายถิ่นกลับ

แนวโน้มการย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ แต่ตัดสินใจทำงานในภูมิภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 60: 40 กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานหลังจากเรียนจบอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 90.8) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือแต่ย้ายออกไปทำงานในภาคอื่น ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะย้ายกลับจากผลการวิเคราะห์ที่อยู่ปัจจุบันเพียงร้อยละ 6.9 (ตาราง 4.14)

กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาในภาคอื่น ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นซึ่งอาจจะเป็นภูมิลำเนาของตนแต่แหล่งงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง บัณฑิตที่เคยย้ายถิ่นเพื่อการศึกษายอมมีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นเพื่อทำงานด้วย เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่น สามารถปรับตัวได้ง่ายกว่าบุคคลที่ไม่เคยย้าย

ตารางที่ 4.14 แนวโน้มของการตัดสินใจย้ายกลับภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค

ภูมิลำเนา	พื้นที่อาศัย/ทำงานหลังจบ					พื้นที่อยู่อาศัยปัจจุบัน				
	ภาคเหนือ		ภาคอื่น		อัตราส่วน	ภาคเหนือ		ภาคอื่น		อัตราส่วน
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ภาคเหนือ : ภาคอื่น
ภาคเหนือ	118	90.8	177	70.5	40.0 : 60.0	129	97.7	166	66.7	43.7 : 56.3
ภาคกลาง	4	3.1	48	19.1	7.7 : 92.3	0	0	52	20.9	0.0 : 100.0
ภาคตะวันออก	0	0	4	1.6	0.0 : 100.0	0	0	4	1.6	0.0 : 100.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	1.5	16	6.4	11.1 : 88.9	1	0.8	17	6.8	5.6 : 94.4
ภาคตะวันตก	0	0	2	0.8	0.0 : 100.0	0	0	2	0.8	0.0 : 100.0
ภาคใต้	6	4.6	4	1.6	60.0 : 40.0	2	1.5	8	3.2	20.0 : 80.0
รวม	130	100	251	100	34.1 : 65.9	132	100	249	100	34.6 : 65.4

บทที่ 5

บทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในระดับนโยบายกับการตัดสินใจส่วนบุคคล

ส่วนนี้เป็นบทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของรัฐที่มีต่อการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือกับการตัดสินใจส่วนบุคคลของแรงงานที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยประจำภาคเหนือ คือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์สถิติก่อนหน้านี้

เนื่องจากเหตุผลในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค เพื่อผลิตกำลังคนออกสู่แหล่งงานระดับประเทศและภูมิภาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้มีแนวคิดที่จะก่อตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคขึ้นในปี พ.ศ. 2507 เพื่อมุ่งหวังจะผลิตบัณฑิตออกไปเป็นแรงงาน การศึกษาสถิติภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิต พบว่าการผลิตบัณฑิตในช่วงแรก บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานนอกภูมิภาค แต่บัณฑิตส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ เพราะแนวความคิดในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคนั้น มุ่งเน้นกระจายความเท่าเทียมทางด้านการศึกษาออกสู่ภูมิภาค จึงเกิดวิธีการในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อด้วยระบบที่เรียกว่า โควตาภาคเหนือ ถือได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง แต่เมื่อเทียบกับผลลัพธ์ของการผลิตบัณฑิตออกสู่สังคม พบว่าบัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ จึงได้พิจารณาเปรียบเทียบกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมในภาคเหนือ โครงการพัฒนาพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับตลาดแรงงานด้านวิศวกร โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-8 ตามแนวความคิดเมืองหลักที่มุ่งกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคเพื่อลดการอพยพย้ายถิ่นออกนอกพื้นที่ของแรงงาน

ในการศึกษาส่วนนี้ได้พิจารณาโดยแบ่งช่วงการศึกษารั้งนี้ตามระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ตารางที่ 5.1) เพื่อศึกษานโยบายของรัฐที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือของบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ จากข้อมูลภาวะการดำเนินงานพบว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ก่อตั้งในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ในช่วงนั้นได้ผลิตบัณฑิตออกสู่สังคม ซึ่งส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ถึงร้อยละ 85 เนื่องจากแหล่งจ้างงาน โครงการก่อสร้างและพัฒนาพื้นที่ของรัฐกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) คณะวิศวกรรมศาสตร์ได้ผลิตบัณฑิตออกสู่สังคมจำนวนทั้งสิ้น 155 คนต่อปี ส่วนใหญ่เป็นบัณฑิตที่จบจากสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมเหมืองแร่ ส่วนการตัดสินใจทำงานพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในภาคอื่น คิดเป็นร้อยละ 81.1 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ก่อนหน้านั้นพบว่าลดลงร้อยละ 4.9 ซึ่งอยู่ในช่วงที่รัฐบาลมีแนวความคิดที่จะกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยสร้างแหล่งจ้างงานให้กับคนในท้องถิ่นเพื่อมุ่งหวังจะลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นระหว่างภาคของกลุ่มแรงงานที่ต้องการอพยพเพื่อทำงานทำ แต่สำหรับแรงงานกลุ่มนี้กลับพบว่าไม่เป็นไปตามแนวคิดของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากโรงงานหรือโครงการก่อสร้างของรัฐยังคงกระจุกตัวอยู่ในภาคกลางโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ส่วนในภาคเหนือมีแหล่งงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เหมืองถ่านหินแม่เมาะและโครงการก่อสร้างเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่เกี่ยวกับการก่อสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการสร้างเพื่อรองรับกับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตบนภูมิภาคนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ที่จบในช่วงนี้จำนวน 204 คนต่อปี ในช่วงแผนฯ ฉบับนี้มีบัณฑิตที่จบจากสาขาวิศวกรรมอุตสาหการเพิ่มขึ้น ส่วนการตัดสินใจทำงานพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ยังคงตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 75.8 ซึ่งมีแนวโน้มผู้ที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นลดลงกว่าเดิม ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีแนวความคิดที่จะกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค ในพื้นที่ภาคเหนือเกิดนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดลำพูน ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดนิคมอุตสาหกรรมขึ้นที่จังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง ซึ่งพื้นที่ทั้งสองมีศักยภาพในการเติบโตในด้านอุตสาหกรรมอย่างมาก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บัณฑิตยังคงตัดสินใจออกไปทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ ที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งสิ้น จำนวน 382 คนต่อปี ส่วนการตัดสินใจทำงานพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ยังคงตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 70.5 ส่วนในการตัดสินใจทำงานพบว่าผลกระทบจากแนวความคิดของการกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาคเพื่อมุ่งหวังให้เกิดแหล่งจ้างงานในภาคเหนือ แต่กลับพบว่าการตัดสินใจทำงานของ

แรงงานระดับสูงยังคงตัดสินใจย้ายออกไปทำงานในภูมิภาคอื่นซึ่งไม่แตกต่างจากแผนพัฒนาฉบับที่ 6

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) มีบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ที่จบในช่วงนี้จำนวน 385 คนต่อปี ส่วนการตัดสินใจทำงานพบว่า บัณฑิตตัดสินใจเลือกทำงานในภาคอื่นลดลงเหลือร้อยละ 47.2 เมื่อเปรียบเทียบกับการตัดสินใจทำงานของบัณฑิตที่จบในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 พบว่าบัณฑิตตัดสินใจทำงานในภาคอื่นลดลงถึงร้อยละ 23.3 แสดงว่าในพื้นที่ภาคเหนือมีโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่จากนโยบายของรัฐบาลและการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เติบโตขึ้น เกิดโครงการที่เน้นการพัฒนาพื้นที่อนุภูมิภาคและพื้นที่ชายแดน ส่งผลต่อการตัดสินใจของบัณฑิตที่มีต่อการทำงานในภาคเหนือ

จากการศึกษาพบว่า การวางนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ในภาคเหนือมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของบุคคลที่จะทำงานในพื้นที่นั้นๆ จากการศึกษพบว่าบัณฑิตที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ด้วยเหตุผลของค่าจ้างที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เป็นแรงดึงดูดให้เกิดการตัดสินใจย้ายออกออกไปทำงานนอกภาค ส่วนบัณฑิตที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ากับความผูกพันของพื้นที่มากกว่าเหตุผลด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ผู้ที่ตัดสินใจทำงานเหนือมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจของบุคคลไม่ได้ขึ้นกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจแต่ขึ้นอยู่กับการว่างงาน คือถ้าพื้นที่ใดมีงานทำ บัณฑิตก็จะตัดสินใจทำงานในพื้นที่นั้นทันที แต่ถ้าในภูมิลำเนาของตนมีแหล่งงานที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน บัณฑิตส่วนใหญ่อยากที่จะตัดสินใจทำงานในภูมิภาคของตนด้วยเหตุผลของความผูกพันในพื้นที่

แต่ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติในงานวิจัยนี้กลับพบว่านโยบายการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคของภาคเหนือไม่สามารถดึงดูดแรงงานระดับสูงที่ผลิตจากมหาวิทยาลัยภูมิภาคให้ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือได้ ยังคงเกิดกระแสการย้ายถิ่นหรือภาวะที่เรียกว่าสมองไหลออกจากพื้นที่อยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องมาจากแหล่งงานในภาคเหนือมีน้อยและไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน โดยเฉพาะบัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ

อย่างไรก็ตาม บัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็มีแนวโน้มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่นลดลงเห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เนื่องมาจากผลของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาคเหนือ ซึ่งเน้น

สร้างคนและสร้างผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ เช่น การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วงเวลานั้นแสดงให้เห็นว่านโยบายต่าง ๆ ที่วางแผนเพื่อพัฒนาภาคเหนือย่อมส่งผลกระทบต่อตัดสินใจส่วนบุคคลต่อพื้นที่

ตารางที่ 5.1 การผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะเวลา	แผนภาคเหนือ		แผนพัฒนาการศึกษา		ผล
	นโยบาย	ผล	นโยบาย	ผล	
1-4 (พ.ศ.2504-2524)	กระจายความเท่าเทียมด้านการศึกษา	-เกิดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ -เกิดเหมืองแม่เมาะ ที่ลำปาง	2507 ก่อตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค 2513 ก่อตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ : สาขาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมสิ่งแวดลอมและสาขาวิชาวิศวกรรมเหมืองแร่	ผลิตบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล	- เกิดการย้ายถิ่นของแรงงาน - ลดปัญหาความเท่าเทียมทางการศึกษาบางส่วน ด้วยการใช้ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อที่เรียกว่า โควต้าภาคเหนือ
5 (พ.ศ.2525-2529)	-พัฒนาเมืองหลัก -กระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค	-พัฒนาเมืองเชียงใหม่และพิษณุโลก -อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หัตถอุตสาหกรรม และการเกษตร -กำหนดให้เมืองเชียงใหม่-ลำพูนเป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออกปรับปรุงสนามบินและการขนส่ง	- ต้องการในสาขาพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับก๊าซธรรมชาติ - ก่อตั้งคณะวิศวกรรมอุตสาหกรรม	- ผลิตบัณฑิต วิศวกรรม สิ่งแวดลอม วิศวกรรมเหมืองแร่	- ในการรับนักศึกษาให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันทางการศึกษามากกว่าการคำนึงถึงตลาดงานในช่วงนั้น -การผลิตบัณฑิตออกสู่ภาค พบว่าส่วนใหญ่ทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ -เร่งสร้างเมืองหลักเพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 5.1 การผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ต่อ)

ระยะเวลา	แผนภาคเหนือ		แผนพัฒนาการศึกษา		ผล
	นโยบาย	ผล	นโยบาย	ผล	
6 (พ.ศ.2530-2534)	-กระจาย อุตสาหกรรมสู่ ภูมิภาคเพื่อสร้าง งานให้ประชาชน และลดการอพยพ ของแรงงานระดับสูง ในพื้นที่	-เกิดนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ที่จังหวัดลำพูน	-พัฒนาระบบข่าวสารแรงงาน และศูนย์แรงงานภูมิภาค - พัฒนากำลังคนด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - ก่อตั้งวิศวกรรมเครื่องจักรกล เกษตร	-ผลิตบัณฑิต วิศวกรรม อุตสาหกรรม	- บัณฑิตที่ผลิตออกส่วนใหญ่ทำงานอยู่ ในภาคกลางมากกว่าภาคเหนือ -พัฒนาเมืองในเขตอิทธิพล ด้วยการสร้าง นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัด ลำพูน
7 (พ.ศ.2535-2539)	-กระจาย อุตสาหกรรมสู่ ภูมิภาคเพื่อสร้าง งานให้ประชาชน และลดการอพยพ ของแรงงานระดับสูง ในพื้นที่	- ส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่เป็น ศูนย์กลางอุตสาหกรรม - เกิดนิคมอุตสาหกรรมพิจิตร เป็นนิคมอุตสาหกรรมของ ภาคเหนือตอนล่าง	- ขาดแคลนด้านปริมาณ กำลังคนในระดับสูง โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (วิศวกรรม เครื่องกลโลหการ ไฟฟ้า เคมี เครื่องมือวัดและควบคุมโยธา คอมพิวเตอร์) - ก่อตั้งวิศวกรรมคอมพิวเตอร์	- ผลิตบัณฑิต วิศวกรรมเครื่องจักรกล เกษตร	- บัณฑิตที่ผลิตออกส่วนใหญ่ทำงานอยู่ ในภาคกลางมากกว่าภาคเหนือ

ตารางที่ 5.1 การผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ต่อ)

ระยะเวลา	แผนภาคเหนือ		แผนพัฒนาการศึกษา		ผล
	นโยบาย	ผล	นโยบาย	ผล	
8 (พ.ศ.2540-2544)	- เน้นการพัฒนา คน พัฒนา ผู้ประกอบการ และ ธุรกิจรายย่อย	-พัฒนาพื้นที่อนุภาคและพื้นที่ ชายแดน -สร้างโครงข่ายพื้นฐานรองรับ การลงทุนที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน	-เร่งรัดและขยายการผลิต วิศวกร - พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอเทศเกี่ยวกับภาวะ ตลาดแรงงาน	- ผลิตบัณฑิต วิศวกรรมคอมพิวเตอร์	- บัณฑิตที่ผลิตออกมีแนวโน้มในการ ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น - ช่วงเศรษฐกิจทรุด โดยเฉพาะด้าน อสังหาริมทรัพย์ - เน้นสร้างคนให้เป็นผู้ประกอบการราย ย่อย

ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาในแผนพัฒนากับการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่าง

1) การวิเคราะห์พื้นที่ระดับภาค

จากทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล กล่าวว่าบุคคลเลือกอาชีพโดยพิจารณาจากความต้องการของตลาดแรงงานในขณะนั้นเป็นหลัก หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายในการพัฒนาภาคเหนือในเศรษฐกิจสาขาอุตสาหกรรมและโครงการของรัฐบาลที่เน้นการก่อสร้างและลงทุนในพื้นที่ ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน จากการวิเคราะห์เหตุผลในการตัดสินใจทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานและมีภูมิลำเนา ในภาคเหนือ พบว่าส่วนใหญ่ตัดสินใจด้วยเรื่องของเหตุผลของความผูกพันที่มีต่อพื้นที่หรือภูมิลำเนา ทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ถึงแม้ว่าค่าจ้างแรงงานของภาคเหนือต่ำกว่าเมื่อเทียบกับแหล่งงานเดียวกันในภาคตะวันออก

จากการสอบถามบัณฑิตเรื่องตลาดแรงงานด้านวิศวกรรม บัณฑิตให้ความคิดเห็นต่อตลาดงานด้านวิศวกรรมในภาคเหนือว่า ตลาดงานในภูมิภาคนี้แคบและเติบโตอย่างช้ากว่าเมื่อเทียบกับภาคอื่น ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือส่วนใหญ่ตัดสินใจย้ายออกไปทำงานในภาคกลาง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและภาคตะวันออก เนื่องมาจากค่าตอบแทนจากการจ้างงานที่สูงและมีแหล่งงานรองรับมีความหลากหลาย สามารถเลือกให้ตรงกับสาขาวิชาที่ได้เรียน ซึ่งตรงกับการศึกษาของราเวนส์ไตนี (1989) ที่กล่าวไว้ว่าบุคคลจะย้ายถิ่นออกก็ต่อเมื่อพื้นที่ปลายทางมีปัจจัยที่ดึงดูดที่สำคัญ นั่นคือค่าจ้างแรงงานที่สูงและโอกาสทำงานมีมาก ซึ่งสะท้อนถึงผลจากการพัฒนาพื้นที่นั้น ทำให้เศรษฐกิจสามารถขับเคลื่อน เติบโตจนสามารถสร้างแหล่งงานขึ้นได้ในพื้นที่ ดังเช่นในภาคตะวันออกของประเทศ ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมสูงกว่าประเทศ จึงเป็นพื้นที่ปลายทางที่กลุ่มแรงงานบัณฑิตจะตัดสินใจย้ายออกจากภูมิลำเนา

แนวโน้มการย้ายถิ่นออกของบัณฑิต ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ต้นทางที่มีศักยภาพในการผลิตทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาค แต่แรงงานเหล่านั้นกลับตัดสินใจย้ายออกเพื่อหางานทำนอกภาค ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นๆ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เริ่มผลิตบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ออกในปีพ.ศ.2517 ได้แก่ สาขา วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล ในช่วงนั้นการพัฒนาประเทศหรือโครงการ ก่อสร้างส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาเกิดขึ้น ในภูมิภาคต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5-7 ยังคงเกิดผลการพัฒนาอย่างไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้เกิดการอพยพระหว่างภูมิภาคอยู่ในกลุ่มแรงงานบัณฑิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นแรงงานที่มีความรู้ สามารถเลือกทำงานได้ พร้อมทั้งจะเสี่ยงถ้าพื้นที่ปลายทางมีแรงดึงดูดที่ดีกว่า จะเห็นได้จากการ วิเคราะห์จากการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 65.9 ทำงานในภาคอื่น ส่วนผู้ที่ตัดสินใจ ทำงานในภาคเหนือมีเพียงร้อยละ 34.1 (ตาราง 4.10) ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ ร้อย ละ 90.8

เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในช่วงนโยบายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พบว่านโยบายการ กระจายความเจริญของรัฐบาลมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยและอุตสาหกรรมราย ย่อย เมื่อพิจารณาประกอบกับผลการวิเคราะห์เชิงสถิติก็พบว่าบัณฑิตที่จบจาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากขึ้น ประกอบกับอยู่ยุคฟองสบู่แตกทำ ให้ระบบเศรษฐกิจในกรุงเทพมหานครเกิดภาวะล้มละลาย ส่งผลต่อการจ้างงานที่ลดลง ทำให้การ ตัดสินใจที่จะทำงานในภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ใน ภาคเหนือเพื่อรองรับโครงการความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ในปี 2542 เกิด โรงงานผลิตไฟฟ้าที่แม่เมาะ จังหวัดลำปาง จะเห็นได้ว่าแหล่งงานด้านวิศวกรรมมีมากขึ้น หลากหลายมากขึ้น

2) การวิเคราะห์พื้นที่ระดับจังหวัด

การพัฒนาตามแนวคิดการสร้างขีดความเจริญ หรือเมืองหลัก โดยกำหนดให้เมือง เชียงใหม่เป็นเมืองหลักในการพัฒนาภาคเหนือในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็นต้นมา ส่งผลให้ จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีการเติบโตด้านเศรษฐกิจสูงสุดในภาคเหนือ มีสัดส่วนสาขาการค้า และบริการเติบโตกว่าสาขาอื่น และจากการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ได้ส่งผลหรือขอบเขตอิทธิพล ของการพัฒนาไปยังพื้นที่รอบๆ โดยเฉพาะจังหวัดลำพูนที่มีศักยภาพในการพัฒนาสาขาเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรม เช่นเดียวกันกับที่ลำปางซึ่งเป็นพื้นที่ขุดพบแร่ จึงเกิดเหมืองถ่านหินลิกไนต์และ โรงงานผลิตไฟฟ้าตามมาเป็นลำดับ สะท้อนให้เห็นการพัฒนาอัตราการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นใน

พื้นที่ แต่การตัดสินใจของบัณฑิตก็ยังคงออกไปทำงานนอกภาค อาจจะเป็นเป้าหมายในการรับนักเรียนเพื่อศึกษาต่อที่เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2540 ทำให้จำนวนแรงงานที่ผลิตออกมามีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งตลาดแรงงานไม่สามารถจะรองรับแรงงานเหล่านี้ได้ จึงต้องเกิดการเคลื่อนย้ายระหว่างพื้นที่เกิดขึ้นทั้งในรูปแบบระหว่างจังหวัด ระหว่างภูมิภาคและระหว่างประเทศ ระหว่างประเทศเกิดขึ้นน้อยมากสำหรับสาขาวิชาชีพอีที่ขาดแคลนในระดับประเทศ ดังนั้นตลาดแรงงานของประเทศเป็นตลาดที่ใหญ่กว่าและเติบโตกว่าภูมิภาค ในระดับจังหวัดพบว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง กำแพงเพชร (ตารางที่ 4.11) ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของกิจกรรมสาขาอุตสาหกรรมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งได้แก่เหมืองแร่ และน้ำมัน

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของบัณฑิตส่วนใหญ่ยังคงตัดสินใจออกไปทำงานนอกภูมิภาค อาจจะเป็นเนื่องมาจากโครงสร้างของประชากรวัยแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อจำนวนนักศึกษาที่มากขึ้นด้วย ทำให้การผลิตบัณฑิตเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทำให้จำนวนแรงงานที่ผลิตออกมาไม่สัมพันธ์กับความต้องการตลาดแรงงานด้านวิศวกรรมในภาคเหนือ ทำให้เกิดการตัดสินใจอพยพย้ายออกทั้งในรูปแบบระหว่างจังหวัด และระหว่างภูมิภาค

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอการสรุปผลจากการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ (1) ศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความเจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคซึ่งระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ในระดับแผนและผลจากการพัฒนาภาคเหนือกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ (3) ศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค กรณีศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับนโยบาย ระดับผลจากการดำเนินนโยบาย และระดับบุคคลศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ สามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความเจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคซึ่งระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ

แนวความคิดในการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคส่งผลให้ภาคเหนือมีอัตราการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาจากสถิติการย้ายออกของแรงงานซึ่งมีแนวโน้มจะตัดสินใจทำงานในภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเมืองที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือส่งผลต่อจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดรอบๆเขตอิทธิพล ทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ แต่ว่าแหล่งงานในภาคเหนือมีสาขาที่เติบโตมากที่สุดคือสาขาการค้าและบริการ จึงทำให้เกิดการจ้างงานในผู้ที่มีความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้อง ส่วนการกระจายอุตสาหกรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นสาขาที่มีการจ้างงานสูง แต่ยังไม่สามารถดึงดูดให้บุคคลตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ ด้วยเหตุผลทั้งเรื่องของค่าแรงงานและความหลากหลายของอาชีพ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่แรงงานวิศวกรออกไปทำงานในภาคอื่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ในระดับแผนและผลจากการพัฒนาภาคเหนือกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากการศึกษาความสัมพันธ์ในระดับนโยบายระหว่างนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือ กับนโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าการวางแผนด้านเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศมีความสัมพันธ์กับการวางแผนนโยบายด้านการศึกษาทุกระดับ

เนื่องจากแผนการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในด้านการผลิตแรงงานให้เหมาะสมตรงกับความต้องการแรงงานระดับสูงในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในแต่ละช่วงแผนพัฒนาฯ มีความต้องการแรงงานในแต่ละสาขาต่างกันไปตามแผนพัฒนาฯ ที่เป็นตัวกำหนดเป้าหมายในการผลิตแรงงาน แต่มีบางสาขาที่ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน คือสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ เป็นกรณีศึกษา

ผลจากการผลิตแรงงานระดับสูงในช่วงแรกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือช่วงเริ่มก่อตั้งสาขาวิชาวิศวกรรม จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 จากข้อมูลภาวะการหางานทำของบัณฑิต พบว่าแรงงานด้านวิศวกรรมจำนวนมากตัดสินใจเลือกทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ แรงงานสาขาวิศวกรรมทำงานนอกภาคเหนือเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า เมื่อเทียบกับสาขาวิชาอื่น เป็นสาขาวิชาที่ผลิตบุคลากรในระดับประเทศมากกว่าระดับภาค เนื่องมาจากการกระจุกตัวของที่ตั้งแหล่งงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพนี้อยู่ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานกลุ่มนี้ออกนอกภาคเหนือ เนื่องมาจากพื้นที่ปลายทางมีแรงดึงดูดเรื่องแหล่งงานและรายได้ที่ดีกว่าทำให้บุคคลที่มีความรู้สูงและอายุน้อยตัดสินใจที่จะย้ายไปยังท้องถิ่นปลายทางได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น ตามที่ ราเวนสไตน์ (1985), Pascaul (สุนันทรา แสงทอง, 2523) และ ซาติเชลิม สุรัชชชาญ 2544: 44 ได้ศึกษาไว้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนี้จะเป็นผู้ที่มีการอพยพของแรงงานไปสู่พื้นที่ที่มีปัจจัยดึงดูดมากกว่าพื้นที่เดิมที่อยู่

แต่จากการศึกษาภาพรวมของการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือเป็นจำนวนมาก แต่มีเพียงสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยเฉพาะสาขาวิชาชีวะวิศวกรรมที่เห็นว่าตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนืออย่างเห็นได้ชัดเจน และเมื่อศึกษาตลาดงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพนี้อยู่ จากข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเหนือ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรม พบว่าจากแนวความคิดในการกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคด้วยการสร้างเมืองหลักหรือขั้วความเจริญขึ้นในแต่ละภาค โดยได้กระจายโครงการก่อสร้างสาธารณูปการและสาธารณูปโภค รวมทั้งกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาค ซึ่งเป็นสาขาที่ก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่สูง ส่งผลให้พื้นที่นั้นเกิดการพัฒนาและยังส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมและรายได้ของประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นด้วย แต่การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาคมีการเติบโตที่แตกต่างกันไปตามที่ตั้งและลักษณะของภูมิภาค เพราะการก่อตั้งอุตสาหกรรมต้องคำนึงถึงต้นทุนในการขนส่งจากแหล่งวัตถุดิบและปลายทางถึงผู้บริโภค แรงงานแต่เนื่องจากแรงงานสามารถโยกย้ายจากที่อื่นได้ และการรวมตัวกันทางธุรกิจ ทำให้แหล่งจ้างงานสาขานี้เติบโตมากอย่างเห็นได้ชัดเจนในกรุงเทพมหานครและภาคตะวันออกของประเทศ

ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จากข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต พบว่าบัณฑิตคณะนี้มีแนวโน้มตัดสินใจทำงานในภาคเหนือเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น เป็นเพราะแนวคิดในการพัฒนาเมืองหลักเริ่มประสบความสำเร็จทำให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่เขตอิทธิพล อีกทั้งยังมีนโยบายที่จะพัฒนาภูมิภาคด้วยการค้าชายแดน ในภาคเหนือ ได้แก่โครงการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและก่อสร้างด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ เพื่อรองรับการลงทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งส่งผลต่อการจ้างงานในพื้นที่ อีกทั้งแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยสร้างผู้ประกอบการรายย่อย และเน้นอุตสาหกรรมรายย่อยในพื้นที่ และเป็นช่วงที่นิคมอุตสาหกรรมมีโรงงานเข้ามาก่อตั้งเพิ่มขึ้นส่งผลต่อความต้องการแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้บัณฑิตตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยสวนภูมิภาค กรณีศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในการศึกษาส่วนนี้เป็นการศึกษาสาเหตุและความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทำงานในภูมิภาค แบ่งภาคในการศึกษาออกเป็นพื้นที่ 2 พื้นที่ คือภาคเหนือและภาคอื่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่จบการศึกษาในช่วงปีพ.ศ.2525-2544 โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 381 คน ซึ่งใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ เลือกศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาอุตสาหกรรม เป็นสาขาวิชาชีพที่ผูกพันกับพื้นที่งาน เป็นสาขาวิชาชีพที่มีอัตราการว่างงานน้อย มีแนวโน้มการได้งานภายใน 3 เดือนหลังเรียนจบและเป็นสาขาวิชาที่ระบุความต้องการอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับแผนพัฒนาการศึกษาด้วยที่ต้องการผลิตวิศวกร เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ

การศึกษาคั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรตามคือ การตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาคทั้ง 2 ภาค ส่วนตัวแปรอิสระคือ คุณลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม (ตาราง 6.1) ประกอบด้วย ช่วงปีที่จบการศึกษา สาขาวิชาที่จบ ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ภูมิภาคที่อยู่อาศัย ที่อยู่ปัจจุบัน ประเภทอาชีพ แหล่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานและสาเหตุในการตัดสินใจส่วนบุคคล โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอโดยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของข้อมูล โดยใช้อัตราร้อยละ (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม รวมถึงสาเหตุในการตัดสินใจ ด้วยการวิเคราะห์ตารางไขว้ โดยใช้สถิติไค-สแควร์ในการพิสูจน์

สมมติฐาน (3) การวิเคราะห์แนวโน้มการย้ายถิ่นกลับของกลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ลักษณะทั่วไปของข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2540-2544 (ร้อยละ 52.8) ส่วนใหญ่จบสาขาวิศวกรรมโยธา (ร้อยละ 28.3) ส่วนใหญ่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้วยระบบโควตาภาคเหนือ (ร้อยละ 54.6) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 77.4) และที่อยู่ปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 56.7) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรหลังจากเรียนจบ (ร้อยละ 71.4) และในปัจจุบันลักษณะงานที่ทำมากที่สุดก็ยังคงเป็นอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรแต่ลดลง (ร้อยละ 49.3)

(2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม รวมถึงสาเหตุในการตัดสินใจ ด้วยการวิเคราะห์ตารางไขว้ โดยใช้สถิติไค-สแควร์ในการพิสูจน์สมมติฐาน สามารถสรุปได้ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 สรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงาน ด้วยการทดสอบ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม	ผลการวิเคราะห์
1 ช่วงปีที่จบการศึกษา	ช่วงปีที่จบการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
2 สาขาวิชาที่จบ	สาขาวิชาที่จบมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
3 ประเภทของอาชีพ	ประเภทของอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
4 แหล่งจัดหางาน	แหล่งจัดหางานมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
5 ภูมิลำเนา	ภูมิลำเนามีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
6 ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ	ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจ สามารถวิเคราะห์จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ได้ผลดังนี้

กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ เมื่อเทียบอัตราส่วนระหว่างผู้ที่ทำงานในภาคเหนือกับภาคอื่น พบว่าบัณฑิตทำงานในภาคอื่นมากกว่าร้อยละ 50 ทุกช่วงปีที่เรียนจบ ส่วนสาขาวิชาที่จบมีเพียงสาขาเดียวเท่านั้นที่ทำงานในภาคเหนือมากกว่าภาคอื่น คือสาขาเหมืองแร่ (ร้อยละ 66.7) เมื่อพิจารณาสาขาวิชานี้พบว่าเป็นสาขาวิชาที่ไม่ได้เปิดสอนทุกมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่จะถูกระบุให้เป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประกอบกับภาคเหนือมีเหมืองถ่านหินลิกไนต์ที่ล้าปาง ทำให้บัณฑิตที่จบเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในภาคเหนือ ประกอบกับเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตสาขาวิศวกรรมเหมืองแร่อยู่ในสัดส่วนร้อยละ 6 หรือประมาณปีละ 25-30 คน เป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุดในการตั้งเป้าหมายรับเข้าศึกษาต่อ ทำให้การผลิตแรงงานออกสู่แหล่งจ้างงานในภาคเหนือมากกว่าผลิตเพื่อประเทศ ส่วนประเภทของอาชีพพบว่าหลังจากเรียนจบส่วนใหญ่เลือกที่จะศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ร้อยละ 60.0) และประกอบอาชีพรับราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 74.3) เป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น แหล่งข้อมูลการจ้างงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ คือ สำนักจัดหางานของกรมแรงงาน (ร้อยละ 100.0)

กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น พบว่า ส่วนใหญ่จบจากสาขาวิศวกรรมโยธา (ร้อยละ 63.9) วิศวกรรมเครื่องกล (ร้อยละ 75.3) วิศวกรรมอุตสาหการ (ร้อยละ 69.0) วิศวกรรมไฟฟ้า (ร้อยละ 54.5) วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 69.0) วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 100.0) และวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร (ร้อยละ 75) แทบทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรวิศวกรรม เมื่อเรียนจบตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ ทั้งนี้คนอุตสาหกรรมภาคเหนือมีศักยภาพในการรองรับบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์สาขาไฟฟ้า เครื่องกลและเครื่องจักรกลเกษตร เพราะเป็นสาขาวิชาที่มีความต้องการแรงงานประเภทนี้ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่วนประเภทของอาชีพ พบว่าหลังจากเรียนจบส่วนใหญ่เลือก ทำงานในบริษัทเอกชน (ร้อยละ 71.3) ค่าขายหรือเปิดบริษัทของตนเอง (ร้อยละ 74.2) รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 61.3) แหล่งงานต่างๆล้วนแต่เป็นแหล่งจ้างงานที่มีรายได้สูง แหล่งข้อมูลการจ้างงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 90.5) บริษัทเอกชนเข้ามาจัดหางานเองที่คณะ (ร้อยละ 83.3) หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 76.2) แสดงให้เห็นว่าแหล่งงานที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรส่วนใหญ่ตลาดจ้างงานอยู่ในภาคอื่นๆ โดยดูจากความหลากหลายของสื่อที่ใช้เป็นช่องทางในการสมัครงาน

ผลจากการศึกษาในระดับการตัดสินใจของบุคคล พบว่า สาเหตุหลักของการย้ายถิ่นเกิดมาจากความไม่เท่าเทียมในโอกาสทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของประชากรมากคือ ค่าจ้างแรงงาน การขยายตัวของภาวการณ์ว่างแรงงานและการ

ขยายตัวทางเศรษฐกิจ แนวโน้มการย้ายถิ่นออกของประชากรในภาคเหนือที่เป็นการย้ายถิ่นระหว่างภูมิภาคเริ่มลดลงยังคงมีเพียงแต่การย้ายถิ่นระหว่างจังหวัดภายในภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่

แนวโน้มในการตัดสินใจย้ายกลับของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น และไม่มีแนวโน้มที่จะย้ายกลับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอื่นพบว่าหลังจากเรียนจบพวกเขาตัดสินใจทำในภาคอื่น ๆ อาจจะเป็นภูมิลำเนาของตนมากกว่าที่จะทำงานในภาคเหนือ และแนวโน้มการย้ายกลับของผู้ที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมีแนวโน้มย้ายกลับทั้งหมด (ร้อยละ 100.0)

6.2 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีระยะเวลา 20 ปี ทำให้การขอข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจากก่อนหน้านั้นมีการจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบเอกสาร ซึ่งเอกสารทางราชการเหล่านั้นจะถูกทำลายทุก 10 ปี ทำให้ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป แต่ได้เริ่มเปลี่ยนระบบการจัดเก็บใหม่โดยใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในปีพ.ศ.2536 มีนโยบายที่ให้มีความสำคัญกับการประเมินเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการผลิตบัณฑิตออกสู่แหล่งงาน จึงได้ก่อตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ หน่วยงานประเมินคุณภาพ ทำให้ข้อมูลในช่วงนี้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและสมบูรณ์กว่า

กลุ่มตัวอย่างเนื่องจากการศึกษาคั้งนี้ได้ศึกษาถึงการตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานของแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานบัณฑิตของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค แต่ด้วยความจำกัดของเรื่องการศึกษาติดตามกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากผู้ที่จบการศึกษาปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ (พ.ศ. 2540-2544)

6.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบต่างๆ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) จากการศึกษาระดับนโยบายการพัฒนาภาคเหนือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ภายใต้แนวคิดการกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาค โดยสร้างเมืองหลักหรือชั่วคราวความเจริญในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ในภาคเหนือพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักคือ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสัดส่วน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพบว่าเป็นเมืองที่มีบทบาทเศรษฐกิจด้านการค้าและบริการเด่นชัด ส่วนสาขาอุตสาหกรรมจะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 เกิดการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาเมืองหลัก บทบาทเป็นเมืองอุตสาหกรรม เนื่องจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัดที่มีสัดส่วนด้านอุตสาหกรรมที่มากกว่าสาขาอื่น ส่วนจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่หลักคือผลิตแรงงานระดับสู่ออกสู่แหล่งจ้างงาน จากการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต พบว่ากลุ่มแรงงานระดับสูงที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากกว่าภาคอื่น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแนวความคิดในการสร้างเมืองหลักที่ว่า ยกเว้นสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ จึงนำไปสู่การเลือกกรณีศึกษา คือบัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพราะเป็นคณะที่ตัดสินใจย้ายไปเป็นแรงงานในพื้นที่อื่นมากกว่าทำงานอยู่ในภาคเหนือ

แรงงานบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อจบการศึกษาแล้วเลือกพื้นที่ทำงานในภาคอื่นมากกว่าในภาคเหนือ ซึ่งตรงกับการสำรวจของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (2536) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเหมือนกัน ที่ว่าบัณฑิตที่จบจากคณะซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ชาติต้องการ มักจะมีทิศทางในการย้ายถิ่นระหว่างแรงงานในระดับชาติ เนื่องจากตลาดงานด้านวิศวกรรมเป็นตลาดระดับประเทศ และแหล่งจ้างงานส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเมืองหลวงและเมืองหลัก เพราะแรงงานกลุ่มนี้เป็นแรงงานที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ซึ่งต่างจากแรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคเหนือที่เติบโตช้าเนื่องมาจากการลงทุนของผู้ประกอบการในภาคเหนือมีน้อย ดังนั้นรัฐบาลควรหามาตรฐานในการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคอย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ อากาศและวัฒนธรรม และควรวางแผนส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในภูมิภาคขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาภูมิภาค

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแรงงานหรือทรัพยากรมนุษย์ ให้ความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ด้วยทรัพยากรบุคคลในพื้นที่นั้นๆ เพราะบุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจสภาพปัญหาในท้องถิ่นได้ดี ดังนั้นเป้าหมายในการรับคนเพื่อเข้าศึกษาต่อควรจะมีการวางแผนให้เหมาะสมทั้งจำนวนรับและสาขาวิชาที่รับ เพื่อลดปัญหาการว่างงานในกลุ่มผู้มีความรู้สูงได้เพราะบุคคลเหล่านี้มีสูญเสียต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายและงบประมาณของรัฐที่ใช้สนับสนุนในการเรียนจำนวนมาก และป้องกันอีกปัญหาคือปัญหาที่เรียกว่าภาวะสมองไหล เมื่อพื้นที่หนึ่งผลิต

แรงงานส่วนเกินจำนวนมากทำให้แรงงานเหล่านั้นเคลื่อนย้ายไปสู่พื้นที่ที่ขาดแคลนหรือมีความต้องการแรงงานเหล่านี้สูง

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

ในการวางแผนรับบุคคลเข้าศึกษาต่อและผลิตแรงงานระดับสูงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรคำนึงถึงแหล่งงานในภูมิภาคเป็นหลัก เพื่อลดปัญหาการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีความรู้ระดับสูงออกนอกพื้นที่ ซึ่งปัญหาความแออัดในเมืองหลวงที่ยังคงเกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ได้มีแนวโน้มว่าจะลดลง กรุงเทพมหานครยังคงเป็นพื้นที่ที่เติบโตขึ้นเรื่อย และก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค ดังนั้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงควรเริ่มจากการวางแผนในการรับเข้าและผลิตออกให้สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาภาคเหนือในแต่ละช่วงเวลา เพราะแรงงานกลุ่มนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนืออย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ และสามารถใช้ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาตลอดทั้ง 4 ปีรวมทั้งความผูกพัน ความเข้าใจลักษณะสังคมและวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาภาคเหนือได้ จึงถือว่าการสูญเสียอย่างยิ่งถ้าบุคลากรเหล่านั้นย้ายออกไปทำงานทำนอกภูมิภาค ดังนั้นนโยบายทางการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือควรจะสอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน

แต่มีข้อเท็จจริงบางประการในเรื่องกำลังแรงงานของประเทศ คือ ปัญหาการว่างงานในแรงงานระดับสูง และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น เนื่องมาจากโครงสร้างประชากรในวัยแรงงานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการวางแผนรับบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับสูง มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่เกิดขึ้นเพื่อลดปัญหาความเท่าเทียมทางด้านสังคม ดังนั้นสิ่งที่มหาวิทยาลัยควรทำคือทำให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กทุกคนที่ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น จึงทำให้มหาวิทยาลัยไม่ได้มองตลาดแรงงานเหมือนเช่นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่แรกที่มีแหล่งจ้างงานมากกว่าแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน ส่งผลให้บุคคลบางกลุ่มตัดสินใจทำงานต่ำกว่าระดับ รัฐควรมีแนวคิดที่เกี่ยวกับการสร้างแหล่งงาน สร้างผู้ประกอบการในภูมิภาค สร้างสถานการณ์ในการลงทุนตามศักยภาพของพื้นที่

ส่วนในด้านการผลิตกำลังคนในระดับสูง ต้องมีการวางแผนจำนวนรับเข้าและผลิตออกในแต่ละสาขาวิชาโดยพิจารณาแหล่งงานระดับภูมิภาค และควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการนั้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภูมิภาค เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายกับการตัดสินใจทำงานของบุคคลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยได้ศึกษาพื้นที่ภาคเหนือซึ่งเป็นภาคที่มีมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอการสรุปผลจากการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ (1) ศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความเจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคซึ่งระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ในระดับแผนและผลจากการพัฒนาภาคเหนือกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ (3) ศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค กรณีศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับนโยบาย ระดับผลจากการดำเนินนโยบาย และระดับบุคคลศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ สามารถสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบทบาทและทิศทางของแนวคิดการกระจายความเจริญและสร้างแหล่งงานภายในภูมิภาคซึ่งระบุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติภาคเหนือ

แนวความคิดในการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคส่งผลให้ภาคเหนือมีอัตราการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาจากสถิติการย้ายออกของแรงงานซึ่งมีแนวโน้มจะตัดสินใจทำงานในภาคเหนือเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเมืองที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือส่งผลต่อจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดรอบๆเขตอิทธิพล ทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ แต่ว่าแหล่งงานในภาคเหนือมีสาขาที่เติบโตมากที่สุดคือสาขาการค้าและบริการ จึงทำให้เกิดการจ้างงานในผู้ที่มีความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้อง ส่วนการกระจายอุตสาหกรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นสาขาที่มีการจ้างงานสูง แต่ยังไม่สามารถดึงดูดให้บุคคลตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ ด้วยเหตุผลทั้งเรื่องของค่าแรงงานและความหลากหลายของอาชีพ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่แรงงานวิศวกรออกไปทำงานในภาคอื่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ในระดับแผนและผลจากการพัฒนาภาคเหนือกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากการศึกษาความสัมพันธ์ในระดับนโยบายระหว่างนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือ กับนโยบายการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าการวางแผนด้านเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศมีความสัมพันธ์กับการวางแผนนโยบายด้านการศึกษาทุกระดับ

เนื่องจากแผนการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในด้านการผลิตแรงงานให้เหมาะสมตรงกับความต้องการแรงงานระดับสูงในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในแต่ละช่วงแผนพัฒนาฯ มีความต้องการแรงงานในแต่ละสาขาต่างกันไปตามแผนพัฒนาฯ ที่เป็นตัวกำหนดเป้าหมายในการผลิตแรงงาน แต่มีบางสาขาที่ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน คือสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ เป็นกรณีศึกษา

ผลจากการผลิตแรงงานระดับสูงในช่วงแรกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือช่วงเริ่มก่อตั้งสาขาวิชาวิศวกรรม จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 จากข้อมูลภาวะการหางานทำของบัณฑิต พบว่าแรงงานด้านวิศวกรรมจำนวนมากตัดสินใจเลือกทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ แรงงานสาขาวิศวกรรมทำงานนอกภาคเหนือเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า เมื่อเทียบกับสาขาวิชาอื่น เป็นสาขาวิชาที่ผลิตบุคลากรในระดับประเทศมากกว่าระดับภาค เนื่องมาจากการกระจุกตัวของที่ตั้งแหล่งงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพนี้อยู่ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานกลุ่มนี้ออกนอกภาคเหนือ เนื่องมาจากพื้นที่ปลายทางมีแรงดึงดูดเรื่องแหล่งงานและรายได้ที่ดีกว่าทำให้บุคคลที่มีความรู้สูงและอายุน้อยตัดสินใจที่จะย้ายไปยังท้องถิ่นปลายทางได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น ตามที่ ราเวนสไตน์ (1985), Pascaul (สุนันทรา แสงทอง, 2523) และ ซาติเชลิม สุรัชชชาญ 2544: 44 ได้ศึกษาไว้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนี้จะเป็นผู้ที่มีการอพยพของแรงงานไปสู่พื้นที่ที่มีปัจจัยดึงดูดมากกว่าพื้นที่เดิมที่อยู่

แต่จากการศึกษาภาพรวมของการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือเป็นจำนวนมาก แต่มีเพียงสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยเฉพาะสาขาวิชาชีวะวิศวกรรมที่เห็นว่าตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนืออย่างเห็นได้ชัดเจน และเมื่อศึกษาตลาดงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพนี้อยู่ จากข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเหนือ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรม พบว่าจากแนวความคิดในการกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคด้วยการสร้างเมืองหลักหรือขั้วความเจริญขึ้นในแต่ละภาค โดยได้กระจายโครงการก่อสร้างสาธารณูปการและสาธารณูปโภค รวมทั้งกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาค ซึ่งเป็นสาขาที่ก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่สูง ส่งผลให้พื้นที่นั้นเกิดการพัฒนาและยังส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมและรายได้ของประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นด้วย แต่การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในแต่ละภูมิภาคมีการเติบโตที่แตกต่างกันไปตามที่ตั้งและลักษณะของภูมิภาค เพราะการก่อตั้งอุตสาหกรรมต้องคำนึงถึงต้นทุนในการขนส่งจากแหล่งวัตถุดิบและปลายทางถึงผู้บริโภค แรงงานแต่เนื่องจากแรงงานสามารถโยกย้ายจากที่อื่นได้ และการรวมตัวกันทางธุรกิจ ทำให้แหล่งจ้างงานสาขานี้เติบโตมากอย่างเห็นได้ชัดเจนในกรุงเทพมหานครและภาคตะวันออกของประเทศ

ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จากข้อมูลภาวะการทำงานทำของบัณฑิต พบว่าบัณฑิตคณะนี้มีแนวโน้มตัดสินใจทำงานในภาคเหนือเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ากลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น เป็นเพราะแนวคิดในการพัฒนาเมืองหลักเริ่มประสบความสำเร็จทำให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่เขตอิทธิพล อีกทั้งยังมีนโยบายที่จะพัฒนาภูมิภาคด้วยการค้าชายแดน ในภาคเหนือ ได้แก่โครงการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและก่อสร้างด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ เพื่อบริการการลงทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งส่งผลต่อการจ้างงานในพื้นที่ อีกทั้งแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยสร้างผู้ประกอบการรายย่อย และเน้นอุตสาหกรรมรายย่อยในพื้นที่ และเป็นช่วงที่นิคมอุตสาหกรรมมีโรงงานเข้ามาก่อตั้งเพิ่มขึ้นส่งผลต่อความต้องการแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้บัณฑิตตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาเหตุการณ์ตัดสินใจเลือกทำงานในภาคเหนือของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยสวนภูมิภาค กรณีศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในการศึกษาส่วนนี้เป็นการศึกษาเหตุและความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทำงานในภูมิภาค แบ่งภาคในการศึกษาออกเป็นพื้นที่ 2 พื้นที่ คือภาคเหนือและภาคอื่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ บัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่จบการศึกษาในช่วงปีพ.ศ.2525-2544 โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 381 คน ซึ่งใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ เลือกศึกษาบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาอุตสาหกรรม เป็นสาขาวิชาชีพที่ผูกพันกับพื้นที่งาน เป็นสาขาวิชาชีพที่มีอัตราการว่างงานน้อย มีแนวโน้มการได้งานภายใน 3 เดือนหลังเรียนจบและเป็นสาขาวิชาที่ระบุความต้องการอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับแผนพัฒนาการศึกษาด้วยที่ต้องการผลิตวิศวกร เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ

การศึกษาคั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรตามคือ การตัดสินใจเลือกทำงานในภูมิภาคทั้ง 2 ภาค ส่วนตัวแปรอิสระคือ คุณลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม (ตาราง 6.1) ประกอบด้วย ช่วงปีที่จบการศึกษา สาขาวิชาที่จบ ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ ภูมิภาคที่อยู่อาศัย ที่อยู่ปัจจุบัน ประเภทอาชีพ แหล่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานและสาเหตุในการตัดสินใจส่วนบุคคล โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอโดยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของข้อมูล โดยใช้อัตราร้อยละ (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม รวมถึงสาเหตุในการตัดสินใจ ด้วยการวิเคราะห์ตารางไขว้ โดยใช้สถิติไค-สแควร์ในการพิสูจน์

สมมติฐาน (3) การวิเคราะห์แนวโน้มการย้ายถิ่นกลับของกลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ลักษณะทั่วไปของข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2540-2544 (ร้อยละ 52.8) ส่วนใหญ่จบสาขาวิศวกรรมโยธา (ร้อยละ 28.3) ส่วนใหญ่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้วยระบบโควตาภาคเหนือ (ร้อยละ 54.6) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 77.4) และที่อยู่ปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 56.7) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรหลังจากเรียนจบ (ร้อยละ 71.4) และในปัจจุบันลักษณะงานที่ทำมากที่สุดก็ยังคงเป็นอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรแต่ลดลง (ร้อยละ 49.3)

(2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม รวมถึงสาเหตุในการตัดสินใจ ด้วยการวิเคราะห์ตารางไขว้ โดยใช้สถิติไค-สแควร์ในการพิสูจน์สมมติฐาน สามารถสรุปได้ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 สรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงาน ด้วยการทดสอบ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คุณลักษณะด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม	ผลการวิเคราะห์
1 ช่วงปีที่จบการศึกษา	ช่วงปีที่จบการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
2 สาขาวิชาที่จบ	สาขาวิชาที่จบมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
3 ประเภทของอาชีพ	ประเภทของอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
4 แหล่งจัดหางาน	แหล่งจัดหางานมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
5 ภูมิลำเนา	ภูมิลำเนามีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน
6 ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ	ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจ สามารถวิเคราะห์จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ได้ผลดังนี้

กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ เมื่อเทียบอัตราส่วนระหว่างผู้ที่ทำงานในภาคเหนือกับภาคอื่น พบว่าบัณฑิตทำงานในภาคอื่นมากกว่าร้อยละ 50 ทุกช่วงปีที่เรียนจบ ส่วนสาขาวิชาที่จบมีเพียงสาขาเดียวเท่านั้นที่ทำงานในภาคเหนือมากกว่าภาคอื่น คือสาขาเหมืองแร่ (ร้อยละ 66.7) เมื่อพิจารณาสาขาวิชานี้พบว่าเป็นสาขาวิชาที่ไม่ได้เปิดสอนทุกมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่จะถูกระบุให้เป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประกอบกับภาคเหนือมีเหมืองถ่านหินลิกไนต์ที่ล้าปาง ทำให้บัณฑิตที่จบเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในภาคเหนือ ประกอบกับเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตสาขาวิศวกรรมเหมืองแร่อยู่ในสัดส่วนร้อยละ 6 หรือประมาณปีละ 25-30 คน เป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุดในการตั้งเป้าหมายรับเข้าศึกษาต่อ ทำให้การผลิตแรงงานออกสู่แหล่งจ้างงานในภาคเหนือมากกว่าผลิตเพื่อประเทศ ส่วนประเภทของอาชีพพบว่าหลังจากเรียนจบส่วนใหญ่เลือกที่จะศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ร้อยละ 60.0) และประกอบอาชีพรับราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 74.3) เป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น แหล่งข้อมูลการจ้างงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ คือ สำนักจัดหางานของกรมแรงงาน (ร้อยละ 100.0)

กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น พบว่า ส่วนใหญ่จบจากสาขาวิศวกรรมโยธา (ร้อยละ 63.9) วิศวกรรมเครื่องกล (ร้อยละ 75.3) วิศวกรรมอุตสาหการ (ร้อยละ 69.0) วิศวกรรมไฟฟ้า (ร้อยละ 54.5) วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 69.0) วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 100.0) และวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร (ร้อยละ 75) แทบทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรวิศวกรรม เมื่อเรียนจบตัดสินใจทำงานในภาคอื่นมากกว่าภาคเหนือ ทั้งนี้ในอุตสาหกรรมภาคเหนือมีศักยภาพในการรองรับบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์สาขาไฟฟ้า เครื่องกลและเครื่องจักรกลเกษตร เพราะเป็นสาขาวิชาที่มีความต้องการแรงงานประเภทนี้ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ส่วนประเภทของอาชีพ พบว่าหลังจากเรียนจบส่วนใหญ่เลือก ทำงานในบริษัทเอกชน (ร้อยละ 71.3) ค่าขายหรือเปิดบริษัทของตนเอง (ร้อยละ 74.2) รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 61.3) แหล่งงานต่างๆล้วนแต่เป็นแหล่งจ้างงานที่มีรายได้สูง แหล่งข้อมูลการจ้างงานที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคอื่น ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 90.5) บริษัทเอกชนเข้ามาจัดหางานเองที่คณะ (ร้อยละ 83.3) หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 76.2) แสดงให้เห็นว่าแหล่งงานที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรส่วนใหญ่ตลาดจ้างงานอยู่ในภาคอื่นๆ โดยดูจากความหลากหลายของสื่อที่ใช้เป็นช่องทางในการสมัครงาน

ผลจากการศึกษาในระดับการตัดสินใจของบุคคล พบว่า สาเหตุหลักของการย้ายถิ่นเกิดมาจากความไม่เท่าเทียมในโอกาสทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของประชากรมากคือ ค่าจ้างแรงงาน การขยายตัวของภาวการณ์ว่างแรงงานและการ

ขยายตัวทางเศรษฐกิจ แนวโน้มการย้ายถิ่นออกของประชากรในภาคเหนือที่เป็นการย้ายถิ่นระหว่างภูมิภาคเริ่มลดลงยังคงมีเพียงแต่การย้ายถิ่นระหว่างจังหวัดภายในภูมิภาคเป็นส่วนใหญ่

แนวโน้มในการตัดสินใจย้ายกลับของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคเหนือส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคอื่น และไม่มีแนวโน้มที่จะย้ายกลับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอื่นพบว่าหลังจากเรียนจบพวกเขาตัดสินใจทำในภาคอื่น ๆ อาจจะเป็นภูมิลำเนาของตนมากกว่าที่จะทำงานในภาคเหนือ และแนวโน้มการย้ายกลับของผู้ที่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมีแนวโน้มย้ายกลับทั้งหมด (ร้อยละ 100.0)

6.2 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีระยะเวลา 20 ปี ทำให้การขอข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจากก่อนหน้านั้นมีการจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบเอกสาร ซึ่งเอกสารทางราชการเหล่านั้นจะถูกทำลายทุก 10 ปี ทำให้ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป แต่ได้เริ่มเปลี่ยนระบบการจัดเก็บใหม่โดยใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในปีพ.ศ.2536 มีนโยบายที่ให้มีความสำคัญกับการประเมินเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการผลิตบัณฑิตออกสู่แหล่งงาน จึงได้ก่อตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ หน่วยงานประเมินคุณภาพ ทำให้ข้อมูลในช่วงนี้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบและสมบูรณ์กว่า

กลุ่มตัวอย่างเนื่องจากการศึกษาคั้งนี้ได้ศึกษาถึงการตัดสินใจเลือกพื้นที่ทำงานของแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานบัณฑิตของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค แต่ด้วยความจำกัดของเรื่องการศึกษาติดตามกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากผู้ที่จบการศึกษาปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ (พ.ศ. 2540-2544)

6.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบต่างๆ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) จากการศึกษาระดับนโยบายการพัฒนาภาคเหนือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ภายใต้แนวคิดการกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาค โดยสร้างเมืองหลักหรือชั่วคราวความเจริญในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ในภาคเหนือพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักคือ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสัดส่วน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพบว่าเป็นเมืองที่มีบทบาทเศรษฐกิจด้านการค้าและบริการเด่นชัด ส่วนสาขาอุตสาหกรรมจะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 เกิดการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นที่ จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาเมืองหลัก บทบาทเป็นเมืองอุตสาหกรรม เนื่องจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัดที่มีสัดส่วนด้านอุตสาหกรรมที่มากกว่าสาขาอื่น ส่วนจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่หลักคือผลิตแรงงานระดับสู่ออกสู่ แหล่งจ้างงาน จากการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต พบว่ากลุ่มแรงงานระดับสูงที่จบจาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ตัดสินใจทำงานในภาคเหนือมากกว่าภาคอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของแนวความคิดในการสร้างเมืองหลักที่ว่า ยกเว้นสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ จึงนำไปสู่การเลือกกรณีศึกษา คือบัณฑิตที่จบจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพราะเป็นคณะที่ ตัดสินใจย้ายไปเป็นแรงงานในพื้นที่อื่นมากกว่าทำงานอยู่ในภาคเหนือ

แรงงานบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อจบการศึกษาแล้ว เลือกพื้นที่ทำงานในภาคอื่นมากกว่าในภาคเหนือ ซึ่งตรงกับการสำรวจของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (2536) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเหมือนกัน ที่ว่าบัณฑิตที่จบจากคณะซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ ชาติต้องการ มักจะมีทิศทางในการย้ายถิ่นระหว่างแรงงานในระดับชาติ เนื่องจากตลาดงานด้าน วิศวกรรมเป็นตลาดระดับประเทศ และแหล่งจ้างงานส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเมืองหลวงและเมือง หลัก เพราะแรงงานกลุ่มนี้เป็นแรงงานที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ซึ่งต่างจาก แรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคเหนือที่ เติบโตช้าเนื่องมาจากการลงทุนของผู้ประกอบการในภาคเหนือมีน้อย ดังนั้นรัฐบาลควรหา มาตรฐานในการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคอย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ อากาศและวัฒนธรรม และควรวางแผนส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในภูมิภาคขึ้น เพื่อให้สอดคล้อง กับแนวคิดในการพัฒนาภูมิภาค

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแรงงานหรือทรัพยากรมนุษย์ ให้ความสำคัญในการ พัฒนาพื้นที่ด้วยทรัพยากรบุคคลในพื้นที่นั้นๆ เพราะบุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่มีความรู้ความ เข้าใจสภาพปัญหาในท้องถิ่นได้ดี ดังนั้นเป้าหมายในการรับคนเพื่อเข้าศึกษาต่อควรจะมีการ วางแผนให้เหมาะสมทั้งจำนวนรับและสาขาวิชาที่รับ เพื่อลดปัญหาการว่างงานในกลุ่มผู้มีความรู้ สูงได้เพราะบุคคลเหล่านี้มีสูญเสียต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายและงบประมาณของรัฐที่ใช้สนับสนุนใน การเรียนจำนวนมาก และป้องกันอีกปัญหาคือปัญหาที่เรียกว่าภาวะสมองไหล เมื่อพื้นที่หนึ่งผลิต

แรงงานส่วนเกินจำนวนมากทำให้แรงงานเหล่านั้นเคลื่อนย้ายไปสู่พื้นที่ที่ขาดแคลนหรือมีความต้องการแรงงานเหล่านี้สูง

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

ในการวางแผนรับบุคคลเข้าศึกษาต่อและผลิตแรงงานระดับสูงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรคำนึงถึงแหล่งงานในภูมิภาคเป็นหลัก เพื่อลดปัญหาการย้ายถิ่นของแรงงานที่มีความรู้ระดับสูงออกนอกพื้นที่ ซึ่งปัญหาความแออัดในเมืองหลวงที่ยังคงเกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ได้มีแนวโน้มว่าจะลดลง กรุงเทพมหานครยังคงเป็นพื้นที่ที่เติบโตขึ้นเรื่อย และก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค ดังนั้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงควรเริ่มจากการวางแผนในการรับเข้าและผลิตออกให้สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาภาคเหนือในแต่ละช่วงเวลา เพราะแรงงานกลุ่มนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนืออย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาตลอดทั้ง 4 ปีรวมทั้งความผูกพัน ความเข้าใจลักษณะสังคมและวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาภาคเหนือได้ จึงถือว่าการสูญเสียอย่างยิ่งถ้าบุคลากรเหล่านั้นย้ายออกไปทำงานทำนอกภูมิภาค ดังนั้นนโยบายทางการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือควรจะสอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน

แต่มีข้อเท็จจริงบางประการในเรื่องกำลังแรงงานของประเทศ คือ ปัญหาการว่างงานในแรงงานระดับสูง และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น เนื่องมาจากโครงสร้างประชากรในวัยแรงงานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการวางแผนรับบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับสูง มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่เกิดขึ้นเพื่อลดปัญหาความเท่าเทียมทางด้านสังคม ดังนั้นสิ่งที่มหาวิทยาลัยควรทำคือทำให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กทุกคนที่ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้น จึงทำให้มหาวิทยาลัยไม่ได้มองตลาดแรงงานเหมือนเช่นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่แรกที่มีแหล่งจ้างงานมากกว่าแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน ส่งผลให้บุคคลบางกลุ่มตัดสินใจทำงานต่ำกว่าระดับ รัฐควรมีแนวคิดที่เกี่ยวกับการสร้างแหล่งงาน สร้างผู้ประกอบการในภูมิภาค สร้างสถานการณ์ในการลงทุนตามศักยภาพของพื้นที่

ส่วนในด้านการผลิตกำลังคนในระดับสูง ต้องมีการวางแผนจำนวนรับเข้าและผลิตออกในแต่ละสาขาวิชาโดยพิจารณาแหล่งงานระดับภูมิภาค และควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการนั้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภูมิภาค เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายกับการตัดสินใจทำงานของบุคคลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยได้ศึกษาพื้นที่ภาคเหนือซึ่งเป็นภาคที่มีมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัญญา เกิดโพธิ์ทอง. การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตสาขาการสอนสังคมศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2512-2530. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

กัลยา วาณิชบัญชา. การวิเคราะห์สถิติ:สถิติเพื่อการตัดสินใจ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

กาชาด สร้อยสยมภู. ศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของเทศบาลตำบลอ้อมน้อย
จังหวัดสมุทรสาครและเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.

กาญจนเก็จ ธรรมวัฒน์กุล. การศึกษาศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเงินโอนของ
แรงงานไทยในตะวันออกกลาง กรณีศึกษาจังหวัดอุดร ขอนแก่น และนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

กานดา ลือสุทธิวิบูลย์. การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ในทัศนะของตนเองและผู้บังคับบัญชา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4
พ.ศ.2520-2524. กรุงเทพมหานคร : ตะวันนาการพิมพ์, 2520.

..... แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
5 พ.ศ.2525-2529. กรุงเทพมหานคร : ตะวันนาการพิมพ์, 2525.

..... แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
6 พ.ศ.2530-2534. กรุงเทพมหานคร : ตะวันนาการพิมพ์, 2530.

..... แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
7 พ.ศ.2535-2539. กรุงเทพมหานคร : ตะวันนาการพิมพ์, 2535.

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544. กรุงเทพมหานคร :ตะวันออกเฉียงใต้, 2540.
- จิรพร ศรีวัฒนาภูกุลกิจ. แนวโน้มของตลาดแรงงานของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและบริการกับการผลิตแรงงานด้านธุรกิจการค้าและบริการระดับอุดมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532. หน้า 2
- จุฑารัตน์ จันทระเปารยะ. การติดตามผลบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สำเร็จการศึกษาในปี 2525-2529. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา. ปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทเลือกทำงานหรือศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.
- ณัฐวัชร ศักดิ์ดีทนไท. ผลกระทบของมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ทวีป ศิริวิเศษ. การติดตามผลบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- ธนน อนุมานราชธน. ครั้งที่พิมพ์ 1. การวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมศาสตร์. เชียงใหม่ : เชียงใหม่พิมพ์สวย, 2544.
- มนัส สุวรรณ, อุดม เกิดพิบูลย์ และ ชูเกียรติ ลีสุวรรณ. ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในภาคเหนืออันเนื่องมาจากนโยบายและโครงการพัฒนาของรัฐบาลและเอกชนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2534.
- เบญจวรรณ อารีสมาน. บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาต่อการพัฒนาภาค ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

พัชรินทร์ ปิยวนิชพงษ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเลือกประกอบอาชีพส่วนตัว ของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

พรรณณี กรานแก้ว. ความพร้อมในการประกอบอาชีพประมงและปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความต้องการย้ายถิ่นของประชากรหมู่บ้านประมง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

พิทักษ์ ทวีสุข. แบบแผนการย้ายถิ่นของประชากรใน อ.เมือง จ.สิงห์บุรี การศึกษาจากข้อมูลใบแจ้งการย้ายที่อยู่ พ.ศ. 2523. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์. ปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.

ไพฑูรย์ ต้นขศิริ. รายงานวิจัย การวิเคราะห์อาชีพบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์. เชียงใหม่: ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2522.

_____. และ ชลธิภา นิการักษ์. รายงานการวิจัยเรื่อง สถิติวิเคราะห์อาชีพบัณฑิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2524.

สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, ความสัมพันธ์ระหว่างตัวประกอบกับลักษณะการสำเร็จการศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยภูมิภาค : การเปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยของแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา. รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะการประกอบอาชีพของบัณฑิตกับเป้าหมายการตั้งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2521.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ <http://www.reg.cmu.ac.th/>

ยุพิน ประจวบเหมาะ. รายงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการกำลังคน ในระดับอุดมศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.

กระทรวงแรงงาน กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน. รายงานผลการศึกษารายงานเรื่อง สาเหตุของการว่างงานในเชิงโครงสร้างของผู้มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา, 2548.

ลักษณะ ชินะปุตตกุล. การติดตามผลบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกคณิตศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2523-2538. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ลักษณะ สรวิวัฒน์. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2549.

เล็ก ชมันเขียว . การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และสาขาวิชาศิลปศาสตร์ จากวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

วันรพี ถาวรชัย. การศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

วัชรวิ ททรัพย์มี. การแนะแนวอาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522

วิจิตร ศรีสอ้าน. ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาค และมหาวิทยาลัยในเขตนครหลวง. รายงานสัมมนาเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาระดับท้องถิ่นและภูมิภาค 27-30 มีนาคม 2516.

วิลาวัลย์ ด่านศิริสุข. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนประถมขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดอนมะยาง กม.3 จังหวัดยโสธร. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ. ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจของผู้ที่อาจจะย้ายถิ่น. พระนคร : สถาบันวิจัยสแตนฟอร์ด, 2511.

- วรรณช เจริญศักดิ์. ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ของผู้ย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร ที่สัมพันธ์กับการเข้าร่วมแรงงานในลักษณะอาชีพต่างๆ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- วรวิมล ชัยรัตน์. การศึกษาระดับการพัฒนาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากร: การศึกษาในระดับชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิจัยประชากรและสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525.
- คันสนีย์ จันท์สถิตย์พร. แบบแผนและปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของข้าราชการครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ศิริ ศรีนวลฟูตะ. ตัวแปรที่จำแนกความสำเร็จของนักเรียนในเขตภาคเหนือ ในการสอบเข้า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประเภทโครงการพิเศษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขา ศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ศูนย์ประสานงานศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ <http://www.alumni.cmu.ac.th/>
- สกุลกาญจน์ นิยมพลอย. แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไก่เนื้อในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ลีปนพนท์ เกตุทัต. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สุจิตรา บัวหยาด. การติดตามผลมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุชา จันท์เอม. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- สุนันทา แสงทอง. ความมุ่งหวังในการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้ย้ายถิ่น และไม่ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชา ประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- สุรศักดิ์ ศิริไพบุลย์สินธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นกับการกระจายประชากรในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2503-2513. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

สุรสิทธิ์ แก้วใจ. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

สุรี จุติกุล และคณะ. การสำรวจสภาวะทางการศึกษาของประเทศ. กรุงเทพมหานคร กองแผนงานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526.

สมาคมนักศึกษาเก่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

<http://www.engineercmu.or.th/html/index.php>

สมชาย เดชะพรหมพันธุ์. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ. พระนคร : บุรพาสาน, 2520.

สมพงษ์ แสนวงศ์วรรณ. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านสังคมของแรงงานย้ายถิ่นในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สมพร วุฒิกิจการ. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเคลื่อนย้ายของประชากรในเขตโครงการลุ่มน้ำแม่สา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522.

อัศวรัตน์ เจียมไชยศรี. แรงงานคืนถิ่น กรณีศึกษาแรงงานที่เคลื่อนย้ายจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลับสู่จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

อนันต์ชัย คงประเสริฐ. การย้ายถิ่นในประเทศไทย: การศึกษาจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2523. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.

โอภาศ ศรีฉันทะมิตร. การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงาน เข้าสู่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

เอกจิต วงศ์สุภาชาติกุล. ทฤษฎีแหล่งที่ตั้งกับแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

อรพินทร์ ตันธนะสุทธิ. พัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตการวัดและประเมินผลการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

ภาษาอังกฤษ

Isard, W. Method of Regional Analysis: An Introduction to Regional Science. Cambridge: MIT Press, 1960.

Kuklinski A., Industrialisation, Location, and Regional Development, in Hamilton, F E. I. (ed.) Contemporary Industrialisation. London: Longman, 1978.

Lee, E. S. A Theory of Migration in Sociological Study 2. London: Cambridge of the University Press, 1969.

Mincer, J. Family Migration Decisions. Journal of Political Economy (October 1978): 749-774.

Reeder, W. W. Level of Abstract and Generality and Their Uses. Mimeographed, 1971.

Perroux, F. Note sure la Notion de la Pole de Croissance. Economic Applique 8; in Livingstone, I. (ed) Economic Polity for Development, Harmondsworth: Penguin Books, 1971.

Ravenstein, E.G. The Laws of Migration. Journal of the Royal Statistical Society (June 1985): 167-222.

Shull, F., Delberg, A. L. and Cumming, L. L. Organizational Decision Making. New York: McGraw Hill, 1970.

Uhlenberg, P. Noneconomic Determinants of Nonmigration. Sociological Consideration Theory. Rural Sociology (February 1973): 309.

United Nation, Manual VI Methods of Measuring Internal Migration, U. N. Population Studies. 47 (1970): 2-3.

Webster's Ninth New Collegiate Dictionary. Springfield. MA: Merrian-Webster, 1991.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

แบบสอบถามบัณฑิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในการวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานในภาคเหนือ
ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทำงานของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2) เนื้อหาสาระในแบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทำงาน

3) คำถามของท่านมีค่าต่อการวิจัยครั้งนี้ และผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ การให้ข้อมูลที่
ไม่ตรงกับความเป็นจริงนอกจากจะไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใดแล้ว ยังนำไปสู่การสรุปและแปลผลที่
ผิดพลาด ดังนั้นจึงขอความกรุณาให้ท่านให้ข้อมูลตามความจริง และขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจาก
ท่านนั้นจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะภาพรวมเพื่อใช้ประโยชน์การ
วิจัยครั้งนี้เท่านั้น

สุวิซชา หย่องฮวย

ผู้วิจัย

หากสงสัยติดต่อ Mork_zuu@hotmail.com

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) ปีพ.ศ.ที่เข้าศึกษา

2) ท่านเข้าศึกษาด้วยระบบการคัดเลือกใด

	1. โควตาภาคเหนือ
	2. เอนทรานซ์ (สกอ.)
	3. อื่นๆ โปรดระบุ _____

3) สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา

	1. โยธา
	2. สิ่งแวดล้อม
	3. เครื่องกล
	4. อุตสาหการ
	5. ไฟฟ้า
	6. คอมพิวเตอร์
	7. เหมืองแร่
	8. เครื่องจักรกลเกษตร

4) ภูมิลำเนาของท่าน จังหวัด

5) ที่อยู่ปัจจุบันของท่าน จังหวัด

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำงานในภูมิภาค

วัตถุประสงค์ ต้องการข้อมูลในการทำงานภาพรวม โดยแบ่งออกเป็นงานที่ได้รับหลังจากเรียนจบ งานปัจจุบัน

การตัดสินใจ	งานหลังจากเรียนจบ			งานปัจจุบัน		
1) พ.ศ.ที่เริ่มทำงาน						
2) จังหวัดที่ทำงาน						
3) อาชีพของท่าน						
3.1 ศึกษาต่อ						
3.2 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว						
3.3 พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน						
3.4 รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ						
3.5 รัฐวิสาหกิจ						
3.6 ประกอบอาชีพอื่นๆ โปรดระบุ....						
4) ท่านได้งานจากแหล่งใด						
4.1 เพื่อน/รุ่นพี่วิศวกรรมศาสตร์						
4.2 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่						
4.3 สำนักจัดหางานของกรมแรงงาน						
4.4 บริษัทเอกชน						
4.5 หนังสือพิมพ์						
4.6 อินเทอร์เน็ต						
4.7 อื่นๆ โปรดระบุ.....						
5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำงาน						
	ระดับความพึงพอใจ					
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำงาน	น้อย	ปานกลาง	มาก	น้อย	ปานกลาง	มาก
พื้นที่						
มีความผูกพันกับครอบครัว						
มีงานทำที่ตรงสาขา						

งาน						
ผลตอบแทนสูง						
สวัสดิการดี						
เป็นองค์กรที่มีความมั่นคง						
มีความก้าวหน้าในหน่วยงานสูง						
หาประสบการณ์ใหม่						

6. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อตลาดงาน(วิศวกรรมศาสตร์)ในภาคเหนือ

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก 2

การใช้โปรแกรม SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติร้อยละ

FREQUENCIES

VARIABLES=ภูมิฐานะแยกตามภาค

/ORDER= ANALYSIS .

ภูมิฐานะแยกตามภาค

N	Valid	381
	Missing	0

ภูมิฐานะแยกตามภาค

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ภาคเหนือ	295	77.4	77.4	77.4
ภาคกลาง	52	13.6	13.6	91.1
ภาคตะวันออก	4	1.0	1.0	92.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	18	4.7	4.7	96.9
ภาคตะวันตก	2	.5	.5	97.4
ภาคใต้	10	2.6	2.6	100.0
Total	381	100.0	100.0	

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้วยสถิติไค-สแควร์

CROSSTABS

/TABLES=ภูมิลำเนา BY หลังจบพื้นที่แยกตามภาค

/FORMAT= AVALUE TABLES

/STATISTIC=CHISQ

/CELLS= COUNT ROW COLUMN

/COUNT ROUND CELL .

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
ภูมิลำเนาแยกตามภาค * แยกพื้นที่ทำงานหลังจบ ตามภาค	381	100.0%	0	.0%	381	100.0%

			แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค					Total
			ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันตก	
ภูมิสำเนาแยกตามภาค	ภาคเหนือ	Count	119	142	26	2	6	295
		% within ภูมิสำเนาแยกตามภาค	40.3%	48.1%	8.8%	.7%	2.0%	100.0%
		% within แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค	90.8%	68.9%	76.5%	50.0%	100.0%	77.4%
	ภาคกลาง	Count	4	44	4	0	0	52
		% within ภูมิสำเนาแยกตามภาค	7.7%	84.6%	7.7%	.0%	.0%	100.0%
		% within แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค	3.1%	21.4%	11.8%	.0%	.0%	13.6%
	ภาคตะวันออก	Count	0	4	0	0	0	4
		% within ภูมิสำเนาแยกตามภาค	.0%	100.0%	.0%	.0%	.0%	100.0%
		% within แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค	.0%	1.9%	.0%	.0%	.0%	1.0%
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	Count	2	12	2	2	0	18
		% within ภูมิสำเนาแยกตามภาค	11.1%	66.7%	11.1%	11.1%	.0%	100.0%
		% within แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค	1.5%	5.8%	5.9%	50.0%	.0%	4.7%
	ภาคตะวันตก	Count	0	0	2	0	0	2
		% within ภูมิสำเนาแยกตามภาค	.0%	.0%	100.0%	.0%	.0%	100.0%
		% within แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค	.0%	.0%	5.9%	.0%	.0%	.5%
	ภาคใต้	Count	6	4	0	0	0	10
		% within ภูมิสำเนาแยกตามภาค	60.0%	40.0%	.0%	.0%	.0%	100.0%
		% within แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค	4.6%	1.9%	.0%	.0%	.0%	2.6%
Total		Count	131	206	34	4	6	381
		% within ภูมิสำเนาแยกตามภาค	34.4%	54.1%	8.9%	1.0%	1.6%	100.0%
		% within แยกพื้นที่ทำงานหลังจบตามภาค	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	75.291(a)	20	.000
Likelihood Ratio	61.610	20	.000
Linear-by-Linear Association	1.918	1	.166
N of Valid Cases	381		

a. 22 cells (73.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .02.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว สุวิชชา หย่องฮวย เกิดวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2527 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี
วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี
การศึกษา 2548 จากนั้นเข้ารับการศึกษาคือต่อในหลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี
พ.ศ. 2549